HASAN HİLMÎ HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, DÎVÂNI VE DÎVÂNI'NIN İNCELENMESİ

Fatma SAZLIK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Feridun GÜVEN

Eylül, 2010

AFYONKARAHİSAR

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HASAN HİLMÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, DÎVÂNI VE DÎVÂNI'NIN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Fatma SAZLIK

Danışman
Yrd. Doç. Dr. H. Feridun GÜVEN

AFYONKARAHİSAR 2010

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Hasan Hilmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânı ve Dîvânı'nın İncelenmesi" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15/10/2010

Fatma SAZLIK

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ İmza

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. H.Feridun GÜVEN ....

Jüri Üyeleri : Prof.Dr. Ali İrfan AYPAY ....

: Prof.Dr. Pervin ÇAPAN ....

:Doç.Dr. Abdullah ŞENGÜL ....

:Doç.Dr. Ahmet AKÇATAŞ ....

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatma SAZLIK'ın **"Hasan Hilmi Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı ve Divanının İncelenmesi"** başlıklı tezini değerlendirmek üzere 17.09.2010 günü saat 14:00'da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Doç.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

HASAN HİLMÎ, HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, DÎVÂNI VE DÎVÂNI'NIN İNCELENMESİ

Fatma SAZLIK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EYLÜL 2010

TEZ DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. H. Feridun GÜVEN

Bu çalışmada, XIX. yüzyılda yaşamış Tekke şeyhlerinden Hasan Hilmi'nin Dîvân-ı incelenmiştir. İnceleme üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Hasan Hilmi'nin hayatı, fikrî ve edebî yönü ve eseri hakkında bilgi verilmiştir. Hayatı ile ilgili bilgi eserinde mevcuttur. Fikri ve edebi şahsiyeti beyitlerden yola çıkılarak verilmiş, şairin düşünce dünyası ayrıntılı olarak işlenmiştir. Eserin Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu'ndaki bilgileri ve genel olarak içeriği incelemede bulunmaktadır. İkinci bölümde Dîvân'ın transkripli metni oluşturularak verilmiştir. Transkripsiyonda takip edilen sistem metnin öncesinde bulunmaktadır. Üçüncü bölümde de Dîvân'ın şekil özellikleri ile muhtevâsı incelenmiştir. Tasavvufî bir eser olan Hasan Hilmi Dîvânı na'tlardan oluşmaktadır. Bunun için na'tlar hakkında da giriş bölümünde açıklama yapılmıştır. Na't türünde dini içerikli bir eser olduğu olduğu için Dîvân'da âyet, hadisler ve tasavvufî unsurlar yer almaktadır. Bu hususlar ele alınarak önemine göre ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Çalışmada gaye, na'tlardan oluşan Hasan Hilmi Dîvân'ını tanıtma vesilesiyle dönemin tasavvuf anlayışını ve na't türünün edebîyatımızdaki yerini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Hasan Hilmi, dîvân, tasavvuf edebiyatı, na't, muhabbet.

ABSTRACT

BIOGRAPHY, LITERARY PERSONALITY OF HASAN HİLMİ, HIS DIVAN AND ITS ANALYZE

Fatma SAZLIK

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

Fall 2010

ADVISOR: Asst. Assoc. Dr. H. Feridun GÜVEN

In this study, the divan of the 19th century dervish sheikh Hasan Hilmi was investigated. The study consists of three parts.

In the first chapter; the life, intellectual and literary works of Hasan Hilmi and information about his divan is given. Information about his life is available in his literary work. His literary and intellectual personality was analyzed on the basis of his verses and his intellectual world is presented in detail. The information in the National Library Manuscripts' Catalog and general content of the work is given in the paper. In the second chapter, the literary form and the content of the Divan is examined. As a mystical work, Divan of Hasan Hilmi consists of na'ts (poems) . An explanation is given in the introduction for na'ts. In the Divan; verses, hadiths, and mystical elements are located since na't is a kind of religious work. These subjects are investigated according to their importance and discussed in detail as well. In the third chapter, the transcriptional text of Divan is formed. The method of giving transcription is given beforehand the text.

The aim of this study is to show the importance of na't and the mystical thought of the given period depending on the introduction of the Divan of Hasan Hilmi.

Key words: Hasan Hilmi, divan, sufi literature, na't, affection.

ÖNSÖZ

Türk Edebiyatı'nda çok önemli bir yere sahip tasavvuf edebiyatının oluşumunda milletimizin inanışlarının, kültürünün payı büyüktür. İslâmî bir çizgide gelişen edebiyatımız bu yönüyle çok zengindir ve geçmişten günümüze kadar gelen pek çok Dîvân gün yüzüne çıkmak için edebiyatçılarımızı beklemektedir. Zaten edebiyat araştırmacıları da dînî-tasavvufî edebiyatımızı ayrı bir yere koymuş ve incelemişlerdir. Biz de na'tlardan oluşan tasavvufî bir dîvân inceleyerek bu hizmete katkıda bulunmak istedik.

Hasan Hilmi Dîvânı'nı Millî Kütüphane Yazmalar Kataloğundan müellif hattıyla harekeli olarak yazılmış nüshasına ulaşıldı. Araştırmaların sonucunda Kıbrıslı ve Kastamonu-Azdabaylı Hasan Hilmi'ler de olduğu, fakat bu şahısların burada incelenecek divanın sahibi Hasan Hilmi olmadıkları tespit edilmiştir. İncelenecek divanın müellifi, tekke şeyhlerinden, peygamber aşığı Hasan Hilmi'nin Hz. Peygamber (sav) ile ilgili bir tür olan na'tlardan oluşan Dîvânı bu çalışmada ele alınıp, transkripli olarak okunup incelenecektir.

Sağlam bir metin olmadan eserin incelenemeyeceği muhakkaktır. Bu amaçla Dîvânın transkripli metni oluşturulacaktır. Eser transkrip alfabesine aktarılırken harekeleri esas alınacak, belirgin hareke hataları, müellifin unuttuğudüşünülerek doğru harekelendirilmiş kabul edilecektir. Ayrıca Arapça tamlamalar harekelerine göre; Farsça tamlamalar ise, tamlamanın kuralına riayet edilecektir. Bunun için incelemede görülen okuma hataları ve aruz yanlışları bizden değil, metindendir.

İncelemede Dîvân iki bölümde ele alınacaktır:

Birinci bölümde şairin hayatı, fikrî ve edebî yönü hakkında bilgi vererek Dîvânı'nı genel olarak tanıtmaya çalışılacak, kaynaklarda şairimiz ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmadığı için, Hasan Hilmi'nin kendi verdiği bilgilerden yola çıkılacaktır.

İkinci bölümde ise, na'tların nazım şekli, vezin, kâfiye ve redif özellikleri ve na'tlara özgü bir yöntemle eserin muhtevâsı incelenecektir.

Eserin tasavvufî bir tür olan na'tlardan oluşması sebebiyle Dîvân'da tespit edilen sûre adları, âyetler, hadisler ve dualar Kur'ân'da ve hadis kitaplarında

bulunmuştur. Dîvân'da geçen beyitler bu yönleriyle ele alınıp açıklanacaktır. Çalışmanın bu bölümü önemine binâen daha ayrıntılı incelenecektir.

Dîvân'da geçen Allah'ın isim ve sıfatları, Hz. Peygamber'in isimleri, sıfatları ve Hz. Peygamber etrafında oluşan teşbih ve mecâzlar, Hz. Peygamber'in şefâati, na'tlarda geçen diğer peygamberler, dört halife, ehl-i beyt, sahâbeler, melekler ve diğer şahsiyetleri beyitlerdeki yönleriyle ele alınacak, ayrıca eser tasavvufî bir nitelik taşıdığı için Dîvân'da geçen tasavvufî terimler de incelememize konu olacaktır.

Dîvân'ın transkripli metni de üçüncü bölümde yer alacaktır. Metindeki şiirlere numara verilirken sıralamada hatalar yapıldığından şiirler tekrar numaralandırılarak, metinde hangi varakta oldukları dipnotta gösterilecektir.

İnceleme kısmında verilen beyit örneklerinin na't ve beyit numaraları şu şekilde gösterilecektir: (2/3) gibi. İlk numara şiir, ikinci numara da beyit numarasıdır. Ayrıca na't numaraları divandaki sıraya göre nazım şekilleri ayrılmadan verilecektir.

Bu çalışmada daha çok Kur'ân-ı Kerîm ve hadis kitapları olmak üzere çeşitli dini eserlerden ve Yrd. Doç. Dr. Emine Yeniterzi'nin *"Dîvân Şiirinde Na't"* ve *"Türk Edebiyatında Na'tlar"* adlı eseri metod açısından örnek olarak alınacaktır.

Çalışmamda öncelikle, bana desteğini ve yardımını esirgemeyen, hoşgörüsü ve sabrıyla hatalarımı düzeltmemi sağlayan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. H. Feridun Güven'e, bilgi ve tecrübeleriyle kendimi geliştirmeme yardımcı olan diğer hocalarıma ve başından sonuna kadar bana her türlü desteği sağlayan, çalışmam için bütün şartları oluşturan ve engelleri kaldıran, bilgisayar konusunda da yardımını esirgemeyen sabırlı ve anlayışlı sevgili eşime ve çocuklarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Fatma SAZLIK

Afyonkarahisar, 2010

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

HASAN HİLMÎ, HAYATI, FİKRÎ VE EDEBÎ YÖNÜ, ESERİ

İKİNCİ BÖLÜM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HASAN HİLMÎ DÎVÂNI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
akt.	: aktaran.
Ans.	: Ansiklopedi.
başk.	: başkaları
Bs.	: Baskı.
Bk.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
çev.	: Çeviren.
ds.	: (den sonra)
h.	: Hicrî.
hzl.	: Hazırlayan.
Hz.	: Hazreti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı.
md.	: madde.
mm.	: milimetre
s.	: sayfa.
S.	: sayı
vs.	: vesâire.
Yz.	: El yazması

GİRİŞ

Tasavvuf, Türk edebiyatı içinde önemli bir yer teşkil eder. Tasavvuf yolunda olanlara da mutasavvıf denir. *"Divan edebiyatında tasavvuf, iki farklı özellik taşıyan şairler elinde değişik hususiyetler gösterir. Tasavvufu bizzat yaşayan şairler şeyh veya mürşittirler, önce mutasavvıf oluşları sonra şairlikleri gelir. Diğer guruba giren şairler ise, önce şairdirler, tasavvufun zengin terim mecaz ve alegori dünyasından yararlanmaktadırlar."*[1]

Tasavvuf düşüncesiyle şiir yazan Tekke şairleri dediğimiz bu mutasavvıflar Hz. Peygamber'in yaşantısını ve sözlerini kendilerine rehber edinmişler ve Hz. Peygamber'e olan hislerini dile getirmek için şiirler yazmışlardır. Böylelikle Hz. Muhammed etrafında gelişen bir edebiyat oluşmuş ve çeşitli edebi türler meydana gelmiştir. Bu türlerden biri de *na't*tır. *"Şurası muhakkaktır ki; bütün dünyada hiç bir peygambere, hiçbir din veya doktrin müessesesine, istisnasız hiçbir şahsa dair, Hz. Peygamber'e olduğu kadar çeşitli şekil ve türlerde asırlar boyunca muhtelif eserler devamlı tarzda teşekkül etmemiştir. İslâm milletleri edebiyatları içinde Türk edebiyâtı da bu bakımdan tahmin edilebileceğinden daha zengindir."*[2]

Na't, kelime olarak övgü anlamına gelir. Edebiyat terimi olarak ise, Hz. Peygamber'i öven, O'na duyulan sevgiyi dile getiren şiirlere bu ad verilir. *Na't ekseriyetle Peygamberimiz için yazılmakla birlikte, diğer peygamberler, veliler, dört halîfe, din büyükleri hakkında da yazıldığı görülür.*[3] *Peygamber için yazılanlara na't-ı şerîf, dört halîfe için yazılanlara na't-ı çihar yâr, Hz. Ali için yazılanlara da na't-ı Ali adı verilir.*[4]

Na't başlığı olarak en yaygın şekliyle "Na't-ı Şerîf" terkibi yanında; Medh-i Resûl, Medhü'n-Nebî, Na'tü'n-Nebî, Na'tü'r-Resul, Na't-ı Peygamber'i gibi başlıklar en çok rastladığımız terkiplerdir. Bunun yanında başlıkta da Hz. Peygamber'i övmek adet haline gelmiştir.[5]

---

[1] Mustafa İsen; *Ötelerden Bir Ses*, "Divan Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri" Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 210.
[2] Amil Çelebioğlu; *Türk Edebiyatında Manzum Dini Eserler*, Şükrü Elçin Armağanı, Ankara 1983, s. 158-159.
[3] Mustafa İsen vd.;, *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara 2006, s. 260.
[4] Atilla Özkırımlı; *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 3, s. 891.
[5] EmineYeniterzi; *Divan Şiirinde Na't*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993, s.89.

Na’tlarda Hz. Peygamber ile ilgili hemen her şey, isimleri, sıfatları, hayatına dair çeşitli unsurlar, bedeni özellikleri, ahlâkı, mucizeleri, şefâati vs. konular işlenmektedir.

Arap edebiyatına ait bir tür olan na’tlarda, İslâmî kültürün etkisiyle Arapça ve Farsça kelimelere sıkça yer verilir. Ancak *samimi bir sanatkârlık gösterme arzusuna fazlaca yer vermemesi bakımından na’tlar genelde sade bir dille kaleme alınır.*[6]

Na’tlarda daha çok arûz vezninin kullanıldığını görüyoruz. *Kâfiyede genellikle mukayyed kâfiyeler tercih edilirken, rediflerin ise; kelime veya cümle olarak kullanılması dikkat çeker.*[7]

Tasavvufî edebiyatın oluşumundan önce, Türklerin Müslüman olmasıyla Hz. Peygamber üzerine şiirler yazılmaya başlanmıştır.[8] Türk Edebiyâtı’nda ilk na’t örneklerine Yusuf Has Hâcib’in Kutadgu Bilig adlı eserinde rastlarız.[9] Ardından Edip Ahmed Yüknekî’nin Atabetü’l-Hakâyık’ında na’t örneklerini görürüz. Bunları on ikinci yüzyılda Ahmet Yesevî hikmetleri takip etmiştir. Hikmet denilen bu şiirler ile bir çığır açmış, etkisi Anadolu’ya kadar ulaşmış ve on üçüncü yüzyılda Yunus Emre’nin yetişeceği fikrî ve edebî zemini hazırlamıştır. Yunus Emre’yi Mevlânâ, Hacı Bektaş Velî gibi âlim ve mutasavvıflar takip etmiştir.[10]

Osmanlı sahasında ise; hemen hemen her dîvânda yer almıştır. Bu na’tlardan Fuzûli’nin “Su Kasîdesi”, Nef’î’nin “Sözüm”, Şeyh Gâlib’in “Efendim” redifli kasîdeleri en meşhur olanlarıdır.[11]

Edebiyatımızda en çok na’t yazılan dönem 18. yy.dır.[12] Bu dönemde *hem şair, hem mûsikişinas sanatkârlarından çok sayıda na’tları ile ün kazanan Yahya Nazîm’in*[13] pek çoğu na’tlardan oluşan hacimli bir dîvânı[14] vardır. Dîvân-ı Nazîm, Nazim’in beş dîvânın bir araya getirilmesiyle oluşmuştur.[15]

---

[6] Yeniterzi, a.g.e, s.91.
[7] Yeniterzi, a.g.e, s.90.
[8] Yeniterzi, a.g.e, s.15.
[9] Reşit Rahmeti Arat, *Kutadgu Bilig I, Metin*, Ank. 1979; Reşit Rahmeti Arat, *Kutadgu Bilig II, Çeviri*, 3. Bsk. Ankara 1985.
[10] Hasibe Mazıoğlu; “Eski Türk Edebiyatı” maddesi, *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1982, C.XXXII, s.85.
[11] İsen, a.g.e., s. 260.
[12] Yeniterzi, a.g.e, s.63.
[13] Nihad Sami Banarlı; *Resimli Türk Edebiyat Tarihi-II*, s. 750.
[14] Nazim; Dîvân -ı Belâgat-ı Unvan-ı Nazim, İstanbul1257, s. 500; akt: Emine Yeniterzi, *Dîvân Şiirinde Na’t*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993, s.63.
[15] *İslam Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı, C. 9, s.142.

Osmanlılar'ın ilk dönemlerinde meddahların da, dini toplantılarda veya camilerde münacât ve hükümdar medhiyeleri yanında na't okuduklar[16] bilinmektedir.

Mûsikî alanında da na'tın okumanın çok yaygın olduğunu görüyoruz. Mûsikînin rûha hitâb eden o büyülü havası na'tların coşkusunu artırmış ve mûsikî meclislerinde na't okumak gelenek halini almıştır. *Hem câmi, hem tekke mûsikîsine dahil, son derece yaygın bir tür olan na'tı okuyan hânende veya zâkire na't-han denir.*[17]

Dîvân şairlerimiz de na't türüne dîvânlarında geniş yer vermişlerdir. Bu na'tlarda kasîde nazım şekli çok tercih edilmiştir; yalnız diğer şekillerin hemen hemen hepsinin de kullanıldığı görülür. "*Dîvânlarda na't, kasîde ve gazel şekli dışında; kıt'a, mesnevî, müstezad, tercî-i bend, terkîb-i bend, musammatların bütün türleriyle rübâi, tuyûğ, müfred ve mısra şeklinde ele alınmış; dîvânın başında veya ait oldukları bölümlerde bu nazım şekilleriyle yazılan na'tlara yer verilmiştir.*"[18]

Dîvân şairlerimiz, Hz. Peygamber konu olunca o kadar hassas bir duyarlılığa sahiptirler ki, mukaddimelerinde dahi Hz. Peygamber'i övmüşlerdir. Bunun için *dîvânların mukaddimelerini incelediğimiz zaman da büyük çoğunluğunun Cenâb-ı Hakk'a hamd, Hz. Peygamber'e salât ve selâmla eserine başladığını; bir kısmının da mukaddime bölümü içinde tevhîd ve na't muhtevasına yer verdiğini tesbit ediyoruz. Bu gruba giren mukaddimelerde na't için umumiyetle ayrı bir başlık verilmeden; mensur olarak, arada beyit ve kıt'alarla na't mevzuu işlenmiştir.*[19]

Tasavvufî sahada daha büyük bir yer teşkil eden na'tlar, mürîd olarak girdiği Nakşıbendî dergâhında mürşîd olan Hasan Hilmi'nin de Dîvânı'nın konusu olmuştur. On dokuzuncu yüzyılda daha da gelişerek yaygınlaşan tekke kültürü bütün halkı etkilemiş, Hasan Hilmi gibi Tekke şairlerinin çoğalmasına zemin hazırlamıştır.

Bu dönem tasavvufunu, insanların yaşayışını ve düşünce tarzlarını anlayabilmek için, Hasan Hilmi gibi mutasavvıfların anlaşılması şarttır.

---

[16] Fuad Köprülü; *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara 1986, s. 367.
[17] Yılmaz Öztuna; *Türk Musikisi Ans.*, C. II, s. 64.
[18] Yeniterzi, a.g.e,s.89.
[19] Ali Nihad Tarlan; *Necâti Beg Dîvânı*, İstanbul 1963, s. 2-4.

BİRİNCİ BÖLÜM

HASAN HİLMÎ, HAYATI, FİKRÎ VE EDEBÎ KİŞİL, ESERİ

1. HAYATI

Hasan Hilmi'nin hayatı ile ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlamıyoruz. Hayatı hakkında edindiğimiz bütün bilgiler Dîvân'ında kendisinin verdiği bilgilerden ibarettir. Bu bilgiler *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*'ne Hasan Hilmi Divan'ından aynen alınmıştır.

"Hasan Hilmi (?-1896'ds.) : Divan şairi. Edirne'nin Hasköy ilçesi Salman köyü, Güllüvî cemaatindendir. Münzevî Hilmi diye tanındı.1869'da İstanbul'a göçtü. İstanbul'da okudu. On sekiz yıl Fatih'te kürsi şeyhliği yaptı.1891'de oğlu Recep Celâleddin doğdu, dört buçuk yıl hasta oldu. 1895'te öldü. Kızı Gülizar'ın ölümü 1869'dadır. Kızı Yavedüd mezarlığında gömüldüğüne göre kendisinin de orada medfun olması muhtemeldir. Eseri: Hasan Hilmi mahlaslı 345 na'tı kapsayan Divan'ı vardır."[20]

Biz de Dîvân'dan yola çıkarak Hasan Hilmi'nin hayatı hakkında bilgi vermeye çalışacağız. Yukarıda verilen bilgileri aşağıdaki beyit örneklerinde görüyoruz.

Şiirlerinden hareketle doğum yerinin Edirne'nin Enez ilçesine bağlı bir semt olan Hasköy olduğu bilgisine ulaşıyoruz.

Fasl-ı fî târihi'l-musannif ebinlik el-ihvânı min ahvâli'l-insânı mütevelliden

An karye-i güllüvî becemâ'ati salmân-ı kazâ-i Hasköy sancagı orta Edirne

……………

Sancâg Edirne andan kazâ-i Hasköyî
Karye-i salmân cemâʿat güllüvî mevlûdimiz[21]

---

[20] M.Cunbur; "Hasan Hilmi md.", *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi Cilt IV,* Başkan: Sadık TURAL, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2004.

[21] Bu konuda verilen beyit örnekleri Divan'ın sonundaki şairin hayatı ile ilgili bölümden alınmıştır. Divan'ın bu bölümündeki manzumelere numara verilmemiştir. Alınan örnekler şairin manzum biyografisinin bulunduğu 91a-94a arasındaki varaklarda bulunmaktadır.

Şairin Sultan Abdülhamid Han döneminde yaşadığını aşağıdaki beytinden anlıyoruz:

Şerîᶜ at tahtına mâlik sahîh Sultan Hamîd Gâzi
Hasan Hilmî muhîb dâî ᶜ adâlet yâ Resûlallâh (243/3)

Hasan Hilmi doğum tarihini Dîvân'ında vermemiştir; fakat ilim için evden ayrılış tarihini ve yaşını vermiştir. Bu bilgilere göre h. 1286'da tahsil için evden ayrılmıştır ve on beş yaşındadır:

Bin iki yüz seksen altı hicretî tahsîlimiz
Rum elini Rûma terk itdik vatandır aslımız

Sinnimiz on beş olunca ᶜ aşk-ı Mevlâ aklımı itdi cünûn
Kıl bizi fazlınla memnûn ey bizim Allâhımız

Hasan Hilmi evden ayrılışını da şiirleriyle anlatmıştır. Şiirlerinde anlattığına göre; köye merakı kalmamış ve cehaletten kaçarak İstanbul'a ilim için gitmiştir:

Merâkım kalmadı köyde firâr itdim cehâletden
Şükür İslambol'a ᶜ ilme yetişdim yâ Resûlallâh (179/4)

Şairin İstanbul'a gitme amacı; hakîkat ilmini öğrenmek, Rasûlullah'ın sevgisine mazhar olabilmek ve ilham ilmine ulaşmaktır:

Kitâb-ı ᶜ ilm-i nâfiᶜ den hakîkat ᶜ ilmini takrîr
İderken anda tahsîl muhibdim yâ Resûlallâh (179/6)

Hasan Hilmî yazar söyler sana hâlini ᶜ arz eyler
Muhakkak ᶜ ilm-i ilhâmdır murâdım yâ Resûlallâh (179/7)

Şair, Rasûlallah'a olan aşkının çok küçük yaşlarda başladığını söyler. Onu İstanbul'a gitmeye sevk eden en önemli sebebin bu olduğunu düşünüyoruz:

Muhabbet hamr-ı ʿaşkınla yanardım yâ Resûlallâh
Okur ʿaşkın kitâbını yazardım yâ Resûlallâh (179/1)

Hayâlin hâtıra gelse görürdüm seni her yerde
Sabâvetden berü ʿaşkın çekerdim yâ Resûlallâh (179/2)

Hasan Hilmi'nin babası Ferhad Bey ve annesi Hazal Hanım oğullarının ilim için istidatlı ve iştiyaklı olduğunu ve Rasûlallah'ın aşkıyla böylesine yandığını görünce Onu İstanbul'a dualarla göndermişlerdir. Hasan Hilmi, İstanbul'a giderken anne ve babasının ellerini öpüp, dualarını almıştır Babası gittiği kapıda aziz olmasını dilerken; annesi de ağlayarak emeklerini helal etmiş Onu Allah'a emanet etmiştir.

Anam babam duʿâ itdi elin öpdüm izin virdi
Didiler oglumuz ʿâşık şefîkim yâ Resûlallâh (179/5)

Babam Ferhâd duʿâ ister bana oglum oku rahmet
Anın rûhı ki şâz olsun okundukca Kitâbımız

Beni tahsîle gönderdi virirdi dürlü niʿmetler
Ki benden ana bahşişler duʿâdır yâd-kârımız

Duʿâ itdi didi oglum ki dâryende ʿazîz ol sen
İʿâne eyledi Allâh hidâyet oldı ʿilmimiz

Anam Hazal Hânım aglar şefkatlü hakîkatlü
Helâl olsun emeklerim duʿâdır bergüzârımız

Helâl itdi bana hakkın didi kât kât helâl olsun
Benim ʿömrüm senin olsun muʿarrâ ol mekânımız

Duʿâ itdi didi oglum ki dâryende ʿazîz ol sen
İʿâne eyledi Allâh hidâyet oldı ʿilmimiz

Anam Hazal Hânım aglar şefkatlü hakîkatlü
Helâl olsun emeklerim duʿâdır bergüzârımız

Helâl itdi bana hakkın didi kât kât helâl olsun
Benim ʿömrüm senin olsun muʿarrâ ol mekânımız

Seni Mevlâ'ya ey oglum emânet eyledim "lillâh"
Hakîkat "ahfazu'l-huffâz" olan ol pâdişâhımız

Bihamdillâh duʿâ aldık bugün İslambol'a geldik
Okuduk hem duʿâ itdik yazıldı ʿArş'a nâmımız

Şairimiz, Fatih Sultan'da on sekiz yıl tahsil görmüş, aşk yolunda ilerlemiştir:

On sekiz yıl Fâtih-i Sultân'da tahsîl eyledim
Râh-ı 'aşkda at sürerdim böyledir takdîrimiz

Hasan Hilmi'nin Fatih Sultan'da belli bir müddet sonra şeyhlik makamına yükseldiğini, aşağıdaki beytinden anlıyoruz:

Şarâb-ı ʿaşkınla mestim yâ Resûlallâh
Muhabbet sadrında post-nişînim yâ Resûlallâh

Hasan Hilmi, Nakşıbendî tarîkatına bağlı bir dergâhta eğitim aldığını, kendisi için en güzel yolun Nakşıbendî yolu olduğunu,

Nakşıbendim bende-pâkim râbıtam var yâ Resûlallâh
Nakşıbende ʿayn-ı rabtım râbıtam var yâ Resûlallâh (19/1)

Nakşıbendî pâdişâhı şehr-i kalbim zabt idüp
Bagladı kalbim Hudâ'ya râbıtam var yâ Resûlallâh (19/3)

Muhabbet dersini taʿlîm iderken Nakşîbendî'den
Gıdâsın kesdigim halde helâkdir yâ Resûlallâh (242/2)

Mürîdin Nakşîbendî'dir muhabbet gonca-i gülzâr
Açılmış gülleri fevkâ'l-ʿulâda yâ Resûlallâh (247/2)

Ezelden Nakşıbend geldim Nakşıbendim yâ Resûlallâh
Ehl-i hâlim erbâb-ı tarîkim Nakşıbendim yâ Resûlallâh (20/1)

beyitleri ile ifade etmiştir.

Şairimiz sünnî bir mezheb olan Ehl-i sünnet ve'l-cemaat'e mensuptur. Aşağıdaki beyitlerinde, Ehl-i sünnet ve'l-cemaat şairlerinden olduğunu ve ihlâsla üç yüz na'tlı aşk kitabı yazdığını söyler:

Hasan Hilmî saʿâdetle selâm söyler yazar naʿtın
Şuʿarâ-i "ehl-i sünnet ve'l-cemâʿat" yâ Resûlallâh (298/2)

Hayât-ı ravzanı îmâ ider îman u ikrârım
Üç yüz naʿtlı ʿaşk cildi mülahhas yâ Resûlallâh (323/3)

Şair, Hanefî mezhebine bağlıdır. Beyitlerinde, İmam-ı Azam Ebu Hanîfe'yi ve kurucusu olduğu mezhebi över:

Şerîʿat bahrine sefîne İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh
Hakîkat ʿilmine defîne İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh (332/1)

Yazar fenni Hasan Hilmî İmâm-ı Aʿzam mezhebindendir
Reîs-i evliyâ vârişi İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh (332/3)

Şair, Peygamber Efendimiz (sav)'in sünnetine uyarak, evlenmiştir. Evliliğin âyetle teşviki ve ölçülerinin verilmesi, Rasûlallah'ın sünnetinin de bu yönde oluşu, şairimizin delili olmuştur:

Delîlim "fe'nkihû" fermân kabûl itdik saʿâdetdir
Temâşâ ehli cemetle nikâhdır yâ Resûlallâh (120/3)

Nikâh-ı sünnete ragbet iden ümmetlerin dâim
Cefâ çekmez safâ ehli nikâhdır yâ Resûlallâh (120/4)

Bu evlilikten iki çocuğu olmuştur. İlki oğlandır ve adı Recep Celâleddin'dir. İkincisi de kızdır ve adı Gülizâr'dır. Hasan Hilmi'nin çocukları çok uzun yaşamamışlar, küçük yaşlarda vefat etmişlerdir.

Gözüm nûrı sürümdür Muhammed yâ Resûlallâh
Gönül feyz-i ezelkârı müebbed yâ Resûlallâh

Tecellî bâg-ı Ahmed'den tevellüd eyledi oglum
Celâleddîn kodum ismin muʿabbid yâ Resûlallâh

Hasan Hilmî yazar remzi Celâleddîn'i şerh eyler
Emanet eyledi Hakk'a muvahhid yâ Resûlallâh

Rahmetullâh magfiret Gülʿizârım kandedir
Aç gözün ʿibretle bak Gülʿizâr kızım toprakdadır

Bag-ı cennet güllerinden iki gül ekdim yere
Cennet-i Aʿlâ'da rahmet güllerinden devşirem

Şair, Dîvân'ın son kısmında çocuklarının vefatı ile ilgili ayrıntılı bilgi vermiştir:

“Elhamülillâh ʿalâ niʿmeti’l-evlâd bin üç yüz sekiz tarihinde Receb-i Şerîfin gurresinde dersaʿâdetde sâʿat sekizde gözüm nûrı oglum Receb Celâleddîn rahm-i mâderden dâr-ı dünyâya teşrîf eylemişdir. İşbu bag-ı fânîye üç beş gün gelüp bahâr çiçegi gibi açıldıgında peder-i mâderini mesrûr eyledi. Hikmeti bir ʿillete mübtelâ olup dört buçuk yıl hastalık çekdi. Her kelâmı yâ Allâh deyüp ezân okur namâz kılardı. Bin üç yüz on üç senesi mürg-ı ruhu kafes-i cesedinden tayerân idüp vefât eyledi. Aşiyân-ı bag-ı cennet maʿsumlara müheyyâ kılınmışdır. “El mevtü tuhfetü’l-mü’minü” buyurulmuşdur. “Yâ Vedûd” dâiresinde Çömlekçiler Caddesi’nde Kral Kızı Türbesi’ne karîb defin olundı. Kabri başında beyaz mermerden bir tâş dikili ayâgı ucunda siyâh yabânî tâş dikilmişdir. Pederi Hasköylü kürsî şeyhi münzevî Hasan Hilmî’dir.”

“Gülʿizâr kızımın vefâtı Leyle-i Miʿrâc’da Receb-i Şerîfin yigirmi altıncı güni yevm-i pençşenbesindedir. “Yâ Vedûd”e Kral Kızı Türbesi’ne karîb Celâleddin oglumun kabrine muttasıl defin olundı. Bâlâda mezkûr iki beyit başı ucunda dikili olan mezâr tâşına yazıldı 1314 senesi 23 Receb”

Hasan Hilmi’nin hayatının büyük bir kısmı dergahta geçmiştir. Buradaki yaşantısının uzantısı da işte bu Divanı’dır.

2. FİKRÎ VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Hasan Hilmi yaşadığı köyde iyi bir eğitim almamıştır. Bu yüzden eserinin de edebi açıdan çok büyük bir önem arz taşıdığını söyleyemeyiz. Buna karşılık Hakk âşığıdır ve Hz. Peygamber (sav)’in sevgisiyle dopdoludur. Eserinin değeri daha çok işlediği konunun öneminden ve şairimizin samimiyetinden kaynaklanmaktadır. Şairin eserinde tarikat, şeriat, hakikat ve özellikle muhabbet[22] kelimelerini çok kullanması eserinin tasavvufî yönünü gösterir.

Hasan Hilmi’nin şiirleri gibi, edebiyatımızda yazılmış diğer na’t örnekleri de gayet sade bir dille yazılmıştır. Aslında şairlerimizi asırlarca na’t vadisine sevkeden amillerin başında hiç şüphesiz ki Hz. Peygamber’in Habîbullah oluşu ve bizzat

[22] Divan’da 320 yerde geçmektedir.

Cenab-ı Hakk'ın dilinden övülmesi gelmektedir.[23] Bunun için şairlerimiz, dîvânlarında na'tlara yer vermişler , Hz. Peygamber'e olan sevgilerini dile getirmişlerdir. Mustafa İsen, *Türk Edebiyatında Peygamer Sevgisi* adlı makalesinde bu konu ile ilgili şunları söyler:

> *"Dilimizin ses bayrakları olan yazarlarımızın, asırlarla birlikte, işin edebi açıdan mükemmel örneklerini daha çok na'tlarda görmek mümküdür. Çümkü Hz. Peygamber'in hayatına dair herhangi bir olay örgüsünü anlatan şair, ele aldığı konu gereği lirizmi yakalamakta zorlanır. Oysa doğrudan Hz. Peygamber övgüsüne adanmış örnekler olan na'tlar, lirik anlatıma çok uygun bir türdür. Bü yüzdendir ki, edebiyatımızda peygamber sevgisinin en güzel örneklerini bu tarz şiirler arasında görmek mümkündür."*[24]

Şairimizin de na't yazmada ünlü na't şairi Nazîm[25]'e heveslendiğini görüyoruz. Şair, Nâzım'ın bu konuya faik olduğunu, Hz. Peygamber'in medhini en güzel şekliyle yaptığını söyler. Aşağıdaki beyitten Hasan Hilmi'nin Nazîm'in na'tlarını okuyarak bunlardan etkilendiğini ve na't yazmada Nazîm'i örnek aldığını söyleyebiliriz:

Muhabbet müstakim medhin kitâbından beyân eyler
Meddâh-ı Nâzım her fenne fâ'ik yâ Resûlallâh (331/2)

Şair, öğrendiği ilmin zevkinin na't yazmakta olduğunu, Efendimiz (sav)'e aşk ile güzel sözler söyleyerek, O'na (sav) selam göndermenin asıl maksat olduğunu, bu ayrılık belasını bunun için çektiğini dile getirir:

Mücâhid ʿilminin zevki Hasan Hilmî yazar naʿtın
Anınçün çekdigim firkat belâsı yâ Resûlallâh (304/3)

Biz de şairimizin edebî yönü çok güçlü olmadığından daha çok fikrî yönü üzerinde duracağız.

---

[23] Emine Yeniterzi; *Dîvân Şiirinde Na't*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993, s.38.
[24] Mustafa İsen; "Türk Edebiyatında Peygamer Sevgisi" *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 366-367.
[25] Hasan Hilmi ünlü na't şairi Nazîm'in adını beyitlerde Nâzım olarak yazmıştır.

Şair, on beş yaşında dergâha girmiş, burada tasavvufî bir eğitim almıştır. İnsan-ı kâmil yolunda ilerlemek için bu Nakşibendî dergâhında ilim ve ibadetle meşgul olmuştur. On sekiz yıl burada kalmış ve gerçekten de müridlikten mürşidlik makamına ulaşmıştır.[26] Köyden çıkıp bu zamana kadarki serüvenini şiirlerinde de anlatmıştır.

Hasan Hilmi, on beş yaşına kadarki yani dergâha gitmeden önceki hayatının gafletle geçtiğini, gençliğini değerlendiremediği için çok pişman olduğunu dile getirmektedir:

Gafletiyle geçdi günler aklımız irmez iken
Nev-cîvânlık bir saʿâdet şimdi çok beşmânımız[27]

Köyde, Peygamber (sav) aşkının başladığını ifade ederken, Allah'tan derdine derman istiyor:

Gönlümüz güllerde gezdi bir vakit ol karyede
Dertliyem gel bir deva kıl ey bizim Hallâkımız

Bu aşkın kendisini her iki cihanda nura gark edeceğini biliyor:

Şems-i ʿaşkın âsumânı re'sîme bir sâyebân
Dü cihânı nûra gark eyler budur fermânımız

Bu yolda kimseyi incitmemek gerektiğini Hakk'ın hakkı olduğu gibi, komşunun, kâfirin ve hayvanın dahi haklarına riayet etmenin şart olduğunu,

Hakk-ı hayvân Hakk-ı kâfir Hakk-ı komşu Hakk-ı Hakk
Böyle yazdık ʿarzuhâli şâhadır hâcâtımız

bilmeden birilerini incittiyse de Allah'ın Kerîm ve Gaffâr isimleriyle mağfiret edeceğini,

[26] Bu konuyla ilgili şairin hayatı anlatılırken bilgi verilmiştir.
[27] Çok beşmânımız: Pişmanlımız çok anlamında olmalıdır. Şairin diğer beyitlerdeki redife uydurmak için kelimeyi bu şekilde yazmış olabileceğini düşünüyoruz.

Bilmedik nisyanda idik kimse(y)i incitmedik
Magfiret Kerîm’dir ol bizim Gaffârımız

Her ne kadar anne babanın hakkı varsa da, üstadın Hakk olduğunu,

Hakk üstâz hem hukûk u hakkı varsa vâlideyn
Bir duʿâdır ʿâlem içre sevgili ahbâbımız

beyitleriyle ifade eder.

Fakat şair, kendisinin kurtulduğunu düşünmemektedir. İsyanının çok olduğunu bunun yanında Allah’ın rahmetinin çok geniş olduğunu, bu rahmetten ümidi kesmemek gerektiğini, Zümer Suresi’nin 53. ayetinden iktibasla (lâ taknetû “ümid kesmeyin”) ifade eder. Ayette Allah (CC) şöyle der: De ki: “Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”

Hüsn-i zannım kendime yok nefsimin isyânı çok
Rahmetinin haddi yok “lâ taknetû” îmânımız

Kâmil olanın kendisini noksansız bilmemesini, her daim kusuru kendinde aramasının gerektiğini,

Kâmilin asl-ı nişânı kendine bulmak kusûr
Kimseye noksânı virmez böyledir irşâdımız

beytiyle anlatır.

Münafıklıktan uzak olduğunu, kendisini kötüleyenlere gücenmediğini,

Hased itmem kibir bilmem münâfıkdan müberrâyım
Gücenmem beni zem itse bilür berverdigârımız

imânın gereği olarak mü'minin mü'mine buğz etmemesi gerektiğinin şer'i bir kural olduğunu,

ʿAyıbdır mü'mine mü'min muhâlif şerʿa bugz itmek
Bilür esrâr-ı ʿuşşâkı ikrâr ider îmânımız

beyitleriyle vurgular.

Diğer bir beytinde şair, nefsine ve şeytana muhabbet kılıcını çektiğini söyler:

Mehabbet seyfini çekdim ʿadüvv-i nefs ü şeytâna
Hasan Hilmî muʿîn ister iʿtikâda yâ Resûlallâh (232/3)

Şair bu beytinde de itikadının Akaid, içtihadının faydalı ilimler ile olduğunu söyleyerek, şer'i kurallara bağlılığını belirtir:

Usûl-i iʿtikâdımdır ʿakâid yâ Resûlallâh
Fürûʿ-ʿı ictihâdimdır fevâid yâ Resûlallâh (54/1)

Hasan Hilmi, ilerlediği yolda belli dereceye ulaşmış ki, Yunusvârî ne cehennem korkusunun ne de cennete girme isteğinin kendisinde olmadığını, tek ümidinin Hakk'ın rahmeti olduğunu Resûlallâh'a iletirken,

Ne korkum var cehennemden ne cennetden ümîdim var
Ümîdim rahmet-i Hakk'dır umarım yâ Resûlallâh (93/4)

Ne velîlerden ne de nebîlerden şefâ'at olmadığını, kendisine yalnızca Hz. Peygamber'in şefâ'atçi olabileceğini ifade ederek, şefâ'at istemektedir:

Velîler eylemez imdâd nebîlerden şefâʿat yok
Ümîdim var biizni'llâh şefîʿ ol yâ Resûlallâh (38/4)

Hasan Hilmi, tasavvuf yolcusudur ve tasavvufta ulaşılacak makamları bir na'tla vermiştir. Bilindiği üzere sırasıyla *şeri'at, tarîkat, hakîkat ve mârifet* tasavvufta Allah'a ulaşma yolunda kabul edilen dört makamdır. Bunlardan ilkini avam, ikincisini havas, üçüncüsünü havassu'l-havass, dördüncüsünü de ehass-ı havassu'l-havass'a aittir.[28] Hatta tasavvufî çevrede bir söz vardır: "Şerî'atta, şu senin bu benim; tarîkatta, hem senin hem benim; hakîkatte ne senin ne benim". Şairimizin de bu esaslar üzerine bina ettiği na'tı şudur:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem

Marazlı gönlüme tiryâk muhabbet yâ Resûlallâh
Şifâsı hasta ʿuşşâkın şerîʿat yâ Resûlallâh (193/1)

ʿAcâib hastadır ʿâşık yetürse uykular tutmaz
Garâib on sekiz yıldır tarîkat yâ Resûlallâh (193/2)

Hakîkat hâkimi ʿaşkdır Hasan Hilmî dir eyvallâh
Muhabbet bâb-ı ehlullâh maʿrifet yâ Resûlallâh (193/3)

3. ESERİ

Hasan Hilmi Dîvânı'nın Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu'ndaki bilgileri şu şekildedir:

Genel Bilgiler

Arşiv Numarası	06 Mil Yz A 1908
Eser Adı	Divan
Yazar Adı	Hasan Hilmî (1312/1896'de sağ)

[28] Ethem Cebecioğlu; *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul 2004, s. 243.

Müstensih	Müellif Hattı
Konu	
Dili	Türkçe
Telif Tarihi Hicri (Miladi)	0 (0)
İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	1312 (1893)
İstinsah Yeri	
Bulunduğu Yer	Milli Kütüphane-Ankara
Koleksiyon	Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu
Dvd Numarası	930

Özellikleri

Boyut (Dış-İç)	210x135-135x85 mm.
Yaprak	91
Satır	11
Yazı Türü	Harekeli Talik
Kağıt türü	Nohudî cedid İstanbul

Notlar

Başlık, söz başları, rakamlar kırmızı mürekkepledir. Kahverengi meşin sırtlı, kırmızı kâğıt kaplı, mıklebli mukavva cilt içindedir. İçinde 345 naat[29], sonda 92a-95bda şairin kendi hattıyla, manzum biyofrafisi yazılıdır. 91ada şairin mührü basılıdır. Abdullah Öztemizden satın alınmıştır.

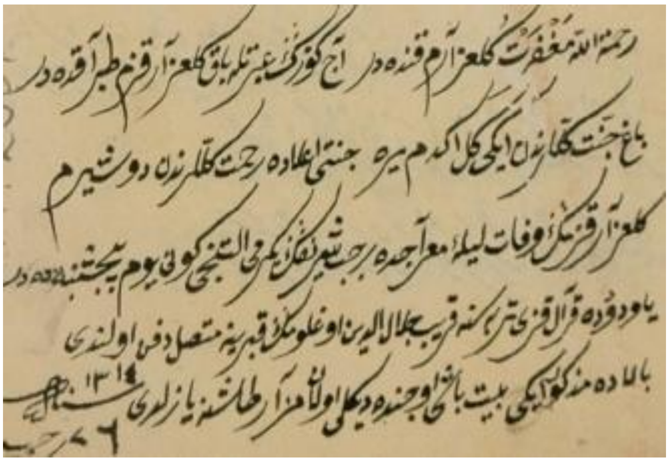
Bitiş Cümlesi [30]

حسن حلمی

بسم... نه نعمتدر بودولت كه صدرده نور ايمانى   بزه لطف ايلدى الله محمد كبى سلطانى

[29]Şairin manzum biyografisinin yazılı olduğu 92a-95bdeki na't ile birlikte na't sayısı 346'dır.
[30] Divanın bitiş cümlesi olarak verilen kısım ilk beyitidir.

Divanın asıl bitişi şu şekildedir:

Divan, 1256 beyitten oluşur. Dîvân'da na't türüne en uygun nazım şekilleri olan kaside ve nazm nazım şekilleri tercih edilmiştir; fakat pek çok şiirde de bu nazım şekillerinin bütün özelliklerini göremiyoruz. Ayrıca nazım şekilleri bakımından herhangi bir sınıflandırma da yapılmamıştır. Şiirler aruzla yazılmıştır; yalnız bu hususta da tam bir hâkimiyet yoktur. "Tekke şairlerinin kendilerine mahsus vezin ve nazım şekilleri yoktur ve aruzla yazdıkları şiirlerde vezne hâkimiyetin zayıf olduğu görülür."[31]Şiirler diğer dîvânlarda olduğu gibi alfabetik sıraya göre de düzenlenmemiştir. Dîvân'ın harekelendirmesinde hatalar vardır. Tamlamalar bazen hemze, bazen de esre, üstün ve ötre ile farklı şekillerde gösterilmiştir.

Dîvân, tasavvufî içeriklidir ve Tekke edebiyatının bütün özelliklerini barındırmaktadır. Genelde tekke şairleri şiirlerini sade bir dille oluştururlar. Zaten sanat yapma gibi bir amaçları da yoktur. "Bu tür şairler için şiir bir gaye değil, halkı dini yönden eğitmek için bir vasıtadır.[32] Bunun için eserin edebi yönden zayıf olduğunu tespit ediyoruz.

Eserdeki na'tların iki tanesi hariç, tamamı "ya Rasûlullah" rediflidir. Ayrıca eserin "*muhabbet*" üzerine kurulu olduğunu söyleyebiliriz. Muhabbet kelimesi Dîvân'da tam 320 defa kullanılmıştır. Şair, Hz. Peygamber (sav)'e duyduğu

[31] Yeniterzi, a.g.e, s.29.
[32] Vasfi Mahir Kocatürk; *Tekke Şiiri Antolojisi*, Ankara 1968, s. 4.

muhabbeti anlatmak için 98 defa âşık, 34 defa Ravza, 22 defa Medîne kelimelerini kullanmıştır. Özellikle muhabbet ve Medine'ye çeşitli atıflarda bulunmuştur. Dîvân'da geçtiği şekliyle "*muhabbet*" kelimesine atıflar:

"meyve-i maʿnâ (9/1), Kaʿbe-i kalbim (42/1), maʿnevi hikmet (54/3), ledünnî sırr-ı tevhid (54/3), Ravza-i tohmun (57/1), bâde-i sübhân (81/3), kerâmet (81/4), pâdişâhım (96/2), nasîhat (115/1), meyve-i kudret (138/1), bir mübârek süd (145/1), tecellî bâgının bâbı (146/1), kadeh (170/1), katre-i rahmet (201/3), güneş (202/2), âteş-i kudret (205/2), melek (211/2), kadâhi bâde-i ʿaşkın (213/1), mescidi bâb-ı niyâz (216/1), ʿâşıka Hakk'dan hamâil (218/3), hacc-ı cismânî (219/1), Cebel-i ʿArafât (219/2), Kaʿbe-i kudret (220/1), Leyle-i Miʿrâc (222/1), devlet-i kudret (226/1), kalb içre celîs (226/3), meyve-i naʿtın (229/3), kudret-i billûr (230/1), Tur-ı Sînâ (231/1), tefsîr-i Kur'ân (234/1), ʿAdn-i deryâ (248/3), mâye-i cevher ʿilim (255/1), "Kul hüva'llâhü ehad (276/1), meyve-i Tûbâ (277/2), buy-ı maksûda muʿattar (281/1), livâ-i evliyâullâh (286/3), maʿden-i rahmet (289/1), Lokmân Hekîm(2defa) (312/1, 334/3), miftâh-ı cennet (326/1), gonca bir gül (327/1), merhamet itmek (328/3), Hızr-ıl-İlyâs (332/1), misk-i cennet (333/1), zâtın sıfatın (339/1), bâb-ı rahmet (339/2), mansıb-ı aʿlâ (339/3), Muhammed Mustafâ şehri (81/2), Sidre-i rûh (203/3). "

Aşağıdaki beyitte muhabbet kalbin meyvesi olarak telakki edilmiştir:

Mübârek müstakîm el'Hakk şerîʿat yâ Resûlallâh
Muhakkak meyvesi kalbin muhabbet yâ Resûlallâh (22/1)

Medine'ye atıflar: sekiz cennet (6/2), Mevlâ kelâmı (28/1), bana Kaʿbe Minâ (87/4), Ravza-i cennet (106/3), bâb-ı rahmet (169/2, 189/2), cânıma cennet (174/2), murâdım (200/2), menzilim (200/2), ʿâşıka menzil (203/3), vuslat (218/1), naʿîm (312/2), Ravza-i cennet (320/3, 106/3).

Aşağıdaki beyitte Medine rahmet kapısı olarak telakki edilmiştir:

Medînen bâb-ı rahmetdir şefâʿat zemzemi kabrin
İçer ʿâşık muhabbetle seherde yâ Resûlallâh (169/2)

Dîvân'da İslam'ın beş şartı ve çeşitli şer'i kurallara da yer verilmiştir. Özellikle namaz ve oruç çok zikredilmiştir. Namaz Dîvân'da 44 kere, oruç ise, 15; savm ve sıyam şekilleriyle de 3 kere kullanılmıştır. Sadece namaz (4 tane) ve oruç (3 tane) üzerine müstakil na'tlar yazılmıştır. Şeri'at Dîvân'da 72 defa geçmektedir ve şeri'at üzerine 5 tane şiir yazılmıştır. Ayrıca cihad üzerine 7, nikâh üzerine 2, Kur'an-ı Kerim üzerine 2, ezan üzerine de 1 müstakil na't yazılmıştır.

Dîvân'da haramlara da yer verilmiştir. Özellikle duhanın (sigara) ve haşhaşın haramlığı üzerinde durulmuş, duhan üzerine 2, haşhaş üzerine de 1 şiir yazılmıştır. Kahve ise müridi gece ayakta tutup ibadetini kolaylaştırdığı için mubah olarak addedilmiş ve kahve üzerine de 1 na't yazılmıştır.

Dîvân'da geçen ayetler, hadisler, dualar, Allah'ın isim ve sıfatları, Hz. Peygamber (sav)'in isim ve sıfatları, Hz. Peygamber (sav)'in şefâ'ati, şahsiyetler, mekanlar ve tasavvufî ifadeler incelemenin muhteva kısmında ayrıntılı olarak işlenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. METİN OLUŞTURULURKEN KULLANILAN ÇEVİRİYAZI SİSTEMİ VE TAKİP EDİLEN YOL

ا	Ā,ā, e
ء	', a, e, ı, i, u, ü
ب	B,b
پ	P,p
ت	T,t
ث	S̱,s̱
ح	Ḥ,ḥ
خ	Ḫ,ḫ
د	D,d
ذ	Ẕ,ẕ
ر	R,r
ز	Z,z
ژ	J,j
س	S,s
ش	Ş,ş
ص	Ṣ,ṣ
ض	Ż, ż
ط	Ṭ,ṭ
ظ	Ẓ,ẓ
ع	ʿ
غ	Ġ,ġ
ف	F,f
ق	Ḳ,ḳ
ك	K,k
ڭ	ñ
ل	L,l
م	M,m
ن	N,n
و	V,v; o, ö, u, ü,ū
ه	H,h; a, e
ی	y; ı, i, ī

1. Metindeki Arapça ve Farsça ibareler transkripsiyon harfleriyle verilmiştir.
2. Arapça ve Farsça kelimelerdeki huruf-ı med olan "elif, vav, ye" harfleri "a, i, u" şeklinde gösterilmiştir.
3. Arapça ve Farsça mürekkep kelimeler arasına kısa çizgi "-" konulmuştur.
4. Divanda Farsça isim ve sıfat tamlamaları bazen "hemze" bazen de "esre, üstün ve ötre"li olarak verilmiştir, fakat bunlar dikkate alınmamıştır. Farsça isim ve sıfat tamlamalarında izafet ve sıfat kesresi, muzâ'af ve mevsufa kısa çizgi "-" ile bağlanmış ve "-ı, -i, -yı, -yi" şeklinde yazılmıştır.
5. Arapça terkipler şu şekilde yazılmıştır: Ülü'l-elbab gibi.
6. Atıf 'vav'ları, "u, ü, vu, vü" şeklinde yazılmıştır.
7. Türkiye Türkçesi'nde uzun vokal bulunmadığı için Türkçe kelimelerde imâle sebebiyle uzun okunması gereken vokaller transkripsiyonda gösterilmemiştir. Zihaf yapılması gereken yerlerde de uzatma işareti konulmamıştır.
8. Türkçe kelime ve eklerdeki "b" sesi "p" olarak yazılmıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin ve özel isimlerin ise metindeki aslına sadık kalınmıştır.
9. Kelimelerin okunuşunda, Türkiye Türkçesi esas alınarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna göre yazılmıştır.
10. Metin, Latin harflerine aktarılırken kelimeler harekelere göre okunmuş, ancak çok bariz hareke hataları ve eksiklikleri doğru harekelendirilerek aktarılmıştır.
11. Bu çalışmada Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesi esas alınmıştır.

2. HASAN HİLMÎ DÎVÂNI’NIN ÇEVİRİ METNİ

DĪVĀN-I ḤASAN HİLMİ

Bismillāḫirraḥmānirraḥīm

1.

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne niʿmetdir bu devlet ki ṣadırda nūr-ı imānı
Bize luṭf eyledi Allāh Muḥammed gibi Sulṭānı

2 Uçar ümmetleri anıñ ṭuyūrı ẕü’l-cenāḥeyndir
Ṭarīḳ-ı nūr-ı Ḳur’ān’dır göñüller ʿarş-ı Raḥmānī

3 Ne şīrin sözli vāʿiẓdir erir ḳalbler ḳalay gibi
Baḳırlar altun olmuşdur sözi kimyā-yı Subḥānī

4 Gelüb ḥikmet diyārından göründi ẕāt-ı ʿuşşāḳa
Ḥasan Ḥilmī odur şuḳḳa oḳu ḥikmet kiṭābını

2.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İşitdik bāġ-ı gülzārı sevindik yā Resūlallāh
Görünce nūr-ı beyżāyı uṭandıḳ yā Resūlallāh

---

1. 1b
2. 1b

2 Kemāliñ bāġ-ı ḳudretdir cemāliñ cennet-i Ṭūbā
Şerīʿat meyve-i ḥüsnā seniñdir yā Resūlallāh

3 Ṣalātıyla selām eyler saña sıdḳıyla bir ʿāşıḳ
Ḳıyāmetde rezīl olmaz muʿīnsin yā Resūlallāh

4 Kesilmez feyżi bu bāġın memem ism-i Muḥammeddir
Ḥasan Ḥilmī emer şimdi südüñ yā Resūlallāh

3.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayālinden ḥayā itdim görünce yā Resūlallāh
Baḳar ḳalbim gözüm sende olunca yā Resūlallāh

2 Vücūduñ nūr-ı ḳudretdir anıñçün sāyesi olmaz
Medīneñ bāġ-ı cennetdir girince yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳur ḥasbī sünūḥātı gelür vehbī
Kitāb-ı sünneti taṣdīk idince yā Resūlallāh

3. 2a

4.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 El etdim istedim ẕātıñ ṣıfātıñ yā Resūlallāh
Külah geydim günāhkārım Raḥīmʿsin yā Resūlallāh

2 Naṣīb oldı biḥamdillāh enību ḫırkasın geydim
Şükür bīʿat eliñ virdiñ kerīmsin yā Resūlallāh

3 İḳāmetde taḥiyyatda teşehhüdde taḳarrüb var
Müsāvīdir müsemmāñız vaḥīdsin yā Resūlallāh

4 Ḳuruldı meclis-i tilmīz müderrisler muḥaḳḳıkdır
Ne maḥzūnem ne mesrūrem rıżādır yā Resūlallāh

5 Murādım aṣl-ı maṭlūbum naṣīb oldı biḥamdillāh
Didim ebtedüʿ "Bismillāh" ʿaṭādır yā Resūlallāh

6 Rıżādır niyyetim ḫāliṣ icāzetle mecāz oldı
Riyāyı şirki terk itdim nümādır yā Resūlallāh

7 Ḥasan Ḥilmī izin ister ki sensin ḫāce-i ʿālem
Medīneñ bāb-ı ʿilminde gedādır yā Resūlallāh

4. 2a

5.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yaġar nīsān biter kimyā türābda yā Resūlallāh
Defīneler çıḳar meşhūr ḫarābda yā Resūlallāh

2 Nisāna açmış aġzım ʿadin deryāsıdır ḳalbim
Ḳuṣar dürdāneler ḥamsī kitābda yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī meḳābirde es̱er ḳalsun bu dünyāda
Su’āl ender beḳā-dārem cevābda yā Resūlallāh

6.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yanarım āteş-i ʿaşḳa yetiş gel yā Resūlallāh
Vücūdum yandı kül oldı ṣavur gel yā Resūlallāh

2 Cemāliñ cennete mir’at sekiz cennet Medīneñ’dir
Çeḳıldi kār u bān yolda delīl gel yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳur naʿt-ı şerīʿatle yazār ʿilmī
Kiṭābım müstaḳīm Ḥaḳḳ’a çevir gel yā Resūlallāh

---

5. 2b
6. 3a

7.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Taḥammül eylemez cismim żaʿīfdir yā Resūlallāh
Firāḳa ṭāḳatim yoḳdur meded ḳıl yā Resūlallāh

2 Göñül ḫasta ʿilāc ister ṭurur ḳarşunda elbeste
Kerem ḳıl eyle güldeste mucībem yā Resūlallāh

3 Ezelde vuṣlatıñ ẕevḳi gelince ḫātıra bir dem
Vücūdum ṭārumār itdi ḫabīrsin yā Resūlallāh

4 Simāʿ eyler belā ḳavliñ çalar ḳudret neyin dilde
Ṣadāsı ʿahdi mīşāḳıñ ʿazīzdir yā Resūlallāh

5 Oḳunsa defter-i nāmıñ ṭurur yerler döner gökler
Köpek gibi münāfıḳlar ürerler yā Resūlallāh

6 Döner ḳalbim degirmendir gelür ʿaşḳıñ ṣuyu senden
Ṣalātıyla selām benden sañadır yā Resūlallāh

7 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle bugün taḫt-ı Süleymān'dır
Musaḫḫar ḳıldı rüzgārı Muḥabbet yā Resūlallāh

7. 3a

8.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül göñlümde gördükce ḫayāliñ yā Resūlallāh
Ḫayāsından hilāl gibi tükendi yā Resūlallāh

2 Göñül gözi görür ḥaḳdır ezel şehrinde görmüşdür
Bu hicrāndan civān ḳaddim büküldi yā Resūlallāh

3 Göñül bāġında mihrinden yeyince meyve-i Ṭūbā
Otuz iki dişim şimdi döküldi yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī biḥamdillāh Muḥabbet tācını geymiş
Seniñ sāyendedir bī-şek ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

9.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şecere-i zencīriñ şerīfdir yā Resūlallāh
Muḥabbet meyve-i maʿnā laṭīfdir yā Resūlallāh

2 Biñ üç yüz on iki tārih ġarībdir kār u bān-ı ʿaşḳ
Mürīdi mürşīdi Mevlā ḳalīldir yā Resūlallāh

---

8. 3b
9. 3b

3 Devā dīniñ diregidir enībū sālike raḥmet
Ḥasan Ḥilmī mürīd ḥikmet daḳīḳdir yā Resūlallāh

10.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İşitdim bāġ-ı Ravżanda üzüm var yā Resūlallāh
O bāġıñ bāġbānına sözüm var yā Resūlallāh

2 Ticāretkār-ı bānīyem açarsa bāġıbān bābı
Muḥibbim ḫādīm-i bāba gözüm var yā Resūlallāh

3 Biḥamdillāh göñül mürġı Muḥabbetle ġıdālanmış
O niʿmetden leẕīẕ ġayrı ki nem var yā Resūlallāh

4 Aşup sevdā-yı ʿaşḳıñla ki bir gün Ravżanı görsem
Eşīgine yüzüm sürsem sezā var yā Resūlallāh

5 Şaşup şehvet-perest oldum ṭalūp deryā-yı ʿişyāna
Ricā eyler o Sulṭān'a günāhkār yā Resūlallāh

6 S̱evābım yoḳ günāhım çoḳ ṭolansam Ravża-i ḳabriñ
Silüp süpürsem ṣaḳālımla s̱evāb var yā Resūlallāh

7 Ne mikdār mücrīm olsam da şefāʿat eylemek şānıñ
Ḳabūl eyler niyāzını ümīdvār yā Resūlallāh

10. 4a

8 Esmā-i Hüsnā’dan iki esmā muʿīnimdir
Biri Settār biri Ġaffār ki yol var yā Resūlallāh

9 Ḳanāʿat var ʿazīz eyler ḥarīṣ olsam rezīl eyler
Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetde ḥarīṣ-pār yā Resūlallāh

11.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yenildim rāh-ı dilberde ki yandım yā Resūlallāh
Uyurdum ʿaşḳ-ı dilberde uyandım yā Resūlallāh

2 Vücūdum nār-ı ʿaşḳıñla yanar ḳırḳ yıl tamām oldı
Muḥabbetden ḫaber geldi sevindim yā Resūlallāh

3 Muḥabbet defteri dilde oḳunmaz maʿnevī māʿnā
Ledünnī defteri rāʿnā oḳundum yā Resūlallāh

4 Cemāliñ defterindendir Ḥasan Ḥilmī kitāb yazdı
Ṭarīḳ-i müstaḳīm üzre kiṭābım yā Resūlallāh

11. 4b

12.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Siyāh baḫtım beyāż olmaz ne ḥāldir yā Resūlallāh
Su’āl itdim cevāb gelmez ne ḳāldir yā Resūlallāh

2 Peşīnen ḥāl-i ḥāl eyle benim bir müşḳilātım var
Mürīdim mürşidim maḥbūb revādır yā Rasulallāh

3 Ġurūrı ḳāl-i elfāẓdan müberrā ḳıl ʿaṭā eyle
Mezārım ḥāl ile ṭolsa ḥabībdir yā Resūlallāh

4 Refīḳim rūḥ-ı vuṣlatda baḳılsa maʿnevī fark yoḳ
Vücūdum vuṣlata māniʿ marīżdir yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ʿilāc ister ṭabībsin dertlere dermān
Oḳur Kur’ān yazar fermān muḥibdir yā Resūlallāh

13.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Elim kārda gönül yārda ki pārsın yā Resūlallāh
Muḥabbetle göñül şemʿiñ uyandır yā Resūlallāh

---

12. 4b
13. 5a

2 Göñül mehdī vücūdumda ġıdāsız bir yetīm maʿsūm
Tükenmez südlü deryāsın ki süd vir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yetīmindir seniñ imdādına muḥtāc
Añacūʿluk südi şimdi şebiʿdir yā Resūlallāh

14.
Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül pervānesi ḳabriñ ṭolansun yā Resūlallāh
Ezel pervānesi īmān sevinsün yā Resūlallāh

2 Vücūd yerde göñül gökde ziyāret Ravżası ḳalbde
Ḫaber vir Ravża-i bābıñ açarsan yā Resūlallāh

3 Göñül yandı ciger pişdi bize vuṣlat naṣīb olmaz
Ne ḥikmetdir Ḥasan Ḥilmī ḳo yansun yā Resūlallāh

15.
Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şifā meyḫānesi şimdi şerīʿat yā Resūlallāh
Ṣafā ʿaşḳḫānesi bildim ṭarīḳat yā Resūlallāh

---
14. 5a
15. 5b

2 Göñül gülzārı seyr eyler şerīʿat bāġına girdi
Güli ḫamrāya meyl itdi ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

3 Öter bülbül ḳoḳar sünbül göñül mürġı şerīʿatdır
Ḥasan Ḥilmī oḳur naʿtıñ maʿrifet yā Resūlallāh

16.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat kaʿbe-i ḥuccāca ḥüccet yā Resūlallāh
Şerīʿat ḳaʿbe-i ʿuşşāḳa behcet yā Resūlallāh

2 Şerīʿat Ṭūr ı Seynā'dır ene'llāh'dan ḫaber söyler
Cemāliñdir sekiz cennet şerīʿat yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī şerīʿatda Muḥabbet müstaḳīm ḥaḳḳdır
Ehlullāha viren ilhām şerīʿat yā Resūlallāh

17.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

16. 5b
17. 6a

1 Ümīdim raḥmet-i ḥaḳḳdır şefāʿat yā Resūlallāh
Vücūdum aslı topraḳdır şefāʿat yā Resūlallāh

2 ʿAdemden Ḥaḳḳ ʿanāsırla vücūdum eyledi iẓhār
Gine bir gün olur maʿdum şefāʿat yā Resūlallāh

3 Beden ḫākiki rūh bāḳī bir ismi nefs-i nāṭıḳdır
Ḥasan Ḥilmī ḥayāt ister şefāʿat yā Resūlallāh

18.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣafādır ṣūretā ḥālim ṣūfīdir yā Resūlallāh
Cefādır sīretim seyr it sefīydir yā Resūlallāh

2 Yazar Münkir Nekir me'mur ḫayır şer dāim efʿālim
Yazıldı dürlü ʿiṣyānım ḫafīdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḥisāb itdi ḥayr şer defteriñ yırtdı
Umar ʿafvı ʿaṭā eyler ġanīdir yā Resūlallāh

19.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

18. 6a
19. 6b

1 Naḳşıbendim bende-pākim rābıṭam var yā Resūlallāh
Naḳşıbende ʿayn-ı rabṭım rābıṭam var yā Resūlallāh

2 Naḳşıbende nuṣh-ı bendim bendeyim bülbül mis̱āl
Ehl-i virdim ḳalbe girdim rābıṭam var yā Resūlallāh

3 Naḳşıbendī pādişāhı şehr-i ḳalbim żabṭ idüp
Bağladı ḳalbim Ḫudā'ya rābıṭam var yā Resūlallāh

4 Naḳşıbend naḳḳāşıdır insan-ı kāmil fi'l-vücūd
Esbāb-ı ḥikmetdir Muḥabbet rābıṭam var yā Resūlallāh

5 Naḳşıbendīdir şerīʿat rābıṭa şerʿan şerīf
Şeyḫ-i fānīden beḳāya rābıṭam var yā Resūlallāh

6 Naḳş-ı ḳalbi ḳalbe rabṭ it ṣūreti ifnā idüp
Putperest olmam muṣaddak rābıṭam var yā Resūlallāh

7 Naḳşıbendī bāb-ı feyyāż kāsesī südle ṭolı
İçdi Ḥasan Ḥilmī o südden rābıṭam var yā Resūlallāh

20.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

20. 6b

1 Ezelden Naḳşıbend geldim Naḳşıbendim yā Resūlallāh
Ehl-i ḥālim erbāb-ı ṭarīḳim Naḳşıbendim yā Resūlallāh

2 Ezel meyḫānesin gördüm şarāb-ı ʿaşḳı nūş itdim
Ezel serḫoşlarından bir Naḳşıbendim yā Resūlallāh

3 İnābe-i īmānım vehbīdir seferder vaṭan ḳıldım
Bıraḳdım “lā”yı buldum Allāh’ı Naḳşıbendim yā Resūlallāh

4 ʿĀlāḳa-i ʿillet ʿayān eyler marīż-i maʿnevī derdim
ʿĪlāc-ı ʿilliyyīne ṭālib Naḳşıbendim yā Resūlallāh

5 Cemāliñ zerre iẓhār ḳıl Ḥaḳḳ’a gitsün ṣafā gelsün
Mürīd mürşid ʿayān olsun Naḳşıbendim yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī rücūʿ eyle ḫaṭā itdiñ ʿaṭā gelsüñ
Seniñ naʿtıñ biḥamdillāh Naḳşıbendim yā Resūlallāh

21.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bugün Aṣḥāb-ı Kehf oldum uyurmīm yā Resūlallāh
ʿĀceb Ḳıṭmīrine ḳıṭmīr olurmīm yā Resūlallāh

2 Muḥabbetle vezīr olduñ saʿādet saña Yemlīhā
Kerāmet Makselīnā’da bilürmīm yā Resūlallāh

21. 7a

3 Miṣāl-i ʿaşḳı Miṣlinā süyünmez āteş-i ḳudret
Murāda irdi ol Mernūş görürmīm yā Resūlallāh

4 Debernūş dāimā ḥaḳḳdır devā ister Teʿālā'dan
Şifā-i Şāzenūş virse içermīm yā Resūlallāh

5 Kefeşüṭaṭayyüş ṭarīḳ-i bāġ ile baldır
Maġara bekçisi Ḳıṭmīr'e ḳıṭmīrmīm yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle şerīʿat ġārına girdi
Medīneñ ʿāşıḳı olsa vezīrmīm yā Resūlallāh

22.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mübārek müstaḳīm el'Ḥaḳḳ şerīʿat yā Resūlallāh
Muḥaḳḳaḳ meyvesi ḳalbiñ Muḥabbet yā Resūlallāh

2 Ġıdā-i maʿnevī miftāḥ bize "naḥnu ḳasemnā"dır
Dıraẖt-ı meyve-i Ṭūbā ṭarīḳat yā Resūlallāh

3 Muẖallaṣ mürġ-ı devlet kim giyerse tāc-ı ezkārı
Ġıdāsı meyve-i vuṣlat ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

22. 7b

4 Muraḫḫaṣ maʿrifet Ḥaḳḳ’dan ʿaṭā-i ʿāmme-i ʿālem
Seḥāb-ı ḫilḳatiñ bārānı raḥmet yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ḥayā itme ḥayātı ḫamr-ı nūş eyle
Ledünnī bāde-i ḥikmet ne devlet yā Resūlallāh

23.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bir kitāb-ı maʿrifetdir yā Resūlallāh göñül
Şerḥ olunmaz ʿayn-ı Ḥaḳḳ’dır yā Resūlallāh göñül

2 Nüsḫa-i ʿilmi ezel “naḥnu ḳasemnā” ḳaʿbemiz
Beyt-i Maʿmūr’ıl-ʿAtīḳ’dir yā Resūlallāh göñül

3 Ḥacer’ül-Esved’dir bīʿat itdim tā ezel
Gördi göñlüm biñ güzel yā Resūlallāh göñül

4 Ey Ḥasan Ḥilmī o zemzem ehl-i ʿaşḳa eṣ’ṣalā
Lebbeyk ʿĀrafāt Ṭāġı’dır yā Resūlallāh göñül

24.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

23. 8a
24. 8a

1 Cemāliñ vāḥid-i Ḥaḳḳ’a seneddir yā Resūlallāh
Yazılmış āyet-i Ḳur’ān kitabdır yā Resūlallāh

2 Felek devrān ider bildim Muḥammed mīli üstünde
Görüp vechiñ iden inkār köpekdir yā Resūlallāh

3 Muḥabbet müstaḳim ḳalpde ḫaṭā itmez ġalaṭ söyler
Ṭaʿām-ı cenneti evvel cigerdir yā Resūlallāh

4 Günāh ḳalbi ḳara eyler küfür īmānı yoḳ eyler
Cehennemde ṭaʿām evvel ṭalaḳdır yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ciger ḳanıñ içer nefʿī cigerdendir
Ṭalaḳ şirk ehline maḫṣūṣ ʿaẕābdır yā Resūlallāh

25.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fenā ender fenā oldum marīżam yā Resūlallāh
Beḳā ender beḳā buldum ʿalīlem yā Resūlallāh

2 Ṭabībim derde dermānım yetiş ey şāh-ı Sulṭānım
Yıḳıldım düşdüm ayaḳdan żaʿifim yā Resūlallāh

---

25. 8b

3 Gören gözler ḳalur ḫayrān lisān ʿ āciz sükūt eyler
Ki biẕẕat vaṣıfıñ Allāh ḥacīlim yā Resūlallāh

4 Göñül ḫasta ḥekīm ister şefāʿ atle şifā gönder
Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ kemter ġarībem yā Resūlallāh

26.

Naʿ t-ı şerīf-i ʿ ale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿ ālā ʿ aleyhi vesellem

Mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün mefāʿ īlün

1 Yanar cismim erir yāġım kül oldum yā Resūlallāh
Açıldı ġonca gül bāġım pīr oldum yā Resūlallāh

2 Tükendi ʿ ömrimiz gitdi sarārup ṣoldıġım bildim
Şükür dünyāya ben geldim ḳul oldum yā Resūlallāh

3 Seni vaṣf eyledi biẕẕat ṣıfāt-ı ʿ abd ile Maʿ būd
Maḳāmıñ Cennet-i Maḥmūd’a ḫayrān oldum yā Resūlallāh

4 Ne Cebrāīl ne Mīkāīl ne İsrāfīl ne ʿ Azrāīl
Bular bir dem öte geçmez ki gördüm yā Resūlallāh

5 “Serā-yı lī maʿ allāh”da Ḥasan Ḥilmī o Sulṭānıñ
Açıldı perde-i ebvāb anıñ öpdüm yā Resūlallāh

26. 8b

27.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ Ravża-i ḳalbiñ seḥābı yā Resūlallāh
Yaġar dürdāneler ḳalbden kiṭābı yā Resūlallāh

2 Vücūdum Ravża-i ḳabriñ ḫayāliñ ḳalbde medfūndur
Ziyāret eylerem her dem türābı yā Resūlallāh

3 ʿİmāret eyledim rūḥum vücūd ender ḫarāb oldı
Nider emvāli emlāki ḫarābī yā Resūlallāh

4 Vücūd şehrini terk itdi göñül gitdi muhācirdir
Medīnenden mekān ister bu Aʿrābī yā Resūlallāh

28.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Medīneñ menzili Mevlā kelāmı yā Resūlallāh
Melāikler oḳur ṣallū selāmı yā Resūlallāh

2 Sefer sofrasına niʿmet gelür vaḳt-i seḥer senden
Muḥabbet miftāḥı Bābüʿs-Selām'ı yā Resūlallāh

---

27. 9a
28. 9a

3 Ḫiṭābı “ irciʿī rāciʿ ” rücūʿ eyler bu rūḥ aṣla
Yetişdir Ravżana rāżī selāmı yā Resūlallāh

4 Memāt ölmez Muḥabbetdir vefātıñ hayyu’l-insāndır
Degişmem Ravżana Dāru’s-Selām’ı yā Resūlallāh

5 Ḥayā eyler güneş gökde ṭulūʿ itdikce her eyyām
Ḥasan Ḥilmī oḳur ṣallū selāmı yā Resūlallāh

29.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet kāsesi südle ṭolarsa yā Resūlallāh
Şifādır dürlü emrāża içersem yā Resūlallāh

2 İnābe eyledim emdim südüñ kimyāya benzendim
Cehennemde ʿaẕāb çekmem girersem yā Resūlallāh

3 Ṣabī göñlüm südüñ emdi ḥisāben on sekiz yıldır
Ṣırāṭı geçmege vardır ümīdim yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī südüñ içdi bütün dünyāyı terk itdi
Ḫayāliñ vuṣlatı kāfī görürsem yā Resūlallāh

29. 9b

30.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mübārek dilde destānıñ oḳurdum yā Resūlallāh
Meḥabbetden olub ḥamle ṭoġurdum yā Resūlallāh

2 Ḫafī esrār-ı ʿaşḳıñla çeküp vird-i seḥergāhı
Cihāna münteşir oldı görürdüm yā Resūlallāh

3 Müẕekkerdim müenneṣle tezevvüc eyledim şerʿī
Ḥelalzāde ṭoġan evlād ṭoġurdum yā Resūlallāh

4 Bu āhım ateşindendir semādan ḳaṭreler ṭamlar
Seḥāb aġlar güler yerler cömerdim yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ṭavāf eyle göñül beytinde Beytullāh
Mübārek Ravżañız cennet buyurdum yā Resūlallāh

31.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül gülzāra meyl eyler mübārek yā Resūlallāh
Göñül ʿaşḳıñ oḳur ezber "Teʿāleyk" yā Resūlallāh

---

30. 10.a
31. 10.a

2 Ezel bāġında rūḥānī iki maḥbūb sevişmişler
Bugün ġurbet bāzārında ciger çāk yā Resūlallāh

3 Serindib Ṭāġı'na gitmem şarāb-ı Ciddei içmem
Cemāliñ şāhı terk itmem ki "Lebbeyk" yā Resūlallāh

4 Ḳırar ḳalbi münāfıḳdır bu söz şerʿa muṭābıḳdır
Muḥabbet ʿayn-ı raḥmetdir ki "Saʿdeyk" yā Resūlallāh

5 Muḥabbetlü enībullāh ṣalā yā eyyühe'l-ʿuşşāḳ
Muʿallimdir Ḥasan Ḥilmī teberrük yā Resūlallāh

32.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġıdā-yı rūḥ-ı uşşāḳıñ ki sensiñ yā Resūlallāh
Cemāliñ mürġ-ı dil ister ki keşf it yā Resūlallāh

2 Ḳaçırdı āşiyānından seniñ ḥüsnüñ bu Anḳā'yı
Ne çare bir mekān ṭutmaz seniñçün yā Resūlallāh

3 Eṣer vuṣlat yeli bir gün uçar bülbül yele ḳarşu
Ḳafesde bülbülüñ cānı ṣıḳıldı yā Resūlallāh

4 Seniñ vaṣfıñ ideñ diller ne ay ister ne yıldızlar
Ḳaranlıḳ gice gündüzler ki sensiz yā Resūlallāh

---

32. 10b

5 Göründü nev cemāl şimdi taʿaşşuḳ eylesün ʿuşşāḳ
Kesildi kebş-i İsmāʿīl fedāyā yā Resūlallāh

6 Ḫayāliñ rūz u şeb dilde güneş gibi ṭulūʿ eyler
Bu şaşḳıñ āşıḳıñ söyler şefāʿat yā Resūlallāh

7 Tevāriḫ şimdi biñ üç yüz dürüldi defter-i ʿuşşāḳ
Ḳara gözlü güzel bir yüz refīḳim yā Resūlallāh

8 Çeker ḥasretini el'ān ḳara yüzli Ḥasan Ḥilmī
Virirse ʿarżuḫālini oḳu baḳ yā Resūlallāh

33.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vaṭanımdan cüdā düşdüm ġarībem yā Resūlallāh
Göñül arz u viṣāl ister ġanī ḳıl yā Resūlallāh

2 "Ḥubbu'l-vaṭan mine'l-īman" ḥadīsiñ ḥaḳ muḥaḳḳaḳdır
Ezel ervāḥı vuṣlatdır refīḳ ol yā Resūlallāh

3 Göñül hicret deyüp ister ḥaḳīḳat şehrine gitmek
Iraḳ yoldur Ḥarāmī çoḳ esirge yā Resūlallāh

---

33. 11a

4 Biḥamdillāh Ḥasan Ḥilmī ʿalem çekmiş serʿaskerdir
Ne şüphem var olur vāṣıl delīlsin yā Resūlallāh

34.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ẓuhūr itdi beni'l-Eṣfer muʿayyen yā Resūlallāh
Ḳıyām itdi beni'l-İsḥāḳ mübeyyen yā Resūlallāh

2 Vücūduñ maẓharı Ḥaḳḳ'dır ṣıfātıñ ẕātile ḳāim
Devā derde gelür dāim mütedeyyen yā Resūlallāh

3 Uyandı uykudan Sulṭān şerīʿatle oḳur ferman
"Biḥamdillāhi ve'l-iḥsān" müzeyyen yā Resūlallāh

4 ʿĀceb gizlendi ʿārifler sükūta vardı ehlu'llāh
Saʿādet seyfi yā Fettāḥ müddever yā Resūlallāh

5 "Fetaḥnā" ismine ẕātın ezelden maẓhār olmuşdur
Çeker ʿasker ʿasīr olmaz muḳadder yā Resūlallāh

6 Ḫüdā ṣaḳlar belālardan ʿadālet eylebān şāhı
Tecellī ḳılsa ol Vehhāb muʿammer yā Resūlallāh

7 Vezīre ʿitimād itme benim irşādlı Sulṭānım
Delīlim dilde desṭānım müdebber yā Resūlallāh

---

34. 11a

8 Biemrillāh şerīʿatla “biʾiznillāh-ı ẕüʾl-Fettāḥ”
Biḥamdillāh Ḥasan Ḥilmī müeṡṡir yā Resūlallāh

35.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güzel gözler güzel yüzüñ görse yā Resūlallāh
Cemālinden Cemālullāhʾı görürler yā Resūlallāh

2 Cemāliñ metni Aḥmedʾden ki ben ezberlem ʿaşḳı
Oḳuram “Levḥ-i Maḥfūẓ”dan bu dersi yā Resūlallāh

3 Ledünnī kevṡeriñ buldum ḥayāt-ı ḥikmeti içdim
Ḥasan Ḥilmī memāt ölmez ki ḥaydır yā Resūlallāh

36.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kıvāmı dīn-i īmānıñ naṣīḥat yā Resūlallāh
Esāsı dīn-i İslāmıñ şerīʿat yā Resūlallāh

35. 11b
36. 12a

2 Marīż göñlüm devā ister Muḥabbetlü viṣāl göster
Kerāmetlü hidāyetdir ṭarīḳat yā Resūlallāh

3 Muḥabbet mumı ḳalbimde yanar ʿaşḳından ey Aḥmed
Muḥammed Muṣṭafā sensiñ ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

4 Seḥāb-ı maʿrifet nāmıñ yaġar āb-ı nisān senden
Ḥasan Ḥilmī ʿAdin şāhı şefāʿat yā Resūlallāh

37.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ezel bāġı öteñ bülbül bu Ḳur'ān yā Resūlallāh
Elestü sünbüle reyḥān o fermān yā Resūlallāh

2 Oḳurduñ "ʿilm-i ervāḥ"da görince Ḳudretu'llāhı
"Kitāb-ı Levḥ-i Maḥfūẓ"dan fedā cān yā Resūlallāh

3 Nüzūl itdikce bir āyet melekler aġlaşırlardı
Bu ṭāġlar titredi tir tir ḥaḳīm ḫān yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī ʿacību'llāh hidāyetdir enību'llāh
Biemri'llāh biḥamdi'llāh muṭīʿ īmān yā Resūlallāh

37. 12b

38.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭulūʿ eyler ṭoġar şemsi hidāyet yā Resūlallāh
Biḥamdi’llāh duā dilde ʿināyet yā Resūlallāh

2 Gelür āvāzı rūḥānī ʿasel deryāsıdır rūḥum
Cihānı bala ġark itdi ṣadāsı yā Resūlallāh

3 Vücūd devrān ider derdi devā ister zehirlenmiş
Meger fermān mühürlenmiş cezāmdır yā Resūlallāh

4 Velīler eylemez imdād nebīlerden şefāʿat yoḳ
Ümīdim var biizni’llāh şefīʿ ol yā Resūlallāh

5 İşitdim nefs-i pā nefsī semādan bir bülend-āvāz
Açıldı naʿtına āgaz-sezā var yā Resūlallāh

6 Seḥer vaḳti saʿādetle serer seccādei ʿāşıḳ
Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ ṣādıḳ kefīl ol yā Resūlallāh

---

38. 12b

39.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İnābem nūr-ı īmāndır inandım yā Resūlallāh
O nūra rābıṭam vardır muḳırrim yā Resūlallāh

2 Görür göñlünde nūr sālik Muḥabbet nūr nḲaḳşolmuş
Cihānı serteser ṭutmuş o nūrum yā Resūlallāh

3 Seḥābı "Ḳul hüvallāh"dan yaġar nūrānī raḥmetler
Buyursun ʿāşıḳān gelsün ḳadāḥim yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī göñül Loḳmān ḫaber vir ḫastalar gelsün
Maraż ehli ilāc alsun ṭabībim yā Resūlallāh

40.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize Ḥaḳḳ'dan kerāmetdir şerīʿat yā Resūlallāh
Bize Ḥaḳḳ'dan hidāyetdir şerīʿat yā Resūlallāh

2 Şerīʿatdan olup irşād ṭarīḳat tācını geydim
Bize necm-i hidāyetdir şerīʿat yā Resūlallāh

---

39. 12b
40. 13a

3 Zemīn-i āsumān ehl-i ḥaḳīḳat Ḥaḳḳ'a ʿāşıḳdır
Ḥaḳīḳat ḥaḳ şerīʿatdır şerīʿat yā Resūlallāh

4 Şerīʿatdan ṭulūʿ eyler ḥaḳīḳat maʿrifet şemsi
Ḥasan Ḥilmī oḳur şemsi şerīʿat yā Resūlallāh

41.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ ʿāşıḳa gülzār degil mi yā Resūlallāh
Şerīʿat mürşidi ʿālem degil mi yā Resūlallāh

2 Muḥabbet yāġı kandilde yanarsa Kaʿbetullāh'da
Żiyāsı Kaʿbeye pürhān degil mi yā Resūlallāh

3 Ṭarīḳat sırr-ı esrardır şeriʿat eylemiş mesṭūr
Seniñ ʿaşḳıñ baña mesrūr degil mi yā Resūlallāh

4 Ḥaḳīḳat ḥaḳda muġlaḳsın Muḥabbet bāġı ḳudretde
Hidāyet miftāḥı sende degil mi yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ġarīb ümmet Muḥabbetden yazar desṭān
Maʿrifet āşıḳa gülüstān degil mi yā Resūlallāh

41. 13a

42.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ cāmiʿ cennet Muḥabbet Kaʿbe-i ḳalbim
Müsāvīdir sekiz cennet seniñle yā Resūlallāh

2 Naʿīmi cennete teşbih ki ḥaşā eylemem ẕātıñ
Muḥabbet meyve-i ḳudret ki sensin yā Resūlallāh

3 Cemālullāh müsāvīdir seniñ ismi şerīfiñle
Anıñçün ʿaşḳıñ ẕikri viṣāldir yā Resūlallāh

4 Kütübḫāne-i ḳudret göñülde keşf olur tekrār
Ḥasan Ḥilmī ider iḳrār kitabıñ yā Resūlallāh

43.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yetişdir bize imdādı ṣıḳıldık yā Resūlallāh
İçüp ʿaşḳıñ şarābını bayıldıḳ yā Resūlallāh

2 İnābe eyledim saña şerīʿat baña vird oldı
Baña Ḳur’ān delīl oldı ʿināyet yā Resūlallāh

---

42. 13b
43. 14a

3 Yaġar feyż-i Ḫüdā gökden seniñ ismiñle ey Aḥmed
Muḥabbetden biter Maḥmūd Muḥammed yā Resūlallāh

4 Felek burcı hidāyetden viṣāl bābıñ küşād ḳıldı
Göñül beytiñ ṭavāf ḳıldı cemāliñ yā Resūlallāh

5 Göñül arzū ider eden ziyāret eylesün Ravżañ
Ḳuşandı baḳ ḳılıç ḳalḳan ḳabūl it yā Resūlallāh

6 İki düşmān yoluñ kesdi saña vuṣlat idi ḳaṣdım
Yetiş imdāda emān dostum ḥabībim yā Resūlallāh

7 Biri nefsim biri şeyṭān iderler günbegün ṭuġyān
Helāk itdi bizi her dem ḫarābım yā Resūlallāh

8 Cigerler ḥasretiñ çekdi ḥarāretden ḫarāb oldı
Bizi maʿmūr iden üstāẕ ki sensin yā Resūlallāh

9 Ḥasan Ḥilmī oḳur fermān yazar arzū niyāz eyler
Seḥer vaḳti selām eyler hedāyā yā Resūlallāh

44.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbetden ḫarāb göñlüm ṣuṣuzdur yā Resūlallāh
Günāhkārıñ ḳara ḳalbi āteşdir yā Resūlallāh

---

44. 14b

2 Ṣadef şaḳ oldı ṣadrımda çıḳar andan cevāẖirler
Seniñ ismiñ göñüllerde güneşdir yā Resūlallāh

3 Muḥabbet tüccārıyız emma nuḳud sermāyemiz yoḳdur
Seniñ ẖaznende pek çoḳdur yetişdir yā Resūlallāh

4 Yaġar feyżi ferāsetden biter ḥasbī Muḥabbetler
Ḥasan Ḥilmī su'āl eyler cevāp vir yā Resūlallāh

45.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Duẖāna mübtelā oldı bu ümmet yā Resūlallāh
İçerler zehir zaḳḳūmı ne millet yā Resūlallāh

2 Emer şeyṭān memesinden südi ḳaṭranla ḳarnı ṭoḳ
Ḥużūra varmaga yüz yoḳ bu ʿillet yā Resūlallāh

3 Duẖān emrāż-ı cismānī ẖarāb eyler ruḥ-ı Sulṭānī
Hevā-yı aṣl-ı şeyṭānī ne ḥikmet yā Resūlallāh

4 Ẓuhūrı üç yüz on sekizdir ki geçti Nūḥ-ı ṭūfānī
Bu ümmet oldı ṭuġyānī ne ḳısmet yā Resūlallāh

---

45. 14b

5 Ḥayā eyler semā ehli içildikçe duḫān yerde
Melekler ḳaçdılar gökte bu ʿibret yā Resūlallāh

6 Nebīler içmedi bunı velīler içmedi söyler
Muḥabbet ehli çoḳ aġlar ne gayret yā Resūlallāh

7 Muḥabbet ehli bir dem Muḥammed ümmeti olsa
Duḫān içmez memāt olsa ne niʿmet yā Resūlallāh

8 Kimi ʿālim kimi ẓālim kimi şeyḫdir kimi derviş
Duḫānı içmege gelmiş ne ġılẓat yā Resūlallāh

9 Yanar aġzı buḫurdanlıḳ duḫān miski cehennemdir
Baḳılsa ehli cennetdir sefāhet yā Resūlallāh

10 Ḥasan Ḥilmī duḫān içme içeni daḫi daḫil itme
Zaman ehlini incitme bu ʿizzet yā Resūlallāh

46.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Burunla būy-ı Raḥmānı ḳoḳarız yā Resūlallāh
Seʿūdī burnımıza çekeriz yā Resūlallāh

2 "Aleyküm bisseʿūd" ünf-ī saʿādetle ḫaber virdiñ
Ḳabūl itdik şifā bildik ʿazīziz yā Resūlallāh

46. 15a

3 Duḫānıñ ünfü berbād perīşan eyledi burnı
Ḳara ḳaṭran ṭolar burnı girīziz yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī ḥelāl olmaz Firenk’den gelse enfite
Çekilmez burna ḳaṭʿ ıtā biliriz yā Resūlallāh

47.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥasāret maḥşeri ḫaşḫaş ḥasāret yā Resūlallāh
Mubaḥ der yudar afyon ceḥālet yā Resūlallāh

2 Ḫaram ḫaşḫaş yemez āşıḳ Muḥabbet ḫaşḫaşıñ yutmuş
Devā bulmuş devāmında kerāmet yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫarām afyon anıñ ekli ḥelāl olmaz
Yudan ādem felāḥ bulmaz beṭālet yā Resūlallāh

48.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

47. 15b
48. 15b

1 Ḫużūra ʿarż olunca bu ḳahve yā Resūlallāh
Būyurduñ hevā-yı nefse bu ḥīle yā Resūlallāh

2 Yaparlar hücre-i füccā ki dirler ismine ḳahve
Muḫayyerdir içen ümmet ebāḥa yā Resūlallāh

3 Mübaḥdır bu ḳahve baḳılsa teriñ evladır
Ḫabāşetden müberrādır bu ḳahve yā Resūlallāh

4 Degil sünnet ḫaram olmaz şifāsı var içen ẕāta
Yürek oynar içildikce ḳara ḳahve yā Resūlallāh

5 Ṣu ile ḳahve ḳarışınca baḳarsan bevl-i peykdir
Zülāli āb u ḥayvandan hediyye yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī ḥabīb ḳahve içildikce ḳırar nefsi
Helāk-i şehvete bādī bu ḳahve yā Resūlallāh

49.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Aḳar Nil mübārekdir şerīʿat yā Resūlallāh
Ḳırāṭı bāġı baġdadır şerīʿat yā Resūlallāh

2 ʿİmādī ʿArş-ı Aʿlā'ya dikilmiş Ravża-i ḳudret
Ḥayātı Kūfe-i Dicle şerīʿat yā Resūlallāh

---

49. 16a

3 Ṭarīḳat ḥaḳ ḥaḳīḳat Ḥaḳḳ Ḫudā-i maʿrifet bilmek
Īrān-ı Seyḫān'a maṣīṣ-i Ceyḥān hep şerīʿat yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī feyżi aḫẕ it göñül şeyḫi şeriʿatdır
Biri ẓāḫir biri bāṭın şerīʿat yā Resūlallāh

50.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat seyfi naṣrullāh kitabdır yā Resūlallāh
Muḫālif şerʿa ḳahrullāh ġażabdır yā Resūlallāh

2 Belāyı ġāmme-i küffār hücūm itdi żaʿīf ḳaldım
Yetiş imdāda rūḥanī ḫarābdır yā Resūlallāh

3 Selāmet dīn-i İslām'da emānet ehline maḥṣuṣ
ʿĀdālet ehline fermān sebebdir yā Resūlallāh

4 Ḫilāfet emri Ḳur'ān'dır ḫıyānet eylemez Sulṭān
"Semiʿnā eyyühe'l-insān türāb"dır yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī de ḫarb ehli oḳur esmāyı hep kāfī
Yeter imdāda seyfullāh s̱evābdır yā Resūlallāh

---

50. 16a

51.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İslām-ı ezelde müʾminiz Muḥabbet ehliyiz yā Resūlallāh
“Elestü bi rabbiküm” fermānının ḳurbānıyız yā Resūlallāh

2 Mükellef eyledi Maʿbūd bizi emr-i ferāiżle
Amel bāġında mecbūren edāyız yā Resūlallāh

3 Meyveciniz baḥr-ı berde kāhi süvārī kah piyāde
ʿİlm-i ḥikmetle ledün Sulṭānıyız yā Resūlallāh

4 İʿāde-i maʿdūm münkir ḥakīmler meẕhebi bāṭıl
Bular kāfir Ebū Cāhil hecāyız yā Resūlallāh

5 Nübüvvet niʿmeti āmdır Ḥasan Ḥilmī ḫavāṣ ehli
Muʿīñiz ehli īmāna irşād-ı nümāyız yā Resūlallāh

52.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīdim dāimā virdim yā Allāhu yā Resūlallāh
Muʿīnim ism-i aʿẓamdır yā Allāhu yā Resūlallāh

---

51. 16b
52. 17a

2 Döner gökler devā eyler melekler Ḥaḳḳ ṭavāf eyler
İşitdim kāināt söyler yā Allāhu yā Resūlallāh

3 Yanmaz içim uyumazlar naẓar ḳıl āsumān ehli
Kibirden ġāfil olmazlar oḳurlar yā Allāhu yā Resūlallāh

4 Seḥer vaḳti ḫorus söyler ki dir "ḳum yā eyyühel ġāfil"
Uyan gel sevdigim āḳil yā Allāhu yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī zaman ehli zemīne mālik olduḳca
Yıkar ḳabriñ yapar bir köşk bu aʿmā yā Allāhu yā Resūlallāh

53.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cigerim nār-ı ʿaşḳıñla pişirdim yā Resūlallāh
Yolum ṣaḥrā-yı ʿaşḳda şaşırdım yā Resūlallāh

2 Sefīnem seyr ider bizi baḥrde bī-reīs ḳaldı
Şerīʿatdan ḳumandārī ṭuṭārım yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī emīn olma nefs-i desṭān saña düşman
Biiznillāhi ḳılıç çekdim keşerim yā Resūlallāh

54.

53. 17a

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Uṣūl-i iʿtiḳādımdır ʿaḳāid yā Resūlallāh
Fürūʿ-ʿı ictihādimdır fevāid yā Resūlallāh

2 Dileyim rehberim Ḳur'ān şifādır ḫastaya īmān
Vesile ʿilm-i ʿirfāna kavāʿid yā Resūlallāh

3 Muḥabbet maʿnevi ḥikmet ledünnī sırr-ı tevḥiddir
Şerīʿat şerḥ ider is̱neyn s̱evāhid yā Resūlallāh

4 Riyāsız bir amel işler ne ʿābid var ne ẕāhid var
Ḥasan Ḥilmī muʿīn ister mücāhid yā Resūlallāh

55.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġıdā-i nefs-i rūḥānī leẕīẕdir yā Resūlallāh
Ṣafā-i rūḥ-ı sulṭānı ʿazizdir yā Resūlallāh

2 Açılsa keşf-i rūḥānī görülse ʿālem-i ervāḥ
Ṣanur lezl-i mekān Allāh ġarībdir yā Resūlallāh

54. 17b
55. 17b

3 Yazılmış rūḥ-ı insāna üç yüz kadar maʿnā
Üçi maḳbūl-ı şerʿullāh ʿacībdir yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī müşāhiddir mis̱āl-i " vāsiʿu'l-ervāḥ"
"Nefaḫtü fīhī min rūḥī" muḥitdir yā Resūlallāh

56.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Aṭıldım nār-ı Nemrūd'a yanarım yā Resūlallāh
ʿAceb kimden gelür imdād bakarım yā Resūlallāh

2 Ḫalīl'e nār-ı Nemrūd'ı gülüstān eyleyen Allāh
Gülüstanla ider imdād umarım yā Resūlallāh

3 Libāsım ẓāḫire yandı mürīdim maʿnevī ʿüryān
Virirsen maʿnevī ḳaftān giyerim yā Resūlallāh

4 Ḫilāfet almaga şimdi liyāḳat ḳalmadı bende
Ümīdim mürşidim sende ararım yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī kes̱er nefūsiñ seniñ ismiñ süyūfīle
Bütü vü dünyāyı biʿl ḳalbde ḳırarım yā Resūlallāh

56. 18a

57.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Ravża-i toḫmuñ nebātım yā Resūlallāh
Ḫüdā emriyle ḫüddāmim s̱ebātım yā Resūlallāh

2 Türāb-i Ravża-i ḳabriñ ḳaranfil yağıyla maḫlūṭ
Melekler neşrine mebʿūs̱ memātım yā Resūlallāh

3 Hidāyet defteri ḥikmet-i Ḥākīm Mālike'l-Mülk'dür
Kirāmen Kātibīn yazsun devātım yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī Muḥarrem'dir pişir ʿāşūre-i ʿaşḳ
İbādetle olur mātem ḥayātım yā Resūlallāh

58.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bilmeyen menlā yobāzdır yā Resūlallāh
Muʿannidmend hebī bāṭıl yobazdır yā Resūlallāh

2 Bilinmez ṣūretā İslām lisānen zikr ider tevḥīd
Muallim münkiri āḫir zamāndır yā Resūlallāh

57. 18a
58. 18b

3 Binşi geymiş geniş yenli İmām –ı Aʿẓam’a benzer
Ḳaṣīru’l-ḳāme miḥrāblar ḫarābdır yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī naḳl-i iḳrār aḳılla meẕheb olmazıl
Ṣırāṭı geçmege fermān Ḫüdā’dır yā Resūlallāh

59.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seniñ şehzādeniñ ismi Ḥasan’dır yā Resūlallāh
Daḫī iḫvān bī-şübhe Ḥuseyn’dir yā Resūlallāh

2 Ḥasan Nureyn ayneynim Ḥuseyn ḳalb-i ḥayātımdır
ʿAlī dāmātıñız Ḥaḳḳā velīdir yā Resūlallāh

3 Ḳızıñdır Fāṭımā ümmī zemīne āfitāb ṭoġdı
Ehl-i Beyti sevmeyen melʿūn Yezīd’dir yā Resūlallāh

4 Muḥabbetlü musībetdir ḳurulmuş Kerlebā kürsī
Muḫālif kim oḳur dersi yelīddir yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ezel ʿilmi yazılmış Levḥ-i Maḥfūẓ’da
Delīlim dilde “lā yüs’el” ʿadīldir yā Resūlallāh

59. 18b

60.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Henüz arżu niyāzım var Cenāba yā Resūlallāh
Ṣalātıyla selāmım var ḥużūra yā Resūlallāh

2 Sever sevdā-yı ʿaşḳıñdır sevdā-yı dilim dilde
Göñül her dem selām eyler Rasūle yā Resūlallāh

3 Elim bende gözüm sende göñül nāʿtın oḳur şimdi
Muḥabbetlü melek mürsel viṣāle yā Resūlallāh

4 Ebu Bekrī ʿÖmer ʿOsman ʿAlī ʿālī ṣaḥābendir
Muḥibbim cümle aṣḥāba ṣaḥābe yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī günāhkārdır utañsun aḳ ṣaḳalından
Yetiş maḥşerde imdāden ġarībe yā Resūlallāh

61.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Perīşan ḥāl-i seyyāḥım mekānsız yā Resūlallāh
ʿAceb iskān-ı iḥsānıñ olur mı yā Resūlallāh

60. 19a
61. 19b

2 Ġanīler arż-ı dünyāyı ḳarışla eylemiş taḳsīm
Faḳīrler ṣıfra çıḳmışdır ġarībdir yā Resūlallāh

3 Muḥabbetle ġanī ḳalbim seniñ virdiñ sarāyımdır
Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ ḫādim sarāya yā Resūlallāh

62.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet etmegiñ ekliñ yetişdir yā Resūlallāh
Benim rūḥum ezel nātıñ yemişdir yā Resūlallāh

2 Ezel esrārıdır gördüm ḳurulmuş sofra-i ẕikriñ
İçer rūḥānī şerbetler bu rūḥum yā Resūlallāh

3 Güneş senden ṭoġar her dem kine sende ġurūb eyler
Ḥaḳīḳat āfitābına seḥābsın yā Resūlallāh

4 Açılmış pencere ḳalbde żiyā ister Ḥasan Ḥilmī
Vücūdı nūra ġark olsun żiyā vir yā Resūlallāh

63.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

62. 19b
63. 20a

1 Esmāsı din-i İslāmıñ namāzdır yā Resūlallāh
Uṣūli ehl-i īmānıñ edādır yā Resūlallāh

2 Yazıldı şarṭı İslāmıñ bize bilmek bu beş şeydir
Ṣalātıyla biri īman muḥibdir yā Resūlallāh

3 Ṣıyāmıyla zekāt ḥaḳdır ġanīler ḥacca gitmek farż
Cemāliñ Kaʿbe-i ʿarża niyāzdır yā Resūlallāh

4 Lisāna söyleriz iḳrār cānāna eylemez taṣdīk
Bizim īmānımız rūz-i ezeldir yā Resūlallāh

5 Şu altı şey'e taṣdīk didik "āmentü billāh"dır
Ṭarīḳ-i müstāḳīm üzre delīldir yā Resūlallāh

6 Veliyye farż olan oldur nebiyye ittibāʿ itmek
Ḥasan Ḥilmī iṭāʿatde ḳarībdir yā Resūlallāh

64.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücuduñ ayn-ı raḥmetdir cihāna yā Resūlallāh
Mücevherdir müsemmāñız mekāna yā Resūlallāh

64. 20a

2 Fenāyı nefy idüp biẕẕāt beḳāyı iḫtiyār itdiñ
Bir kadiñ müstaḳīm dīni ehl-i īmāna yā Resūlallāh

3 Sivārī āʿzamı tāʿrif buyurduñ meẕhebi vāḥid
ʿAyān oldı ki dört meẕhep Hanīfe yā Resūlallāh

4 Bilindi Mālikī Ḥanbel ki baʿżan Şāfiʿī meẕhep
Diyānetler delīl ister ṭarīḳa yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī murād ister mürīdi mürşīde göster
Ḥaḳīḳat şeyḫidir dilber göñülde yā Resūlallāh

65.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūdum nārı ʿaşḳıñla pişirdim yā Resūlallāh
Bu ʿaḳlım fikr-i ʿaşḳıñla şaşırdım yā Resūlallāh

2 Ezel ʿaṭşānıdır ʿāşıḳ ḳo içsün zemzem-i ḥikmet
Ṣular gibi ṭaşup şimdi köpürdüm yā Resūlallāh

3 Uyup ebnā-yı cinsimle nice ġayyīb kelām itdim
Didim estāgfiruʿllāh ben tükürdüm yā Resūlallāh

4 Belā bülbüllerī bāġım perīşān eyledi gitdi
Gül-i ḫamrāya meyl itdim tüketdim yā Resūlallāh

---

65. 20b

5 Ḥasan Ḥilmī ḥamallıḳdan ḫalāṣ olmaz ne ḥikmetdir,
Semiʿnā tā ezel bār-ı ʿaşḳıñ yüklendim yā Resūlallāh

66.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tekebbūr eylemem hāşā türābım yā Resūlallāh
Tefekkür eylerem her dem ʿaẕābım yā Resūlallāh

2 Ḫabersizce gelür bir gün benim ol tuḫfe-i mevtim
ʿAcep nerden olur iʿṭā kiṭābım yā Resūlallāh

3 Mezāra girdigim günde su'āli Münkerīn gelse
Ne ṣūretle cevāp virsem ḥisābım yā Resūlallāh

4 Günāhkārım yüzī ḳara beni maḥşerde sen ara
Yazıldı defterim nāra kebābım yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī ümīd eyler Muḥabbet maḥşeriñ mestī
Kerem ḳıl baña bir dest-i şarābım yā Resūlallāh

---

66. 21a

67.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Günāhı işler nefsim uṣanmaz yā Resūlallāh
Bu nefsim böyle şeyṭān uṭanmaz yā Resūlallāh

2 Göñül bāġım yeşillenmez imdād olunmazsa
Yaḳar ümmetini nāra yazıḳdır yā Resūlallāh

3 Kimi egrī kimi toġrı yazarlar deftere ḫayr ı
Kirāmen Kātibīn ġayrı kitābım yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī günāhkārıñ oḳunmaz defterī ʿaybdır
Ġafūruñ raḥmetī ġaybdır şefāʿat yā Resūlallāh

68.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet toḫmu ḳalbimde biterse yā Resūlallāh
Bu 'aşḳım bergüzār olsun yolunda yā Resūlallāh

2 Muḥabbet kevs̱erī meşhūr şifādır yā Resūlallāh
Cefālar ʿāşıḳa Ḥaḳḳ'dan ṣafādır yā Resūlallāh

---

67. 21a
68. 21b

3 Ciger pişdi kebāb oldı vücūd gitti ḫarāb oldı
Şeker şerbetleri senden uṭandı yā Resūlallāh

4 İçüp āb-ı zülālinden Ḫıżır İlyās ḥayāt buldı
Ḫaber İskenderiñ olsuñ naṣīb yoḳ yā Resūlallāh

5 Ḥayātıñ Ḥavż-ı Kevs̱er'den baña bir nebzecik kevs̱er
Virirsen ben de ʿaṭşānım içerim yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī ümīd eyler ḳapuñ mücrimlere kimyā
Bu dünyāda günāhından uṭansun yā Resūlallāh

69.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Umarım Cenābından şefāʿat yā Resūlallāh
Ḳapuña sā'ilem geldim şefāʿat yā Resūlallāh

2 Ki senden raḥmet olmazsa yanarım ben cehennemde
Ki sensiñ "erḥame'l-mücrim" şefāʿat yā Resūlallāh

3 Yaġan yaġmur esen rüzgār seniñle iftiḫār eyler
Günāhkārım saña muḥtāc şefāʿat yā Resūlallāh

4 Ṣuçumı iʿtirāf itdim ki sensiñ derde dermānım
Bize şeyṭān ḥased düşmān şefāʿat yā Resūlallāh

---

69. 22a

5 Uṭanmaz öyle bir melʿūn ṣığındık Ḥaḳḳ'a şerrinden
Baña imdād iden sensiñ şefāʿat yā Resūlallāh

6 Babam Ādem'le anam Ḥavva'yı mekr ile aldatdı
Dönüp şimdi baña geldi şefāʿat yā Resūlallāh

7 Ḳopunca tā ḳıyāmet hem bize düşmanlığı vardır
Zehirli semm-i kātildir şefāʿat yā Resūlallāh

8 Babam Ādem'le anam Ḥavva'yı himkir himkir aġlatdı
Çıḳardı cennet īçinden şefāʿat yā Resūlallāh

9 Düşünce Cidde'ye Ḥavva nedāmet eyledi āh āh
Didi evlādıma eyvāh şefāʿat yā Resūlallāh

10 Serendip Ṭāġı'na Ādem inince ḳaldı ẖayretle
Didi yā Rab ḳuṣur bende şefāʿat yā Resūlallāh

11 Uṭandı baḳmadı Ādem ki üç yüz yıl semāvāta
Unutdı dostu Ḥavvā'yı şefāʿat yā Resūlallāh

12 Ki üç yüz yıl bükā ḳıldı gözünden kanlar akıtdı
Ḳızıl kan itdi ṭupıraḳ şefāʿat yā Resūlallāh

13 Melekler gökde aġlardı bükāsından ḳalup ʿāciz
Şikāyet itdiler Ḥaḳḳ'a şefāʿat yā Resūlallāh

14 Anıñçün ḳāmetī Ādem ḳıṣaldı altmış arşuna
Duʿālar müstecāb oldı şefāʿat yā Resūlallāh

15 Uyandı ḫāb-ı ġafletden didi Ādem ile Ḥavvā
"Ebu'l ervāḥ" olan esmā şefāʿat yā Resūlallāh

16 İdince ẕikriñ Ādem nidā geldi ki ʿafv itdim
Didi Ādem ki ben nitdim şefāʿat yā Resūlallāh

17 Nidā geldi ki Ādem Ḥabībim'le duʿā ḳılsañ
Ebed cennetde çıḳmazdıñ şefāʿat yā Resūlallāh

18 Didi yā Rāb unutduḳ biz bu semāı oḳurduk biz
Ġafūrsun saña muḥtācız şefāʿat yā Resūlallāh

19 Bugün ḥamd ü s̱enā olsun sekiz cennet żiyālansun
Sülālem cennete gelsün şefāʿat yā Resūlallāh

20 Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ kemter tükenmez raḥmetiñ artar
Seni buldı şefāʿatcı şefāʿat yā Resūlallāh

70.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūdum āteşe yandı kebābdır yā Resūlallāh
Bize lüṭfen ʿaṭā ḳılsañ s̱evābdır yā Resūlallāh

2 Nedir bu gizli dert bende ezelden berü müştāḳım
Cemālinden vücūd şehri ḫarābdır yā Resūlallāh

70. 23a

3 Çekildi kār u bān gitdi bugün nevbet baña geldi
Bu cumhurdan giru ḳalsam ʿayıbdır yā Resūlallāh

4 Göñül ʿaşḳa süvār oldı Muḥabbet şehridir ḳaṣdım
Muḥabbet bilmeyen ümmet ṣābıḳdır yā Resūlallāh

5 Marīżam bir ʿilāc gönder żaʿīf cismim ṣıḥḥat bulsun
ʿİlācıñ ḫastaya Ḥaḳḳ'dan şifādır yā Resūlallāh

6 Tamam ḳırḳ yıl marīż oldum ṭabībler ḳalır ʿāciz
Seniñ vaṣfıñ bize muʿciz ṣafādır yā Resūlallāh

7 Kasāvetden ḳara ḳalbim göñül ġamdan ḫalāṣ olmaz
Muḥabbetden tehī destim cefādır yā Resūlallāh

8 Gelince ism-i tiryāḳıñ ifāḳat buldı ḫasta-i dünyā
Bunı inkār iden kāfir ne kördir yā Resūlallāh

9 Ḥasan Ḥilmī zehirlense seniñ ismiñ olur tiryāḳ
Bunuñ terki bize ḳaṭʿā ḫarāmdır yā Resūlallāh

71.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hünerdir maʿrifet ʿaşḳıñ yanarsa yā Resūlallāh
Benim ḳalbim bu ġafleten uyansun yā Resūlallāh

71. 23b

2 Girersen āteş-i ʿaşḳa pişer bu laḥm-ı nā-paḫte
Bu meyyit ümmetiñ ister ḥayātı yā Resūlallāh

3 Mürīd oldum ki bir şeyḫe murādım ʿāşıḳ olmaḳdır
Ḫilāfet saña lāyıḳdır ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

4 Yanar ḳalbimde ʿaşḳ mūmı cihānı pür żiyā eyler
Ḥayāt-ı bākii söyler żiyāsı yā Resūlallāh

5 Ki bāʿżen ṭaʿn idüp dirler hemānʿāşıḳ ki sen misin
Severse söylesün anlar buyursun yā Resūlallāh

6 Nidā eyler baña maʿşūḳ beni medḥ eyle ey ʿāşıḳ
Seniñ evṣāfına lāyıḳ ne yazsam yā Resūlallāh

7 Sekiz cenet cemālindir mübārek ismiñiz miftāḥ
Açar ebvābı ol Fettaḥ Ḥabīb'sin yā Resūlallāh

8 Şifādır dertlere dermān uṭansunlar bu derdmendden
Żaʿīf ḫasta Ḥasan Ḥilmī oḳunsun yā Resūlallāh

72.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

72. 23b

1 Mübārek yevm-i mevlūdiñ oḳuruz yā Resūlallāh
Ṭulū-i şems-i ismiñle sürūruz yā Resūlallāh

2 Rebīü'ı-evvel ayını nice ʿāşıḳlarıñ bekler
Giceler ṣubḥa dek aġlar şefāʿat yā Resūlallāh

3 Şükür biz yevm-i is̱neyne yetişdik oḳuruz mevlūd
Seniñ ümmetine Māʿbūd Raḥīm'dir yā Resūlallāh

4 Cemāliñ misk-i anberden uṭandı baġiçede güller
Oḳur mevlūd bülbüller açıldı yā Resūlallāh

5 Yaġar meclīse yāġı ṣaçarlar gül ṣuyun anda
İçerler şerbetī bunda ne devlet yā Resūlallāh

6 Oḳudanlar oḳuyanlar daẖī meclisde ṭuranlar
Günāhkār ümmetindendir meded ḳıl yā Resūlallāh

7 Günāhkārız ḳara yüzlü ẖużūra varmaga yüz yoḳ
Şefāʿat baḥrine ḥar yoḳ sen ʿafv it yā Resūlallāh

8 Güvendik dīne īmāna ḥaḳīḳat şübhemiz yoḳdur
Ġanīdir raḥmeti çoḳ dur sebebsin yā Resūlallāh

9 Ḥasan Ḥilmī oḳur yazar seniñ mevlūdini şimdi
Saña ḳurbān olur cānı taʿaşşuḳ yā Resūlallāh

73.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vaṣiyyet eylediñ bize namāzı yā Resūlallāh
İnandıḳ şübhemiz yoḳdur "ḳabiltü" yā Resūlallāh

2 Vaṣiyyet eylediñ ḥaccı işitdik şādumān olduḳ
Biri dīnen biri mālen ṭavāfı yā Resūlallāh

3 Vaṣiyyet eyleyūp didiñ zekātını vireñ ümmet
Bulur rızḳına ol vüsʿat buyurduñ yā Resūlallāh

4 Vaṣiyyet eylediñ didiñ ṣıyāmı biʿt-tamām ṭutuñ
Göñülde nūr-ı īmānım oruçdur yā Resūlallāh

5 Vaṣiyyetdir ḫaber virdiñ ṣaḳıñ ümmetlerim heyhāt
Namāzsız müslümān olmaz buyurduñ yā Resūlallāh

6 Vaṣiyyet eylediñ didiñ Yahūdī'den Naṣārā'dan
Ṣaḳıñ ḳorḳmañ ziyān gelmez buyurduñ yā Resūlallāh

7 Vaṣiyyet söyleyüp didiñ namāzı ḳılmayanlara
Selām virüp selām almañ buyurduñ yā Resūlallāh

8 Vaṣiyyet eyleyüp didiñ ki ḫasta olsalar anlar
Gidüp ḥālini siz ṣormañ buyurduñ yā Resūlallāh

---

73. 24a

9 Vaṣiyyet eyleyüp didiñ ölürse ol namāzsızlar
Namāzıñ onlarıñ ḳılmañ buyurduñ yā Resūlallāh

10 Vaṣiyyetden su'āl itdiñ bular kim yā Resūlallāh
Cevāb virdiñ namāzsızlar Yahūdī yā Resūlallāh

11 Ṭutar ḥaḳdır vaṣiyyetler Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ ḳıṭmīr
Oḳur evrādıdır tekbīr hidāyet yā Resūlallāh

74.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şeriʿat ʿilmini taḥṣil ideriz yā Resūlallāh
Ḳamū müşküllere miftāḥ ideriz yā Resūlallāh

2 Seḥāb-ı ḥikmeti Ḥaḳḳ'dan saña vaḥyen nüzūl itdi
Bize vāżʿ-ı hidāyetdir şerīʿat yā Resūlallāh

3 Bu ḥaḳ kānūn-ı İlāhī'dir ṭarīḳ-ı dīn-i İslām'da
Anıñçün cümle ṭālibler oḳurlar yā Resūlallāh

4 Biseyfillāh saʿādetdir ʿadāletle cihān ṭoldı
Biḥamdillāh Ḥasan Ḥilmī meṭālib yā Resūlallāh

74. 25.a

75.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül ʿaşḳıñ kitābını oḳursa yā Resūlallāh
Bulur derdine dermānı şifādır yā Resūlallāh

2 Meded ḳıl sevdigim Aḥmed bize vuṣlat burāḳını
Piyāde ḳalmışam berr ü yabānda yā Resūlallāh

3 Yetişdir Ḥavż-ı Kevs̱er'den bize bir cürʿācık kevs̱er
Şarābıñ ʿāşıḳa Ḥaḳḳ'dan kitābdır yā Resūlallāh

4 Ṭulūʿ eyler seniñ ismiñ bedesṭān-ı hidāyetde
Seniñ ẕikriñ żiyāsına sebebdir yā Resūlallāh

5 Bir ismiñ aslı Maḥmūd'dur yazılmış cennet içinde
Maḳāmıñ cennet-i Maḥmūd şerīfdir yā Resūlallāh

6 Semāvāt ehli yād eyler seniñ ismiñle ey Aḥmed
Melekler iftiḫār eyler ʿazīzdir yā Resūlallāh

7 Zemīn eylediñ teşrīf ü Muḥammed Muṣṭafā sensiñ
Cihāna āfitāb ismiñ reşīddir yā Resūlallāh

8 Ḥasan Ḥilmī bugün şaşḳıñ yazar ʿaşḳıñ beyān eyler
Kitāb-ı ʿaşḳı şerḥ eyler ki ḥaḳdır yā Resūlallāh

---

75. 25a

76.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh
ʿĀlemdārī ser ʿaskerdir ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

2 Diyār-ı Rūm'a ol Sulṭān şefīʿ-i fażl u iḥsāndır
Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

3 İderdi faḳīr ile faḫri oḳurdı virdi "Ve'l-Fecr"i
Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

4 Ne ḥikmet hicret esbābı ne devlet geydi ol tācı
Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

5 Sefer rāhında yā Fettāḥ o Sulṭān çekdi sancagı
Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī sefer eyler sözini remz ile söyler
Ebā Eyyūb el-Enṣārī ṣaḥābeñ yā Resūlallāh

77.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

76. 25b
77. 26a

1 Yetişdik şehr-i Ramazān'a mübārek yā Resūlallāh
Bugünlerde olup ṣā'im "teʿāleyk" yā Resūlallāh

2 Bu şehre eyleyen tāʿẓim bilindi şübhesiz ṣā'im
Giceler ṣubḥa dek ḳāim niyāzen yā Resūlallāh

3 Oruç gizli ʿibādetdir riyānıñ medḫāli yoḳdur
Bu esrārı bilen Ḥaḳḳ'dır ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

4 Sararmışdır ṣaman gibi güler güller gibi yüzi
Ḳoḳar anber gibi sözi ṭuyıldı yā Resūlallāh

5 Muḥabbetle ġıdālanmış ḳoḳar aġzında misk yāġı
Oruç bāġı açılmış bu şehüre yā Resūlallāh

6 Biḥamdillāh oruç ṭutduḳ cemāliñ lez̠z̠etiñ bulduḳ
Bugün aġlar iken güldük beşāret yā Resūlallāh

7 Oruç vuṣlat-ı Burak'dır Ḥasan Ḥilmī oruç ṭutsun
Saña ḥālini ʿarż itsün şefāʿat yā Resūlallāh

78.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

78. 26b

1 Bugün bayrām namāzını ḳılarız yā Resūlallāh
Oruç ṭutduḳ şefāʿatin umarız yā Resūlallāh

2 Orucumuz ḳabūl eyler ümīdim var Ḫüdāmızdan
Bugün bayrām namāzında viṣālen yā Resūlallāh

3 Saña vāṣıl ḳılar Allāh bizi bayrām namāzıyla
Seniñ sāyende biz bulduḳ bu dīni yā Resūlallāh

4 Bilür müʿmin olan vācib ḳılar bayrām namāzını
Cemāliñ cāmiʿ-i cānda muṣallī yā Resūlallāh

5 Oruç farżdır namāz vācib terāviḥ sünnet olmuşdur
Bu üç şeyle Ḥasan Ḥilmī ne mesrūr yā Resūlallāh

79.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize Allāh mübāḥ ḳıldı nikāḥı yā Resūlallāh
Toḳuz hātun nikāḥ itdiñ ḥelāldir yā Resūlallāh

2 Evāmirdir ḳabūl itdik delīlim "fe'nkiḥu'l-āyet"
Menāhīden ḥaẕer ḳıldıḳ nikāḥen yā Resūlallāh

3 Nebīler ḫātemi sensiñ nebiyye ittibāʿ ḳıldıñ
Nikāḥen mihr-i tecrīdi ʿatīḳan yā Resūlallāh

79. 26b

4 Anıñçün cümle aṣḥāblar nikāḥa itdiler raġbet
Kimi ḳavlen kimi fiʿlen vesā’il yā Resūlallāh

5 Meger vāsīʿ olan ümmet nikāḥ itsün ki dört ʿavrat
Şerīʿatde budur ruḫṣat “seniyyen” yā Resūlallāh

6 Riyāżāt ehli ehlullāh nefisle içtihād eyler
Tecerrüdle nikāḥ eyler Muḥabbet yā Resūlallāh

7 Nikāḥ itsün Ḥasan Ḥilmī eger ḳādirse dört ʿavrat
Ki taṭlīḳ eylesün dördüñ peşīnen yā Resūlallāh

80.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bugün hicret güni geldi meded ḳıl yā Resūlallāh
Muhācir zümre-i aʿmā delīl ol yā Resūlallāh

2 Henüz hicret yeli esdi çeḳildi kār u bān yolda
Açıldı vuṣlata sancāḳ esir ki yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī muhācirdir degil ṣūrī ḥaḳīḳatdır
Murādı saña vuṣlatdır ḳabūl ḳıl yā Resūlallāh

---

80. 26b

81.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet miski neşr oldı ṭuyuldı yā Resūlallāh
Ne ḥācet miski Māçīn'e ṣaçıldı yā Resūlallāh

2 Muḥabbet maʿdeni miski Muḥammed Muṣṭafā şehri
Çekildi Kaʿbeye tüccār ṣaṭıldı yā Resūlallāh

3 Muḥabbet bāde-i sübḥān yetişdir ẕevḳ-i rūḥānī
Şarāb-ı Kevs̱er'e ʿaṭşān sürüldi yā Resūlallāh

4 Muḥabbet ḫāriḳ-i ʿāde kerāmet ger belā vaʿde
Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetden bayıldı yā Resūlallāh

82.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Namāz ḳılsaḳ ḳabūl olmaz ḳuṣūrdur yā Resūlallāh
Ḫaber virdiñ tamām ḥüccet ḥużūrdur yā Resūlallāh

2 Muvaḥḥid mü'min-i kāmil ḫuşūʿ eyler namāz ḳılsa
Namāz-ı ehl-i īmānıñ "nūrun ʿalā nūr"dur yā Resūlallāh

---

81. 27b
82. 27b

3 Ḥasan Ḥilmī ḫużūr ehli ḫaṭā itse ʿaṭā eyle
Ḳuṣūr ile namāz ḳılsa sürūra yā Resūlallāh

83.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Necātü'l-mü'minīn Ḥaḳḳā namāzdır yā Resūlallāh
Şifāü'l-mü'minīn Ḥaḳḳā namāzdır yā Resūlallāh

2 Marīż göñlüm muvaḥḥiddir içer āb u ḥayāt Ḥaḳḳā
Sekiz cennet cemāl Ḥaḳḳā namāzdır yā Resūlallāh

3 ʿİlacʿı "ilm-i ḥikmet"den oḳurdı Ḥażret-i Loḳmān
Ḥasan Ḥilmī'ye ḥaḳ loḳmān namāzdır yā Resūlallāh

84.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ vuṣlata bāiṣ namāzdır yā Resūlallāh
Rıżā-i cennete miftāḥ namāzdır yā Resūlallāh

2 Namāz miʿrāc-ı mü'mindir ḳurulmuş minber-i tevḥīd
Semāvāta Burāḳ ancaḳ namāzdır yā Resūlallāh

83. 28a
84. 28a

3 Cemāʿat cān fedā eyler Ḥasan Ḥilmī namāz ehli
İmāmü'l-evliyā ancaḳ namāzdır yā Resūlallāh

85.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāġınıñ bābı namāzdır yā Resūlallāh
Sekiz cennetleriñ nūrı namāzdır yā Resūlallāh

2 Edā vaḳti minārede müez̠z̠inler nidā eyler
İcābet mü'mine maḫṣuṣ namāzdır yā Resūlallāh

3 Ḳılar ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī hidāyetlü ʿibādetdir
Çerāġı ḳabrine pürhān namāzdır yā Resūlallāh

86.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fenā ender fenādārem fenāda yā Resūlallāh
Beḳā ender beḳādārem beḳāda yā Resūlallāh

85. 28a
86. 28b

2 Cefā ender cefādārem cefāda yā Resūlallāh
Ṣafā ender ṣafādārem ṣafāda yā Resūlallāh

3 Cemālinden çeker ḥasret Ḥasan Ḥilmī bu dünyāda
Muʿīn ol vuṣlata ir gör cinānda yā Resūlallāh

87.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şefāʿatlü şifā yāġı Halep'de yā Resūlallāh
Ḫaber aldım ṭabīb ammā Yemen'de yā Resūlallāh

2 Bilindi ḫasta maşrıḳda ṭabībi olsa maġribde
Uçup ṭayy-ı mekān eyler havāda yā Resūlallāh

3 Muḥabbetle zehirlendim nedendir hac naṣīb olmaz
Sözüm ḥaḳdır gözüm ḳaldı Ümmü'l- Kurā'da yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī oḳur "Lebbeyk" seḥer vaḳti ṭavāf eyler
Medīneñdir baña Kaʿbe Minā da yā Resūlallāh

88.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

87. 28b
88. 29a

1 Civān ʿömrüm ceḥāletle geçürdüm yā Resūlallāh
ʿAmel toḫmum eküp kendim çürütdüm yā Resūlallāh

2 Çürük yerde çemen bitmez neden lāzım ekin ekmek
Żarar vardır ticāretde bilürdüm yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫarāretle ekerken toḫm-ı iḫlāṣı
Biter bir bir nebātı görürdüm yā Resūlallāh

89.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīdim mürşidim sensiñ meded ḳıl yā Resūlallāh
Marīżam maʿnevi derdim devā ḳıl yā Resūlallāh

2 ʿAlāḳam var "ʿale't-taḳdīr-i Muḥibbim ente Maḥbūbum"
Ṣalāt eyler viṣāl ister revā ḳıl yā Resūlallāh

3 Ḳapuña sā'ilem geldim şefāʿat yā Resūlallāh
Günāhım yüklenüp geldim şefāʿat yā Resūlallāh

4 Ḳaranlıḳ ḳabre girdikde şefāʿat şemʿini gönder
Ümīdim rūz-ı maḥşerde şefāʿat yā Resūlallāh

89. 29a

5 Biiznillāh şefāʿatle Ḥasan Ḥilmī olur mesrūr
Ḫaṭāsı ʿafvına muḥtāc şefāʿat yā Resūlallāh

90.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tükenmez ʿaşḳa düştüm ben yanarım yā Resūlallāh
Cemāliñ ḥasretiñ şimdi çekerim yā Resūlallāh

2 Bu ʿaşḳ tāc-ı devletdir naṣīb olsa anı geysem
Cemāliñ vuṣlatıñ görsem dilerim yā Resūlallāh

3 Saʿādet yıldızındır biḥamdillāh benim ʿaşḳım
Ḥasan Ḥilmī odur meşḳim mürīdim yā Resūlallāh

91.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Taḥammül eylemez cismim żaʿifdir yā Resūlallāh
Taʿaḳḳul eylemez ʿaḳlım ḳalīldir yā Resūlallāh

2 Meḥabbet baḥrini bāyān oḳutmaz sırr-ı maʿnādır
Ṣatılmaz ḳıymeti yoḳdur s̱aḳīldir yā Resūlallāh

90. 29b
91. 29b

3 Bilür sırrı refīḳimdir baña imdād ider Ṣıddīk
Bu sırra irmeyen zındıḳ ḫafīfdir yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī ceḥāletle cehennemden ḫalāṣ olmaz
Muḥabbet aṣl-ı cennetdir cemīldir yā Resūlallāh

92.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Namāz yā rūḥuma raḥmet ġıdā mı yā Resūlallāh
Zemin-i ḳalbime ḥikmet namāz mı yā Resūlallāh

2 Ḳanāʿat kenz-i rūḥānī namāz kimyā-yı eczāmdır
Nüḫāsı sīm ü zer itsem ġınā mı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ʿAdin baḥri namāz ḳıl sen çıḳar dürri
Ḥayāt-ı maʿnevi içse ḳanar mı yā Resūlallāh

93.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

92. 30a
93. 30a

1 Rıżā-i Bārīçün taḥṣil iderdim yā Resūlallāh
İzāle eylemek cehli murādım yā Resūlallāh

2 Bu niyyetle idüp tekmīl muvaffaḳ eyledi Tevfīḳ
Riyādan ṣaḳlasun Mevlā refīḳim yā Resūlallāh

3 Rıżāya rāżıyam ben de riyāżatla azāb çekdim
Cehennemde yanar ʿāşıḳ cahīmim yā Resūlallāh

4 Ne ḳorḳum var cehennemden ne cennetden ümīdim var
Ümīdim raḥmet-i Ḥaḳḳ'dır umarım yā Resūlallāh

5 Meḥabbet bābını fetḥ it kitāb-ı ʿaşḳı iʿṭā ḳıl
İcāzet vir idem taḳrīr muḳirrim yā Resūlallāh

6 Ḥasan Ḥilmī fesād itmez degildir şöhrete mā'il
Oḳunsam niyyetim ẖāliṣ ẖalāṣım yā Resūlallāh

94.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Günāhkārım günāhımdan uṭandım yā Resūlallāh
Cihāt bābında cebẖānem tüketdim yā Resūlallāh

2 Ḳavīdir ḳalʿa-i tevḥīd müheyyā ʿasker-i esmā
Meded ḳıl eski düşmandan uṣandım yā Resūlallāh

94. 30b

3 Ḥasan Ḥilmi ʿazīz olur ḳırarsa nefsi şeyṭānı
Necātı müjde bābında sevindim yā Resūlallāh

95.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb nāra giriftārım yanarım yā Resūlallāh
İçüp ʿaşḳıñ şarābından ḳanarım yā Resūlallāh

2 Gezerim tāg u ṣaḥrāda ararım yāri aġyārda
H̱aber aldım maġarada firārım yā Resūlallāh

3 Ḳaradır ḳalb-i ʿuşşāḳı biri şöhret biri şehvet
Muḥabbetle ẖarāb itsem miʿmārım yā Resūlallāh

4 Şarāb-ı şehvet-i şeyṭān Ḥasan Ḥilmī ne meşhūrdur
Bunuñ terki sekiz cennet cüdāyım yā Resūlallāh

96.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

95. 31a
96. 31a

1 ʿAceb ʿāşıḳ ciger ḳanıñ içer mi yā Resūlallāh
Cefādār-ı cemālinden çeker mi yā Resūlallāh

2 Ṣafā bādı ṣafā eyler Muḥabbet pādişāhımdır
Göñül manṣıb vezīr olsa güler mi yā Resūlallāh

3 Oḳur naʿtıñ Ḥasan Ḥilmī günāhkār ümmetindendir
Seḥer vaḳti öteñ bülbül ölür mi yā Resūlallāh

97.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Diyār-ı ġurbete düştüm ġarībem yā Resūlallāh
Cihānı serteser gezdim ḫabīrim yā Resūlallāh

2 Oḳur vaṣfıñ kiṭābını seḥer vaḳtinde ʿāşıḳlar
Ṣadā eyler diler vuṣlat ʿacībim yā Resūlallāh

3 Göñül ʿaşḳıñ ṣırāṭından tecāvüz eylemek ister
Günāhkārım elim ṭut sen ʿabīrim yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī necāt bulmaz şefāʿatsiz işim bitmez
Yetiş imdāda yā Muḥammed ḫarīḳim yā Resūlallāh

97. 31b

98.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāġına girmek mubaḥdır yā Resūlallāh
Şarāb-ı ʿaşḳı nūş itmek ne ḫoşdur yā Resūlallāh

2 Ḫayāliñ ḫamr-ı ḫāliṣdir baña āb u ḥayāt oldur
Sekiz cennet şarābından eleẕdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ümīd eyler viṣāliñ ḫamrını ister
Cemāliñ ʿīdini vuṣlat muḥaldir yā Resūlallāh

99.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İnābe eyledim Ḳur'ān kitāba yā Resūlallāh
Oḳur ṣallū selām virdim Rasūle yā Resūlallāh

2 İnandım aldım īmānı ezel iḳrārı taṣdīkim
Faḳīrim ʿarżuḥāl virdim pādişāha yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī marīż oldı güzel derdidir derdi
Diler vuṣlat ṣıḥḥat bulsa ṣaḥīḥa yā Resūlallāh

98. 31b
99. 32a

100.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül sevdā çeker ʿāşıḳ Cemīle yā Resūlallāh
Göñül ferdā-yı firdevsi Celīle yā Resūlallāh

2 Yazılmış levḥ-i dil üzre göñül gözi nazār eyler
Kerem ḳıl iltifāt eyle ġarībe yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül kürsī oḳunmaz ehl-i ʿaşḳ dersi
Zemin-i āsumān ehli rıżāya yā Resūlallāh

101.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūduñ raḥmet-i kevn ü mekāndır yā Resūlallāh
Ẓuhūruñ bāis̱ ü emn ü emāndır yā Resūlallāh

2 Ḥaḳīḳat ʿilmi bir müşḳıl muʿammādır ṭarīḳatde
Zebānıñ aña mihtāḥı beyāndır yā Resūlallāh

3 Gülistān-ı Cemālinden şol ʿāşıḳ kim ola gülçīn
Ebed bülbül gibi kārı fiġāndır yā Resūlallāh

---

100. 32a
101. 32a

4 Nola ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī Cemāliñ ḥasretiñ çekse
ʿAyıb görme günāhkāra keremdir yā Resūlallāh

102.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seniñ vaṣfıñ kiṭābını yazarsam yā Resūlallāh
Oḳunsun bergüzār ḳalsun ölürsem yā Resūlallāh

2 Cihāna cānımı virdim seniñ ʿaşḳıñ fedāsıçün
Ki farżdır nefsimi ḳurbān kesersem yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī mücāhiddir ʿadüvvi nefs-i emmāre
Ġazā eyler meded ister ʿasīrsem yā Resūlallāh

103.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ cilve-i Ḥaḳḳ'dan cefādır yā Resūlallāh
Yaḳarsa cānını ʿāşıḳ ṣafādır yā Resūlallāh

---

102. 32b
103. 32b

2 Cemāliñ keşf olur dilde görür güli dikenlikde
Ḳoḳarken gül ʿ aẕāb itse revādır yā Resūlallāh

3 Muḥabbet bābı “fi’l-vāḳıʿ” belādır fetḥ-i Ebvāyī
Muʿīnim ẕikr-i sübḥānı kefādır yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī ḫasīs olma seḥāvet eyle ḥayrāt ḳıl
Velīler ḫādimi Ḥaḳḳ’da vefādır yā Resūlallāh

104.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tükenmez devletiñ baḥri derindir yā Resūlallāh
Yaġarsa ebr u ḥikmetden muḥīṭdir yā Resūlallāh

2 Gelür deryā-yı raḥmet ol Muḥabbet āsmānından
ʿAdin baḥrinde dil ehl-i zemīndir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül ḫamsī ġıdāsı āb u nīsāndır
İçerse ehl-i istiʿdād saʿīddir yā Resūlallāh

104. 33a

105.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳanāʿat kenzini bulsam şifā mı yā Resūlallāh
ʿAceb ḳāldir bu ḥāl dertden beter mi yā Resūlallāh

2 Yazılmış Levḥ-i Maḥfūẓ’da bu ʿaşḳ “kālū belā” derdi
Belā bülbülleri iḳrār ider mi yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḳanāʿat ḳıl “ḳasemnā”dan gelür rızḳıñ
Bıraḳsa derdi dīnārı ġanī mi yā Resūlallāh

106.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yüzüm gülse göñül aġlar yetīmim yā Resūlallāh
Gözümden ḳaṭre yaş çıḳmaz ʿacībim yā Resūlallāh

2 Diyār-ı ġurbete düşdüm bugün öksüs yetīm ḳaldım
Babam seniñ meded eyle selīmim yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ġarīb oġluñ diyānet ḫiẕmetiñ ister
Medīneñ Ravża-i cennet ḫadīmim yā Resūlallāh

105. 33a
106. 33b

107.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vezīriñ dār-ı dünyāda ʿadīldir yā Resūlallāh
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

2 ʿAdālet burc-ı ḥikmetden gelen seyf-i saʿādetle
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

3 Şerāfetle şifā bāġın açanlar Kaʿbetullāhda
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

4 Cihānı nūra ġark itdi helāk itdi Ebū Cehli
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

5 "Mine'l-maġrib ile'l-maşrıḳ" ʿimād-ı dīn-i İslām'ıñ
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

6 Cihār-ı yār-ı güzīnindir ḫalīfeñdir ʿale't-tertib
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

7 Ḥasan Ḥilmī muḥabetlü velīdir cümle aṣḥāba
Ebū Bekrī ʿÖmer ʿÖsmān ʿAlī'dir yā Resūlallāh

107. 33b

108.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāġ-ı iḳrārda çiçekdir yā Resūlallāh
Ebū Leheb ider inkār köpekdir yā Resūlallāh

2 Gözi kördür güneş görmez ṣağırdır Ḥaḳḳ'ı işitmez
Ebū Cehil cehennemde ebeddir yā Resūlallāh

3 Ebū Ṭālib ṭaleb ḳıldı seniñ dīdārını gördi
Hidāyet itmedi Tevfiḳ ʿaẕābdır yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī Ebū Leheb ḥaṭab ḥammālı oldīse
Yanar yāriñ cehennemde ḥaṭabdır yā Resūlallāh

109.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül mürġı uçar bir gün ḳafesden yā Resūlallāh
Cinān ehli sürūr eyler gelürken yā Resūlallāh

2 Cemīʿ zümre-i maḥşer baḳarlar köprü üstünde
Ṣırāṭı yıldırım gibi geçerken yā Resūlallāh

108. 34a
109. 34b

3 Cihān fānī ʿaceb zindān ʿaẕāb eyler bize şeyṭān
Güler dostuñ cehennemde yanarken yā Resūlallāh

4 Gürūḥ-ı evliyāullāh degildir māsivā ehli
Sevindir dostunı cāndan olurken yā Resūlallāh

5 Ṭarīḳ-i müstaḳīminden ayırma bizi yā Rabbī
Ḥasan Ḥilmī ne ḫoş ẕākir oḳurken yā Resūlallāh

110.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥelāle ṣarf ider mālıñ ḥelāldir yā Resūlallāh
Ḫarāma ṣarf ider vārıñ ḫarāmdır yā Resūlallāh

2 Melāhı istimaʿ itmek günāhdır sen ḫaber virdin
Dügünler meclisi hepden fısıḳdır yā Resūlallāh

3 Hevā ehli virir fetvā dügünlerde cevāz varmış
Bu sözler cümlesi bāṭıl ḫaṭādır yā Resūlallāh

4 Ṣafāir gitdi refʿ oldı günāhlar hep kebāirdir
Günāha mübtelā olmuş belādır yā Resūlallāh

5 İderse tevbe-i istiġfār kebāirden olur maʿṣūm
Oḳur esmā-ı yā Ġaffār kitābdır yā Resūlallāh

110. 34b

6 Duḫānıñ şürb-i iṣrārı ṣaġāir yoḳ kebāirden
Ḥadīsiñ sāile Ḥaḳḳ’dan cevābdır yā Resūlallāh

7 Ḳabūl itmez muʿanniddir işitse Ḥaḳḳ naṣīḥatler
Ḥasan Ḥilmī vaṣiyyetle ḫarābdır yā Resūlallāh

111.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Oḳur ʿāşıḳ olan Ḳur’ān kerāmet yā Resūlallāh
Żaʿīf ḫasta meded ister şefāʿat yā Resūlallāh

2 Şifādır cümle emrāża oḳunsa Ḥażret-i Ḳur’ān
Gelür ṣıḥḥat oḳundukca ʿināyet yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül ḫasta oḳu Ḳur’ān’ı tiryāḳdır
Ḥaḳīḳat panzehir ancaḳ hidāyet yā Resūlallāh

112.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

111. 35a
112. 35a

1 Bize lüṭuf eyle ikrām ḳıl rızāī yā Resūlallāh
Açılsun bāb-ı ehlullāh ricāī yā Resūlallāh

2 Yetişdir rūḥuma imdād ẖarābdır Basra ile Bagdād
Sen iḥsān eyle dergāh-ı Ḫüdāyī yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳur ḥasbī seniñ naʿtıñ mübārekdir
Ġınāi anda bulmuşdur gedāī yā Resūlallāh

113.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül mürġı ṣorar ḳısmet ẖaber vir yā Resūlallāh
ʿAmel bāġı Muḥabbetden ġıdā vir yā Resūlallāh

2 Şefāʿat mürġ-ı rūḥ ister necātı "ʿalleme'l-esmā"
Ḫarāretden yanar bağrı şarāb vir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḥabīb olmaz ẖarābdır ẖastadır rūḥı
Bıraḳma ellere muḥtāc şifā vir yā Resūlallāh

114.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

113. 35b
114. 35b

1 Oḳur virdi tamām eyler bu ʿāşıḳ yā Resūlallāh
Kitāb-ı ʿaşḳı ḫatmeyler bu ʿāşıḳ yā Resūlallāh

2 Yazar ḥikmet hidāyetdir cemāliñ metn-i ʿaşḳından
Virir şerḥ iştiyāḳından bu ʿāşıḳ yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ ḳıṭmīr ḳo ʿaşḳıñ eylesün tefsīr
Medīneñ ʿilm-i şehrinden bu ʿāşıḳ yā Resūlallāh

115.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet aṣl-ı mevlūdüñ naṣīḥat yā Resūlallāh
Oḳur mevlūdine ʿāşıḳ bu ümmet yā Resūlallāh

2 Oḳutsun diñlesün ehli oḳursa "ḥasbeten li'llāh"
Ġaraż dīnārı dünyādır ceḥālet yā Resūlallāh

3 Taʿaşşuḳ ümmetindendir Ḥasan Ḥilmī oḳur ḥasbī
Muḥabbet sīm ü zer kāfī şefāʿat yā Resūlallāh

115. 36a

116.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫalāṣ olmam bu şeyṭāndan ḫabīr ol yā Resūlallāh
Helāk itdi bizi şeyṭān muʿīn ol yā Resūlallāh

2 ʿİbādet eylesiñ isfād ider nefsānī şeyṭānı
Ḫafīdir ḥīlesi çoḳ dur hafīẓ ol yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī mücāhiddir cihād bābında şeyṭānla
Naṣīr olsun aña Allāh delīl ol yā Resūlallāh

117.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül faḳr-ı żarūretle mükedder yā Resūlallāh
Ezel şehrinde rızḳu'llāh muḳadder yā Resūlallāh

2 Aña rāżı göñül mürġı ṭoparlar dāne-i ʿaşḳı
Ḳasemnā rızḳını münkīr mükeffer yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī tevekküldür ḳanāʿat köşesiñ bekler
Göñül ẕevḳi ṣafā eyler mücevher yā Resūlallāh

116. 36a
117. 36b

118.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güzellerden güzel sensiñ güzelsiñ yā Resūlallāh
Güzeller bāġına ekdim fidānsıñ yā Resūlallāh

2 Açıldı bāġ-ı ʿaşḳıñda beyāż gül ḳırmızı güller
Öter baḳdıkca bülbüller ṣafāsıñ yā Resūlallāh

3 Saʿādet yıldızım toġmaz siyāh baḫtım beyaż olmaz
Ḥasan Ḥilmī aġlar gülmez bilürsiñ yā Resūlallāh

119.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beyaż ḳalbi siyāh eyler günāhdır yā Resūlallāh
Ḳara ḳalbi beyaż eyler s̱evābdır yā Resūlallāh

2 Göñül mürġı marīż oldı ġam-ı ʿaşḳıñla ey Aḥmed
Devā baḥri Muḥammed bes āmennā nebīdir yā Resūlallāh

3 Ġam-ı ḥasretle yandıḳca Ḥasan Ḥilmī ṣıḥḥat buldı
Ġam-ı dünyāyı terk itse velīdir yā Resūlallāh

118. 36b
119. 37a

120.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫarāmdan ḥıfẓ iden nefsi nikāḥdır yā Resūlallāh
Keser şeyṭānı bi'l-küllī nikāḥdır yā Resūlallāh

2 Nihāyet ẕevḳ-i cismānī anıñ fevḳinde ẕevḳ olmaz
Cemāl-i vuṣlat-ı ẕevḳe nikāḥdır yā Resūlallāh

3 Delīlim "fe'nkiḥū" fermān ḳabūl itdik saʿādetdir
Temāşā ehli cemetle nikāḥdır yā Resūlallāh

4 Nikāḥ-ı sünnete raġbet iden ümmetleriñ dāim
Cefā çekmez ṣafā ehli nikāḥdır yā Resūlallāh

5 Faḳīr olmaz bu dünyāda gelür rızḳı suhūletle
Ġanī eyler ḳanāʿatle nikāḥdır yā Resūlallāh

6 Muḥabbet bāġı fetḥ olsun mübārek eyle yā Rabbī
Duʿālar müstecāb eyler nikāḥdır yā Resūlallāh

7 Virir rızḳını yol eyler diler ʿömrini ṭol eyler
Ḫulūṣ itmek ʿibādetde nikāḥdır yā Resūlallāh

8 Sekiz cennet sekiz bābdır sekiz beytdir nikāḥ naʿtı
Sekiz cennetde Sulṭānı nikāḥdır yā Resūlallāh

---

120. 37a

121.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beni dünyāya bende itdi nefsdir yā Resūlallāh
Ṣabīken beni aldatdı nefsdir yā Resūlallāh

2 ʿİbādetle ḳanāt açsam ayāğımdan ṭutar salmaz
Cihānı yutsa ol ṭoymaz nefsdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫalāṣ olmaz dögerse nefsi uslanmaz
Günāh işler uṭanmaz nefsdir yā Resūlallāh

122.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yarattı ẓulmeti Allāh ʿademde yā Resūlallāh
Göründi nūr-ı ẕātıdır cesedde yā Resūlallāh

2 Hidāyet buldı ervāḥda şerīʿat ṭālibi anlar
Ḫaṭā ehli żelāletdir ezelde yā Resūlallāh

---

121. 37b
122. 37b

3 Hidāyet bādesiñ içdi ebed mestdir Ḥasan Ḥilmī
Su’āl gelse cevāb virmez ḳabirde yā Resūlallāh

123.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cinānı isteyenler etḳiyādır yā Resūlallāh
Cehennem ehli anlar eşḳiyādır yā Resūlallāh

2 Ṭutarlar emr-i fermānıñ oḳur ahd-i ezel dersiñ
Unuṭmaz aṣlını Ādem ezkiyādır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḥaḳīḳat Ḥaḳḳ celālī ḫaşyetullāhdır
Tecellī “len terānī” kiyribādır yā Resūlallāh

124.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāline olan ʿāşıḳ göñüldür yā Resūlallāh
Viṣāl ister odur ʿuşşāḳ göñüldür yā Resūlallāh

2 Görünmez ḫāne-i dilde ḳurulmuş Ḳerbelā cengi
Oḳunmaz ḥikmeti ḳalbde göñüldür yā Resūlallāh

---

123. 38a
124. 38a

3 Ḥasan Ḥilmī riyā şirkdir yaḳar iḫlāṣ ile ṣādıḳ
Ḥaḳīḳat ẕātına ʿāşıḳ göñüldür yā Resūlallāh

125.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Marīżam rāḥatım yoḳdur yetürsem yā Resūlallāh
Göñül ẕevḳ eylemez ḫasta gezersem yā Resūlallāh

2 Çeker "ḳālū belā" derdiñ ezel taḳsim ʿuşşāḳa
Devādır bāde-i derdim içersem yā Resūlallāh

3 Biḥamdillāh bu ʿuşak der ki bize Loḳmān Ḥekīm oldı
Seḥer vaḳdi bilā defter oḳursam yā Resūlallāh

4 Duʿā itse Ḥasan Ḥilmī gözünden ḳanlı yāş ṭamlar
Melek gökde bükā eyler yanarsam yā Resūlallāh

126.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

125. 38b
126. 38b

1 Şerīʿatle şeref bulur każā yā Resūlallāh
Bu diniñ zīneti kāżī Ṣūreyyā yā Resūlallāh

2 Yetīme şefḳat eylerse şefāʿat kāżīye vardır
Putuñ aksi cehennemdir cezāyā yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī degil kāżī bilür müftī şerīʿatdir
Yöni hükm eyleyen ḥākīm ḥikāyā yā Resūlallāh

127.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu nefsiñ derdine dermān ki sensiñ yā Resūlallāh
Bu ḫasta ḳalbime Loḳmān ki sensiñ yā Resūlallāh

2 Yüzünde pertev-i nūr-ı ilāhī oldı çün ẓāḫir
Cihānıñ ṣūret-i Raḥmānı sensiñ yā Resūlallāh

3 Saña bi'nnibe bir ḳaṭre gibidir cümleniñ ʿilmi
Ḥaḳīḳat ʿilminiñ ʿummānı sensiñ yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī muʿallimdir ki sen üstāẕ-ı rūḥānī
Muḥabbet ʿilm-i dükkānı ki sensiñ yā Resūlallāh

127. 39a

128.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yazılmış ʿarşa tā nāmıñ Aḥmed yā Resūlallāh
Oḳurlar ümmetiñ yerde Muḥammed yā Resūlallāh

2 Zemīn ehli zevāl bulmaz zamān āḫir zamān olsa
Medār-ı ʿāleme raḥmet Muḥammed yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī budur erkān inanma aṣlı yoḳ dünyā
Ḳābūl itdik şerīʿatdır Muḥammed yā Resūlallāh

129.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Viren virdi göñül virdi Muḥammed yā Resūlallāh
Gelen gitdi giden bildi Muḥammed yā Resūlallāh

2 Gülüñ ḳoḳdum diken batdı dikensiz bāġda gül bitmez
Açılmış bülbüle ol gül Muḥammed yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī isterse seḥer vaḳti gider bāġa
Ḳoḳar güller gülistānda Muḥammed yā Resūlallāh

---

128. 39a
129. 39b

130.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Biten bāġ-ı şerīʿatde nebātım yā Resūlallāh
Bugün bāġ-ı belāġatda s̱ebātım yā Resūlallāh

2 Kirāmen Kātibīn yazmaz günāhım Kūh u Ḳāf olsa
Mükellef mürġ-ı dil maʿṣūm memātım yā Resūlallāh

3 Ġarīk-i baḥr-i ʿiṣyānım meded senden günāh benden
Ebed bāḳī Ḥasan Ḥilmī ḥayātım yā Resūlallāh

131.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāġıdır bildik inābe yā Resūlallāh
Taṣavvuf ʿilmidir aldıḳ inābe yā Resūlallāh

2 Ḥaḳīḳat ʿilmine miftāḥ mecāzen ʿilm-i tevḥīddir
Bütün dünyāyı terk itmek inābe yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī arar şeyḫi mürīd olmaḳ diler göñli
Ḥaḳīḳat ʿāşıḳıñ şeyḫi inābe yā Resūlallāh

---

130. 39b
131. 39b

132.

Naᶜt-ı şerīf-i ᶜale'n-nebiyyi ṣallallāhü teᶜālā ᶜaleyhi vesellem

Mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Şerīᶜat baḥrine sefīne İmām-ı Aᶜẓam yā Resūlallāh
Ḥaḳīḳat ᶜilmine defīne İmām-ı Aᶜẓam yā Resūlallāh

2 Sirācı ümmetim didiñ sözüñ ḥaḳdır ḫaber virdiñ
İmāmdır kaᶜbe-i dīne İmam Aᶜẓam yā Resūlallāh

3 Yazar fenni Ḥasan Ḥilmī İmām-ı Aᶜẓam meẕhebindendir
Reīs-i evliyā vārişi İmām-ı Aᶜẓam yā Resūlallāh

133.

Naᶜt-ı şerīf-i ᶜale'n-nebiyyi ṣallallāhü teᶜālā ᶜaleyhi vesellem

Fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Mürġ-ı şeb-pervāneyim yā Muḥammed Muṣṭafā
Rūz u şeb-divāneyim yā Muḥammed Muṣṭafā

2 Sā'ilem iḥsān seniñ ᶜācizem noḳṣān benim
"Raḥmetenᶜlil-ālemin"sin yā Muḥammed Muṣṭafā

132. 40a
133. 40a

3 Nüsḫa-i ḳudret cemāliñ enbiyālar ḫātemi
Virdim olsun tā ḳıyāmet yā Muḥammed Muṣṭafā

4 Tāc-ı İskender ne dıraḫt-ı Süleymān istemem
Sen şehiñ ḳurbānıyam yā Muḥammed Muṣṭafā

5 Ey Ḥasan Ḥilmī o şāhıñ ümmetisin ġam yeme
Ġussa kārım vird-i pākim yā Muḥammed Muṣṭafā

134.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Düşündüm aṣlımı bildim türābdır yā Resūlallāh
Beden maʿmūr olur āḫir ḫarābdır yā Resūlallāh

2 Yoġurdı yapdı bir destiye "ʿilm-i sāni-i ḳudret"
Pişer ʿaşḳıñla ol desti kitābdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī vücūd desti ṣuyu feyż-i İlāhī'dir
Tükenmez çeşme-i ḳudret cevābdır yā Resūlallāh

135.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

134. 40b
135. 40b

1 Diregi gökleriñ Aḥmed Muḥammed yā Resūlallāh
Yüregi yerlerin Aḥmed Muḥammed yā Resūlallāh

2 Uyur mı ehl-i derd ehli arar Loḳmān ʿilāc ister
Ṭabībdir ḫastaya Aḥmed Muḥammed yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī seḥer mürġı Muḥabbet bülbülüñ bāġı
Ġıdādır rūḥuna Aḥmed Muḥammed yā Resūlallāh

136.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hidāyet bād-ı ḳudretle gelürse yā Resūlallāh
ʿAṭıyye ehl-i īmāna bilürse yā Resūlallāh

2 Nişānı şöhreti sevmez sevenlerden firār eyler
Muḫayyerdir kemāl ehli dilerse yā Resūlallāh

3 Sükūt itmek kerāmetdir kelām "fiżża ẕeheb" olsa
Ḳalem söyler Ḥasan Ḥilmī sükūt itse yā Resūlallāh

136. 41a

137.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat ʿālem-i şemsi ẖüdā'dır yā Resūlallāh
Ṭarīḳat ʿālem-i Ḥaḳḳ'dan ʿaṭādır yā Resūlallāh

2 Ḥaḳīḳat ʿālem-i ḥālim ḳarışmam ʿālem-i nāsa
Degil ṣoḥbet naẓar itmek ẖaṭādır yā Resūlallāh

3 Mürīdim maʿrifet ḥikmet Ḥasan Ḥilmī o ʿālemde
Muḥibbim münzevī ḥālim ṣafādır yā Resūlallāh

138.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet meyve-i ḳudret yetişdir yā Resūlallāh
Mükellef ehline ḥikmet irişdir yā Resūlallāh

2 Muṣallī ẖaşyetullāhdır teveccüh ḳılsa dergāha
Ḥużūr ehli arar ḳıble ḳarışdı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḳıyām itse melekler ḥıfẓ ider ḳalbiñ
Neden vesvās ider şeyṭān şerīrdir yā Resūlallāh

---

137. 41a
138. 41b

139.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fenā bāġıñ gülüstānı dikendir yā Resūlallāh
Biçer rūz-ı ḳıyāmetde ekendir yā Resūlallāh

2 Yılan aḳrep ṭolar ḳabri günāhdır anlarıñ toḫmı
Ḥased kibri göñül içre ṭutandır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫaẕer eyle zamān ehli ḳasād olmuş
Yanar bārıñ cehennemde ceseddir yā Resūlallāh

140.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Perīşān itdi ʿuşşāḳı żarūret yā Resūlallāh
Muʿīnim dilde īmānım şerīʿat yā Resūlallāh

2 Żarūret bab-ı raḥmetdir faḳīr muḥtāc-ı bābu'llāh
Tükenmez kenzi bī-bāyān ṭarīḳat yā Resūlallāh

3 Żarūretle Ḥasan Ḥilmī keserse maʿrifet sīmiñ
Türābı pür ẕeheb eyler ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

---

139. 41b
140. 42a

141.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gülüstānı güzār eyler muṣallī yā Resūlallāh
Hidāyet bāġıdır feyż-i tecellī yā Resūlallāh

2 Hidāyet eyledi Hādī ṣırāṭ-ı müstaḳīm üzre
Cehennemden güzār eyler muṣallī yā Resūlallāh

3 Biḥamdillāh Ḥasan Ḥilmi mükellef emrine ʿāşıḳ
ʿAṭāyā ḳudretullāhdan bi küllī yā Resūlallāh

142.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Müe̠ẕẕinler ezān virse erāḥat yā Resūlallāh
"Erihnā yā Bilāl" dersi saʿādet yā Resūlallāh

2 Ḫoş-āvāzla münādīler seḥer vaḳti ṣalā virse
Ġıdā-i ḥaẓẓ-ı rūḥānī leṭāfet yā Resūlallāh

141. 42a
142. 42b

3 Ḥasan Ḥilmī ḫoş-āvāzı seniñ rūḥuñ işitdikce
Namāzçin bāb-ı mescidde ʿibādet yā Resūlallāh

143.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Namāzı ḳalbime ḳoydum ḳuyumdur yā Resūlallāh
Ḳılarım vaḳti fevt itmem ḫuyumdur yā Resūlallāh

2 Namazıñ ẕevḳini ṭuymaz ḳılarsa ḳalb-i ġāfildir
Namaz meyḫāne-i ʿaşḳıñ ṣuyumdur yā Resūlallāh

3 Kırılmış çarḳ-ı İslāmıñ ʿaceb taʿmīr ḳabūl itmez
Ḥasan Ḥilmī namāz bāb-ı köyümdür yā Resūlallāh

144.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yetişdi meyve-i aʿmāl çayırdır yā Resūlallāh
Tedārik eylemek ḳabre ḫayırdır yā Resūlallāh

2 Risālet raḥmetindendir mezārımda çemen bitse
Mübārek Ravża-i ḳabriñ ġayurdır yā Resūlallāh

143. 42b
144. 42b

3 Nübüvvet şāhısıñ şāhım Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ kemter
Ṣalātıyla selām eyler ġayūrdur yā Resūlallāh

145.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bir mübārek süddür yā Resūlallāh
Şerīʿat bir inek ḥaḳḳā cömerddir yā Resūlallāh

2 Yılan sīretli düşmanlar süd içmezse zehir içsün
Südü inkār iden kāfir Ebū Cehil'dir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī içer südden beş memeli inekdir o
Dir Bismillāh Elḥamdülillāh Allāhu Kerīm'dir yā Resūlallāh

146.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tecellī bāġınıñ bābı meḥabbet yā Resūlallāh
Yetişmiş meyve-i feyżi ġanīmet yā Resūlallāh

145. 43a
146. 43a

2 Ḥarāmīler girer bāġa ḫarāb eyler ḳaçar ṭāġa
O bāġıñ ḥākimi ʿādil şerīʿat yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ʿazīz ümmet seḥer vaḳti ṣalā eyler
İşitmez ḳalb-i ġafiller ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

147.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Risālet raḥmeti yaġdı ġıdādır yā Resūlallāh
Nübüvvet bāġ-ı raḥmetle nümādır yā Resūlallāh

2 Ṭavāf-ı Kaʿbe-i Aʿẓam kerāmet ehl-i īmāna
Yetişdi meyve-i aʿmāl ʿaṭādır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle içerse "biʿr-i zemzem"den
Oḳur ḥuccāc ile "Lebbeyk" kefādır yā Resūlallāh

148.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kerāmāt devlet-i tācı ḥilimdir yā Resūlallāh
Ḳurulmuş minber-i ḳudret ʿilimdir yā Resūlallāh

147. 43b
148. 43b

2 Ṣabırdır ḥikmete ʿibret yazılmış “Levḥ-i Maḥfūẓ”da
Cehennem nefs-i insānda kibirdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳur ḥikmet ledünnī ḫāce-i Ḥaḳḳ’dan
Ḥayāt-ı vaḳti fevt itse ẓulümdür yā Resūlallāh

149.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūduñ nūr-ı ervāḥı rusūldür yā Resūlallāh
Göründi cüz-i aʿẓam ʿayn-ı güldür yā Resūlallāh

2 Uzaḳdan naġme-i cāna ezeldir bülbül ḳudsi
Cemāliñ öyle bir gülşende güldür yā Resūlallāh

3 Muḥammed İsm-i Aʿẓam’dır Muḥabbet Kaʿbe-i maksūd
Ḥarīmi sırr-ı Aḳṣā-yı sübüldür yā Resūlallāh

4 Kemāliñ Leyle-i Mīʿrāc irişdiñ “ḳābe ḳavseyn”e
Bunu inkār iden kāfir Ebū Cehil’dir yā Resūlallāh

5 Ḫayāliñ ḫālime maḫṣūṣ gözümde bir küḥel ammā
Yazılmış sırrıma “ḥable’l-metīn”dir yā Resūlallāh

149. 44a

6 Ḥasan Ḥilmī ḳuluñ kemter Muḥabbet şemsini göster
Żiyāsı ḳalbe düşdükce vezīrdir yā Resūlallāh

150.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Düşündüm bildim efkārım ḫaṭādır yā Resūlallāh
Yazılmış Levḥ'a taḳdīrim cefādır yā Resūlallāh

2 Ṣafā içün uyup nefse nikāḥı eylerim şerʿan
Yaġar yaġmur gibi ẕevḳim belādır yā Resūlallāh

3 Żarūretle cehennemde yanarsam dār-ı dünyāda
Ümīdim var cehennemden ḫalāṣdır yā Resūlallāh

4 Ḥasan Ḥilmī ne Eyyūb'dür ne İsmāʿīl ne İbrāhīm
Velīler meslegi aṣl-ı cefādır yā Resūlallāh

151.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Marīżam ʿāşıḳa ʿaşḳıñ devā mı yā Resūlallāh
İçersem ʿaşḳ-ı tiryāḳıñ revā mı yā Resūlallāh

---

150. 44a
151. 44b

2 Şifādır şerbet-i ʿaşḳıñ içen ḫasta bulur ṣıḥḥat
Şarābıñ ḫastaya raḥmet ʿaṭā mı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī necāt bābı bilindi tevbedir şimdi
Yazılmış burc-ı ḳudretde ḳader mi yā Resūlallāh

152.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cinānıñ bāġ-ı bustānı rıżādır yā Resūlallāh
Marīż ehli ʿilāc ister ricādır yā Resūlallāh

2 Çeker ḥasret meded eyle bilindi ḫastadır ʿāşıḳ
Muḥabbet ehlidir ṣādıḳ ṣafādır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī cefā ehli cehennemden olur āẕād
ʿAẕāb çekmez ḥisāb görmez ʿaṭādır yā Resūlallāh

153.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

152. 44b
153. 45a

1 Benim īman-ı iḳrārım ezeldir yā Resūlallāh
Muḥaḳḳaḳ ʿilm ü ʿirfānım güzeldir yā Resūlallāh

2 Hidāyet bāde-i īmān ḳadāḥi dāimā Ḳur'ān
İçerse müʾmin muḫliṣ keremdir yā Resūlallāh

3 Çürük südden yoġurd olmaz mis̱āli geldi ol Firʿavn
Ḥasan Ḥilmī ḫāliṣ südden içendir yā Resūlallāh

154.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Açıldı maʿrifet dilde çiçek mi yā Resūlallāh
Göñül mürġı güler oynar köçek mi yā Resūlallāh

2 Göz Ḥaḳḳı ḳalmasun dirsen gülüstandan ʿaṭā eyle
ʿAdālet ḥükmü rūḥānī ḳılıç mı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī süd emmişdir süd ḥaḳḳını ḥelāl eyle
Seḥer vaḳti selām itsem gelür mi yā Resūlallāh

155.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

154. 45a
155. 45b

1 Göñüldür levḥa-i ẕātıñ sıfātıñ yā Resūlallāh
Yazılmış ḫātem-i naḳş-ı kiṭābıñ yā Resūlallāh

2 Semā ehli sürūr eyler cemāliñ yerde ṭurduḳca
Zemīne raḥmet-i Ravżañ türābıñ yā Resūlallāh

3 Memāt ḳalbim ḥayāt buldı Ḥasan Ḥilmī muḥayyerdir
Yazar vaṣfıñ beyān eyler ġubārıñ yā Resūlallāh

156.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat ḥāmili Ḥaḳḳ'a bendedir yā Resūlallāh
Yazar ḥaḳḳı ʿayān eyler dilimdir yā Resūlallāh

2 Ṭarīḳat bülbüli rūḥum öter bāġ-ı ḥaḳīḳatde
Yetişdi meyve-i aʿmāl ġıdāmdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī gül ekmişdir biter ḳabrinde bī-şübhe
Ḳaranlıḳ ḳabre mum yaḳmış cānımdır yā Resūlallāh

156. 45b

157.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet müjde-i bābı Ḫüdā'dır yā Resūlallāh
Hediyye rūḥuma Ḥaḳḳ'dan ġıdādır yā Resūlallāh

2 Açarlar ʿāşıḳa vaḳt-i seḥer bāb-ı gülüstānı
Dikenli güllere cānım ḳadādır yā Resūlallāh

3 Meḳānımdır mezāristān Ḥasan Ḥilmī yazar desṭān
Hediyye sā'ile Ḥaḳḳ'dan ʿaṭādır yā Resūlallāh

158.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sever dünyāyı seyr eyler ʿömürdür yā Resūlallāh
Bize ġaflet viren dünyā umūrdur yā Resūlallāh

2 ʿİbādet ẕevḳi ehlullāh nider emlāk-i dünyāyı
Cehennemden ʿubūr eyler ġayūrdur yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī beḳā bāġı ḫayırdır fānī dünyāda
S̱evāblar defteriñ yırtar eceldir yā Resūlallāh

157. 45b
158. 56a

159.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīdim ẕikrim Allāh Allāh’dır yā Resūlallāh
Ḥaḳīḳat mürşidim “Ḳul hüva’llāh”dır yā Resūlallāh

2 Yeşil aṭlas döşenmişdir zemīnden ʿArş-ı Aʿlā’ya
Seḥerde seyr-i miʿrācım namāzdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳur naʿtıñ seniñ medḥinle meşġuldür
Günāha gözyaşı maġfirettir yā Resūlallāh

160.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beşāret “Sūre-i İnnā fetaḥnā” yā Resūlallāh
Oḳundı āyet-i fermān semiʿnā yā Resūlallāh

2 Derūnī kaʿbe-i taṭhīr iden ʿādil şerīʿatdır
Ziyāret ehl-i īmāna “aṭaʿnā” yā Resūlallāh

---

159. 46b
160. 46b

3 Ebū Cehil cehennemde yanar bī-şek müebbeddir
Ḥasan Ḥilmī virir fetvā ḥakemnā yā Resūlallāh

161.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Canım cānāna cennetde canımsıñ yā Resūlallāh
Gezer cismimde devr eyler ḳānımsıñ yā Resūlallāh

2 Muḥabbet āteşi taṭhīr ider çirkāb-ı ʿiṣyānı
Açılmış bāġ-ı rūḥānī gülüstānımsıñ yā Resūlallāh

3 Ekilmiş tāze gül bitdi Ḥasan Ḥilmī ḳoḳar ʿaşḳıñ
Açarsan rūz-ı maḥşerde dükḳānımsıñ yā Resūlallāh

162.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ledünnī Ravża-i rūḥuñ kitābdır yā Resūlallāh
Ṭutuşdı yandı dil bağrım kitābdır yā Resūlallāh

2 Seḥer vaḳti oḳur "Ḥaḳḳ Ḥaḳḳ" ledünnī ʿilm-i ḥikmet"den
Açarsan bāb-ı dergāhı s̱evābdır yā Resūlallāh

161. 46b
162. 47a

3 Şarāb-ı ʿaşḳ-ı rūḥānī Ḥasan Ḥilmī içmezse
Ḳıyāmetde anıñ ḥāli ḫarābdır yā Resūlallāh

163.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Namāz-ı Leyle-i Ḳadr'i ḳılanlar yā Resūlallāh
Ṣırāṭı yıldırım gibi geçerler yā Resūlallāh

2 Uçar kuşlar gibi anlar girerler cennete cümle
Nice devletlere anlar irerler yā Resūlallāh

3 Ḳanāt açmış uçar per per ʿibādet ehlidir anlar
Maḳām-ı ʿArş-ı Aʿlā'ya uçarlar yā Resūlallāh

4 Mürīd ehl-i īmānıñ Cemālullāh'ı görmekdir
Anıñçün çoḳ meşaḳḳatler çekerler yā Resūlallāh

5 Ḥasan Ḥilmī göñül ḳuşdur ʿibādet ol ḳuluñ rūḥı
Seḥer vaḳti oḳur "yā Ḥaḳḳ" öterler yā Resūlallāh

163. 47a

164.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāliñ göñlüme girmiş oṭurmuş yā Resūlallāh
Ezelden defter-i ʿaşḳı oḳurmuş yā Resūlallāh

2 Vücūd şehrinde dil mürġı seniñ vaṣfıñ tārifçün
Seḥer vaḳtinde ʿaşḳ-nāme yazarmış yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ġarīb ʿāşıḳ seniñ naʿtıñla meşgūldür
Şükür imdād-ı rūḥānī yetişmiş yā Resūlallāh

165.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dikildi Mekke'ye sancāġ bilindi yā Resūlallāh
Sekiz cennet ḳapuları açıldı yā Resūlallāh

2 İdince yevm-i is̱ney'de tevellüd dār-ı dünyāya
Nice kāfirleriñ ḳaṣrı yıḳıldı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī aḳar dinmez gözüñden seyl gibi yaşlar
Aña cennet libāsları biçildi yā Resūlallāh

164. 47b
165. 47b

166.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İderken “ʿaşḳ-ı levlāk’e” ʿalāḳa yā Resūlallāh
Muzāf oldı ʿalāḳam iştiyāḳa yā Resūlallāh

2 Ḫayāliñ ʿāşıḳa miʿrāc ʿurūc eyler ʿaḳıl başdan
Sivār olduḳca devletle Burāḳ’a yā Resūlallāh

3 Şefāʿatle Ḥasan Ḥilmī makām-ı ʿaşḳı ṭayyeyler
Taḥammül ḳalmadı anda firāḳa yā Resūlallāh

167.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül sevdā-yı ʿaşḳa mübtelādır yā Resūlallāh
Velākin ʿaşḳ-ı deryādan cüdādır yā Resūlallāh

2 Göñül şehriñ ḫarāb itdi sivā-yı ʿasker-i ʿiṣyān
Yetiş imdāda ʿuşşāḳıñ ḫarābdır yā Resūlallāh

3 Şol ʿāşıḳ kim Ḥasan Ḥilmī gözünden yaşlar aḳdıḳca
Anıñ her ḳaṭresi dürr-i ʿAdin’dir yā Resūlallāh

---

166. 48a
167. 48a

168.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Derūnum ʿaşḳ-ı nuṣretle yanarsa yā Resūlallāh
Melekler merḥamet eyler oḳunsa yā Resūlallāh

2 Medīneñ ḳabr-i ḫākinden eserse bād-ı ʿaşḳ ḳalbe
Göñül nuṣret ġıdāsıyla şebiʿdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī hemān nuṣret gelür "İnnā fetaḥnā"dan
Ḳılıçdır ḳudret-i beyti'l-fetihdir yā Resūlallāh

169.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ledünnī yaġmuru yaġdı göñülde yā Resūlallāh
Yazar ḥikmet beyān eyler kitābda yā Resūlallāh

2 Medīneñ bāb-ı raḥmetdir şefāʿat zemzemi ḳabriñ
İçer ʿāşıḳ Muḥabbetle seḥerde yā Resūlallāh

---

168. 48a
169. 48b

3 Oḳur ḥikmet Ḥasan Ḥilmī ledünnī şeyḫü'l-ekberden
Yazar dürlü cevāḫirler ṣatırda yā Resūlallāh

170.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ şübhesiz Kevs̱er şarābdır yā Resūlallāh
Muḥabbet dembedem dilde ḳadeḥdir yā Resūlallāh

2 Nüzūl itdi muṣaffādır mübārek "Sūre-i Kevs̱er"
Şarāb-ı ʿayn-ı ḳudretden şifādır yā Resūlallāh

3 Ezel bāġı ġıdāsıdır içerse rūḥumuz Kevs̱er
Ḥasan Ḥilmī sürūr eyler ṣafādır yā Resūlallāh

171.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bedeldir nefsime ḳurbān kesersem yā Resūlallāh
Vücūdum māsivā hepden geçersem yā Resūlallāh

2 İner gökden gelür bir ḳoç anıñ da ḫādimi Cibrīl
Sevindi gördi İsmāʿil keser kem yā Resūlallāh

---

170. 48b
171. 49a

3 Hediyye geldi cennetden Ḫalīlim Rabbiñ cömerd senden
Ḳaldır İsmāʿilīm yerden seversem yā Resūlallāh

4 Oḳur tekbīr Cebrāīl daḫī "tehlīl" Ḫalīlullāh
Okudı ḥamdi İsmā'īl yaḳarsam yā Resūlallāh

5 Muḥabbet ʿayn-ı İsmāʿīl belā İbrāhīm Ḫalīlullāh
Günāhım fi'l-mesel ḳoçdur muḳırsem yā Resūlallāh

6 Sordum māli emlāki vücūdum ḫāk-i eflākī
Ḥasan Ḥilmī degil bāḳī ṣanursam yā Resūlallāh

172.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fedāyā cānımız ḳurbān olursa yā Resūlallāh
Ḳabūlī Ḥaḳḳ Teʿālā'dan bilürse yā Resūlallāh

2 Kesersem vācib olmuşdur bu ẓālim nefs-i ġaddārı
ʿAṭāyā eylese bārī gerekse yā Resūlallāh

3 ʿİbādet seyf-i ʿaşḳıñla idem ażḥiyye-i ḳurbān
Hedāyā ḳoç gelür gökden ḳabūlse yā Resūlallāh

172. 49b

173.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʼn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭarīḳ-ı maġfiret bābı mesāʼil yā Resūlallāh
Rıżā-i raḥmete terġīb vesāʼil yā Resūlallāh

2 Bize elzem olan şerʿan mesāʼille ʿamel itmek
Muʿallim "fetḥ u biʼl-ḫayr"a delāʼil yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ider taʿlīm muʿallim muʿteḳid Ḥaḳḳa
Bes "āmennā ve ṣaddaḳnā" vekāʼil yā Resūlallāh

174.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʼn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mesāʼil defterim yazdım ḳuṣūra yā Resūlallāh
Ḫacīl itme suʼāl itsem ḫużūra yā Resūlallāh

2 Medīneñ bāb-ı ʿilminde cevābı cānıma cennet
Müṭālaʿa eyledim ʿaşḳı kitāba yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Medīnenden cevāb ister suʼāl itdi
Meleklerle cevāb gelse sürūra yā Resūlallāh

---

173. 49b
174. 49b

175.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Münācāt eyledik Ḥaḳḳ’a duʿāda yā Resūlallāh
Ḳabūl eyler duʿāmızı ʿibāda yā Resūlallāh

2 Duʿā seyf-i saʿādetdir aṣılmış ḳalb-i dil üzre
ʿAduvvi pāre bār eyler cihāda yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yetür oḳur görür rüʿyāda ḫayır söyler
Uyandıḳca duʿā eyler murāda yā Resūlallāh

176.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihāna cān viren cānān Ḫıżır’dır yā Resūlallāh
Yeriñ gögüñ diregi de Ḫıżır’dır yā Resūlallāh

2 Ḥayāt-ı āb u ḥayvānı Skender’le bulan bunlar
İçen cānlar Ḫıżır İlyās’dır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Ḫıżır ḥaydır emān bābında ol ḥāżır
Cemīʿ müşküllere nāzır Ḫıżır’dır yā Resūlallāh

---

175. 50a
176. 50a

177.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet meseleñ taḥḳīḳ muvaḥḥid yā Resūlallāh
Kitāb-ı ehl-i ʿaşḳ andan tevellüd yā Resūlallāh

2 Ṭulūʿ eyler güneş naʿtıñ tecellī ḳalbe geldikce
Seniñ medḥiñle meşġuldür muʿabbid yā Resūlallāh

3 Göñül gökler gibi gürler çıḳarsa Ṭūr-ı Sīnā'da
Ḥasan Ḥilmī naẓar ḳılsa muʿaḳḳid yā Resūlallāh

178.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat pāk ider dīni mesā'il yā Resūlallāh
Muṭahher mā-i raḥmetle mümāsil yā Resūlallāh

2 Yaġar yaġmur ʿināyetdir şerīʿat āsumānından
Sürūr eyler zemīn ehli vekā'il yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ṣuyun artdı ṭaşan ḳudret buñārıdır
Muṭahher mā-ī cārīler ġasā'il yā Resūlallāh

177. 50b
178. 50b

179.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḫamr-ı ʿaşḳıñla yanardım yā Resūlallāh
Oḳur ʿaşḳıñ kitābını yazardım yā Resūlallāh

2 Ḫayāliñ ḫāṭıra gelse görürdüm seni her yerde
Ṣabāvetden berü ʿaşḳıñ çekerdim yā Resūlallāh

3 Meḳānım "ḳarye-i küllī tevellūd" eyledim anda
Bināmı Rum-ı Ḫaskül'dür vaṭānım yā Resūlallāh

4 Merāḳım ḳalmadı köyde firār itdim ceḥāletden
Şükür İslambol'a ʿilme yetişdim yā Resūlallāh

5 Anam babam duʿā itdi elin öpdüm izin virdi
Didiler oġlumuz ʿāşıḳ şefīḳim yā Resūlallāh

6 Kitāb-ı ʿilm-i nāfiʿden ḥaḳīḳat ʿilmini taḳrīr
İderken anda taḥṣīl muḥibdim yā Resūlallāh

7 Ḥasan Ḥilmī yazar söyler saña ḥālini ʿarż eyler
Muḥaḳḳaḳ ʿilm-i ilhāmdır murādım yā Resūlallāh

179. 51a

180.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīʿat mürşid-i kāmīl mürīde yā Resūlallāh
Şerīʿat ʿilimdir nāfiʿ zekīde yā Resūlallāh

2 Şerīʿatdır şifādārı oḳunsun ḫastalar gelsün
ʿİlāc içsün ṣıḥḥat bulsun marīż da yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī oḳunmuşdur şifālar pādişāhından
Ḥakīm ḥāẕık şerīʿatdır vaḥīde yā Resūlallāh

181.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳuluñ tetbīrine taḳdīr irāde yā Resūlallāh
İrer anı ḳabūl iden murāda yā Resūlallāh

2 Ḥaḳīḳat gülde müstehlek bu bir cüz-i ḳalīl ammā
Ḳaviy-yi iʿtiḳādımdır irāde yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī murād itse anı ḫalḳ eyler ol Mevlā
Gerek ḫayra gerek şerre irāde yā Resūlallāh

---

180. 51a
181. 51b

182.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yeri gögi yaradandır ṭutan da yā Resūlallāh
Cihānıñ Ḫāliḳ'ı ḳudret yabānda yā Resūlallāh

2 Yere fermān nüzūl itdi yer oynar ḳorḳusundandır
Bu mülküñ māliki Maʿbūd yıkan da yā Resūlallāh

3 Temelsiz yerleri ṭutmuş direksiz gökleri aṣmış
Bugün maʿmūr yāriñ vīrān ḫarābda yā Resūlallāh

4 Ne rāḥat var bu dünyāda çürük yerdir binā ṭutmaz
Yabān aḥmaḳlara baḳmaz aḳılda yā Resūlallāh

5 Yeriñ maʿden ṭamarları ḥaḳīḳat İsm-i Aʿẓam'dır
Yapış muhkem Ḥasan Ḥilmī ʿaḳīde yā Resūlallāh

183.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cānım cismimde bir ḳuşdur emānet yā Resūlallāh
Uçar ḳuş āşiyānımdır şefāʿat yā Resūlallāh

182. 51b
183. 52a

2 Bu rūḥum bülbül ü gülçīn gezer Kāf ṭāġı ʿaşḳ üzre
Bu seyyāḥda ḳuṣūr itse ḳabāḥat yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül mürġı murād ister Muḥabbetden
Melekler müjde eylerse kerāmet yā Resūlallāh

184.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet meyve-i Ṭūbā diḳildi yā Resūlallāh
Bu ʿaşḳıñ gülleri andan açıldı yā Resūlallāh

2 Göñül ḫoş-būy-ı gülzārı ḳoḳar avn-i ʿināyetden
Hidāyet bāġ-ı ḳudretden yetişdi yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yazar ḥaḳḳı kiṭābı müstaḳīmden
Küfür īmān yoḳ eyler bilindi yā Resūlallāh

185.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

184. 52a
185. 52b

1 Güli gülzāra meyl eyler göñüldür yā Resūlallāh
Çıḳar eflāke seyr eyler göñüldür yā Resūlallāh

2 Gezer Ḳāf'dan Ḳāf'a "kālū belā" bülbüllerindendir
"Elestü" ʿālemiñ mesti göñüldür yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül Anḳā uçar ḳonmaz yire göge
Ḳadāḥī bāde-i ḳudret göñüldür yā Resūlallāh

186.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet misk-i minberzī selem mi yā Resūlallāh
Göñül dertli keder ṭutmaz elem mi yā Resūlallāh

2 Eser bād-ı Muḥabbetdir bu ʿaşḳ şehrinde her ābād
Marażlı göñlüme dermān bu ʿaşḳ mı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī saña ʿāşıḳ göñülde gizli maʿşūḳsūñ
Bu ḫasta ḳalbime ʿaşḳıñ şifā mı yā Resūlallāh

187.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

186. 52b
187. 53a

1 Biter ʿaşḳıñ ḥubūbātı göñülde yā Resūlallāh
Çıḳar dürdāneler ʿadn-i baḥirde yā Resūlallāh

2 Muḥabbet aḳla geldikce gözümden ḳanlı yaş ṭamlar
Melekler ḥālime aġlar semāda yā Resūlallāh

3 Muḥabbet āteşi gizli yaḳarsa ḳalb-i ʿuşşāḳı
Ḥasan Ḥilmī yazar naʿtı āteşde yā Resūlallāh

188.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣabī göñlüm süd ister vir beşikde yā Resūlallāh
Yüz üstüne sürtdükçe eşikde yā Resūlallāh

2 Sevindim söyledim ʿaşḳıñ südüm ehl-i Muḥabbetdir
İçer dil bülbüli ḥālā ḳāşıḳda yā Resūlallāh

3 Virirsen kāse-i südle Ḥasan Ḥilmī içer ḳanmaz
Tükenmez südli deryāsın inekde yā Resūlallāh

188. 53a

189.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül dertli devā ister ṭabībden yā Resūlallāh
Meleklerle ʿilāc gönder Ḥabīb’den yā Resūlallāh

2 Eser ʿaşḳıñ yeli vaḳti seḥer bāb-ı Medīnenden
Medīneñ bāb-ı raḥmetdir Raḥīm’dir yā Resūlallāh

3 Saña ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī yazarsa posta-i ʿaşḳı
Melekler aña şāhiddir ḳadīmden yā Resūlallāh

190.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ ʿaşḳ-ı cihānında civāndır yā Resūlallāh
Egilmiş yāġ-ı ḳudretde fidāndır yā Resūlallāh

2 Ḥayātıñ tuḫfe-i raḥmet memātıñ müjde-i ḥikmet
Ne devlet zī-saʿādet bir dīvāndır yā Resūlallāh

3 Ġarīb ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī ezel ʿāşıḳlarındandır
Yazarsa ʿaşḳ Muḥabbetle kitābdır yā Resūlallāh

189. 53b
190. 53b

191.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hevesdārım ʿaşḳ bāġım āḫiret yā Resūlallāh
Yegitlik ẕevḳidir aṣl-ı ʿibādet yā Resūlallāh

2 Hediyyem bir Muḥabbettir metāʿım maʿrifet ḳabre
Mezārım nūr ile ṭolsa ne rāḥat yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī tedārik ḳıl ḥayātı sen ġanīmet bil
Vefātıñ vaḳti geldikde ʿazīmet yā Resūlallāh

192.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet şimşegi çaḳdı zī-selemden yā Resūlallāh
Bu ʿaşḳ yelleri esdi Cebel-i Nūr’dan yā Resūlallāh

2 Kemerbend oldı ʿāşıḳlar melekler askeri geldi
Getürdi ʿaşḳı Cebrāīl Cebel-i Ḫırā’dan yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī olur ʿāşıḳ Muḥabbet toḫmu bitdikce
Muḥabbet miskidir gelse Cebel-i S̱evr’den yā Resūlallāh

191. 53b
192. 54a

193.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Marażlı göñlüme tiryāḳ Muḥabbet yā Resūlallāh
Şifāsı ẖasta ʿuşşāḳıñ şerīʿat yā Resūlallāh

2 ʿAcāib ẖastadır ʿāşıḳ yetürse uykular ṭutmaz
Ġarāib on sekiz yıldır ṭarīḳat yā Resūlallāh

3 Ḥaḳīḳat ḥākimi ʿaşḳdır Ḥasan Ḥilmī dir eyvallāh
Muḥabbet bāb-ı ehlullāh maʿrifet yā Resūlallāh

194.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yazılmış ḳalb-i ʿuşşāḳa Bismillāh yā Resūlallāh
H̱üdānıñ sırr-ı esrārı ʿaşḳullāh yā Resūlallāh

2 Getürdi ʿaşḳı Cebrāīl Muḥabbet biḥamdillāh
Muḥammed dīn-i ẖatm oldı “Amentü billāh” yā Resūlallāh

193. 54a
194. 54b

3 Ḥasan Ḥilmī o ʿaşḳ Ḳur'ān oḳu baḳ "Sūre-i Raḥmān"
Delīlim İsm-i Aʿẓam "Ḳul hüva'llāh" yā Resūlallāh

195.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḫāne-i ḳalbde żiyādır yā Resūlallāh
Maʿāzallāh muḫālif söz riyādır yā Resūlallāh

2 Açıldı sofra-i ʿaşḳıñ buyursun ʿāşıḳān gelsün
Taʿāmı ruḥ-ı ʿuşşāḳa ġıdādır yā Resūlallāh

3 Bunu inkār iden ḥakīr cahīm nāra ġark olsun
Ḥasan Ḥilmī bu iḳrārım ġayyādır yā Resūlallāh

196.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şifādır ḫastaya ʿaşḳıñ oḳunsa yā Resūlallāh
Ġam ehlini sürūr eyler ṭāḳınsa yā Resūlallāh

2 Ḳılıç kesmez ġazālarda hamā'il eylese ʿasker
Cehennem ʿāteşi yaḳmaz yazarsa yā Resūlallāh

---

195. 54b
196. 55a

3 Ḥasan Ḥilmī takınmıştır Muḥabbet ṭılsım-ı ʿaşḳıñ
Dirildir cümle mevtāyı oḳursa yā Resūlallāh

197.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet cevheri ruḥ-ı ezeldir yā Resūlallāh
Oḳunsa defter-i ʿaşḳım güzeldir yā Resūlallāh

2 Müzeyyen gösteren cismi ḳafesde mürġ-ı rūḥumdur
Uçarsa ḳuş ḳafes ḫāki ḫarābdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül mürġı Muḥabbetle ġıdālanmış
Vücūduñ aṣl-ı eczāsı türābdır yā Resūlallāh

198.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāżatla kesüp nefsi sevindim yā Resūlallāh
Gice gündüz nice ġuṣṣa çekerdim yā Resūlallāh

---

197. 55a
198. 55b

2 Göñül rūḥ-ı Muḥabbetden olur feyż-i ferāsetle
Biḥamdillāh bu irşādı begendim yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī fiyāt olmaz bu bir āb u ḥayāt ammā
Bu yolda sermāye-i ʿömrüm çürütdüm yā Resūlallāh

199.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʼn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül ḳaydı meşāhirden muʿarrā yā Resūlallāh
Metāʿı fāni dünyādan müberrā yā Resūlallāh

2 Cihānıñ mālına maġrūr neden olsun beḳāsı yoḳ
Muḥabbet mülküdür bāḳī teberrā yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī o şöhretden geçersen fāni dünyāda
Muḥabbet manṣıbı dilde maṭarrā yā Resūlallāh

200.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʼn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet rāh-ı ʿaşḳım refīḳim yā Resūlallāh
Ḥarāmī nefs ile şeyṭān esīrim yā Resūlallāh

---

199. 55b
200. 55b

2 Murādım menzilim ancaḳ Medīneñ’dir meded eyle
Muḥabbet yelleri eserse emīnim yā Resūlallāh

3 Muḥabbet seyfidir ḳudret kesersem “nefs-i emāre”m
Ḥasan Ḥilmī ʿadīl olsa vezīrim yā Resūlallāh

201.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḳalb-i ʿuşşāḳa muʿīndir yā Resūlallāh
Yazılmış Levḥ-i Maḥfūẓ’da naṣīrdir yā Resūlallāh

2 Esen yellere aḳan seyller gelür ḳalbe ṣafā eyler
Göñül ʿuşşāḳ-ı rūḥānī raḥīmdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī şarāb-ı ʿaşḳ bilindi başḳa ḥikmetdir
Muḥabbet ḳaṭre-i raḥmet leẕīẕdir yā Resūlallāh

202.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

201. 56a
202. 56a

1 Yazar ʿaşḳı beyān eyler ḳalemdir yā Resūlallāh
Dikilmiş ʿArş-ı Aʿlā'ya ʿalemdir yā Resūlallāh

2 Muḥabbet maʿnevī dilde güneş fi'l-mesel gökde
Żiyāsı ḳalbe düşdükce ḥakemdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu ʿaşḳ hākim Muḥabbet pādişāhdır bil
O şehriñ fātih-i ʿaşḳı ḳaderdir yā Resūlallāh

203.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣıfātıñ aṣlı ẕātıñ döşekdir yā Resūlallāh
Ṣıfātıñ ẕātı bilmez eşekdir yā Resūlallāh

2 Maḳāmıñ ẕātı "ev ednā" ʿurūcuñ "Sidre-i Aʿlā"
Nüzūlüñ "ḳābe ḳavseyn" şerefdir yā Resūlallāh

3 Muḥabbet Sidre-i rūh'dur Medīneñ ʿāşıḳa menzīl
Ḥasan Ḥilmī nüzūl itse gerekdir yā Resūlallāh

204.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

203. 56b
204. 56b

1 Göñül ẖasta nefis ister oḳunsun yā Resūlallāh
Ṭabībi ḥāẕıka geldi sevinsün yā Resūlallāh

2 Muḥabbet ẖançeri kesdi “hevā-yı nefs-i emāre”m
Ṭuṭuşdı māsivā yandı bilinsün yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu ʿaşḳ derdi ʿilāc ile defʿi olmaz bil
Devāsı saña vuṣlatdır bilürsin yā Resūlallāh

205.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet yaḳsa nefsānī göñülde yā Resūlallāh
Yeşil otlar biter ẕevḳ-i zemīnde yā Resūlallāh

2 Muḥabbet āteş-i ḳudret yaḳar nefsi helāk eyler
Görür ʿāşıḳlarıñ her gün göñülde yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle yanarsa sīne-i ʿuşşāḳ
Anıñçün cümle bülbüller fiğānda yā Resūlallāh

205. 57a

206.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet nūr-ı ḳudretdir tesellī yā Resūlallāh
Yanarsa ḳalb-i ʿuşşāḳ da tecellī yā Resūlallāh

2 Dikilmiş nefsi bāġ içre muʿallaḳ Cennet-i Ṭūbā
"Feṭūba şümme ṭūbā" teennī yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetdir yanar ḳandīl ḳalbimde
Medār ı nūr-ı tevḥīddir temennī yā Resūlallāh

207.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Selām geldi ẕī-selemden yā Resūlallāh
Seḥer vaḳti taʿāmīdir ẕü'nniʿamdan yā Resūlallāh

2 ʿİlācı dest-i ḳudretle virir Loḳmān Ḥekīm ammā
Seniñ ʿaşḳıñla ḫoş göñül kederden yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül dertli Muḥabbet derdi pek ṭatlı
Muḥib seccādei serdi "Ẕü'l-minen"den yā Resūlallāh

---

206. 57a
207. 57b

208.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hevā-yı "nefs-i emāre" yoḳuşdur yā Resūlallāh
ʿAẕāb-ı ehl-i ʿiṣyānıñ o ḳışdır yā Resūlallāh

2 Helāk eyler anı ʿāşıḳ Muḥabbet bādı esdikce
Yanar göñlüm Muḥabbetden bir işdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫalāṣından cihād-ı ekber eylersen
Ġurūr ehli biniş geymiş yemişdir yā Resūlallāh

209.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mekānı cümle ẕī-rūḥuñ meḳābir yā Resūlallāh
Bunı taṣdīḳ iden cümle ekābir yā Resūlallāh

2 Muḥabbet maʿden-i maḫfī muʿanniddir arar bulmaz
Aña mālik muḫaḳḳikler münābir yā Resūlallāh

3 Oḳur tevḥīdi remz eyler Ḥasan Ḥilmī müdaḳḳiḳdir
Ẓuhūr eyler ḥaḳāyıklar meṣādır yā Resūlallāh

---

208. 57b
209. 57b

210.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet çeşme-i āb u ḥayātdır yā Resūlallāh
Göñül Ḫıżrı içüp andan s̱ebātdır yā Resūlallāh

2 Ḫıżır İlyās içüp ānı ḥayātı aldılar andan
Muḥabbet ol ṣuyuñ aṣl-ı nebātdır yā Resūlallāh

3 Aḳar ḳudret buñarıdır Ḥasan Ḥilmī içer ḳanmaz
Tükenmez mecrib-i pāyān ne baḫtdır yā Resūlallāh

211.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet şimşegi çaḳmak çaḳarsa yā Resūlallāh
Göñülde māsivā ḳalmaz yaḳarsa yā Resūlallāh

2 Muḥabbet bir melekdir kim "ledünnī ʿilmi"ne meʿmūr
Münāfīʿ ʿilmidir ḳalbde oḳursa yā Resūlallāh

210. 58a
211. 58a

3 Ḥasan Ḥilmī ʿaşḳ üstāẕ ʿibādet ʿilmini ögren
Göñül ḫamrı Muḥabbetden içerse yā Resūlallāh

212.
Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿāşıḳa Ḥaḳḳ'dan hedāyā yā Resūlallāh
Bu ʿaşḳ dersi Cenābından ʿaṭāya yā Resūlallāh

2 Ne niʿmet niʿmet-i pākdir oḳur ʿāşıḳlarıñ virdi
Cemāliñ bāġına girdi ġıdāya yā Resūlallāh

3 Serāpā nūr olur ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī sözüñ ṣādıḳ
Cehennem āteşi yaḳmaz rıżāyā yā Resūlallāh

213.
Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿİbādet sofra-i ḳudret Muḥabbet yā Resūlallāh
Ḳadāḥi bāde-i ʿaşḳıñ Muḥabbet yā Resūlallāh

2 Esāsı dīn-i İslāmıñ ʿibādet meyvesindendir
Müheyyā aṣl-ı rūḥānī Muḥabbet yā Resūlallāh

---

212. 58b
213. 58b

3 ʿİbādet dāne-i ḥikmet biterse dīn-i zemīnde
Ḥasan Ḥilmī ider īşār Muḥabbet yā Resūlallāh

214.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Faḳirle iftiḫār itdiñ iḫtiyārī yā Resūlallāh
Ṣıġındıñ ẕāt-ı Mevlā'ya faḳīr ıżṭırārī yā Resūlallāh

2 Ḳanāʿat kenzi "lā yüfnā" ṣabr-ı miftāḥı rāḥatdır
Velīler kīsesi ḳıymet iʿtibārī yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī teşekkür ḳıl faḳirle iftiḫār eyle
Tevekkül medārı iḳtidārī yā Resūlallāh

215.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣıraṭı geçmege ʿaşḳıñ Burāḳ'dır yā Resūlallāh
Sekiz cennet işitdim pek ırāḳdır yā Resūlallāh

2 Ḳanāṭ açmış uçar ʿāşıḳ ġınā-i faḳra mālikdir
Medīneñ cenneti gözden yaḳındır yā Resūlallāh

---

214. 59a
215. 59a

3 Ṭavāf eyler Ḥasan Ḥilmī bu faḳrıñ kaʿbesin her dem
Oḳur ḥuccāc ile "Lebbeyk" laṭīfdir yā Resūlallāh

216.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mescidi bāb-ı niyāzdır yā Resūlallāh
Gice gündüz ḳılar ʿāşıḳ namāzdır yā Resūlallāh

2 İder miʿrāc-ı rūḥānī çıḳar ʿArş'a naẓar eyler
Anıñ vechi güneş gibi beyāżdır yā Resūlallāh

3 Namāzla iftiḫār eyler Ḥasan Ḥilmī muṣallīdir
Muḥabbet aṣlu ondan ʿivażdır yā Resūlallāh

217.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāde-i ʿilm-i ledünnī yā Resūlallāh
"Liḳā-i len-terānī üdnü minnī" yā Resūlallāh

2 Muḥabbet āteşi yaḳdı göñülde māsivā yoḳdur
Yazar defter varaḳ eyler fünūnı yā Resūlallāh

216. 59b
217. 59b

3 Muḥabbet Ḫıżr-ı ḥikmet'dir bulup āb u ḥāyāt içdim
Ḥasan Ḥilmī memāt ölmez inandı yā Resūlallāh

218.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet minberi vuṣlat delāil yā Resūlallāh
Medīne Mekke fi'l-vākıʿ vesā'il yā Resūlallāh

2 Günāhkār tevbesiz olsa ṭolar ḳabri yılan aḳrep
Muḥabbet ʿāşıḳa Ḥaḳḳ'dan ḥamāil yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle oḳur "Lebbeyk-i rūḥānī"
Ṣadāsı gelse ḥuccācıñ nevāfil yā Resūlallāh

219.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḥacc-ı cismānī ferāiż yā Resūlallāh
Ḳalender ʿāşıḳıñ ḥāli muʿārıż yā Resūlallāh

218. 59b
219. 60a

2 Muḥabbet Cebel-i ʿArafāt ʿaşḳ zemzemi maʿnā
İçer ḳanmaz oḳur "Lebbeyk" tefeyyüż yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī selām söyle bugün yetmiş biñ ḥuccāca
Bunı red eyleyen Ḥaḳḳā revāfiż yā Resūlallāh

220.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Kaʿbe-i ḳudret muḳadder yā Resūlallāh
Ḳoḳarsam misk-i ḳudretden muġayyer yā Resūlallāh

2 Melekler Beyt-i Maʿmūr'ı ṭavāf eylerse göklerde
Beşer yerde melek gökde mübeşşir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muḥabbet ṭavāf it Kaʿbe-i ʿaşḳı
Naṣībim iştiyāḳımdır müyesser yā Resūlallāh

221.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet taʿammı naʿtıñ faḳīre yā Resūlallāh
Ḥaḳīr olsam ġanī eyler ʿazīze yā Resūlallāh

220. 60a
221. 60b

2 Yaġar ġam raḥmeti her gün emān virmez bir āfātdır
Muḥabbet yaġmurı yaġsa sürūra yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī kederlenme ṣaḳıñ dīnāra ġam çekme
Ġamı diniñ ʿaṭāsı çoḳ cünūna yā Resūlallāh

222.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Leyle-i Miʿrāc celālī yā Resūlallāh
İrişdiñ "ḳābe ḳavseyn"e kemālī yā Resūlallāh

2 Ḫużūra her seḥer vaḳti oḳursam ṭoḳsan biñ esrārı
Ḥadīs̱-i ḳudsīdir naʿtıñ cemālī yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yazılmış oḳursan kā'ināt Ḳur'ān
Muḥabbet ʿāşıḳa tefsīr ḫayālī yā Resūlallāh

223.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

222. 60b
223. 61a

1 Żiyāfet sofra-i dīn-i mübīndir yā Resūlallāh
ʿİbādet etmegi "ḥable'l- metīn"dir yā Resūlallāh

2 Yazılmış sırrıma Ḳur'ān oḳur rūḥum ġıdā eyler
Muḥammed ʿilim üstāẕım yaḳīndir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ʿamel buġdāy anı tevḥīd daḳīḳ eyler
O niʿmet cenneti "ḥaḳḳa'l-yaḳīn" yā Resūlallāh

224.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ciger pişdi ḫarāretden kebābdır yā Resūlallāh
Muḥabbet ḫamrını maḫfī yetişdir yā Resūlallāh

2 Göñül ʿilme oḳur kanmaz naẓar ḳılsa ḳanāʿat yoḳ
Cemāliñ keşf idüp gözle görüşdür yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ʿāşıḳ mürşīd Muḥabbet feyż-i rūḥānī
İçerse rūḥ-ı Sulṭānı sevişdir yā Resūlallāh

225.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

224. 61a
225. 61b

1 Yazılmış defteri ʿilm-i ezelde yā Resūlallāh
Naṣībdārem nüzūl fermān ferīde yā Resūlallāh

2 Müneccim burcuma baḳdı ḫaber virdi siyāh baḫtım
Bilindi ṭāliʿim taḳvā cerīde yā Resūlallāh

3 Muḥabbet maʿnevī rızḳı muḳadderdir Ḥasan Ḥilmī
Gelür "naḥnu ḳasemnā"dan vaḥīde yā Resūlallāh

226.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet devlet-i ḳudret mübāḥdır yā Resūlallāh
Mehabbet misk-i rūḥānī silāḥdır yā Resūlallāh

2 Mücāhidler riyāżatla ḳırarlar māsivā küfrüñ
Virilmiş ʿāşıḳa Ḥaḳḳ'dan ḳılıçdır yā Resūlallāh

3 Ḳırar nefsi helāk eyler Ḥasan Ḥilmī mücāhiddir
Muḥabbet şāhı ḳalb içre celīsdir yā Resūlallāh

226. 61b

227.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mürşid-i kāmil mükemmel yā Resūlallāh
Ezel bāġında ol miskden müseccel yā Resūlallāh

2 Cihāna neşri olur el'ān Muḥammed maʿden-i miski
Muḥabbet miskdir eşigi mübeddel yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī mübārekdir Muḥabbet medḥ-i ʿaşḳ olsun
Tecellī ḳılsa sübḥānı tebeddül yā Resūlallāh

228.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kebā'ir ehline ḫāsdır şefāʿat yā Resūlallāh
Meger iẕn-i Ḫüdā ile şefāʿat yā Resūlallāh

2 Emān "rūz-ı cezā"da destiñiz ol ben günāhkārım
Muḥabbet aslu Ḥaḳḳ'dan şefāʿat yā Resūlallāh

3 Şefāʿat şāh-ı Sulṭān'dır Ḥasan Ḥilmī saña ḳurbān
Şefāʿatle yazar medḥiñ şefāʿat yā Resūlallāh

227. 62a
228. 62a

229.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet toḫmu iḫlāṣdır ekilmiş yā Resūlallāh
Göñül bāġında ol meyve yetişmiş yā Resūlallāh

2 Açıldı meyve-i gülzār buyursun ehl-i ʿaşḳ gelsün
Tükenmez meyvesi zā'id vaḳf itmiş yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ider īs̱ār meḥabbet meyve-i naʿtıñ
Oḳur ʿaşḳıñ kitābını s̱evābmış yā Resūlallāh

230.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḳudreti billūr zücāca yā Resūlallāh
Yanar per per kanā dilde serācā yā Resūlallāh

2 Dilim "miṣbāḥuni'l-miṣbāḥ" göñüldür kevkebi dürri
Bu ʿaşḳ mecrinde iskānı ʿilāca yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī meḥabbet nūr göñül "nūrun ʿalā nūr"dur
Cihānı nūra ġarḳ eyler nihāca yā Resūlallāh

---

229. 62a
230. 62b

231.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Ṭur-ı Sīnā'dır tecellī yā Resūlallāh
Bu ilham aṣl-ı Mūsā'dır tesellī yā Resūlallāh

2 O nūra ṭāḳatim yoḳdur vücūdum ṭārumār oldı
Gelince rūḥa fermān-ı "len terānī" yā Resūlallāh

3 ʿAḳıl Cebrā'īl fikir Mīkā'īl ü İsrāfil
Teslim-i ʿAzrā'īl Ḥasan Ḥilmī yā Resūlallāh

232.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ehli pādişāhdır inzivāda yā Resūlallāh
Helāk-i nefs ü şeyṭānıñ inzivāda yā Resūlallāh

2 İki ḥayye vücūdumda biri nefsim biri şeyṭān
Emerler ḳan-ı insānı inḳıyāda yā Resūlallāh

---

231. 62b
232. 63a

3 Meḥabbet seyfini çekdim ʿadüvv-i nefs ü şeyṭāna
Ḥasan Ḥilmī muʿīn ister iʿtiḳāda yā Resūlallāh

233.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Meded ḳıl rūz-ı maḥşerde ġarībe yā Resūlallāh
ʿAẕāba ṭāḳatim yoḳdur cezāda yā Resūlallāh

2 Muḥabbet bādesindendir gezersem "sekr-i lā yaʿḳıl"
Su'āl-i Münker'e virmem cevāb da yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ʿamel eyler oḳursa ʿilm-i tevḥīdi
Çerāġı nūr-ı tevḥiddir ḳabirde yā Resūlallāh

234.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿāşıḳa tefsīr-i Ḳur'ān'dır yā Resūlallāh
Yazarsa āyet-i esrār-ı beyāndır yā Resūlallāh

2 Cemāliñ şerḥ ider ʿāşıḳ oḳursa "Sūre-i Ṭā-hā"
Teheccüd ḳıldığıñ raḥmet ʿayāndır yā Resūlallāh

---

233. 63a
234. 63b

3 Ḥasan Ḥilmī göñül ḥāfıẓ zihinde “Sūre-i Yā-sīn”
S̱evābı cümle mevtāya sirāyāndır yā Resūlallāh

235.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet vaʿiẓi Ḥaḳḳ’dan şerīʿat yā Resūlallāh
Naṣīḥat ehline raḥmet şerīʿat yā Resūlallāh

2 H̱aṭā sözdür zamān āḫir şerīʿat ḳalḳıdı dirlerse
Ebed maʿmūr ḫarāb olmaz şerīʿat yā Resūlallāh

3 Beḳā mülki Ḥasan Ḥilmī meḥabbet meyvesindendir
ʿİmādı dīn-i İslāmıñ şerīʿat yā Resūlallāh

236.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet müstaḳīm ḥasbī mümeyyiz yā Resūlallāh
Göñül ʿāşıḳ oḳur vehbī tefeyyüż yā Resūlallāh

---

235. 63b

236. 64a

2 Rumūzı defter-i tevḥīd Muḥabbetle açılmışdır
Yazar bir bir beyān eyler temeyyüz yā Resūlallāh

3 Mehabbet ʿāşıḳa mürşid göñül dervişi ṭonuñ geydi
Ḥasan Ḥilmī mükāfātı telaffuz yā Resūlallāh

237.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lisānımda feṣāḥatle belāġat yā Resūlallāh
Muḥabbet bādı esdikce ʿādālet yā Resūlallāh

2 Göñül dertli devā bulmaz ʿaceb bilmem ne ḥikmetdir
ʿİlācı gelse rūḥānī kerāmet yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫaber bekler Muḥabbet bāġıbānından
Seḥer vaḳti ḫaber gönder şefāʿat yā Resūlallāh

238.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ehlidir cümle ṣaḥābe yā Resūlallāh
Yazup vaṣfıñ ʿayān itdim kitāba yā Resūlallāh

---

237. 64a
238. 64a

2 Muḥabbetlü ʿazīz göñlüm sever aṣḥābları cāndan
Ṣalātıyla selām andan kināye yā Resūlallāh

3 Muḥabbet ḥākimi göñlüm Ḥasan Ḥilmī yazar iʿlām
Medīneñ Ravża-i cennet ġınāya yā Resūlallāh

239.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eser rüzgār gelür reyḥān Yemen'den yā Resūlallāh
Ḳoḳar göñlüm o reyḥānı Raḥīm'den yā Resūlallāh

2 Göñül o "Yā-sīn el-Ḳur'ānī"dir güderse nāka-i ʿaşḳı
Saña sad sad selām eyler göñülden yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī gülüstānı gezerse bir seḥer vaḳti
Virirler ẕākire güller Ḥabīb'den yā Rasūlallā

240.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

239. 64b
240. 64b

1 Gözüm nūrı sürūrumdur Muḥammed yā Resūlallāh
Göñül feyżi ezel kārı müebbed yā Resūlallāh

2 Tecellī bāğı Aḥmed'den tevellūd eyledi oġlum
Celāleddīn ḳodum ismiñ muabbid yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yazar remzi Celāleddīn şerḥ eyler
Emānet eyledi Ḥaḳḳ'a muvaḥḥid yā Resūlallāh

241.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne ādetdir ne ḥikmetdir bu şöhret yā Resūlallāh
Ne müftī ḳaldı ne tedrīs ne bidʿāt yā Resūlallāh

2 Meḥabbet mansıbı maḫfī gezer dellāl-ı ʿaşḳ üzre
Anıñ bāzārı ġurbetde ne ʿibret yā Resūlallāh

3 Gelürse ḫāṭıra "rāh-ı ṣırāṭa'l-Ḥaḳḳ" Ḥasan Ḥilmī
Muḥarrem āyı mātemle siyāset yā Resūlallāh

241. 65a

242.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nefs-i emmāre-i ġaflet çocuḳdur yā Resūlallāh
Ḳırarsa şişe-i ḳalbi yazıḳdır yā Resūlallāh

2 Muḥabbet dersini taʿlīm iderken Naḳşībendī'den
Ġıdāsın kesdigim ḥalde helākdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī nefs-i maʿṣūm büyütme anı südden kes
Yedi başlı ki ejderhā ḳavīdir yā Resūlallāh

243.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet aṣl-ı fi'l-vāḳıʿ şerīʿat yā Resūlallāh
Bilür ārif hidāyetdir ṭarīḳat yā Resūlallāh

2 Hevā-yı nefs-i terk itdim reh-güzārım ʿaşḳ-ı Mevlā'da
Kerāmet mesnedinde Ḥaḳḳ ḥaḳīḳat yā Resūlallāh

3 Şerīʿat taḫtına mālik ṣāḥīḥ Sulṭan Hamīd Ġāzi
Ḥasan Ḥilmī muḥīb dāī ʿadālet yā Resūlallāh

---

242. 65a
243. 65b

244.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīd-i muḫliṣin kārı Muḥabbet yā Resūlallāh
Muṣaddaḳ mürşīdiñ ḥāli şerīʿat yā Resūlallāh

2 Risālet bāġ-ı raḥmetdir cihāna meyve neşr eyler
Ḳurulmuş sofra-i ḳudret seḫāvet yā Resūlallāh

3 Muḥabbet bīlmeyen vāʿiẓ mücevher ḳıymetin bilmez
Ḥasan Ḥilmī ʿayıb görmez ticāret yā Resūlallāh

245.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet noḳṣānıdır her müddeʿāda yā Resūlallāh
Ḳuṣūrum çoḳ hidāyetlü duāda yā Resūlallāh

2 Oḳursam dāimā naʿtıñ Muḥabbet āyet-i vaṣfıñ
Ne ḥaddim var benim hüsn-i edāda yā Resūlallāh

3 Muḥabbet āfiṭābı çün ṭulūʿ eylerse göñlümde
Ḥasan Ḥilmī düşer dellāl-ı mezāda yā Resūlallāh

---

244. 65b
245. 66a

246.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kemāle ṣarf ider noḳṣānını ʿābid ʿibāda yā Resūlallāh
Muḥabbet raḥmetiñ olsun ziyāde yā Resūlallāh

2 Metāʿı dār-ı dünyāda ḳalender ʿāşıḳıñ ḥāli
Kerem ḳıl merḥamet eyle mezārda yā Resūlallāh

3 Muḥabbet kaʿbesi ḳalbde Ḥasan Ḥilmī ṭavāf eyler
Bu ʿaşḳ üzre olan ṣaff u ṣafāda yā Resūlallāh

247.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ẓuhūruñ ʿayn-ı raḥmetdir cāna yā Resūlallāh
Ezelde dīde-i baḫtım küşāda yā Resūlallāh

2 Mürīdiñ Naḳşībendī'dir Muḥabbet ġonca-i gülzār
Açılmış gülleri fevḳā'l-ʿulāda yā Resūlallāh

246. 66a
247. 66a

3 Bilür cevherleriñ ḳadriñ Ḥasan Ḥilmī göñül ṣarrāf
Biliñdi maʿdeni "taḫte'ṡ-ṡerā"da yā Resūlallāh

248.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet maʿcunu ḥālī derūnī evliyā u'llāh
Bulunmaz neşʿesi her bir devāda yā Resūlallāh

2 Muḥabbet ʿilleti ʿaşḳıñ devāsın isteyen ḫasta
Muṭābıḳ düşdi Ḳur'ān'a şifāda yā Resūlallāh

3 Muḥabbet ʿAdn-i deryā'dır Ḥasan Ḥilmī cedīd dalġıç
Çıḳardı dürlü cevherler baḥirde yā Resūlallāh

249.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zehir vardır içildikce duḫānda yā Resūlallāh
Ezā vardır meleklere duḫānda yā Resūlallāh

2 Habīṡdir aṣlına fetvā virir ʿakl-ı meād ehli
Anıñçün naḳle ḥācet yoḳ duḫānda yā Resūlallāh

---

248. 66b
249. 66b

3 Ḥasan Ḥilmī kıyās ḥaḳdır duḫānıñ şürbü isrāḳdır
Ḫaramdır içmesün ʿāşıḳ duḫān da yā Resūlallāh

250.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne ḫoşdur ṣavtı "Lebbeyk"iñ ʿArafāt'da yā Resūlallāh
Bilür ʿāşıḳ olan semt-i Minā'da yā Resūlallāh

2 Ḫüdā saf eylesün ʿaṭşānını mīzāb-ı Zemzem'den
Muḥabbet bādesi Ümmü'l-Ḳurā'da yā Resūlallāh

3 Ezel ʿāşḳ müftisi fetvā virirse ey Ḥasan Ḥilmī
Muḥabbet aṣl-ı ḥikmet Muḥammed Muṣṭafāʿda yā Resūlallāh

251.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ḳıblesi Ẕātıñ cemālde yā Resūlallāh
Enīsiñ mürşīdiñ Ḥaḳḳ'dır Ḫırā'da yā Resūlallāh

---

250. 67a
251. 67a

2 Serā-yı Sidre-i ʿArş'da mübārek bād-ı mescidden
Çıkup seyr eylediñ ʿArş-ı ḫāriḳ-ı ʿāde yā Resūlallāh

3 Ḳarār-ı "ḳābe ḳavseyn" Ḥasan Ḥilmī işāret var
Ḳuṣūrum çoḳ señi medḥ ü s̱enāda yā Resūlallāh

252.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ebū-Bekrī ʿÖmer ʿOs̱man ʿAlī de yā Resūlallāh
ʿAdāletde şecāʿatde seḫāda yā Resūlallāh

2 Daḳīḳa fevt olunmaz ḳıl ḳadr-i medḥiñ Muḥabbetle
Muḥabbet ehline vaṣfıñ rıżāda yā Resūlallāh

3 Kaṣīdeñ şerḥ ider ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle
Muḥabbet z̠evḳidir "Āl-i ʿAbā" da yā Resūlallāh

253.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bādı esdikce seḥerde yā Resūlallāh
Uyur mı ʿāşıḳıñ dertli yatāḳda yā Resūlallāh

252. 67b
253. 67b

2 ᶜAlemdār-ı Resūlullāh ayā Eyyūb el- Enṣārī
Şarāb-ı ᶜaşḳı rūḥānī ḳadeḥde yā Resūlallāh

3 Cemīᶜ-i cümle aṣḥāba Muḥabbet eylemek vācib
Ḳuṣūr itmez Ḥasan Ḥilmī vefāda yā Resūlallāh

254.

Naᶜt-ı şerīf-i ᶜale'n-nebiyyi ṣallallāhü teᶜālā ᶜaleyhi vesellem

Mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Kitāb-ı ᶜaşḳı ezberden oḳursam yā Resūlallāh
Ṣuçum ᶜafv it ḳuṣūrum var yazarsam yā Resūlallāh

2 Muḥabbet ḥāfıẓı ᶜāşıḳ oḳur "ᶜilm-i ledünnī"den
Muḥabbet muṣḥāfı ẕātıñ oḳursam yā Resūlallāh

3 Nihāyetsiz kütübḫāne Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetdir
Baña taᶜlīm ders eyle girersem yā Resūlallāh

255.

Naᶜt-ı şerīf-i ᶜale'n-nebiyyi ṣallallāhü teᶜālā ᶜaleyhi vesellem

Mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

---

254. 68a
255. 68a

1 Muḥabbet māye-i cevher ʿilimdir yā Resūlallāh
Muḥabbet ʿāşıḳa iḥsān ḥilimdir yā Resūlallāh

2 Metāʿ-ı maʿsiyet ġaflet virir bāzār-ı ʿuşşāḳa
Şefāʿat bāʿis̱i burc-ı ḥameldir yā Resūlallāh

3 Duʿā eyler Ḥasan Ḥilmī murādı ẕikri fikrindir
Ḫużūr-ı tuḫfe-i Şāh'a ġazeldir yā Resūlallāh

256.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mürşīd-i nuṭḳı muvāfıḳ yā Resūlallāh
Seniñ derdiñle ʿāşıḳlar muṭābıḳ yā Resūlallāh

2 Muḥabbet pādişāhına virirsem ʿarżuḥālimi
Oḳur iḥsān ider Sulṭān maṣādıḳ yā Resūlallāh

3 Tecellī gülşeni dilde Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetdir
Ḳabūl eyler bunı müʿmin muvāfıḳ yā Resūlallāh

257.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

256. 68a
257. 68b

1 Muḥabbet nāme-i ʿaşḳıñ Muḥammed yā Resūlallāh
Ḥaḳīḳat İsm-i Aʿẓam nām-ı Aḥmed yā Resūlallāh

2 Muḥabbet dersini tekmīl idince on sekiz yılda
Civānlık gitdi pīr oldum mücerred yā Resūlallāh

3 Tükenmez çileler çekdim civār-ı dār-ı Eyyūb'da
Ḥasan Ḥilmī nuṣretler teceddūt yā Resūlallāh

258.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mülkünüñ şāh-ı cemālī yā Resūlallāh
Saña maḫṣūṣdur durur ʿālī kemālī yā Resūlallāh

2 "ʿUlūḥī evvelīn" āḫir Muḥabbetle olur ẓāḫir
"İlā yevmi'l-cezā"dārı meʿālī yā Resūlallāh

3 Muḥabbet şemsi ḳalbinde ṭoġarsa ey Ḥasan Ḥilmī
Cevāḫirler olur peydā maḳālī yā Resūlallāh

258. 68b

259.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ferāġat eylerim bāġ-ı māsivādan yā Resūlallāh
Ḥayā itdim Muḥabbet bülbülüñden yā Resūlallāh

2 Şarābı āb-ı laʿliñ nūş idince bülbül rūḥum
Muḥabbet ḫaznesin buldum kākülinden yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫaber aldı ṣadā-yı mürġ-ı muʿcizden
Uṣandı fāni dünyānıñ sünbülünden yā Resūlallāh

260.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 "Mine'r-Raḥmān" Muḥabbetdir vüsūlüñ yā Resūlallāh
Ḫalīlullāh raḥmetdir usūlüñ yā Resūlallāh

2 Muḥabbet Ravża-i cennet o dergāha yüzüm sürsem
Ḥaḳīḳat kaṣr-ı cennetdir duḫūluñ yā Resūlallāh

3 Muḥabbet muṣḥāfı Ḳur'ān ḳaṣīdeñ anı şerḥ eyler
Müfessirdir Ḥasan Ḥilmī maḳūliñ yā Resūlallāh

---

259. 69a
260. 69a

261.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Uyanmaz baḫt-ı rūḥum bu ġamdan yā Resūlallāh
Muḥabbetle uyandırsan elemden yā Resūlallāh

2 Ne mümkündür göñül mürġı ḫayālinden baʿīd olmaḳ
Neden ḫālī ḳalur defter raḳamdan yā Resūlallāh

3 Ḳanāt açmış göñül mürġı Ḥasan Ḥilmī uçar ʿArş'a
Gelür maḥbūb-ı Hū "Levḥ ü Ḳalem"den yā Resūlallāh

262.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāb-ı meftūḥdur kemāhı yā Resūlallāh
Muḥabbet maġfiret māhı günāhı yā Resūlallāh

2 Muḥabbet iştiyāḳında şerīʿat ʿāşıḳa rehber
"Ülü'l-elbāb"a ẓāḫirdir penāhı yā Resūlallāh

3 "Mine'l-maşrıḳ ile'l- maġrib" oḳunsun nāme-i naʿtıñ
Ḥasan Ḥilmī giyer ʿaşḳıñ külāhı yā Resūlallāh

---

261. 69b
262. 69b

263.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāde-i ʿaşḳa ḳadeḥdir yā Resūlallāh
İçen ʿāşıḳ ḫazūn olmaz ferāḥdır yā Resūlallāh

2 ʿAnıñ ʿāşıḳları sekrān gelürse Rūz-ı Maḥşer'de
Ḥisāb görmez ʿaẕāb çekmez felāḥdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī gelür sarḫoş içüp ʿaşḳıñ şarābından
Ḳadāḥi ḳabrine raḥmet mübāḥdır yā Resūlallāh

264.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet resm-i ʿOsmānı muṣavverdir yā Resūlallāh
Yazılmış sırr-ı ʿuşşāḳda muḥarrer yā Resūlallāh

2 Muḥaḳḳaḳ her sözüñ āyāt medārı Bismillāh
Muḥabbet ehline Ḥaḳḳ'dan mükerrer yā Resūlallāh

---

263. 70a
264. 70a

3 Zehī metn-i Muḥabbetdir Ḥasan Ḥilmī tefeyyüż ḳıl
İmāma iḳtidā itdim Allāhü ekber yā Resūlallāh

265.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Biḥamdillāh yetişdik rūz-ı ʿīde yā Resūlallāh
Muḥabbetdir irişdirdi saʿīde yā Resūlallāh

2 Bu naʿtıñ medḥini gökde melekler intiḫāb eyler
Ṭoḳsañ yapraklı ʿaşḳ şerḥi cerīde yā Resūlallāh

3 Kerem ḳıl bāb-ı luṭfından Ḥasan Ḥilmī vezīr olsun
Yazarsa vaʿde-i vuṣlüñ ümīde yā Resūlallāh

266.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemīʿ-i enbiyānıñ efżālisiñ yā Resūlallāh
Serāser ins ü cin peyġamberisiñ yā Resūlallāh

2 Sen ol mīzān-ı Maḥşer'de ʿuṣāt ümmete Ḥaḳḳ'dan
Şefāʿatle meded maʿdenisiñ yā Resūlallāh

---

265. 70a
266. 70b

3 “Livā-yı nuṣret”iñ “İnnā fetaḥnā”dan açılmışdır
Ḥasan Ḥilmī o Fettāḥ’ıñ mefḫārisiñ yā Resūlallāh

267.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yüzüñ āyine-i maḥbūb şuhūda yā Resūlallāh
Naẓīriñ gelmedi mehdī vücūda yā Resūlallāh

2 Muḥabbet Żāt muḥaḳḳaḳdır cezākellāhu ḫayran Hū
ʿAdīliñ vaṣfı naʿtında nümūda yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī naʿtıñ Muḥabbet gülḫanındandır
Düşerse gülşen-i Ẕātı’l-vaḳūda yā Resūlallāh

268.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mebde-i māh-i Muḥarrem yā Resūlallāh
Yazılmış sırrıma mātem mükerrem yā Resūlallāh

267. 70b
268. 71a

2 Zehir virdi ḳılıç çekdi ḫıyānet eyledim melʿūn
Sezādır “laʿnete el-Ḥaḳḳ ” hezārı her dem yā Resūlallāh

3 Nübüvvet salṭanat şemsi Ḥasan Ḥilmī münevverdir
Yezīdiñ ḳabri fi’l-taḥḳīḳ cehennem yā Resūlallāh

269.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bülbülü maḫṣūṣ ḳafesde yā Resūlallāh
Helāk eyler anı şeyṭān ḥasedde yā Resūlallāh

2 İʿāne eylese lāyıḳ Muḥabbet Şeyḫü’l-İslām’ı
Oṭurmuş ʿaşḳ ḥākimi cāndan cesedde yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫarāretle yazarsa ʿaşḳ kiṭābını
Virilmiş aña nuṣretler elinde yā Resūlallāh

270.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İdince şāh-ı Maḥbūb’a ʿalāḳa yā Resūlallāh
Sivār oldum o devletle Burāḳ’a yā Resūlallāh

---

269. 71a
270. 71b

2 İrişdim “ḳābe ḳavseyn”e çıḳup Miʿrāc-ı rūḥānī
Muḥabbet mescidinden iştiyāḳa yā Resūlallāh

3 Ḳamer yüzlü yıldız gözlü Ḥasan Ḥilmī şirīn sözlü
Güneş yüzlü Muḥammed’den meẕāḳa yā Resūlallāh

271.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yolunda baş açıḳ yalın ayāḳ da yā Resūlallāh
Ṣafādır ʿāşıḳa dürlü cefā da yā Resūlallāh

2 Ne ḥācet cāme-i fāḫir Muḥabbet maʿnevī ḳaftān
Teffaḫḫur eyledim ʿaşḳı ezelde yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī göñül ʿAnḳā cihāna raġbeti yoḳdur
Uçar ḳonmaz yere göge hevāda yā Resūlallāh

272.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---
271. 71b
272. 72a

1 Muḥabbetdir göñül içre merāmım yā Resūlallāh
Cemāliñ kaʿbesi “Dārı’s-Selām” yā Resūlallāh

2 Naẓar ḳılsun semā ehli Muḥabbet şemsine dilde
Yüzükdür gurre-i Bedri tamāmım yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḳılar ḳuşluḳ kāşıñ miḥrābına ḳarşu
Muṣallī bāb-ı raḥmetden maḳāmım yā Resūlallāh

273.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġıdā-i rūh-ı Sulṭānī ṣafāda yā Resūlallāh
“Elestü birabbiküm” “ḳālū belā”da yā Resūlallāh

2 Ezel taḳdīrini tedbīr idince ʿabd-i maḥż ʿāşıḳ
Enībū ẖādimi esmā duʿāda yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ġıda bāġı Muḥabbet bāġıdır ancaḳ
Muḥabbetle irer ʿāşıḳ murāda yā Resūlallāh

274.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

273. 72a
274. 72a

1 Muḥabbetden iden şeyḫe “inābe” yā Resūlallāh
“Ledünnī”den oḳur dersi ṣavāba yā Resūlallāh

2 Tevekkül eyledi ʿāşıḳ su’āle Rūz-ı Maḥşer’de
Sehīl ḳıl ḳudretim yoḳdur cevāba yā Resūlallāh

3 Ḥayā eyler Ḥasan Ḥilmī meded ḳıl yā Ḥabīballāh
Oḳunsa defteri ʿiṣyān aẕāba yā Resūlallāh

275.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet mürġu maksūdum ġıdāda yā Resūlallāh
Ḫayāliñ ḥālime yoldāş duʿāda yā Resūlallāh

2 Bu bāġın bülbülü pervāz iderse seyr-i gülzār
Ḳanāʿat Kāfı’na ḳonmaz ziyāde yā Resūlallāh

3 Ne ġam çeksun Ḥasan Ḥilmī Muḥabbet bāġ-ı mekşūfdur
Çekerse ʿaşḳ gāmıñ çeksün ʿibāda yā Resūlallāh

275. 72b

276.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet "Ḳul hüva'llāhü eḥad" dir yā Resūlallāh
Enīsim hem celīsim "Allāhu'ṣ-Ṣamed" dir yā Resūlallāh

2 Yedi ḳudretle yoġrulmuş Muḥabbet ḫāk-i cevherdir
Benī Ādem'lere şeyṭān ḥaseddir yā Resūlallāh

3 Serā-yı vaḥdetiñ pervānesi ṣādıḳ Ḥasan Ḥilmī
Diliñde ẕikir fikir el-mededdir yā Resūlallāh

277.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yüzünde āyet-i Ḳur'ān yazılmış yā Resūlallāh
Nübüvvet muṣḥāfı ḳudret açılmış yā Resūlallāh

2 Yazıldı sikke-i naʿtıñ cihāna münteşir oldı
Muḥabbet meyve-i Ṭūbā yetmiş yā Resūlallāh

3 Sen ol peyġamber-i āḫir zamānsıñ yā Nebiyyallāh
Ḥasan Ḥilmī de ʿaşḳ miski ḳoḳarmış yā Resūlallāh

276. 72b
277. 73a

278.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet defteriñ yazdım ḳuṣūra yā Resūlallāh
Ḥacīl itme niyāz itdim ḫużūra yā Resūlallāh

2 Girüp bāb-ı risāletden Cenāb-ı Ravżanı görsem
Tāşın öpsem yüzüm sürsem sürūra yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ṭavāf eyler Medīne Mekke şehrini
Düşürme dertliyi dār-ı gurūra yā Resūlallāh

279.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet devleti aṣlı defīne yāri gördikce
Göñül bahrinde ʿuşşāḳa sefīne yā Resūlallāh

2 Baḳar mı ṣūretā ʿāşıḳ ḥaḳīḳat yā Resūlallāh
Selām gitsün selām gelsün Ḥabīb'e yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ṣıfāt ẕātıñ ne ʿaynīdir ne gayrīdir
Muḥabbet mebde-i raḥmet zemīne yā Resūlallāh

278. 73a
279. 73b

280

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet eyledim pīr-i münīre yā Resūlallāh
Tabaṣbuṣ eylemem mīr-i vezīre yā Resūlallāh

2 Ne ḥāṣıl şāha minnetden göñül Sulṭan Süleymān’dır
Tenezzül eylemem kelb-i kebīre yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī sözüñ kimyā türābı sīm ü zer eyler
Naẓar ḳıl sen sezāma fi’l-ḥaḳīre yā Resūlallāh

281.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale’n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet buy-ı maksūda muʿaṭṭar yā Resūlallāh
Anıñ miski seḥerlerde muḳadder yā Resūlallāh

2 Livā-yı leşker-i ṣaḥrā ḳurulmuş ḳurb-ı raḥmetde
Muḥabbet dersi yā Hū’dan muḳarrer yā Resūlallāh

280. 73b
281. 74a

3 Ḥasan Ḥilmī hevā ṣaḥrāsını terk eyle Türkistān
Muḥabbetlü ʿArabistān münevver yā Resūlallāh

282.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bāb-ı Ḳur'ān Naḳşıbendī yā Resūlallāh
Mürīd Ḳur'ānşinās Naḳşıbendī yā Resūlallāh

2 Seniñ ʿuşşāḳ-ı müştāḳıñ seniñ naʿtıñla meşġuldür
Kitāb-ı ḫācegān-ı Naḳşıbendī yā Resūlallāh

3 "Fenāfillāhī"den "seyr-i beḳābillāhi" irdikce
Ḥasan Ḥilmī ḥikmet zebān-ı Naḳşıbendī yā Resūlallāh

283.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb maġfūr olur mı cürm-i ʿāşıḳ yā Resūlallāh
İderse tevbe-i müẕnīb o ṣādıḳ yā Resūlallāh

2 Eger şerḥ eylesem derdim zemīn-i āsumān aġlar
Ümīdim ḥabl-i Ḳur'ānrā muṭābıḳ yā Resūlallāh

---

282. 74a
283. 74a

3 Ḥasan Ḥilmī mezāk ehli bu Ḳurʿān baḥri bī-bāyān
Muḥabbet dersine me'ẕūn-ı nāṭıḳ yā Resūlallāh

284.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet derdi ʿuşşāḳa sipāriş yā Resūlallāh
Yedi deryā gibi derdim cūşüş yā Resūlallāh

2 Onulmaz derde ġam çekmem çekilmez çileler çekdim
Uyutmaz rebḫ-i ʿuşşāḳı nāliş yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ṭavāf eyler Muḥabbet kaʿbesin her dem
Binince nāḳa-i ʿaşḳa ṣafā-baḫş yā Resūlallāh

285.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet meyḫānesinde bāde-nūşum yā Resūlallāh
Şārāb-ı ʿaşḳ-ı Ḳur'ān'la bey-hūşum yā Resūlallāh

---

284. 74b
285. 74b

2 Muḥabbet maʿṣūmı āḫir zamān Mehdī'ye maḫṣūṣdur
Ṣabīler defterinde firāmūşum yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī viṣāliñʿīd idince tā ezel sekrān
Erenler meclisinde mey-furūşum yā Resūlallāh

286.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳım yā Resūlallāh
Ṭolaşdım mübtelā-yı ḫār-ı ʿaşḳım yā Resūlallāh

2 Dīl-i virānemi taʿmīr ider me'mūr Muḥabbetdir
Bu raʿnā ḥāmil-i esrār-ı ʿaşḳım yā Resūlallāh

3 Muḥabbet ey Ḥasan Ḥilmī "livā-i evliyāullāh"
Rıżā bābında sancaḳdār-ı ʿaşḳım yā Resūlallāh

287.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet defter-i erbāb-ı ʿaşḳız yā Resūlallāh
Ṭālib-i ʿaşḳa kitāb-ı ʿaşḳız yā Resūlallāh

286. 75a
287. 75a

2 Delīl-i ʿaşḳ-ı şevḳiñle demādem vuṣlat istersem
Mezāk-ı Muḥabbetle mesrūr ʿaşḳız yā Resūlallāh

3 Derūn-ı Ravżana daḫil duḫūl ister Ḥasan Ḥilmī
Çekilmiş kārubān-ı rāh-ı ʿaşḳız yā Resūlallāh

288.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yazılmış rūḥuma Ḳur'ān-ı mücevher yā Resūlallāh
Cānım cismim oḳur anlar muṭahher yā Resūlallāh

2 Oḳursam rūḥuma raḥmet benim ḳābve refīḳimdir
Lībāsı "ḥulle-i cennet" münevver yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī Muṣḥaf yazılmış sırrıma Ḳur'ān
Dīmāşā Ṣāniʿi Ḳudret Allāhu ekber yā Resūlallāh

289.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

288. 75b
289. 75b

1 Muḥabbet maʿden-i raḥmet muṣaddaḳ yā Resūlallāh
Açıḳdır maġfiret bābı muḥaḳḳaḳ yā Resūlallāh

2 Günāha ġark-ı dūçārım emān imdāda muḥtācım
Virdim yā Raḥmān-ı yā Ġufrān müdaḳḳiḳ yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫaṭā ehli ricā Sulṭānıma geldim
Ḳuṣurum afv ider Allāh muvaffaḳ yā Resūlallāh

290.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet toḫmunı ekdim yetişdi yā Resūlallāh
Ḫabersiz bāġıma āfāt irişdi yā Resūlallāh

2 Aḳıl şāhı ḥaḳīḳatde baḳılsa bāsübān ammā
Fikir faḳri ḥaḳāretle çekişdi yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu ʿaşḳ baḥri yedi deryāyı yutmuşdur
Balıḳlar baş çıḳardıkca gülüşdi yā Resūlallāh

291.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

---

290. 76a
291. 76a

1 Ẓuhūruñ sırrıma nūr-ı beşerdir yā Resūlallāh
Yüzüñ şemsi ḳamer māhı melekdir yā Resūlallāh

2 Ṣeḥerde fetḥ olur feyż-i vücūduñ dīde-i baḫta
Firākıñ ḫāṭıra gelmek kederdir yā Resūlallāh

3 Murādı bāb-ı lüṭfundan Ḥasan Ḥilmī ümīd eyler
Muḥabbet gülḫānından bir taʿam-ı maḥẕardır yā Resūlallāh

292.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihāna ayn-ı raḥmetdir ẓuhūruñ yā Resūlallāh
Risālet necm-i devletdir şuhūduñ yā Resūlallāh

2 Ṣıfāt-ı Ẕāt-ı Ḥaḳḳ Zāt-ı ṣıfatından meẓāḥirdir
Berūnī ġayb-ı muṭlaḳdan vürūdüñ yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī lüb-i deryāya ṭaldıḳda cevāḫirler çıḳardīyse
Muḥibbī muḫliṣiñ ʿāşıḳ şekūruñ yā Resūlallāh

292. 76a

293.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ehlidir çekmez rezāil yā Resūlallāh
Muḥabbet ẕāt-ı taṣdīkiñ ḥamā'il yā Resūlallāh

2 Kitāb-ı müstāḳīm Ḥaḳḳ'dan muhib is̱bāta şāhiddir
Rumūz-ı evliyāullāha nā'il yā Resūlallāh

3 ʿUsāt-ı ümmetindendir Ḥasan Ḥilmī yazar defter
Mucīb bāb-ı Muḥabbetde mesā'il yā Resūlallāh

294.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣaḳalım Ravża-i ḫāke ṣorarsam yā Resūlallāh
Ġubār-ı Ravżanı silsem süpürsem yā Resūlallāh

2 Yüzüm sürsem yer öpsem her seḥer dīvān-ı Ravżanda
Ḳıyām elbeste ḳarşunda ṭursam yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yedi derya gibi ṭaşmış köpürmüşdür
Esen yeller gibi gelsem ḳavuşsam yā Resūlallāh

293. 76b
294. 76b

295.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sirāc-ı Ravża-i Rıżvān'ı görsem yā Resūlallāh
Yüzüm sürsem Muḥabbet gülleriñ ḳoḳsam yā Resūlallāh

2 Murādım maġfiret Ḥaḳḳ'dan Ḥabīb senden şefāʿatdır
Ḳabūl eyle ne istersem ne dirsem yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yolunda müjde-i şükrāna cān virsün
Muḥabbet yelleri esdi yazarsam yā Resūlallāh

296.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Giriftār-ı göñül dāīm Muḥabbet yā Resūlallāh
Tükenmez devletin manṣıb ḳanāʿat yā Resūlallāh

2 Ḥaḳīḳat secde-i ʿaşḳda "mineʿẓ-ẓahiri ile'l-bāṭın"
ʿUbūdiyyet ḫulūṣiyyet hüviyyet yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī nice maḥrūm ḳalur ʿāşıḳ civārında
İdenler Ravża-i pāki ziyāret yā Resūlallāh

295. 77a
296. 77a

297.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şarāb-ı ḥasretiñ mest-i ḫarābım yā Resūlallāh
Tenūrī ʿaşḳa girdikce kebābım yā Resūlallāh

2 Ṭulūʿ-ı şems-i ʿaşḳdan yanar beyt-i göñül amma
Muḥabbet ehline yerde türābım yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḫalāṣındır tesellī yelleri esdi
Ricā-i raḥmetiñ devlet-me'ābım yā Resūlallāh

298.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet meleke-i mālīk muraḫḫaṣ yā Resūlallāh
Ḫüdā virmiş saña mebʿūs̱-ı muḫaṣṣaṣ yā Resūlallāh

2 Ḥayāt-ı Ravżanı īmā ider īman u iḳrārım
Üç yüz naʿtlı ʿaşḳ cildi mülaḫḫaṣ yā Resūlallāh

297. 77b
298. 77b

3 Nüḫāsı kāse-i ḳalbi Ḥasan Ḥilmī ḳalaylarsa
Cemāliñ ʿaks ider ḳalbe müşaḫḫaṣ yā Resūlallāh

299.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ nūr-ı enverdir ḳamerden yā Resūlallāh
Yüzüñ şems-i żiyāverdır güneşden yā Resūlallāh

2 Cihada rūşīnā "ʿaynu'l-ʿayān"dır ḫūriye-i cennet
Cemāliñ bir nefes gitmez gözümden yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ġazā eyler cihādı nefsi ekberle
Hüveydādır müeṡṡirden eṡerden yā Resūlallāh

300.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zebānım "ḥikmetü'l-ʿayn-ı cihād"dır yā Resūlallāh
Kelāmım "lü'lü-i Ḥaḳḳ"a miṡāldir yā Resūlallāh

2 Cihādı rāh-ı ʿaşḳıñda aḳarsa ḳaṭre-i ʿaynım
Şeb-i ẓulmetde ḳaldıḳca żiyādır yā Resūlallāh

299. 78a
300. 78a

3 Ḥasan Ḥilmī cihād ehli Muḥabbet iştiyāḳında

Ne ḥācet arżuḥāl yazmaḳ kefādır yā Resūlallāh

301.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ gülleri gelsün görünsün yā Resūlallāh

Mücāhid gül ṣuyu andan içilsün yā Resūlallāh

2 Cihādıñ rāh-ı ʿaşḳıñda gözüm küffāra baḳdıkca

Temevvüc eylesün ṭaşsun dökülsün yā Resūlallāh

3 Yüzüñ göster Ḥasan Ḥilmī Muḥabbetle mücāhiddir

Kerem eyle gözüm göñlüm açılsun yā Resūlallāh

302.

Naʿt-ı şerīf-i ʿaleʾn-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül tobḫāne-i ʿaşḳıñ cebḫānesidir yā Resūlallāh

Dilim dergāh-ı Ḥaḳḳıñ ḳāşānesidir yā Resūlallāh

---

301. 78a
302. 78b

2 Cihādıñ şeb-çerāğı cevher-i naʿtıñ zebānımda
Mücāhid kenzinin dürdānesidir yā Resūlallāh

3 Ne ġamdır ḫāne-i ḳalbim ḫarāb ender ḫarāb olsa
Ḥasan Ḥilmī kimin divānesidir yā Resūlallāh

303.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cesed pīrdir göñül cenk nev-civānı yā Resūlallāh
Ḳapunda rū-siyāh bir şeyḫ-i fānī yā Resūlallāh

2 Baḳılsa bu'l-ʿaceb sermāyesiz bir ceng-i bī-ʿirfān
Bu ceng bāzārınıñ yoḳdur ziyānı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī içer zemzem lebiñ mīzāb-ı raḥmetden
Yüzüñ ḳıble ḳaşıñ rükn-i Yemānī yā Resūlallāh

304.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mücāhid rāh-ı ʿaşḳıñ ibtidāsı yā Resūlallāh
Cihād içre fenā ender beḳādır intihāsı yā Resūlallāh

303. 78b
304. 79a

2 Ġamıñla dīde-i giryān maʿẕūrum cihādında
Ġubār-ı Ravża-i Ḥaḳḳ'ıñ tūtiyāsı yā Resūlallāh

3 Mücāhid ʿilminiñ ẕevḳi Ḥasan Ḥilmī yazar naʿtıñ
Anıñçün çekdigim firkat belāsı yā Resūlallāh

305.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ dilde mihmānı kirāmı yā Resūlallāh
Żiyāfet cenginiñ sensiñ imāmı yā Resūlallāh

2 Mücāhid burcuma baḳdım ezel baẖtım mübārekdir Ḥaḳīḳat cenginiñ Bedr'i tamāmı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu ʿaşḳ cengi ʿatiḳ-ı Ḳerbelā'dandır
Ḳalur mı ehli ʿaşḳıñ intiḳāmı yā Resūlallāh

306.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

305. 79a
306. 79b

1 Marīżam ḫarb ider rūḥum edībi yā Resūlallāh
Ki sensiñ ḫastalar şāfī ṭabībi yā Resūlallāh

2 Cihādıñ devlet-i derd-i göñül mihmān sarāyında
Nübüvvet ḫātem-i Ḥaḳḳ'ıñ ḥabībi yā Resūlallāh

3 Cihāddır bāde-i raḥmet Ḥasan Ḥilmī içer kanmaz
Göñül gülzārıdır mürġ-ı Andelībī yā Resūlallāh

307.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāliñ cennet-i me'vā leẕīẕi yā Resūlallāh
Mücāhid mecriniñ dürr-i ʿazīzi yā Resūlallāh

2 Muḥammed ümmetindendir oğlum Recep Celāleddīn
Şerīʿat ḫādimi olsun şerīfī yā Resūlallāh

3 Sene biñ üç yüz Recep ayında ṭoġmuşdur
Aña sensiñ peder māder şefīʿī yā Resūlallāh

308.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

307. 79b
308. 79b

1 Cihādıñ ẕevḳini arzū iderdim yā Resūlallāh
ʿİbādetde bulup anı sevindim yā Resūlallāh

2 Cihādıñ müstaḳıl mürşīd hidāyet feyż-i ḥikmetdir
Yaġar baḥr-i Muḥabbetden bilürdim yā Resūlallāh

3 Mücāhid muḫliṣiñ "ḥable'l-metīn-i müstaḳīmi"dir
Ḥasan Ḥilmī metānetde işitdim yā Resūlallāh

309.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ mācerāsı iẓhār-ı Ḥaḳḳ'dır yā Resūlallāh
Ṭolaşmış ehl-i İslām bir hevādır yā Resūlallāh

2 Muḥammed Şah Bahaiddīn cihāda Naḳşibendīdir
Bu diniñ pādişāhı ḥarbe muʿīndir yā Resūlallāh

3 Cihādıñ müftisi fetvā virir emmāredir ġaflet
Bunuñ terki Ḥasan Ḥilmī'de devādır yā Resūlallāh

309. 80a

310.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mücāhid ehli mescide niyāza yā Resūlallāh
İmāme'l-'aşḳ şürūʿ itmiş namāza yā Resūlallāh

2 Ẓulümkār ehlidir anlar namāzı terk ider ḳılmaz
Günāh deryāsına ṭalmış girīze yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī muṣallīdir cihādı Ḥaḳḳ'da ʿözr olmaz
Ḥaḳīḳatden mecāza imtiyāza yā Resūlallāh

311.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbetdir cihād-ı ʿaşḳıñ mübtelāsı yā Resūlallāh
Ezelden ibtidāsı intihāsı yā Resūlallāh

2 Mücāhid ṣūretā berbād velī maʿnāda Sulṭāndır
Ḳanāʿat zaḥmeti ġāzī ġıdāsı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī cihād şehri muḳadder feth-i ḳudretdir
Ne ḫoşdur ġāziye āb u hevāsı yā Resūlallāh

---

310. 80a
311. 80b

312.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿāşıḳa Loḳmān Ḥekīm'dir yā Resūlallāh
Şarāb-ı maġfiret Ḥaḳḳ'dan kerīmdir yā Resūlallāh

2 Zehirli maʿṣiyet olsa muḳābil tevbedir tiryāḳ
Medīneñ Esfehān'ından naʿīmdir yā Resūlallāh

3 Muḥabbet eyledi fāiḳ beni aḳrān u ems̱ālden
Ḥasan Ḥilmī Rıżāullāh Raḥīmdir yā Resūlallāh

313.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mücāhid ṭālibi ʿāşıḳ şāhāne olsun yā Resūlallāh
O nuṣret bādesin içsün meyḫāne olsun yā Resūlallāh

2 Cihāddır tuḫfe-i ʿuşşāḳ aña dāreyn naẓīr olmaz
Gözümden yaşlar aḳdıḳca dürdāne olsun yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu güftārıñ Muḥabbet ehline iḥsān
Bu yolda bir ʿaşḳḫāne olsun yā Resūlallāh

312. 80b
313. 81a

314.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ şemsi dilde devrāne gelsün yā Resūlallāh
Mücāhid feyż alup andan dīvāna gelsün yā Resūlallāh

2 Mürīdim şeyḫ-i pākimsiñ uyandır ḳalbi ġafletden
Ḥużūr-ı şeyḫe taʿlīme gelsün yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī mücāhid sen ġınāya şükür faḳra ṣabr it
Ġazā ehlīle ḥaşre gelsün yā Resūlallāh

315.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihādıñ menzili Ḥaḳḳ ḳuṭb-ı merkez yā Resūlallāh
Mücāhid baḫtınıñ burcı muʿazzez yā Resūlallāh

2 Mücāhid ḫānedir göñlüm ḫarāb olmaz ebed bāḳī
ʿİmāret raḥmeti yaġdı teleẕẕüz yā Resūlallāh

314. 81a
315. 81b

3 Ḥasan Ḥilmī teheccüd ḳıl açıḳ iḥsān-ı bābullāh
Rumūz-ı evliyāullāh tefsīr-i muʿciz yā Resūlallāh

316.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿāşıḳa "ḥable'l-metīn"dir yā Resūlallāh
Nübüvvet ḫātemi "ḥaḳḳa'l-yaḳīn"dir yā Resūlallāh

2 Mübārek Ravżanı görsem yüzüm sürsem taʿaşşuḳla
Ḥayātıñ ḫāṭıra "ʿayne'l-yaḳīn"dir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḳapuñ ḫāki meger ḫüddām-ı rūḥānī
Yazarsa naʿtını "ʿilme'l-yaḳīn"dir yā Resūlallāh

317.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūduñ raḥmet-i ʿālem serāpā yā Resūlallāh
Kemāliñ kerem itdi Ḥaḳḳ Teʿālā yā Resūlallāh

2 İnābe eyleyen şaşmaz bugün şeyḫ-i ledünnīden
"Enību dāiyallāhī" "eṭibbā" yā Resūlallāh

316. 81b
317. 81b

3 Ḥasan Ḥilmī ḳāmetiñ ṭūbāsına ẖayrān ʿāşıḳdır
"Feṭūbā s̱ümme ṭūbā s̱ümme ṭūbā" yā Resūlallāh

318.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥibbim cümle aṣḥāba ḥaḳīḳat yā Resūlallāh
Risālet ʿasker-i şāh-ı şerīʿat yā Resūlallāh

2 Nübüvvet burc-ı ḳudretden ne yüksek fetḥ-i yıldızdır
Ṭoġar her gün ḳılıç sallar ne ḥikmet yā Resūlallāh

3 Sen ol arslān-ı aʿẓam'sın seniñle ümmetiñ maḥfūẓ
Ḥasan Ḥilmī sürūr eyler ne niʿmet yā Resūlallāh

319.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Açılmış sünbülüñ dilde bu Ḳur'ān yā Resūlallāh
Bu sevdā başka bir sevdā ne reyḥān yā Resūlallāh

---

318. 82a
319. 82a

2 ʿAceb zīnet mümeyyizdir ḳaranfil baġçesin gezdim
Menefşe boynunı egmiş ṣadākān yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī meded ister o bāġa yeller esdikce
Oḳursa dersi bülbülden şād u ḫandān yā Resūlallāh

320.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿilmi ḳalbimde ziyāde yā Resūlallāh
Mis̱āl olmaz żiyāsına güneş de yā Resūlallāh

2 Nübüvvet ẕātına maḫṣūṣ iki ʿālemde mirʿātdır
Risāletden oḳunmuşdur ʿilim de yā Resūlallāh

3 Muḥabbet ʿilmine rehber biḥamdillāh Ḥasan Ḥilmī
Medīneñ Ravża-i cennet göñülde yā Resūlallāh

321.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül saḫra-yı ʿaşḳıñda gezerse yā Resūlallāh
ʿAceb Leylā'ya Mecnūn'dur göñül de yā Resūlallāh

---

320. 82b
321. 82b

2 Kerem ḳıl kālimi ḥāl eyleye bu ʿaşḳıñ naʿtında
Cevābı "ʿilm-i ḥikmet"den su'āle yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḥayā itsün utansun aḳ ṣaḳalından
Su'āl-i Münkerīn gelse ḳabirde yā Resūlallāh

322.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbetden ḳanāṭ açmış göñüldür yā Resūlallāh
Bütün dünyāyı terk itmiş göñüldür yā Resūlallāh

2 ʿAceb nūr-ı iḳtibās eyler muḥib şemsi risāletden
Seḥerler yel virir Ḥaḳḳ'a göñülde yā Resūlallāh

3 Ḥarīmi "lī-maʿallāh"da Ḥasan Ḥilmī ṣıfātü'z-zāt
"Ferirrū Ḥaḳḳ ilallāhī" göñüldür yā Resūlallāh

323.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

322. 83a
323. 83a

1 Cihānıñ şāiri şems-i şerīʿatı yā Resūlallāh
Tefaḫḫur eylesün naẓm-ı şefāʿat yā Resūlallāh

2 Yazup naẓm eylemiş ʿaşḳ-ı şerīʿat vezn ider Ḥaḳḳ'ı
Muḥabbet ʿilm-i miftāḥı şehādet yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī saʿādetle selām söyler yazar naʿtıñ
Şuʿarā-i "ehl-i sünnet ve'l-cemāʿat" yā Resūlallāh

324.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Müyesser ḳıl Muḥabbetle iştiyāḳı yā Resūlallāh
Naṣīb eyle baña "ḫayru'l-mülāḳī" yā Resūlallāh

2 Ne bilsün vāʿiẓ-i ḫodbīn Muḥabbet ʿālemi başka
Ḳamerdir ehl-i ʿaşḳıñ inşiḳākı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī semenbūyıñ ḳoḳar ʿaşḳ-ı ḫayālīden
Görür rüʿyāda vaṣf eyler bevāḳī yā Resūlallāh

325.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

324. 83b
325. 83b

1 Muḥabbet ṭāġınıñ yāġ-ı belāġı yā Resūlallāh
Ḳaranlıḳ giceler rūşen çerāġı yā Resūlallāh

2 Kerāmet keşf ider Hādī Muḥabbet gülleriñ ḳoḳdum
Ebed bāḳī dimāġ içre bayāġı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī "taḥiyyāt ü selām" itdikce her eyyām
Baīd ammā yaḳīn eyler ırāḳı yā Resūlallāh

326.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet miftāḥ-ı cennet açarsam yā Resūlallāh
Medīneñ Ravża-i cennet girersem yā Resūlallāh

2 Ṭuṭup ṣavmı ṣalātıyla viṣāliñʿīd-i ekberdir
Ṭoḳuz tekbirle ṣalāt-ı ʿīdi ḳılarsam yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī riyāżatla ḳırar nefsi helāk eyler
Mücāhid "fī-sebīlillāh" ġazā idersem yā Resūlallāh

326. 83b

327.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ġonca bir güldür dikilmiş yā Resūlallāh
Muḥabbet bāġiçe-i ḳudret açılmış yā Resūlallāh

2 Ḥayātıñ nūr-ı ḳudretdir ezel bāḳī ebed ṣolmaz
Nice gül ḳoḳmasun ʿāşıḳ ṣararmış yā Resūlallāh

3 Onurdur ey Ḥasan Ḥilmī "bi-sırr-ı nūr-ı Bismillāh"
Vücūduñ ḫāk-i raḥmetle yoġrulmuş yā Resūlallāh

328.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Uyandır baḫtımı ġamdan elemden yā Resūlallāh
Ṣadāsı ʿahd-i mīs̱āḳda vefādan yā Resūlallāh

2 Yazarsam nāme-i ʿaşḳıñ Kirāmen Kātibīn şāhid
Ḫużūra ʿarż olunduḳca s̱evābdan yā Resūlallāh

3 Muḥabbet merḥamet itmek Ḥasan Ḥilmi hidāyetdir
Ümīdim "raḥmeten lilālemīnden" yā Resūlallāh

---

327. 84a
328. 84a

329.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Günāhıñ baḥrine ṭalmış bī-mecālim yā Resūlallāh
Günāhla defterim ṭolmuş bīmis̱ālim yā Resūlallāh

2 Elim ṭut baḥr-ı ʿiṣyāndan zaʿīfe merḥamet eyle
Ġamı firḳatle yandıḳca pür-melālim yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmi bu ʿaşḳ dersiñ ġarīb-āvāz ile söyler
Melekler müjde eylerse mesrūrum yā Resūlallāh

330.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet baḥri bī-pāyān muṣaddaḳ yā Resūlallāh
Cemāliñ cevheri anda muḥaḳḳaḳ yā Resūlallāh

2 "Hüve'l-Ḥaḳḳ" "Dürr-i Yektā"dan ṭulūʿ eyler güneş ẓāẖir
"Hüve'l-evvel Hüve'l-āẖir taḥaḳḳuk yā Resūlallāh

3 Elim ṭut merḥamet ḳıl şāha muḥtāc itme ġurbetde
Ḥasan Ḥilmi ricā eyler muḥib mudaḳḳiḳ yā Resūlallāh

329. 84b
330. 84b

331.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet ʿālemi başḳa ḥaḳāyıḳ yā Resūlallāh
Zebānıñ aña miftāḥı dakāyıḳ yā Resūlallāh

2 Muḥabbet müstaḳim medhiñ kiṭābından beyān eyler
Meddāh-ı Nāẓım her fenne fā'iḳ yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmi ʿaceb defter yazarsa tuḫfe-i ʿaşḳıñ
Hediyye virsem şāha lāyıḳ yā Resūlallāh

332.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Ḫıżr-ıl-İlyās'dır ḥayātdır yā Resūlallāh
Nebīler münkir-i müftī memāttır yā Resūlallāh

2 Görür Ḫıżrı muḳadderdir Muḥabbet ḳalbi ḥayy ḳılsa
Memātdır müftiniñ ḳalbi ḫarābdır yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmi oḳur ders-i Muḥabbet Ḫıżrı'l-İlyās'dan
İçüp āb u ḥayāt andan ḥayātdır yā Resūlallāh

331. 84b
332. 85a

333.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet misk-i cennetdir laṭīfdir yā Resūlallāh
Yüzüñ cennet sözüñ Kevs̱er şerīfdir yā Resūlallāh

2 Okunsa nām-ı naʿtıñ zümre-i ʿuşşāḳ lisānında
Melek gökde beşer yerde semiʿdir yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmi günāh ile gelürse rūz-ı maḥşerde
Şefāʿat eylesen bāri ġarībdir yā Resūlallāh

334.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet şekkeri südden elez̠dir yā Resūlallāh
Cemāliñ ġonca güllerden ʿazīzdir yā Resūlallāh

2 Reh-i ʿaşḳıñda pīr oldum yoruldum yolda ben ḳaldım
H̱aber aldım Muḥabbetden naṣībdir yā Resūlallāh

3 Bugün bezl-i nīṣār itsün Ḥasan Ḥilmī bütün ʿömrüñ
Muḥabbet aṣl-ı Loḳmān Ḥekīm'dir yā Resūlallāh

333. 85a
334. 85a

335.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbetdir bu ʿilm içre merāmım yā Resūlallāh
Sañadır ʿilm-i naʿtıñla selāmım yā Resūlallāh

2 Ebū Bekrī ʿÖmer ʿOs̱mān ʿadālet yıldızı anlar
ʿAlī'dir tāc-ı sulṭānlar kelāmım yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī ḥaḳīḳatdır şerīʿatda ḫaṭā olmaz
Şehīdeyne Muḥabbetdir tamāmım yā Resūlallāh

336.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet fikridir ʿayn-ı ḥayātım yā Resūlallāh
O ḥikmet ẕevḳidir nūr-ı ṣalātım yā Resūlallāh

2 Kebāir ehlidir anlar oḳurlar tevbeler dersin
Cemāliñ ẕikridir fevz-i necātım yā Resūlallāh

---

335. 85b
336. 85b

3 Ḥasan Ḥilmī muḳarrirdir yüzi maḥşerde nūr olsun
Sükūta ḳalmadı ṣabrı s̱ebātım yā Resūlallāh

337.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Rıżā-i raḥmetiñ ḫoşdur hevāsı yā Resūlallāh
O raḥmet ḥikmetiñ yoḳdur bahāsı yā Resūlallāh

2 Tükenmez baḥrı bī-pāyān nihāyetsiz derin derya
Ḥaḳīm olmaḳ Ḥabībiñ ibtidāsı yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī kederlenme günāhıñ çoḳ dise vāʿiẓ
Deryā-yı raḥmetiñ yoḳdur intihāsı yā Resūlallāh

338.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet Ḫażret-i Ḥaḳḳ'dan raḥīmim yā Resūlallāh
Muḥabbet nūrıdır nūr-ı ʿazīmim yā Resūlallāh

2 Muḥabbet ḫāki māyemdir beden andan terekkūbdür
Muḥabbet ṭāḫir-i ḳalbī ḳadīmim yā Resūlallāh

---

337. 85b
338. 86a

3 Ḥasan Ḥilmī marażlansa Muḥabbet maʿcūn-ı tiryāḳ
ʿAṭāya aṣluna akl-ı selīmim yā Resūlallāh

339.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet muṣḥāfı ẕātıñ ṣıfatıñ yā Resūlallāh
Oḳur ʿāşıḳ Kelāmullāh kelāmıñ yā Resūlallāh

2 Muḥabbet bāb-ı raḥmetdir açıldı Ravża-i cennet
Ebū Cehl'i helāk itdi kemāliñ yā Resūlallāh

3 Muḥabbet manṣıb-ı aʿlā Ḥasan Ḥilmī şerīʿatdir
Yedi iḳlīme nāẓırdır celāliñ yā Resūlallāh

340.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şarāb-ı ʿaşḳıñla mestim yā Resūlallāh
Muḥabbet ṣadrında post-nişīnim yā Resūlallāh

339. 86a
340. 86b

2 Ġam-ı dīnāra ġam çekmem ḳalender ʿāşıḳım amma
Muḥabbet kenzine mālik mesned-perestim yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī bu yoḳluḳla ḳanāʿat ḫaznesin buldı
Māsivā şehrinde put-şikesdim yā Resūlallāh

341.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḥabbet dertḫānesidir derūnum yā Resūlallāh
Divāne neylesün mālı cünūnum yā Resūlallāh

2 Uṣandım fāni dünyānıñ cefāsın çekmeden ġayrı
Bu medḥiñ niʿmeti Ḥaḳḳ'dan zebānım yā Resūlallāh

3 Ḥasan Ḥilmī yaġar gökden Muḥabbet meyve-i raḥmet
Ḳazandım ḫarcadım bitdi muḥibbim yā Resūlallāh

342.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kerem ḳıl ḳudretim yoḳ imtiḫāna yā Resūlallāh
Su'āline cevāb naʿtıñ intiḫāba yā Resūlallāh

---

341. 86b
342. 86b

2 Bu ʿaşḳıñ ḫiẕmetiñ menzil Ḫüdā bildim kerāmetdir
Ki sen peyġamber-ī āḫir zamāne yā Resūlallāh

3 Teveccüh ḳıl Ḥasan Ḥilmī Muḥabbet kaʿbesi göñlüm
Sevindim söyledim aṣlım ināḅe yā Resūlallāh

343.

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Per açup ṭutduñ cihānı mürġ-ı ekbersin yā Resūlallāh
Bize rūz-ı cezāda sāyebānsın yā Resūlallāh

2 Ṭuyunca Ḥażret-i Ādem seniñ teşrīfini bir dem
Degişdi ḥabbeye bāġ-ı Cinānı yā Resūlallāh

3 Mübārek ism-i pākiñiz yazıldı ʿArş-ı Aʿlā'ya
Ṣadāñız geldi dünyāya ṭuyuldun yā Resūlallāh

4 "Mine'l-maşrıḳ ile'l-maġrib" gidince defter-i nāmın
Dirildi kāffe-i mevtā ḥayātsın yā Resūlallāh

5 Zemīn-i Kaʿbe'ye teşrīf idince yevm-i iẟneyde
Oḳundı mevlīdiñ Aḥmed Muḥammed yā Resūlallāh

343. 87a

6 Ḳuruldı meclīs-i ʿişret içildi bāde-i īmān

Getürdü bāde-i Cibrīl ḳadeḫsin yā Resūlallāh

7 Mezārıñ tūtiyā ʿayneyn melekler dā'imā zārī

Ṭavāf itsün Ḥasan Ḥilmi izin vir yā Resūlallāh

Ḫalḳa-i ẕikrullāh meclislerinde iştiyāḳ-ı sūzişle oḳunan duʿā-i şerīf budur.

Eʿūẕü billāhi mine'şşeyṭānirracīm Bismillāḫirraḥmānirraḥīm

Elḥamdülillāhi'lleẕī ceʿalnā mine'ẕ-ẕākirīne ve seleknā ilā ṭarīḳi'l-enbiyā-i ve'l-evliyāillāh ve'ṣ-ṣalātü ve's-selāmü ʿalā seyyidinā Muḥammedin re'īsü'ẕ-ẕākirīne ʿalā ṭarīḳ-i evliyāillāh ve ʿalā ālihī ve aṣḥābihi'ẕ-ẕākirīne niʿme'ṭ-ṭālibi ve'l-matlūbü min meclisi evliyāillāh ve baʿdenā ol Ḫüdāyı fermān künende-i faʿlem ennehū Lā ilāhe illallāh. Teʿālā ve teḳaddes ḥażretleri işbu bāġ-ı ẕikrullāhda ehl-i ẕikri meyveçīn eyleye. Meşāyiḫū ve dervişānlarımızı ḫalḳa-i ẕikrullāhda s̱ābit eyleye. Ve işbu gülşen-i ẕikrullāhıñ bülbülü bir dānesi ḥürmetine ehl-i ẕikr keşf-i kerāmete nā'il eyleye. Rūz-ı şeb aşḳ ile Allāh Allāh diyen ʿāşıḳlara Allāh feyż-i ḫāne-i ḳudretinden tecelli-i ilāhiyyesiyle iḥsān eyleye. Ve tecellī ḳıldıgı şarāb-ı maʿneviyyesini ḳadeḥ-i ẕikrullāh ile cürʿa-nūş itmek müyesser eyleye. Bāḫuṣūṣ sebeb-i saʿādet-i dāreyn ve bāʿis̱-i bāde-i seyyidü'ṣ-s̱eḳaleyn eʿnī bihī raḥmet peyġamberi raḥmeten li'l-ʿālemīn olan iki cihān güneşi Muḥammed Muṣṭafāsı ḥürmetine ehl-i ẕikr-i ṭarīḳ-i müstaḳīme irşād eyleye. Ṭarīḳ-i ʿāşıḳīn çihār-ı yār-ı güzīn-i ṭarīḳ-i Naḳşıbendī'dir. Evvel Ebū Bekrīni'ṣ-Ṣıddīk ve perīşān-ı Ḥażret-i Sāh-ı Muḥammed Bahāeddīn-i Naḳşıbendī ḳaddesallāhü esrārahüm ḫaẕārātınıñ ḳuvve-i ḳudsiyyeleri berekātiyle meyyit ḳalblerimizi ḥayāt eyleye. Ve ḫavāṣṣü'l-ḫāṣṣı ẕākirān ve sofra-i ḫatm-i hācegān ṣāḥibi olan miḥrāb-ı ʿaşḳda imāmımız ve mürşidimiz İmām-ı Rabbānī Ḥażretleri'niñ niʿmet-i Muḥabbetini ruḥlarımıza ġıdā eyleye. Īn ne necmet ve ne remlet ve ne ḫāb vaḥy-i Ḥaḳḳ va'llāhü aʿlem bi'ṣ-ṣavāb. Beyt-i ḥikmet āmīziyle mevṣūf olan ḥikmet pādişāhı ḫavāṣṣü'l- ḫālisīn ṣāḥibü'l-mes̱nevī mürşid-i kāmil Ḥażreti Mevlānā Muḥammed Celāleddīn-i Rūmī Ḥażretleriniñ ervāḥ-ı imdād ile nefislerimizi maglūb nefeslerimizi kimyāgār eyleye.

Her dü ʿālem pādişāhı şāh-ı Abdulḳādirest

Serveri evlād-ı ʿālem şāh-ı Abdulḳādirest

Afitāb-ı māhitāb-ı ʿArş-ı Kürsī vü Ḳalem

Nūr-ı ḳalb ez nūr-ı aʿẓam şāh-ı Abdulḳādirest

beyt-i şerīfleri medḥiyle meşhūr olan ḳuṭb-ı Rabbānī ġavs-ı ṣamedānī maḥbūb-ı sübhānī şeyḫ-i Abdulḳādir-i Geylānī Ḥażretleriniñ sefīne-i irşādına sālikīn ila'llāhi sivār eyleye. ʿAnḳā-yı maġribi Muhyiddīn-i ʿArabī Ṣadriddīn-i Ḳonevī Şemsiddīn-i Tebrizī ʿāşıḳ-ı peyġamber ṣāḥibü'l-Muḥammediyye evliyā-i Gelibolı ḳaddesallāhu esrārahüm ḥażārātınıñ şefāʿat-ı ḫāṣṣalarını Allāh cümlemüze ikrām eyleye. Burc-ı reşādet ve dürdāne-i pür-kerāmet ṣāḥibi olan şeyḫ-i Aḥmed Rufāʿī Ḥażretlerini cemīʿ-i müşkülāt-ı ehl-i ʿaşḳıñ ve erbāb-ı Muḥabbetiñ irşādına Allāh fermān buyurup me'mūr eyleye. Ve kāffe-i pīrān-ı ṭarīḳat olan ehlullāh-ı ʿiẓām ḥażārātınıñ ervāḥ-ı mübārekelerini Allāh cümlemüzden ḫoşnūd ve rāżı eyleye. Ve ʿāmme-i ẕākirīn "ilallāhi elā inne evliyāullāhu ḫavfün ʿaleyhim velāhüm yaḫẕenūne" zümresiyle ḥaşr u neşr eyleye.

Ol sulṭān-ı ẕākir-i ḥıfẓ-ı cihān

Ve pāsüpān-ı ḫāḳān ḳuṭbu'z-zamān

Eʿnī bihi'ṡ-ṡānī sulṭāne'l-ġāzī ʿAbdülḥamīd Ḫān Efendimiz Ḥażretleri'ni temessükārān-ı Ḳur'ān-ı Mübīn eyleye. Ve şāhzādegān-ı civān-ı baḫt-ı hümā yönlerini rāh-ı şerīʿatde ve gülgest-i kerāmetde kāmrān eyleye. Vüzerā vükelā kurabā ve meşāyiḫ-i ʿulemāsını sünbüldeṣt-i ʿadli ve ʿāfiyetde kāmyāb eyleye. Ve ṣallallāhu ʿalā seyyidinā Muḥammedin ve ʿalā cemī-ʿil-enbiyā-i ve'l-mürselīn. Ve'l-ḥamdülillāhi Rabbi'l-ʿālemīn. Rızāullāhü Fātiḥa

1312 telif

15 Şaʿbāne'l-muʿazzamıñ Leyle-i Berātı

Faṣl-ı fī tāriḥi'l-muṣannif ebinlik el-iḫvānı min aḥvāli'l-insānı mütevelliden

An ḳarye-i güllüvī becemāʻati ṣalmān-ı każā-i Ḥasköy sancağı orta Edirne

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Biñ iki yüz seksen altı hicretī taḥṣīlimiz

Rum elini Rūma terk itdik vaṭandır aṣlımız

Sancāġ Edirne andan każā-i Hasköyī

Karye-i ṣalmān cemāʿat güllüvī mevlūdimiz

Sinnimiz on beş olunca ʿaşḳ-ı Mevlā aḳlımı itdi cünūn
Ḳıl bizi fażlıñla memnūn ey bizim Allāhımız

Gice gündüz ḥasretinden ḳalbimiz sevdā çeker
Malı mülki terk idüp Ḥaḳḳ saña iḳrārımız

Karyemizde küfli ṭaşlar hem aġaçlar şāhidim
Rūz-ı maḥşer şāfiʿī ol Rasūlullāhımız

Ġafletiyle geçdi günler aḳlımız irmez iken
Nev-civanlıḳ bir saʿādet şimdi çoḳ beşmānımız

Göñlümüz güllerde gezdi bir vaḳit ol ḳaryede
Dertliyem gel bir deva ḳıl ey bizim Ḫallākımız

Şems-i ʿaşḳıñ āsumānı re'sīme bir sāyebān
Dü cihānı nūra ġark eyler budur fermānımız

Ḥaḳḳ-ı ḥayvān ḥaḳḳ-ı kāfir ḥaḳḳ-ı ḳomşu ḥaḳḳ-ı Ḥaḳḳ
Böyle yazdıḳ ʿarżuḥāli şāhadır hācātımız

Bilmedik nisyanda itdik kimsei incitmedik
Maġfiret Kerīm'dir ol bizim Ġaffārımız

Ḥaḳḳ üstāẕ hem ḥuḳūḳ u ḥaḳḳı varsa vālideyn
Bir duʿādır ʿālem içre sevgili aḥbābımız

Ḥüsn-i ẓannım kendime yoḳ nefsimiñ işyānı çoḳ
Raḥmetiniñ ḥaddi yoḳ "lā taḳnetū" īmānımız

Kāmiliñ aṣl-ı nişānı kendine bulmaḳ ḳuṣūr
Kimseye noḳṣānı virmez böyledir irşādımız

Babam Ferhād duʿā ister baña oğlum oḳu raḥmet
Anıñ rūḥı ki şāẕ olsun oḳundukca Kiṭābımız

Beni taḥṣīle gönderdi virirdi dürlü niʿmetler
Ki benden aña baḫşişler duʿādır yād-kārımız

Duʿā itdi didi oğlum ki dāryende ʿazīz ol sen
İʿāne eyledi Allāh hidāyet oldı ʿilmimiz

Anam Haẕal Ḫānım ağlar şefḳatlü ḥaḳīḳatlü
Ḥelāl olsun emeklerim duʿādır bergüzārımız

Ḥelāl itdi baña ḥaḳḳıñ didi ḳāt ḳāt ḥelāl olsun
Benim ʿömrüm seniñ olsun muʿarrā ol meḳānımız

Seni Mevlā’ya ey oğlum emānet eyledim “lillāh”
Ḥaḳīḳat “aḥfaẓu’l-ḥuffāẓ” olan ol pādişāhımız

Biḥamdillāh duʿā aldıḳ bugün İslambol’a geldik
Oḳuduḳ hem duʿā itdik yazıldı ʿArş’a nāmımız

Ḥased itmem kibir bilmem münāfıḳdan müberrāyım
Gücenmem beni zem itse bilür berverdigārımız

ʿAyıbdır mü’mine mü’min muḫālif şerʿa buġz itmek
Bilür esrār-ı ʿuşşāḳı iḳrār ider īmānımız

Ġarībem ġurbete düşdüm mihman Ḥālidīn-i Zeyd
Şefīʿim Eyyüb'el-Enṣārī beg güzel Sulṭānımız

Bārekallāh vaṣf olunmaz böyle bir ʿālī maḳām
Ravża-i Dārü's-Selām'dır böyledir taṣdīḳimiz

On sekiz yıl Fātiḥ-i Sulṭān'da taḥṣīl eyledim
Rāh-ı 'aşḳda at sürerdim böyledir taḳdīrimiz

Ḥālimiz dāim tevażżuʿ ḫāk ile yeksān gibi
Ben gibi ʿāciz ḳula imdād ider Allāhımız

Ey Ḥasan Ḥilmī oḳu "Āmentü billāh" dersini
Ḥaḳḳ risālet "Ḳul hüva'llāhü eḥad" burhānımız

Naʿt-ı şerīf-i ʿale'n-nebiyyi ṣallallāhü teʿālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Şefāʿat isterem senden kerem ḳıl yā Resūlallāh
Hidāyet isterem Ḥaḳḳ'dan ʿaṭā ḳıl yā Resūlallāh

Duʿā eyler murād ister Muḥammed ümmetindendir
Anasına babasına şefīʿ ḳıl yā Resūlallāh

Daḫī üstāẕına dā'im Muḥabbet eylemek vācip
Bu üslūbı Muḥabbetle şerīf ḳıl yā Resūlallāh

Bu naʿtı söyleyen ʿāşıḳ Ḥasan Ḥilmī günāhkārdır
Ẕünūbüñ ʿaybı maḥşerde setir ḳıl yā Resūlallāh

Elḥamülillāh ʿalā niʿmeti'l-evlād biñ üç yüz sekiz tarihinde Receb-i Şerīfiñ ġurresinde dersaʿādetde sāʿat sekizde gözüm nūrı oġlum Receb Celāleddīn raḥm-i māderden dār-ı dünyāya teşrīf eylemişdir. İşbu baġ-ı fānīye üç beş gün gelüp bahār çiçegi gibi açıldıgında peder-i māderini mesrūr eyledi. Ḥikmeti bir ʿillete mübtelā olup dört buçuk yıl ḫastalıḳ çekdi. Her kelāmı yā Allāh deyüp eẕān oḳur namāz ḳılardı. Biñ üç yüz on üç senesi mürġ-ı ruḥu ḳafes-i cesedinden ṭayerān idüp vefāt eyledi. Aşiyān-ı baġ-ı cennet maʿṣumlara müheyyā ḳılınmışdır. "El mevtü tuhfetü'l-mü'minü" buyurulmuşdur. "Yā Vedūd" dāiresinde Çömlekçiler Caddesi'nde Ḳral Ḳızı Türbesi'ne ḳarīb defin olundı. Ḳabri başında beyaż mermerden bir ṭāş dikili ayāġı ucunda siyāh yabānī ṭāş dikilmişdir. Pederi Hasköylü kürsī şeyḫi münzevī Ḥasan Ḥilmī'dir. Ḥażret-i Cābir ibn-i ʿAbdullāh El- Ensarī'den ve ḳabri başındaki ṭāşında şu iki beyt yazılmışdır.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Dört buçuk yıl ʿilleti çekdikce dermān gelmedi
Ḥer-devānıñ aṣlı mevtdir dünyada kimse ḳalmadı

Biñ yıl ʿömrüñ olsa "bi'l-farż" ākıbet mevt muntaẓır
Ḳabri cennetdir Celāleddin ʿömr-i ẕevḳi sürmedi

Rabbim ehl-i züvvārı maʿṣūmlar şefāʿatine nā'il eyleyüp Cennet-i Aʿlā'da ṣafāyāb eyleye.

Naʿt-ı Şerīfi ʿale'n-nebiyyi sallallāhu teālā ʿaleyhi vesellem

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Gözüm nūrı sürümdür Muḥammed yā Resūlallāh
Göñül feyż-i ezelkārı müebbed yā Resūlallāh

Tecellī bāġ-ı Aḥmed'den tevellüd eyledi oġlum
Celāleddīn ḳodum ismiñ muʿabbid yā Resūlallāh

Ḥasan Ḥilmī yazar remzi Celāleddīn'i şerḥ eyler
Emanet eyledi Ḥaḳḳ'a muvaḥḥid yā Resūlallāh

Raḥmetullāh maġfiret Gülʿizārım kandedir
Aç gözüñ ʿibretle baḳ Gülʿizār ḳızım ṭopraḳdadır

Baġ-ı cennet güllerinden iki gül ekdim yere
Cennet-i Aʿlā'da raḥmet güllerinden devşirem

Gülʿizār ḳızımıñ vefātı Leyle-i Miʿrāc'da Receb-i Şerīfiñ yigirmi altıncı güni yevm-i pençşenbesindedir. "Yā Vedūd"e Kral Kızı Türbesi'ne ḳarīb Celāleddin oġlumuñ ḳabrine muttaṣıl defin olundı. Bālāda meẕkūr iki beyit başı ucunda dikili olan mezār ṭāşına yazıldı 1314 senesi 23 Receb

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HASAN HİLMÎ DÎVÂNI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

1. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. NAZIM ŞEKİLLERİ

Hasan Hilmî Dîvân'ında övgüye en uygun nazım şekilleri olan *"kasîde"* ve *"nazım"* nazım şekillerine uyabilecek şiirler vardır; fakat şiirlerde bu nazım şekillerinin de bütün özelliklerini göremiyoruz. Dolayısıyla şiirler belli bir nazım şekliyle adlandırılamamıştır. Zaten bazı divanlarda özellikle na'tlarda Hasan Hilmi Dîvânı' nda olduğu gibi kullanılan nazım şekillerinin bütün özellikleri görülmeyebileceğini biliyoruz. Tekke şairlerinin kendilerine mahsus vezin ve nazım şekilleri olmadığını, yazdıkları şiirlerde zayıf olduklarını Dîvân hakkında genel bilgi verirken söylemiştik. Ayrıca Dîvân'da *nazım şekilleri* bakımından herhangi bir sınıflandırma da yapılmamıştır. Bunun için şiirleri bu yönden sınıflandıramadık.

Hasan Hilmî'nin Hz. Peygamber (sav)'e muhabbetinden olsa gerek şiirleri sadece na'tlardan oluşmaktadır. Diğer türleri şairimiz tercih etmemiştir.

Aşağıdaki şiir "kasîde" nazım şekliyle yazılmış Dîvân'daki en güzel na't örneklerinden biridir:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (72.şiir)

1 Mübârek yevm-i mevlûdin okuruz yâ Resûlallâh
Tulû-i şems-i isminle sürûruz yâ Resûlallâh

2 Rebîü'ı-evvel ayını nice ʿâşıkların bekler
Giceler subha dek aglar şefâʿat yâ Resûlallâh

3 Şükür biz yevm-i i̱sneyne yetişdik okuruz mevlûd
Senin ümmetine Mâʿbûd Rahîm'dir yâ Resûlallâh

4 Cemâlin misk-i anberden utandı bagiçede güller
Okur mevlûd bülbüller açıldı yâ Resûlallâh

5 Yagar meclîse yâgı saçarlar gül suyun anda
İçerler şerbetî bunda ne devlet yâ Resûlallâh

6 Okudanlar okuyanlar dahî meclisde turanlar
Günâhkâr ümmetindendir meded kıl yâ Resûlallâh

7 Günâhkârız kara yüzlü huzûra varmaga yüz yok
Şefâʿat bahrine har yok sen ʿafv it yâ Resûlallâh

8 Güvendik dîne îmâna hakîkat şübhemiz yokdur
Ganîdir rahmeti çok dur sebebsin yâ Resûlallâh

9 Hasan Hilmî okur yazar senin mevlûdini şimdi
Sana kurbân olur cânı taʿaşşuk yâ Resûlallâh

Aşağıdaki şiir "nazm" nazım şekliyle yazılmış Dîvân'daki en güzel na't örneklerinden biridir:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (155.şiir)

1 Gönüldür levha-i zâtın sıfâtın yâ Resûlallâh
Yazılmış hâtem-i nakş-ı kitâbın yâ Resûlallâh

2 Semâ ehli sürûr eyler cemâlin yerde turdukca
Zemîne rahmet-i Ravzan türâbın yâ Resûlallâh

3 Memât kalbim hayât buldı Hasan Hilmî muhayyerdir
Yazar vasfın beyân eyler gubârın yâ Resûlallâh

1.2. VEZİN

Vezin, şiirde önemli bir ögedir; yalnız Tekke şairleri buna da pek dikkat etmezler. Her ne kadar bu konuda başarılı olanları varsa da büyük bir çoğunluğu vezin konusunda da titiz değillerdir.[33] Hasan Hilmî de bir Tekke şairi olarak bu hususta başarısızdır. Şair, hezec bahri olan "Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün" vezni dışında iki şiirde de remel bahri olan "Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün" veznini[34] kullanmıştır.

Bahirler	Kalıplar	Veznin kullanıldığı şiir sayısı
Remel	Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün	2
Hezec	Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün	344

Pek çok şiirde belirgin vezin hataları vardır. Vezin hataları; hece eksikliği, hece fazlalığı, kelime eksikliği, kelime fazlalığından, ayrıca kısa okunması gereken Türkçe kelimelerin de uzun okunmasından kaynaklanmaktadır.

Aşağıdaki na'tın vezin yönünden oldukça kusurlu olduğunu görüyoruz. Na'tta hece sayıları bile eşit değildir:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (132.şiir)

Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

1 Şerîʿat bahrine sefîne İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh (19 hece)
Hakîkat ʿilmine defîne İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh (19 hece)

[33] Yeniterzi, a.g.e, s.29.
[34] Haluk İpekten; *Eski Türk Edebiyatı/ Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001, s. 201.

2 Sirâcı ümmetim didin sözün hakdır haber virdin (16 hece)
İmâmdır kaʿbe-i dîne İmam Aʿzam yâ Resûlallâh (17 hece)

3 Yazar fenni Hasan Hilmî İmâm-ı Aʿzam mezhebindendir (18 hece)
Reîs-i evliyâ vâriṡi İmâm-ı Aʿzam yâ Resûlallâh (19 hece)

Bu na'tta ise; ya Rasûlallah kısmına kadar "Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün" vezni görülürken, mısraların bundan sonraki kısımları vezne uymamaktadır:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (19.şiir)

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

1 Nakşıbendim /bende-pâkim /râbıtam var/ yâ Resûlallâh (16 hece)
Nakşıbende /ʿayn-ı rabtım/ râbıtam var /yâ Resûlallâh (16 hece)

2 Nakşıbende /nush-ı bendim /bendeyim bül/bül miṡâl (15 hece)
Ehl-i virdim/ kalbe girdim/ râbıtam var /yâ Resûlallâh(16 hece)

3 Nakşıbendî/ pâdişâhı /şehr-i kalbim/ zabt idüp (15 hece)
Bagladı kalbim Hudâ'ya /râbıtam var /yâ Resûlallâh (16 hece)

4 Nakşıbend nak/kâşıdır in/san-ı kâmil/ fi'l-vücûd (15 hece)
Esbâb-ı hikmetdir Muhabbet râbıtam var yâ Resûlallâh(16 hece)

5 Nakşıbendî/dir şerîʿat /râbıta şer/ʿan şerîf (15 hece)
Şeyh-i fânî/den bekâya/ râbıtam var/ yâ Resûlallâh (16 hece)

6 Nakş-ı kalbi /kalbe rabt it/ sûreti if/nâ idüp (15 hece)
Putperest ol/mam musaddak/ râbıtam var/ yâ Resûlallâh(17 hece)

7 Nakşıbendî /bâb-ı feyyâz/ kâsesî süd/le tolı (15 hece)
İçdi Hasan/ Hilmî o südden/ râbıtam var /yâ Resûlallâh (18 hece)

Bu na’tta ise şair; Türkçe kelimeleri uzun okuyarak vezne uydurmaya çalışmıştır. İlk beyitteki “diregi” ve “yüreg”i kelimelerinin ikinci heceleri uzun addedilmiştir:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale’n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (135.şiir)

Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

1 Diregi göklerin Ahmed Muhammed yâ Resûlallâh
Yüregi yerlerin Ahmed Muhammed yâ Resûlallâh

2 Uyur mı ehl-i derd ehli arar Lokmân ʿilâc ister
Tabîbdir hastaya Ahmed Muhammed yâ Resûlallâh

3 Hasan Hilmî seher mürgı Muhabbet bülbülün bâgı
Gıdâdır rûhuna Ahmed Muhammed yâ Resûlallâh

1.3. KÂFİYE VE REDİF

Eserdeki na’tların iki tanesi hariç, tamamı “yâ Resûlallâh” redifli, diğer ikisi de “yâ Muhammed Mustafâ, yâ Resûlallâh gönül ” rediflidir. Redif kullanımında bir çeşitlilik yoktur. Hasan Hilmî’in na’tlarında kâfiyeyi de pek iyi kullandığını söyleyemeyiz. Çoğu şiirde düzenli bir kâfiye sistemi yoktur. Aşağıya aldığımız şiirlerde bu düzensizliği görebiliriz. Örneğin, 23. şiirde üçüncü beyit şiirin kâfiye düzenine uymamaktadır:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (23.şiir)

1 Bir kitâb-ı maʿrifetdir yâ Resûlallâh gönül
Şerh olunmaz ʿayn-ı Hakk'dır yâ Resûlallâh gönül

2 Nüsha-i ʿilmi ezel "nahnu kasemnâ" kaʿbemiz
Beyt-i Maʿmûr'ıl-ʿAtîk'dir yâ Resûlallâh gönül

3 Hacer'ül-Esved'dir bîʿat itdim tâ ezel
Gördi gönlüm bin güzel yâ Resûlallâh gönül

4 Ey Hasan Hilmî o zemzem ehl-i ʿaşka es'salâ
Lebbeyk ʿÂrafât Tâgı'dır yâ Resûlallâh gönül

133. şiirin de özellikle ikinci ve üçüncü beyitlerinde kâfiye hatalıdır:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (133.şiir)

1 Mürg-ı şeb-pervâneyim yâ Muhammed Mustafâ
Rûz u şeb-divâneyim yâ Muhammed Mustafâ

2 Sâ'ilem ihsân senin ʿâcizem noksân benim
"Rahmetenʿlil-âlemin"sin yâ Muhammed Mustafâ

3 Nüsha-i kudret cemâlin enbiyâlar hâtemi
Virdim olsun tâ kıyâmet yâ Muhammed Mustafâ

4 Tâc-ı İskender ne dıraht-ı Süleymân istemem
Sen şehin kurbânıyam yâ Muhammed Mustafâ

5 Ey Hasan Hilmî o şâhın ümmetisin gam yeme
Gussa kârım vird-i pâkim yâ Muhammed Mustafâ

2. DÎVÂN'IN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

2.1. SÛRE ADLARI VE ÂYETLER

Edebiyatımızda dini tasavvufî yönüyle ve Hz. Peygamber'i konu almasıyla önem arz eden na'tlarda sure adları ve âyetlerden iktibaslar büyük bir yer tutar. Âyetlerin bazen bütünüyle bazen de kısmen[35] na'tlarda geçtiğini görüyoruz. Biz de Hasan Hilmi Dîvânı'nda geçen sure adları hakkında genel bilgi verdik, ayetlerde ise; önce Dîvân'da geçen parçanın anlamını verip, ardından ayetin tamamının aslını ve mealini verdik ve gereken yerlerde açıklamalar yaptık. Sonra da beyitlerde ne şekilde kullanıldığını belirttik. Sıralamada Dîvân'da geçtiği sırayı takip ettik.

2.1.1. إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ (Sûre-i Kevs̱er)

Mekke döneminde inmiştir. Medîne döneminde indiği de rivâyet edilmiştir. 3 âyettir. Kevser, çok hayır, bereket demektir. Cennette Hz. Peygambere mahsus bir havuzun da adıdır.[36] Bu surenin iniş sebebi Hz. Peygamber (sav)'e müşriklerin soyu kesik[37] demeleri üzerine, asıl soyu kesik olanların kendilerinin olduğunun ayetle ispatıdır.

Beyitte şair, Kevser Sûre'nin saf ve mübarek oluşunu Allah'dan gönderilen şifâlı bir içecek olduğunu ifade eder:

Nüzûl itdi musaffâdır mübârek "Sûre-i Kevs̱er"
Şarâb-ı ʿayn-ı kudretden şifâdır yâ Resûlallâh (170/2)

2.1.2. طه (Sûre-i Tâ-Hâ)

Mekke döneminde inmiştir. 135 âyettir. Sûre, adını birinci âyette yer alan harflerden almıştır. Sûre de, Allah'ın peygamberler aracılığıyla insanlara gösterdiği doğru yolun temel gerçeklerine işaret edilmekte, Hz. Peygamber teselli edilerek

---

[35] Kaya Bilgegil; *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, İstanbul 1973, s. 61.
[36] *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2009, s. 602.
[37] *Kur'an-ı Kerim*, Kevser, Ayet 3.

peygamberlik görevini mutlaka en güzel şekilde başaracağı müjdelenip kendisine karşı çıkanların uğrayacağı sonuçlar izah edilmektedir.[38] Hz. Mûsâ'nın Firavunla olan mücadelesini anlatır ve iman esasları üzerinde durur. Bazı tefsirciler mukattaat harflerinden olan Tâ-Hâ insan-ı kâmili simgelediği görüşündedirler.[39]

Beyitte şair, Hz. Peygamberin cemalinin parlaklığıyla teheccüdün geceyi aydınlatması arasında bağlantı kurar:

Cemâlin şerh ider ʿâşık okursa "Sûre-i Tâ-hâ"
Teheccüd kıldıgın rahmet ʿayândır yâ Resûlallâh (234/2)

2.1.3. يس (Sûre-i Yâ-sîn)

Mekke döneminde inmiştir. 83 âyettir. Sûre, adını ilk âyeti oluşturan "Yâ-Sîn" harflerinden almıştır. Sûrede başlıca insanın ahlakî sorumlulukları, vahiy, Hz. Peygamber'i yalanlayan Kureyş kabilesi, Antakya halkına gönderilen peygamberler, Allah'ın birliğini ve kudretini gösteren deliller, öldükten sonra dirilme, hesap ve ceza konu edilmektedir. [40] Sure bu konuları içermesinden dolayı halk arasında ölülerin ruhuna okunur.

Şair birinci beyitte Yâsîn Sûresi'nin okunduğunda sevabının mevtalara gideceğini, diğer beyitte de Yâsîn Sûresi'nin okunduğunda mevtaların ruhuna gitmesi gibi, gönlünün de devamlı olarak Hz. Peygambere kaydığını ifade eder:

Hasan Hilmî gönül hâfız zihinde "Sûre-i Yâ-sîn"
S̱evâbı cümle mevtâya sirâyândır yâ Resûlallâh (234/3)

Gönül o "Yâ-sîn el-Kur'ânî"dir güderse nâka-i ʿaşkı
Sana sad sad selâm eyler gönülden yâ Resûlallâh (239/2)

---

[38] *Kur'an-ı Kerim,* s. 311.
[39] Ali Ünal; *Allah Kelamı Kur'an-ı Kerimin Açıklamalı Meali*, İstanbul 2007, s. 679.
[40] *Kur'an-ı Kerim*, s. 439.

2.1.4. إِنَّا فَتَحْنَا (Sûre-i İnnâ fetahnâ)

Medine döneminde inmiştir. 29 âyettir. Sûre, adını 1, 18 ve 27. âyetlerde geçen "fetih" kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca, hicretin altıncı yılında Hz. Peygamber ile Mekke'li müşrikler arasında gerçekleşen Hudeybiye antlaşması, cihad, savaştan geri kalan münâfıklar ve Mekke'nin fethedileceği müjdesi konu edilmektedir.[41] Fetih Sûresi, "Fetahnâ", "İnnâ fetahnâ" şeklinde dört beyitte zikredilmektedir.

Beyitlerde şair, Fetih Sûresi'nin Allah tarafından bir müjde olduğunu, bu müjdenin de daha ezelden Hz Peygamber (sav)'e verildiğini, fethin kendisine de bu sûre sayesinde geleceğini, Hz Peygamber (sav)'in Fettâh olan Allah'ın övüncü olduğunu söyleyerek, fahr-i kainat olan Hz Peygamber (sav)'in bu özelliğine işaret eder:

Beşâret "Sûre-i İnnâ fetahnâ" yâ Resûlallâh
Okundı âyet-i fermân semiʿnâ yâ Resûlallâh (160/1)

"Fetahnâ" ismine zâtın ezelden mazhâr olmuşdur
Çeker ʿasker ʿasîr olmaz mukadder yâ Resûlallâh (34/5)

Hasan Hilmî hemân nusret gelür "İnnâ fetahnâ"dan
Kılıçdır kudret-i beyti'l-fetihdir yâ Resûlallâh (168/3)

"Livâ-yı nusret"in "İnnâ fetahnâ"dan açılmışdır
Hasan Hilmî o Fettâh'ın mefhârisin yâ Resûlallâh (266/3)

2.1.5. بِسْمِ اللّٰهِ (Bismillâh)

"…Allah'ın adıyla" anlamına gelen ayetin tamamı "Bismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm" dir. Bu ayet Tevbe Sûresi hariç bütün surelerin başında, "Bismillâh" şeklinde

---

[41] *Kur'an-ı Kerim*, s. 510.

Hûd Sûresi’nde ve “Bismi’llâhi’r-Rahmâni’r-Rahîm” şekliyle de Neml Sûresi’nde geçmektedir:

“Ve kalerkebu fıha bismillahi mecraha ve mürsaha inne rabbı le ğafûrur rahıym” (Nûh), “Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah’ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” dedi. Hûd, 11/41

“İnnehû min süleymâne ve innehû bismillâhirrahmânirrahıym.” “Mektup Süleyman'dandır, Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla (başlamakta)dır.” Neml, 27/30

Beyitte şair, Bismillâh’ın nurlu bir sır ve rahmet olduğunu ifade eder. Hz. Peygamberin vücudunun Allah’ın Rahmân ve Rahîm ismiyle yoğrulduğunu belirtir:

Onurdur ey Hasan Hilmî bi-sırr-ı nûr-ı “Bismillâh”
Vücûdun hâk-i rahmetle yogrulmuş yâ Resûlallâh (327/3)

2.1.6. الْحَمْدُ للّٰهِ (Elhamdûlillâh)

“El hamdu lillâhi rabbil âlemîn.” “Hamd o âlemlerin Rabbi(Allah'adır.)” Fatiha, 1/2

Hamd, övmek ve şükürden öte, ikisini de içine alan ve daha başka manaları da bulunan bir kelimedir. Allah’tan bize bir iyilik ulaşsa da ulaşmasa da, kulluğumuzun, aczimizi anlayıp, O’na minnet ve şükran duygularımızı ifade etme bakımından karşılıksız, beklentisiz ve samimi olarak O’na yönelmenin ifadesidir.[42]

Şair beyitte, Allah’a hamd eden biri olduğunu ifade eder:

Hasan Hilmî içer südden beş memeli inekdir o
Dir Bismillâh Elhamdûlillâh Allâhu Kerîm’dir yâ Resûlallâh (145/3)

[42] Ünal, a.g.e., s. 4.

2.1.7. وَالْفَجْرِ (ve'l-Fecr)

"Andolsun fecre." Fecr, 89/1 Fecir, tan yerinin ağarma zamanı, güneşin doğma anıdır.

Hasan Hilmi, Eyyüb el- Ensari'nin (r.a) fakirlikle övündüğünü ve Fecr Sûresini çok okuduğunu belirtir:

İderdi fakîr ile fahri okurdı virdi "Ve'l-Fecr"i
Ebâ Eyyûb el-Ensârî sahâben yâ Resûlallâh (76/3)

2.1.8. قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (Kul huva'llâh), (Kul huvallâhu ehad)

"Kul huvallâhu ehad." "De ki; O Allah bir tektir." İhlâs, 112/1

Şair, "Kul huvallâh"ın nurani rahmet yağdıran bir bulut olduğunu ve âşıkların kadeh olup o rahmeti içlerine doldurduklarını,

Sehâbı "Kul hüva'llâh"dan yagar nûrânî rahmetler
Buyursun ʿâşıkân gelsün kadâhim yâ Resûlallâh (39/3) beyiti ile;

"Kul huvallâh"ın bir delil olduğunu,

Hasan Hilmî o ʿaşk Kur'ân oku bak Sûre-i Rahmân
Delîlim İsm-i Aʿzam "Kul hüva'llâh" yâ Resûlallâh (194/3)

Ey Hasan Hilmî oku "Âmentü billâh" dersini
Hakk risâlet "Kul hüva'llâhü ehad" burhânımız (Hayatından) beyitleri ile;

Muhabbetin "Kul huvallâhu ehad" olduğunu,

Muhabbet “Kul hüva’llâhü ehad“ dir yâ Resûlallâh

Enîsim hem celîsim “Allâhu’s-Samed“ dir yâ Resûlallâh (276/1)

beyiti ile ifade eder.

2.1.9. اللَّهُ الصَّمَدُ (Allâhu’s-Samed)

“Allâhu’s-Samed.” “Allah eksiksiz, Samed’dir.” (Bütün varlıklar O'na muhtaç, fakat O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) İhlâs, 112/2

Şair, yardımcısının ve dayanağının hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah olduğunu söyler:

Muhabbet “Kul hüvallâhü ehad“ dir yâ Resûlallâh

Enîsim hem celîsim “Allâhu’s-Samed“ dir yâ Resûlallâh (276/1)

2.1.10. نَحْنُ قَسَمْنَا (nahnu kasemnâ)

“Nahnu kasemnâ” **“**biz, kısımlara ayırdık, paylaştırdık” anlamına gelir. İfadenin geçtiği âyet şöyledir:

“E hum yaksimûne rahmete rabbik, **nahnu kasemnâ** beynehum maîşetehum fîl hayâtid dunyâve refa’nâ ba’dahum fevka ba’dın derecâtin li yettehıze ba’duhum ba’dan suhriyyâ, ve rahmetu rabbike hayrun mimmâ yecmaûn.” “Ey Muhammed! Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz taksim ettik. Birbirlerine işlerini gördürsünler diye biz onların bir kısmını diğerlerinden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.” Zuhrûf, 43/32

Şair “Nahnu kasemnâ” ifadesini dört beyitte kullanmaktadır.

Şair, bu beyitte “Nahnu kasemnâ”nın mânevî gıdanın anahtarı olduğunu:

Gıdâ-i maʿnevî miftâh bize “nahnu kasemnâ”dır
Dıraht-ı meyve-i Tûbâ tarîkat yâ Resûlallâh (22/2)

herkesin rızkının Allah tarafından daha doğmadan önce verildiğini, rızkı için dert çekmemesi gerektiğini, bu derdi bıraktığında gerçekten zengin olacağını,

Hasan Hilmî kanâʿat kıl “kasemnâ”dan gelür rızkın
Bıraksa derdi dînârı ganî mi yâ Resûlallâh (105/3) beyti ile;

mânevî rızkın da kaderde olduğunu,

Muhabbet maʿnevî rızkı mukadderdir Hasan Hilmî
Gelür “nahnu kasemnâ”dan vahîde yâ Resûlallâh (225/3)

ve kendisinin ezelde ettiği yemine bağlı olduğunu,

Nüsha-i ʿilmi ezel “nahnu kasemnâ” kaʿbemiz
Beyt-i Maʿmûr’ıl-ʿAtîk’dir yâ Resûlallâh gönül (23/2)
beyitleriyle anlatır.

2.1.11. ارْجِعِي (irciʿî)

“ irciʿî” kelime olarak “dön” anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şöyledir:

“**İrciî** ilâ rabbiki râdıyeten mardıyyeh.” “Hem hoşnut edici, hem de hoşnut edilmiş olarak Rabbine dön.” Fecr, 89/28

Fecr Sûresi, mü’minleri ve kafirleri Ahirette bekleyen sonu anarak, ikazda bulunur.[43] İfadenin geçtiği âyet ise son ayetlerdendir. İman edenlerin Allah’ın hoşnutluğunu kazanarak Rab’lerine geri döneceklerini anlatır.

[43] Ünal, a.g.e., s. 1297.

Beyitte şair, “ irciʿî” hitabına mazhar olduğunu, “iman, ibadet ve zikirle doygunluğa ermiş bir nefse”[44] ulaştığını, ilk yaratılan ruha geri döndüğünden Hz. Peygamber’in (sav) haberdar olmasını istiyor:

Hitâbı “ irciʿî” râciʿ rücûʿ eyler bu rûh asla
Yetişdir Ravzana râzî selâmı yâ Resûlallâh (28/3)

2.1.12. أَلَسْتَ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى (elestü bi rabbiküm kâlû belâ)

Ayetin alıntı yapılan kısmında “elestü bi rabbiküm” “(Ben) sizin Rabbiniz ben değil miyim?” ifadelerinden sonra cevap olarak onlar da: “kâlû belâ” **“**Evet (Rabb’imizsin) dediler” ifadeleri gelir. İfadelerin geçtiği ayet şöyledir:

“Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhedehum alâ enfusihim, **elestu birabbikum, kâlû belâ**, şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ gâfilîn.” “Bir de Rabbin, Âdemoğullarından, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şahit tutarak: «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» dediği vakit, «pekâlâ Rabbimizsin, şahidiz» dediler. (Bunu) kıyamet günü «Bizim bundan haberimiz yoktu.» demeyesiniz diye .” Araf, 7/172

Edebiyatımızda elest meclisi, bezm-i elest, mîsâk tarzında telmih edilen bir sözleşmedir.[45] Bu sözleşmeyle bütün ruhlar Allah’a söz vermişlerdir. Özellikle tasavvufî edebiyatımızda sık sık bu sözleşmeye telmih yapılır.

Tasavvufî edebiyatımızda; ruhların beden kalıbına girmeden önce toplandığı bu ezel meclisinin sakisinin mürşîd, şarabının da ilâhî aşk olarak ele alındığını görürüz. Esasen bütün insanların Hak yolundaki yegâne rehberi, mürşidi olan Hz. Peygamber (sav); nuruyla bu meclisi aydınlatmıştır.[46]

Divan’da “elestü bi rabbiküm”, “kâlû belâ” ifadeleri beş beyitte geçmektedir. Bazı âşıklar, aşklarını daha ezel bezminde başladığını, yani o vakit verdikleri sözden

[44] *Kur’an-ı Kerim*, Fecr, Ayet 27.
[45] Yeniterzi, a.g.e, s. 99.
[46] Yeniterzi, a.g.e, s.100.

asla dönmediklerini, aşklarında sabit kalem olduklarını söylemekle Hak aşığı olduklarını dile getirmektedirler.[47]

Hasan Hilmi de bir Hak aşığı olarak beyitlerde, ezelden beri mü'min ve muhabbet ehli olduğunu ve verdiği sözde durduğunu, Levh-i Mahfûz'da kendisinin muhabbet ehli olacağının yazılı olduğunu anlatır:

İslâm-ı ezelde müʿminiz muhabbet ehliyiz yâ Resûlallâh
"Elestü birabbiküm" fermânının kurbânıyız yâ Resûlallâh (51/1)

Gıdâ-i rûh-ı Sultânî safâda yâ Resûlallâh
"Elestü birabbiküm kâlû belâ"da yâ Resûlallâh (273/1)

Gezer Kâf'dan Kâf'a "kâlû belâ" bülbüllerindendir
"Elestü" ʿâlemin mesti gönüldür yâ Resûlallâh (185/2)

Yazılmış Levh-i Mahfûz'da bu ʿaşk "kâlû belâ" derdi
Belâ bülbülleri ikrâr ider mi yâ Resûlallâh (105/2)

Çeker "kâlû belâ" derdin ezel taksim ʿuşşâka
Devâdır bâde-i derdim içersem yâ Resûlallâh (125/2)

2.1.13. نُورٌ عَلَى نُورٍ (nûrun ʿalâ nûr)

"nûrun ʿalâ nûr" ifadesi "nur üzerine nur" anlamına gelir. Mecazi olarak Allah Nur'dur; yani O, var denmeye layık, varlığı Kendi'nden ve başka bütün varlıkların varlığının O'na muhtaç ve O'ndan olduğu bir Var'dır ve İlim'dir.[48] Allah insanları İnsan-ı Kâmil mertebesine ulaşacak kabiliyette yaratmıştır. "nûrun ʿalâ nûr" İnsan-ı Kamil mertebesine ulaşmaktır.

İfadenin geçtiği ayet şöyledir:

47 İskender Pala ; "Aşk... Ezelde bir merhaba idi; hâlâ ki odur..." http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=131709 (10 Ağustos 2010)
48 Ünal, a.g.e., s. 779.

“Allâhu nûrus semâvâti vel ard, meselu nûrihî ke mişkâtin fîhâ mısbâh, el mısbâhu fî zucâceh, ez zucâcetu ke ennehâ kevkebun durrîyyun, yûkadu min şeceratin mubâraketin zeytûnetin lâ şarkîyetin ve lâ garbiyyetin, yekâdu zeytuhâ yudîu ve lev lem temseshu nâr, **nûrun alâ nûr**, yehdîllâhu li nûrihî men yeşâu, ve yadribullâhul emsâle lin nâs, vallâhu bi kulli şey’in alîm.” “Allah, göklerin ve yerin nurudur (aydınlatıcısıdır). O'nun nurunun temsili, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba bir billur içindedir; o billur da sanki inciye benzer bir yıldız gibidir ki, doğuya da batıya da nisbet edilemeyen mübarek bir ağaçtan çıkan yağdan tutuşturulur. (Bu öyle bir ağaç ki) yağı, nerdeyse, kendisine ateş değmese bile ışık verir. (Bu ışık) nur üstüne nurdur. Allah dilediği kimseyi nuruyla hidayete iletir. Allah insanlara (işte böyle) misal verir; Allah her şeyi bilir.” Nur, 24/35

Şair, “nûrun ʿalâ nûr” ifadesini iki beyitte kullanmıştır. Namazın huşu içinde kılındığında daha güzel olacağını bu ifadeyle anlatmış, muhabbetle dolan bir gönlün de daha da nurlacağını belirtmiştir:

Muvahhid mü’min-i kâmil huşûʿ eyler namâz kılsa
Namâz-ı ehl-i îmânın “nûrun ʿalâ nûr”dur yâ Resûlallâh (82/2)

Hasan Hilmî mehabbet nûr gönül “nûrun ʿalâ nûr”dur
Cihânı nûra gark eyler nihâca yâ Resûlallâh (230/3)

2.1.14. أُولِي الألْبَابِ (ülü’l-elbâb)

“ülü’l-elbâb” ifadesi “daimî zikir sahipleri” anlamına gelir. Kur’an-ı Kerim de birçok yerde “ Ey İman edenler! Allah’ı çok zikredin”.[49] âyetinde olduğu gibi Allah’ı çok zikretmek gerektiğinden bahsedilir. İfadenin geçtiği âyetler şunlardır:

“İnne fî halkıs semâvâti vel ardı vahtilâfil leyli ven nehâri le âyâtin li **ulîl elbâb**.” “Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için gerçekten açık, ibretli deliller vardır.” Al-i İmran, 3/190

[49] *Kur’an-ı Kerim*, Ahzab, Ayet 41.

“Ellezîne yestemiûnel kavle fe yettebiûne ahseneh, ulâikellezîne hedâhumullâhu ve ulâike hum **ulûl elbâb**.” “O kullarımı ki, onlar sözü dinlerler, sonra da en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerine hidayet verdiği kimselerdir. İşte temiz akıllılar da onlardır.” Zümer, 39/18

Hasan Hilmi de, bu beytinde zikir ehline şeriatın sığınılacak bir yer ve rehber olacağını söyler:

Muhabbet iştiyâkında şerîʿat ʿâşıka rehber
“Ülü’l-elbâb”a zâhirdir penâhı yâ Resûlallâh (230/3)

2.1.15. لَن تَرَانِي (len terânî)

“len terânî” ifadesi “beni asla göremezsin” anlamına gelir. Hz. Mûsâ (as)’ın Allah’a duyduğu aşk ile O’nun cemalini görmek istemiştir; fakat Cenab-ı Allah Kudret tecellisiyle Hz. Mûsâ (as)’ın bu arzusuna yakınındaki bir dağı parça parça etmekle mukabelede bulunmuştur. Hz. Mûsâ (as), dağa olan tecelli karşısında dayanamamış ve bayılmıştır. Bir sonraki ayette de Cenab-ı Allah Hz. Mûsâ (as)’ya O’nun için ötesinin söz konusu olmadığını ve kendisine verilene şükretmesi gerektiğini[50] buyurur. “len terânî”nin geçtiği ayet şöyledir:

“Ve lemmâ câe mûsâ li mîkâtinâ ve kellemehu rabbuhu kâle rabbi erinî enzur ileyk, kâle **len terânî** ve lakininzur ilel cebeli fe inistekarre mekânehu fe sevfe terânî fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkan ve harra mûsâ saıkan, fe lemmâ efaka kâle subhâneke tubtu ileyke ve ene evvelul mu’minîn.” “Ne zaman ki, Musa, mikatımıza geldi, Rabbi ona kelâmıyla ihsanda bulundu. «Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana». dedi. Rabbi ona buyurdu ki; «Beni katiyyen göremezsin ve lâkin dağa bak, eğer o yerinde durabilirse, sonra sen de beni göreceksin». Daha sonra Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir ediverdi, Musa da baygın düştü. Ayılıp kendine gelince, «Sen sübhansın», «tevbe ettim, sana döndüm ve ben inananların ilkiyim,» dedi.” Araf, 7/143

[50] Ünal, a.g.e., s. 367.

Dîvân'da "len terânî" ifadesi üç beyitte geçmektedir. Hasan Hilmi tasavvuf yolunda ilerleme kaydetmiş fakat Hz. Musa (as)'ın dayanamadığına kendisinin de dayanamayacağını da çok iyi bilmektedir. Geldiği makam vücudunu tarumar etmeye yetmiştir:

O nûra tâkatim yokdur vücûdum târumâr oldı
Gelince rûha fermân-ı "len terânî" yâ Resûlallâh (231/2)

Hasan Hilmî hakîkat Hakk celâlî haşyetullâhdır
Tecellî "len terânî" kiyribâdır yâ Resûlallâh (123/3)

Muhabbet bâde-i ʿilm-i ledünnî yâ Resûlallâh
"Likâ-i len terânî üdnü minnî" yâ Resûlallâh (217/1)

2.1.16. إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ (ilâ yevmi'l- kıyâmeti)

"ilâ yevmi'l-cezâ" ifadesi "kıyâmet gününe (kadar)" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Ve iz teezzene rabbuke le yeb'asenne aleyhim **ilâ yevmil kıyâmeti** men yesûmuhum sûel azâb, inne rabbeke le serîul ıkâbi ve innehu le gafûrun rahîm." "O Vakit Rabbin işte şu ahdi ilan edip bildirdi ki: Kıyamet gününe kadar onlara en kötü muameleyi yapacak olan kimseleri başlarına gönderecektir. Muhakkak ki, Rabbin hızla cezalandırandır ve yine muhakkak ki O, çok affedici, çok merhametlidir." Araf, 7/167

Beyitte kıyamet gününe telmih yapılmaktadır:

ʿUlûhî evvelîn âhir muhabbetle olur zâhir
"İlâ yevmi'l-cezâ"dârı meʿâlî yâ Resûlallâh (258/2)

2.1.17. فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ (ferirrû ilallâh)

“ferirrû ilallâh” ifadesi “öyleyse kaç, sığın Allah'a” anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

“**Fe firrû ilâllâh**, innî lekum minhu nezîrun mubîn.” “Ey Muhammed! de ki: «Öyleyse Allah'a koşun, gerçekten ben size O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım.” Zariyat, 51/50

Şair beyitte, her an Allah ile birlikte olduğunu gönlünün hep Hakk’a sığındığını Hz. Peygamber’e söylemektedir:

Harîmi “lî-maᶜallâh”da Hasan Hilmî sıfâtü’z-zât
“Ferirrû Hakk ilallâhî” gönüldür yâ Resûlallâh (322/3

2.1.18. رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ (Rahmeten lil-âlemin)

“Rahmeten lil-âlemin” ifadesi “sadece rahmet için” anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

“Ve mâ erselnâke illâ **rahmeten lil âlemîn**.” “(Ey Muhammed!) biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” Enbiya, 21/107

Hasan Hilmi, Allahu Teâlâ’nın Efendimiz (sav)’i âlemlere rahmet olarak gönderdiğine telmih yapmaktadır. Kendi acizliğini ve noksanlığını ifade ederek Hz. Peygamber’i övmektedir:

Sâ’ilem ihsân senin ᶜâcizem noksân benim
“Rahmeten lil-âlemin”sin yâ Muhammed Mustafâ (133/2)

Diğer beyitte de, Hz. Peygamber’in âlemlere rahmet olarak gönderildiğini ve bu merhametten nasiplenmek istediğini ifade eder:

Muhabbet merhamet itmek Hasan Hilmi hidâyetdir
Ümîdim “Rahmeten lilâlemînden” yâ Resûlallâh (328/3)

2.1.19. لَا تَقْنَطُوا (lâ taknetû)

"lâ taknetû" ifadesi "ümit kesmeyin" anlamına gelir. İfadenin geçtiği âyet şudur:

"Kul yâ ıbâdiyellezîne esrefû alâ enfusihim **lâ taknetû** min rahmetillâh, innallâhe yagfiruz zunûbe cemîâ, innehu huvel gafûrur rahîm." "De ki: Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." Zümer, 39/53

Şair, günahının çok olduğunu söylemektedir. Kurtulacağını da düşünmediğini itiraf ederken Allah'ın rahmetinden de imanı gereği ümitvardır:

Hüsn-i zannım kendime yok nefsimin isyânı çok
Rahmetinin haddi yok "lâ taknetû" îmânımız (Hayatından)

2.1.20. عَلَّمَ الأَسْمَاء (alleme'l-esmâ)

"alleme'l-esmâ" ifadesi "isimleri öğretti" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Ve **alleme âdemel esmâe** kullehâ summe aradahum alel melâiketi fe kâle enbiûnî bi esmâi hâulâi in kuntum sadikîn." "Ve Âdem'e isimlerin hepsini öğretti, sonra onları meleklere gösterip: «Haydi davanızda sadıksanız bana şunları isimleriyle haber verin." dedi. Bakara, 2/31

Şair, ruhunun kuşunun şefâat istediğini, bağrının aşk ateşinden yandığını belirtir. Bunun için Hz. Peygamberden şarap ister, kurtuluşunu ise ʿalleme'l-esmâ'ya bağlar:

Şefâʿat mürg-ı rûh ister necâtı "ʿalleme'l-esmâ"
Harâretden yanar bagrı şarâb vir yâ Resûlallâh (113/2)

2.1.21. سَمِعْنَا (semiʿnâ)

"semiʿnâ" ifadesi "işittik" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayetler şunlardır: Mâide, 5/7, Enfâl, 8/31, Cin, 72/1

"Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu'minûn(mu'minûne), kullun âmene billâhi ve melâiketihî ve kutubihî ve rusulih, lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih, ve kâlû **semi'nâ** ve ata'nâ gufrâneke rabbenâ ve ileykel masîr." "Peygamber, Rabbi'nden kendisine ne indirildiyse ona iman etti. Müminlerin de hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler. Biz Allah'ın peygamberleri arasında ayırım yapmayız, duyduk ve itaat ettik. Ey Rabbimiz, bağışlamanı dileriz, dönüş ancak sanadır."dediler. Bakara, 2/285

Hasan Hilmi, insanın topraktan yaratıldığını ve toprak olacağını ifade eder ve ta ezelden insanların kaderlerinin yazılı olduğu gibi kendi kaderinin de ezelden yazılı olduğunu, "semiʿnâ" "işittik" ifadesini ta ezelden söylediğini, ta o zamandan Hz. Peygamber'e âşık olduğunu aşağıdaki beyitlerde ifade eder:

Hilâfet emri Kur'ân'dır hıyânet eylemez Sultân
"Semiʿnâ"eyyühe'l-insân türâbdır yâ Resûlallâh (50/4)

Hasan Hilmî hamallıkdan halâs olmaz ne hikmetdir
"Semiʿnâ" tâ ezel bâr-ı ʿaşkın yüklendim yâ Resûlallâh (65/5)

2.1.22. نَفَخْتُ فِيهِ مِن رُّوحِي (nefahtü fîhî min rûhî)

"nefahtü fîhî min rûhî" ifadesi "onun içine ruhumdan üfledim" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Fe izâ sevveytuhu ve **nefahtu fîhi min rûhî** fekaû lehu sâcidîn." "Ben, onun yaratılışını tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz hemen onun için secdeye kapanın." Hicr, 15/29

Allahu Teala, Hz. Adem'i topraktan yaratmış ve O'na kendi ruhundan üflemiştir. Şair, Hz. Adem için anlatılan yukarıdaki ayetin tüm insanları kapsadığını belirtir:

Hasan Hilmî müşâhiddir mis̱âl-i vâsiʿ u'l-ervâh
"Nefahtü fîhî min rûhî" muhitdir yâ Resûlallâh (55/4)

2.1.23. فَانْكِحُو (fe'nkihû)

"fe'nkihû" ifadesi "o halde nikahlayın" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Ve men lem yestetı' minkum tavlen en yenkıhal muhsanâtil mu'minâti fe min mâ meleket eymânukum min feteyâtikumul mu'minât vallâhu a'lemu bi îmânikum ba'dukum min ba'd, **fenkihû**hunne bi izni ehlihinne ve âtûhunne ucûrehunne bil ma'rûfi muhsanâtin gayre musâfihâtin ve lâ muttehızâti ehdân, fe izâ uhsinne fe in eteyne bi fâhışetin fe aleyhinne nısfu mâ alel muhsanâti minel azâb, zâlike li men haşiyel anete minkum ve en tasbirû hayrun lekum vallâhu gafûrun rahîm." "Sizden her kim hür mümin kadınları nikah edecek bir zenginliğe gücü yetmiyorsa, ona da ellerinizin altındaki mümin cariyelerinizden efendilerinin rızası ile nikahlamak var. Allah sizin imanınızı daha iyi bilir. Siz birbirinizdensiniz. O halde sahiplerinin izni ile ve mehirlerini örfe göre vermek suretiyle cariyelerden iffetli olan, zina etmeyen, dost da edinmeyenlerle evlenin. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa, o vakit hür kadınlar hakkında gerekli bulunan cezanın yarısı kendilerine lazım gelir. Bu hükümler, içinizden günah işlemekten korkanlaradır. Sabretmeniz ise, sizin için daha hayırlıdır. Allah Gafûrdur, Rahimdir (çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir)." Nisa, 4/25

Beyitlerde, Hasan Hilmi yukarıdaki âyeti emir kabul ederek evlendiğini, bu emre uyarak nikâhlananların saadete ve cennete ulaşacağını anlatmaktadır:

Evâmirdir kabûl itdik delîlim "fe'nkihu'l-âyet"
Menâhîden hazer kıldık nikâhen yâ Resûlallâh (79/2)

Delîlim "fe'nkihû" fermân kabûl itdik saᶜâdetdir
Temâşâ ehli cemetle nikâhdır yâ Resûlallâh (120/3)

2.1.24. قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى (kâbe kavseyn), (ev ednâ)

"Kâbe kavseyn", ifadesi "iki yay arası kadar mesafe" , "ev ednâ" ifadesi ise " veya daha yakın" anlamına gelir. Kâbe kavseyni ev ednâ ile Hz. Peygamber'in Allah'a yakınlığının derecesi anlatılmaktadır.

Tasavvufta bu iki ifade birlikte ele alınır. "Kâbe kavseyn" "cem'ül-cem makamı"; "ev ednâ" ise, ehadiyet veya makamların en sonuncusu olan Makam-ı Muhammed'dir.[51] İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Fe kâne **kâbe kavseyni ev ednâ**." "Onunla arasındaki mesafe, iki yay kadar, yahut daha az kaldı." Necm, 53/9

"Ev ednâ" ifadesi beyitlerde bir yerde geçerken; "kâbe kavseyn" ifadesi beş yerde geçmektedir. Beyitlerde, Miraç olayından bahsedilmektedir. Şair Hz. Peygamber'in makamının yüceliği ifade ederken, Rasûlullah'ı methetmede kusurunun çok olduğunu dile getirmektedir. Böylelikle Rasûlullah'ı ne kadar methetse de eksik kalacağını da itiraf etmektedir. Bu gerçeği sadece Ebu Cehil gibi kâfirlerin inkâr edebileceğini vurgulamaktadır:

Makâmın zâtı "ev ednâ" ᶜurûcun "Sidre-i Aᶜlâ"
Nüzûlün "kâbe kavseyn" şerefdir yâ Resûlallâh (203/2)

Muhabbet Leyle-i Miᶜrâc celâlî yâ Resûlallâh
İrişdin "kâbe kavseyn"e kemâlî yâ Resûlallâh (222/1)

"Karâr-ı kâbe kavseyn" Hasan Hilmî işâret var
Kusûrum çok seni medh ü s̠enâda yâ Resûlallâh (251/3)

[51] Seyyid Muhammed Nur; *Niyazi-i Mısri Divanı Şerhi*, İstanbul 1976, s. 211

Kemâlin Leyle-i Mîʿ râc irişdin “kâbe kavseyn”e
Bunu inkâr iden kâfir Ebû Cehil’dir yâ Resûlallâh (149/4)

2.1.25. فِي سَبِيلِ اللّٰهِ (fî-sebîlillâh)

İnfâk (malından hayır için harcamak) (Bakara, 2/195), cihad (Bakara, 2/217) savaş (Bakara, 2/244), şehit olmak (Âl-i İmrân, 3/157) ve hicret (Nisâ, 4/89, 100) gibi dünyevî bir ücret, menfaat ve karşılık beklemeden, Allah rızası için ve İslâm uğruna yapılan, Allah'ın iradesine uygun olan her şey "fî sebîlillâh" kavramına dahildir.[52]

“fî-sebîlillâh” ifadesi “Allah'ın yolunda ” anlamına gelmektedir. İfade daha çok “Allah yolunda savaşmak” kavramı ile birlikte kullanılmaktadır. Bu ifade pek çok hadiste de geçmektedir. İfadenin bu anlamda geçtiği ayetlerden birisi şöyledir:

“Ellezîne âmenû yukâtilûne **fî sebîlillâh** vellezîne keferû yukâtilûne fî sebîlit tâgûti fe kâtilû evliyâeş şeytân, inne keydeş şeytâni kâne daîfâ.” “İman edenler, Allah yolunda savaşırlar. İnkâr edenler de tağut yolunda savaşırlar. O halde siz şeytanın taraftarlarına karşı savaşın. Çünkü şeytanın hilesi zayıftır.” Nisa, 4/76

Beyitte şair, Allah yolunda cihad eden mücâhidler gibi kendisinin de riyâzat yoluyla nefsiyle mücadele ettiğini anlatmaktadır. Zira Hz. Peygamber, bir savaştan dönerken küçük cihaddan büyük cihada dönüldüğünü “Küçük cihaddan büyük cihada dönüyoruz.” Sahabe “Büyük cihad nedir?” “Nefis ile olan cihaddır.”[53] hadisiyle anlatmıştır. Hasan Hilmi’nin de büyük cihad yaptığını görüyoruz:

Hasan Hilmî riyâzatla kırar nefsi helâk eyler
Mücâhid “fî-sebîlillâh” gazâ idersem yâ Resûlallâh (326/3)

---

[52] http://www.diyanet.gov.tr/turkish/dy/DiniBilgilerDetay.aspx?ID=1282, 12.08.2010
[53] Gazali; *İhya-u Ulumi’d-Din* , C. II, s. 258.

2.1.26. أَصْحَابَ الْكَهْفِ (Ashâb-ı Kehf)

"Ashâb-ı Kehf" ifadesi "kehf (mağara) ehli (mağarada bulunanlar)" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Em hasibte enne **ashâbel kehfi** ver rakîmi kânû min âyâtinâ acabâ." "Yoksa sen Ashâb-ı Kehf'i ve Rakim'i (isimlerinin yazılı bulunduğu taş kitâbeyi) şaşılacak âyetlerimizden mi sandın?" Kehf, 18/9

Bu sûrenin 9-26 âyetleri Ashâb-ı Kehf hakkında bilgi vermektedir. Hıristiyanların İncil'i tahrif ettikleri bir dönemde dinine bağlı yedi genç; putperest Dakyanus'un zulmünden korunmak için yanlarında bir köpekle (kıtmir), şehrin yakınındaki bir mağaraya sığınırlar. Allah'ın emriyle burada üç yüz dokuz yıl uyuyan gençler, bu sürenin sonunda bir günlük uykudan uyanırmış gibi uyanırlar. İçlerinden birini şehre gönderirlerç tekrar kıyamete kadar sürecek bir uykuya dalarlar. Dakyanus zamanından kalma sikkeleri alışverişte kullanırken Ashâb-ı Kehf'in drumu anlaşılır. Bundan sonra Ashab-ı Kehf kıyamete kadar uyanmamak üzere tekrar dalarlar.[54] Şair, Ashab-ı Kehf gibi gerçek bir uykuya dalmadığını, dinine gönülden bağlı olduğunu söylerken, Rasûlullah'ın sadece bir kıtmiri olmayı diliyor:

Bugün Ashâb-ı Kehf oldum uyurmîm yâ Resûlallâh
ʿÂceb Kıtmîrine kıtmîr olurmîm yâ Resûlallâh (21/1)

2.1.27. مَقَامًا مَّحْمُودًا (makâmen mahmûdâ)

"Makâmen mahmûdâ" ifadesi "hamdedilen, övülen makam" anlamına gelir. İfadenin geçtiği ayet şudur:

"Ve minel leyli fe tehecced bihî nâfileten lek, asâ en yeb'aseke rabbuke **makâmen mahmûdâ**." "Gecenin bir kısmında da sadece sana mahsus bir nafile olmak üzere uykudan kalk, Kur'ân ile teheccüd namazı kıl, Rabbinin seni bir makam-ı mahmud'a (şefaat makamına) göndermesi kesindir." İsra, 17/79

[54] *Hak Dini*, C. V, s. 3240.

Makâmen mahmûdâ, ezan duasında da geçer. Hz. Peygamber (sav)'in şefâat edeceği makamı bildirir. Teheccüdle sıkı bir bağlantısı vardır.[55]

Hasan Hilmi, ibadet ü taatıyla Efendimiz (sav)'i Allah'ın vasf ettiğini, O (sav)'in cennetteki makamına hayran olduğunu dile getirmektedir:

Seni vasf eyledi bizzat sıfât-ı ʿabd ile Maʿbûd
Makâmın Cennet-i Mahmûd'a hayrân oldum yâ Resûlallâh (26/3)

2.1.28. جَنَّاتِ عَدْنٍ (cennâti Adnin)

"Cennâti adnin" ifadesi "adn cennetleri" anlamına gelir. "Cennâti adnin" ifadesi Kur'an'da on bir yerde geçmektedir. İlk geçtiği ayet; Tevbe, 9/72, son geçtiği ayet ise; Beyyine, 98/8 sureleridir. İfadenin geçtiği diğer ayetler: (bk. Tevbe 9/72; Ra'd 13/ 20-24; Kehf 18/30-31; Meryem 19/60-63; Fatır 35/32-35; Sâd 38/49-52; Mü'min 40/7-8; Saf 61 / 11-12).

Beyyine Suresi'nde şu şekilde yer almaktadır:

"Cezâuhum inde rabbihim **cennâtu adnin** tecrî min tahtihel enhâru hâlidîne fîhâ ebedâ, radıyallâhu anhum ve radû anh, zâlike li men haşiye rabbeh." "Rableri katında onların mükâfatı, altlarından ırmaklar akan Adn cennetleridir. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. İşte bu mükâfat, Rabbine saygı gösterene mahsustur." Beyyine, 98/8

Adn Kur'ân'da cennât kelimesiyle birlikte zikredilerek insanın aslının (Âdem'in) yaratıldığı ve âhirette müminlerin sonsuza kadar kalacağı çeşitli cennetleri tasvir etmek üzere kullanılır.[56]

Şair, aşk ehlinin gözünden akan yaşların Adn incisi gibi olduğunu söyleyerek, Allah için ağlamanın önemine vurgu yapmaktadır:

---

[55] Ethem Cebecioğlu; *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul 2004, s. 410.
[56] Yusuf Şevki Yavuz; "Dinî, Felsefî ve Güncel Konular Üzerine" http://yusufsevkiyavuz.com/?p=34, (10.08.2010).

Şol ʿâşık kim Hasan Hilmî gözünden yaşlar akdıkca
Anın her katresi dürr-i ʿAdin'dir yâ Resûlallâh (167/3)

2.1.29. جَنَّاتِ النَّعِيمِ (Naʿîmi cennet)

Naîm Cenneti ifadesinin geçtiği âyetler şunlardır. (bk. Şuârâ, 85; Mâide, 65; Tevbe, 21; Yunus, 9 ve bir de Vakıa suresi 11. âyetten 40. âyete kadar olan bölüm).

"Ve lev enne ehlel kitâbi âmenû vettekav le keffernâ anhum seyyiâtihim ve le edhalnâhum **cennâtin naîm**." "Eğer kitap ehli iman etmiş ve layıkıyla korunmuş olsalardı, onların kötülüklerini örter, nimeti bol olan cennetlere koyardık." Mâide, 5/65

Beyitte şair, Rasûlullah'ın Nâim Cenneti ile bile karşılaştırılamayacağını, benzetmenin dahi yapılamayacağını söyler ve asıl nimetin O (sav) olduğunu belirtir:

Naʿîmi cennete teşbih ki haşâ eylemem zâtın
Muhabbet meyve-i kudret ki sensin yâ Resûlallâh (42/2)

2.1.30. دَارُ السَّلَامِ (Dâru's-Selâm)

"Dâru's-Selâm" "teslim yurduna, selâm yurduna" anlamına gelmektedir ve Yunus, 10/25 ve En'âm, 6/127 âyetlerde geçmektedir.

"Vallâhu yed'û ilâ **dâris selâm**(selâmi), ve yehdî men yeşâu ilâ sırâtin mustekîm." "Allah, selamet yurduna çağırıyor ve dilediğini de doğru yola hidayet ediyor." Yunus, 10/25

"Dâru's-Selâm" cennetin tabakalarından biridir. Şair, Hz. Peygamber'in gerçekte ölmediğini, O'nun Ravza'sına Selam Yurdu'nu değişmeyeceğini söyleyerek muhabbetini dile getirir:

Memât ölmez muhabbetdir vefâtın hayyu'l-insândır
Degişmem Ravzana Dâru's-Selâm'ı yâ Resûlallâh (28/4)

2.1.31. سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى (Sidretü'l-Müntehâ)

"Sidretü'l-Müntehâ" "en son nokta" anlamına gelir. Geçtiği âyet şöyledir: "İnde **sidretil muntehâ**." "Sidretü'l-Müntehâ'nın yanında." Necm, 53/14

Bu noktaya sadece Hz. Peygamber (sav) çıkmıştır. Buradan daha ileri bir yol yoktur. Bunun için, bu noktaya Sidretül Münteha denmiştir.

Şair de "Sidretül Müntehâ"nın en son nokta olduğunu "Sidre-i Aʿlâ" şeklinde bu beyitle ifade eder:

Makâmın zâtı "ev ednâ" ʿurûcun "Sidre-i Aʿlâ"
Nüzûlün "Kâbe Kavseyn" şerefdir yâ Resûlallâh (203/2)

2.1.32. نَارِ (nâr)

"Nâr" "ateş" anlamına gelmektedir ve cehenneme verilen adlardan biridir. Kelimenin geçtiği âyet şudur:

"İnnellezîne keferû min ehlil kitâbi velmuşrikîne fî **nâri** cehenneme hâlidîne fîhâ, ulâike hum şerrul beriyeh" "Kâfirler, gerek kitap ehlinden olsun gerek puta tapanlardan olsun muhakkak, cehennem ateşindedirler. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Onlar, insanların en şerlileridir." Beyyine, 98/6

Şair, Rasûlullah'tan imdat dilemektedir. O'ndan yardım gelmediği takdirde gönül bahçesinin yeşillenmeyeceğini, bütün ümmeti "nâr"ın yakacağını ifade etmektedir:

Gönül bâgım yeşillenmez imdâd olunmazsa
Yakar ümmetini nâra yazıkdır yâ Resûlallâh (67/2)

2.1.33. اَلْبَيْتِ الْمَعْمُورِ (beyti'l ma'mûri)

"Vel **beytil ma'mûri**" "Beyti Mamur'a (Ka'be'ye) andolsun." Tur, 52/1
Şair, gönlündeki muhabbetin Ka'be kadar kutsal olduğunu dile getiriyor:

Nüsha-i ʿilmi ezel "Nahnu Kasemnâ" kaʿbemiz
Beyt-i maʿmûr'ıl-ʿatîk'dir yâ Resûlallâh gönül (23/2)

2.1.34. أَنِيبُوا (enîbû)

Ve **enîbû** ilâ rabbikum ve eslimû lehu min kabli en ye'tiyekumul azâbu summe lâ tunsarûn(tunsarûne). "Onun için ümidi kesmeyin de başınıza azab gelmeden önce tevbe ile Rabbinize yönelin ve O'na teslim olun. Sonra kurtulamazsınız."

Şair, tasavvuf yolcusunun, salikin tevbesinin rahmet olduğunu belirtiyor:

Devâ dinin diregidir enîbû sâlike rahmet
Hasan Hilmî mürîd hikmet dakîkdir yâ Resûlallâh

2.2. HADİSLER

Hz. Peygamber (sav) kendisine indirilen Kur'an'ı tebliğ etmiş, uygulamada çekilen sıkıntıları ise örnek hayatıyla ve sözleriyle gidermeye çalışmıştır. İşte bu sözler hadislerdir.Bunlar Divan'da baıları kısmen, bazıları da tamamiyle yer almıştır. Divan'da geçen hadisleri tespit ettik ve geçtiği sıraya göre inceledik.

2.2.1. حب الوطن من الايمان (hubbu'l-vatan mine'l-îman)[57]

Bu hadis-i şerif "Vatan sevgisi imandan gelir." anlamındadır. Ancak burada kastedilen insanın yurdu değildir. Bu dünya gurbettir. Asıl vatan âhiret yurdudur.[58]

Hasan Hilmi, bu hadis yoluyla ruhların asıl vatanının âhiret olduğunu kastetmektedir. Ezelde yaratılan ruhların asıl vatanlarına ulaşmaları için Hz. Peygamber'in refik olmasını istemektedir:

[57] El-Aclûnî; Keşfü'l-Hafâ, C. I, s. 345.
[58] Yeniterzi, a.g.e, s.150.

“Hubbu’l-vatan mine’l-îman” hadîsin hak muhakkakdır
Ezel ervâhı vuslatdır refîk ol yâ Resûlallâh (33/2)

2.2.2. لولاك (levlâk)

“Levlâk” Arapça “Sen olmasaydın” anlamında bir ifadedir. Hadisin tamamı; “Levlâke levlâke lemâ halaktü’l-eflâk”, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım.”şeklindedir.[59]

Allahu Teâlâ bütün âlemleri hadiste belirtildiği gibi Hz. Muhammed (sav) için yaratmıştır. Kâinatın yaratılışındaki gayeyi, Hz. Peygamber’in yalnızca maddi varlığında aramak hatadır. Asıl önemli unsur O’nun maddi varlığının altında gizlenen Mana-yı Muhammed’dir ki bu da yaratılış kanunu demektir.[60]Hatta denir ki Hz. Âdem de Muhammed ismini cennetin kapısında görünce O (sav)’in Allah (cc) katındaki değerini anlamış ve Hz. Muhammed doğsun diye yasak meyveyi yemiş ve dünya hayatına katlanmaya razı olmuştur. Hasan Hilmi de bir beytinde buna işaret etmiştir:

Tuyunca Hazret-i Âdem senin teşrîfini bir dem
Degişdi habbeye bâg-ı Cinânı yâ Resûlallâh (343/2)

Şair, O (sav)’in niçin yaratıldığını bilmekte, Allah’ın O (sav)’e verdiği değerden dolayı Rasûlullah’ın alakaya layık olduğunu, kendisinin de zaten bu sevgi ve iştiyakla O (sav)’e bağlandığını açıklar:

İderken ʿaşk-ı levlâk’e ʿalâka yâ Resûlallâh
Muzâf oldı ʿalâkam iştiyâka yâ Resûlallâh (166/1)

[59] Cebecioğlu, a.g.e., s. 399.
[60] Ali Nihad Tarlan; *Na’tlar Arasında*, Hilal Yayınları, 1994, C. IV, S. 44, s. 3.

2.2.3. القناعت كنزو لا يفنى (El-kanâʿatü kenzün lâ yüfnâ) [61]

"El-kanâʿatü kenzün "lâ yüfnâ" hadisi "Kana'at tükenmeyen birhazinedir." anlamındadır. Dinimizde hep kanaatın öneminden, az ile iktifa etmenin Allah katında çok sevap oluşundan bahsedilir. Zaten Hz. Peygamber de bütün hayatı boyunca sade bir hayat yaşamış, eline geçeni dağıtmıştır ve bu şekilde davranmanın âhiret adına daha hayırlı olacağını ifade etmiştir.

Tasavvufta da az yeme, az uyuma; bunun yanında çokça ibadet esastır. Şerîat noktasından marifet makamına ancak bu şekilde ulaşılabilir.

Hasan Hilmi de bu yolun yolcusu olarak beytinde kanaat ve sabrın bir anahtar olduğunu, veliler arasında kesesini kanaat ve sabırla doldurmanın kıymet ve itibar gördüğünü anlatıyor:

"Kanâʿat kenzi lâ yüfnâ" sabr-ı miftâhı râhatdır
Velîler kîsesi kıymet iʿtibârî yâ Resûlallâh (214/2)

2.2.4. لى مع الله (lî maʿallâh)[62]

"Lî maʿallâhi vakti" şeklinde olan hadis "Allah ile benim aramda öyle bir vaktim var ki; oraya ne nebiyy-i mürsel sığar, ne de melek-i mukarreb." şelindedir. Burada bahsedilen "kâbe kavseyn ev edna" makamıdır. Çünkü sadece oraya Efendimiz (sav) tek başına çıkmıştır.

Beyitte şair, Hz. Peygamber'in Mirâc hadisesine telmih yapmaktadır. Beytin ikinci mısraında geçen perde Farsça, örtü demektir. Allah ile insan arasında yetmiş bin perde olduğunu bildiren hadisi Müslim rivayet etmiştir. Tasavvufî süluk ve vuslat yolunda, bu perdelerin kaldırılması gerekir.[63]

Şair, artık tasavvuf yolunda epey ilerlemiş ki, kendisine perdelerin açıldığını söylemektedir:

---

[61] Taberânî'nin rivâyetiyle; El-Aclûnî; Keşfü'l-Hafâ, C. I, s.102.
[62] El-Aclûnî; Keşfü'l-Hafâ, C.II, H.adis Nu: 2159.
[63] Cebecioğlu, a.g.e., s. 500.

“Serâ-yı lî maᶜ allâh”da Hasan Hilmî o Sultânın
Açıldı perde-i ebvâb anın öpdüm yâ Resûlallâh (26/5)

2.3. DUÂLAR

Dualar hayatımızda önemli bir yere sahiptir. Özellikle namaz duaları. Bunlardan **“**Amentü” ve “Ettehiyyatü” şairimizce Divan’a alınmıştır. Duaların metinleri, anlamları ve Dîvân’da geçen şekilleri verilmiştir.

2.3.1. آمَنْتُ بِاللهِ (Âmentü billâhi)

Amentü, **"inandım", "iman ettim"** demektir. İman esaslarını ifâde için kullanılır. İman etmiş olmak için duada belirtilen altı esası kabul etmek şarttır. Dua şu şekildedir:

“**Âmentü billâhi** ve melēiketihî ve kütübihî ve rusülihî ve'l yevmi'l-âhıri ve bi'l-gaderi hayrihî ve şerrihi mine'llâhi teâlâ ve'l-ba'sü ba'de'l mevt haggun Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlüh.”Ben, Allah-u Teâlâ'ya, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere; hayır ve şerrin Allah-u Teâlâ'nın yaratmasıyla olduğuna inandım. Öldükten sonra dirilmek de haktır. Ben, şehadet ederim ki, Allâh-u Teâlâ'dan başka ilâh yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed (s.a.v), Onun kulu ve peygamberidir.

Bu ifade, Dîvân’da üç yerde geçer. Şair beyitlerde; “Amentü”nün doğru yola delil olduğunu,

Şu altı şey’e tasdîk didik “Âmentü billâh”dır
Tarîk-i müstâkîm üzre delîldir yâ Resûlallâh (63/3)

Hz. Muhammed (sav)’in Cebrail (as) aracılığıyla getirdiği âyetlere iman ettiğini ve

Getürdi ᶜ aşkı Cebrâîl muhabbet bihamdillâh
Muhammed dîni hatm oldı “Âmentü billâh” yâ Resûlallâh (194/2)

bu dersi okuması gerektiğini kendisine dikte etmektedir:

Ey Hasan Hilmî oku "Âmentü billâh" dersini
Hakk risâlet "Kul hüva'llâhü ehad" burhânımız (Hayatından)

2.3.2. التحيات (tahiyyât ü selâm)

Peygamber efendimiz miracda yüce Yaradan'a şunu söylemiştir:

*"**Ettehiyyatü** lillâhi **vassalevâtü** vattayyibât."*

Hayat sahibi varlıkların hayatlarıyla sundukları ibadetler, dualar ve bütün güzel söz ve davranışlar Allah'a mahsustur.

Ve Allah **'tan ona Selâm:**

"Esselâmu aleyke eyyühennebiyyu va rahmetillâhi ve berakâtuhu."

Ey nebî, Selâm, Allah'ın rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun.

Peygamber efendimiz de şu şekilde karşılık vermiş:

"Esselâmu aleynâ ve alâ ibâdillâhissâlihîn."

Selâm bize ve Allah'ın salih kullarının üzerine olsun.

Bu konuşmaya tanık olan melek Cebrail Kelime-i şehadet getiriyor:

"Eşhedü en lâ ilâhe ill Allah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasuluhu."

Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilâh yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.[64]

Şair beyitte, Miraç'taki bu olayı hatırlatmaktadır. Her gün namazlarda "Ettehiyyatü"yü okurken uzakların kendisine yakınlaştığını, bir nevi Mirac'ı yaşadığını ifade ediyor:

Hasan Hilmî "tahiyyât ü selâm" itdikce her eyyâm
Baîd ammâ yakîn eyler ırâkı yâ Resûlallâh

[64] http://www.hisar-bab.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2426:miracta-verilen-hediye-ettehiyyatu-duas&catid=112:duann-oenemi&Itemid=341, 10.08.2010.

2.4. ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARI

Allâhu Teâla'nın pek çok ismi ve sıfatı vardır. Bunun yanında hem isim hem de sıfat olanları da vardır. Kur'ân-ı Kerîm'de Allah (cc) "En güzel isimler Allâh'ındır…"[65] ve "Allah O'dur ki, O'ndan başka ilâh yoktur. En güzel isimler yalnız O'nundur."[66] âyetleriyle isimlerinin Kendisini (cc) tanıttığını kullarına duyurur. İnsanoğlu da Allah'ı (cc) tanımak ve anmak için O'nun isimlerini bilmek durumundadır."Allah'ı tanımak için O'nun isim ve sıfatlarını ezberlemek geçerli bir yol değildir… Allah'ın varlığına iman ettikten sonra Kur'ân ve sünnet ışığında isim ve sıfatlarını kendi nefsimizde ve tabiattaki tecellisinde görüp tefekkür ederek O'nu tanıyabiliriz."[67]

Allah'ı anmak ve O'na dua etmek için O'nun isim ve sıfatlarını zikrederiz. O'nu zikretmede en önde olanlar peygamberler ve veli kullardır. Tasavvuf yolcusu olan veli kulların da Allah'ın isimlerini vird edindikleri bilinir. Hasan Hilmi de bir mutasavvıf olarak Allah'ın isim ve sıfatlarından bazılarını Dîvân'ında zikretmiştir:

2.4.1. Âhir

Varlığının başlangıcı olmayan Allâhu Teâlâ'nın sonunun da olmadığını anlatan 99 isminden biridir. Beyitte de şair, bu gerçeği vurgulamaktadır:

"Hüve'l-Hakk" "Dürr-i Yektâ"dan tulûᶜ eyler güneş zâhir
"Hüve'l-evvel Hüve'l-âhir tahakkuk yâ Resûlallâh (330/2)

2.4.2. Allah

En güzel isim ve en güzel sıfatlara sahip olan… Varlığı zorunlu ve bütün övgülere lâyık bulunan zâtın adıdır. Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın bütün isim ve sıfatlarını içeren bu ismini kullanarak şeytanla mücadelesinde O'ndan yardım istemektedir:

[65] *Kur'an-ı Kerim*, A'raf, Ayet 180.
[66] *Kur'an-ı Kerim*, Taha, Ayet 8.
[67] *Esmaü'l-Hüsna*, tashih: Feyzullah Birışık, Karınca Yayınları, İstanbul 2001, s. 14.

Hasan Hilmî mücâhiddir cihâd bâbında şeytânla
Nasîr olsun ana Allâh delîl ol yâ Resûlallâh (116/3)

2.4.3. Bârî

Herhangi bir modele bağlı kalmadan bütün varlıkları uyumlu yaratan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Bâri olan Allah'ın rızası için cehaletten kurtulup, tahsil yaptığını söylüyor:

Rızâ-i Bârîçün tahsil iderdim yâ Resûlallâh
İzâle eylemek cehli murâdım yâ Resûlallâh (93/1)

2.4.4. Evvel

Başlangıcı olmayan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın Evvel oluşunu O'nun dışındaki varlıkların sonradan Allah tarafından yaratıldığını ifade ediyor:

"Hüve'l-Hakk" "Dürr-i Yektâ"dan tulûʿ eyler güneş zâhir
"Hüve'l-evvel Hüve'l-âhir tahakkuk yâ Resûlallâh (330/2)

2.4.5. Fettâh

Kullarına Rahmet kanadını açan ve her türlü müşkülleri çözüp kolaylaştıran anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, âriflerin gizlendiğini, onlara bu ma'rifeti açanın Fettâh olan Allah olduğunu ifade ediyor:

ʿÂceb gizlendi ʿârifler sükûta vardı ehlu'llâh
Saʿâdet seyfi yâ Fettâh müddever yâ Resûlallâh (34/4)

2.4.6. Gaffâr

Daima affeden, tekrarlanan günahları bağışlayan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, tevbe ederse büyük günahlarının Gaffâr olan Allah tarafından bağışlanacağını dile getiriyor:

İderse tevbe-i istigfâr kebâirden olur maʿsûm
Okur esmâ-ı yâ Gaffâr kitâbdır yâ Resûlallâh (110/5)

2.4.7. Hâdî

Hidayet lütfederek bâtıldan ve dalâletten uzaklaştıran anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın Hâdî ismiyle kendisini doğru yola hidâyet ettiğini ve cehennemden koruduğunu itiraf ediyor:

Hidâyet eyledi Hâdî sırât-ı müstakîm üzre
Cehennemden güzâr eyler musallî yâ Resûlallâh (141/2)

2.4.8. Hakk

Fiilen var olan, mevcûdiyet ve ulûhiyyeti gerçek olan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, âleme hediyenin de ma'rifetin de yaratılış bulutunun yağmurunu verenin de Hakk olan Allah olduğunu itiraf ediyor:

Murahhas maʿrifet Hakk'dan ʿatâ-i ʿâmme-i ʿâlem
Sehâb-ı hilkatin bârânı rahmet yâ Resûlallâh (22/4)

2.4.9. Hâlik

Her şeyi takdirine uygun şekilde yaratan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın Hâlık ismiyle bütün cihânı yarattığını ve tuttuğunu vurguluyor:

Yeri gögi yaradandır tutan da yâ Resûlallâh
Cihânın Hâlik'ı kudret yabânda yâ Resûlallâh (182/1)

2.4.10. Ma'bûd

Kendisine ibâdet edilen anlamında Allah'ın bir ismidir. Şair, her şeyin sahibi Allah'ın Ma'bûd olduğunu dile getiriyor:

Yere fermân nüzûl itdi yer oynar korkusundandır
Bu mülkün mâliki Maʿbûd yıkan da yâ Resûlallâh (182/2)

2.4.11. Mevlâ

Karışmaya hakkı olan, sahip, mâlik anlamında Allah'ın bir ismidir. Şair, mürîdin de mürşidin de velîsinin Mevlâ olduğunu dile getiriyor:

Bin üç yüz on iki târih karîbdir kâr u bân-ı ʿaşk
Mürîdi mürşîdi Mevlâ kalîldir yâ Resûlallâh (9/2)

2.4.12. Rab

Terbiye eden anlamında Allah'ın bir ismidir. Şair, Allah'ı anmayı unuttuğu için O'nun terbiye edici ismine sığınıyor ve af diliyor:

Didi yâ Râb unutduk biz bu semâı okurduk biz
Gafûrsun sana muhtâcız şefâʿat yâ Resûlallâh (69/18)

2.4.13. Rahîm

Esirgeyen, bağışlayan, engin merhamet sahibi, dünyada kendisine inanıp emirlerini yerine getirenleri âhirette ebedi nimetlerle mükafatlandıracak olan anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Yemen'den gelen mânevî kokuların Rahîm olan Allah'tan geldiğini söylüyor:

Eser rüzgâr gelür reyhân Yemen'den yâ Resûlallâh
Kokar gönlüm o reyhânı Rahîm'den yâ Resûlallâh (239/1)

2.4.14. Rahmân

İnsan olsun hayvan olsun, mü'min olsun kâfir olsun hiçbir fark gözetmeksizin her canlının her türlü rızkını veren ve onları koruyup gözeten anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın Rahmân ismiyle Hz. Peygamber'e kavuşma rahmetini bağışladığını ifâde ediyor:

"Mine'r-Rahmân" muhabbetdir vüsûlün yâ Resûlallâh
Halîlullâh rahmetdir usûlün yâ Resûlallâh (260/1)

2.4.15. Settâr

Günahları, kusurları örten anlamında Allah'ın bir ismidir. Şair, Allah'ın Esmâsı'ndan iki ismi kendine yardımcı olarak görür. Bunlardan biri de Settâr ismidir:

Esmâ-i Hüsnâ'dan iki esmâ muʿînimdir
Biri Settâr biri Gaffâr ki yol var yâ Resûlallâh (10/8)

2.4.16. Tevfîk

Yardım gönderen anlamında Allah'ın bir ismidir. Şair, Allah'ın Tevfîk ismiyle kendisine yardım gönderdiğini ve bu şekilde muvaffak olduğunu itiraf ediyor:

Bu niyyetle idüp tekmîl muvaffak eyledi Tevfîk
Riyâdan saklasun Mevlâ refîkim yâ Resûlallâh (93/2)

2.4.17. Vehhâb

Her çeşit nimeti hiçbir karşılık beklemeden bol bol bağışlayıp veren anlamında Allah'ın 99 isminden biridir. Şair, Allah'ın kullarını günahlarına rağmen Vehhâb ismiyle tecellileriyle donattığını söylüyor:

Hüdâ saklar belâlardan ʿadâlet eylebân şâhı
Tecellî kılsa ol Vehhâb muʿammer yâ Resûlallâh (34/6)

2.5. HZ. PEYGAMBER'İN İSİMLERİ, SIFATLARI

Edebiyatımızda önemli bir yer teşkil eden na'tlarda Hz. Peygamber (sav)'in çok çeşitli isimleri ve sıfatları zikredilmiştir ve Hz. Peygamber (sav)in çeşitli özellikleri etrafında teşbihler, mecazlar oluşmuştur. "Bu isimlerin bir kısmı Kur'ân-ı Kerîm'de, hadislerde, kendisinden önce gelen mukaddes kitap ve sayfalarda belirtilmiş, bir kısmı Esmâ-i Hüsnâ ve diğer peygamberlerin isimleriyle ortak olmuş, diğerleri de dini edebi kültürümüzde yalnızca O (sav)'e has özel adlar olarak

kullanılmıştır."[68]Bunlardan bazıları incelediğimiz Dîvân'da geçmektedir. Biz de bunları aşağıdaki şekilde inceledik.

2.5.1. Ahmed

Hz. Peygamber (sav)'in hamd anlamına gelen bu ismi, O (sav)'e doğumundan önce verilmiştir.[69] İlk Yaratılan ruh O (sav)'in ruhudur ve Allah âlemleri O (sav)'in yüzü suyu hürmetine yaratmıştır. Beyitte şair, buna işaret eder. Hz. Peygamber (sav)'in Arş'ta Ahmed olan isminin yeryüzünde Muhammed olduğunu hatırlatır:

Yazılmış ʿarşa tâ nâmın Ahmed yâ Resûlallâh
Okurlar ümmetin yerde Muhammed yâ Resûlallâh (128/1)

2.5.2. Arslan-ı Âzam

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in azametli bir arslan gibi olduğunu ve ümmetini koruduğunu ifade ederken, bu nimetle sevindiğini dile getiriyor:

Sen ol arslân-ı Aʿzam'sın seninle ümmetin mahfüz
Hasan Hilmî sürûr eyler ne niʿmet yâ Resûlallâh (318/3)

2.5.3. Cihânın Sûret-i Rahmânı

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in yüzünde ilahi nurun ışığının ortaya çıktığını, O (sav)'in bu şekilde cihânı aydınlatarak, rahmet olduğunu belirtiyor:

Yüzünde pertev-i nûr-ı ilâhî oldı çün zâhir
Cihânın sûret-i Rahmânı sensin yâ Resûlallâh (127/2)

[68] Yeniterzi, a.g.e, s. 163.
[69] Yeniterzi, a.g.e, s. 170.

2.5.4. Erhame'l-Mücrim

Günahkârlara merhamet eden demektir. Şair, cürmünün çok olduğunu, Rasûlullah (sav)'ın günahkârlara şefâat etme özelliğiyle kendisine şefâat etmezse cehennemde yanacağını söyleyerek imdât bekliyor:

Ki senden rahmet olmazsa yanarım ben cehennemde
Ki sensin "erhame'l-mücrim" şefâʿat yâ Resûlallâh (69/2)

2.5.5. Habîb

Habîb sevgili demektir. Hz. Peygamber(sav), Allah'ın sevgilisidir. Allah'ın sevgisine ulaşmak O (sav)'i sevmekle kolaylaşacağı ve O (sav) Allah ile kullar arasında bir köprü olduğu için, kulların da sevgilisidir. Şair de Hz. Peygamber (sav)'in isminin bir anahtar olduğunu, fettâh olan Allah'ın cennet kapılarını Habîb'i hatırına açacağını vurgulamaktadır:

Sekiz cenet cemâlindir mübârek isminiz miftâh
Açar ebvâbı ol Fettah Habîb'sin yâ Resûlallâh (71/7)

2.5.6. Habîr

Hz. Peygamber (sav)'in bu ismi, haber veren anlamındadır. Hz. Peygamber (sav) Allah'ın emirlerini insanlara duyurmuştur, bu yönüyle Habîr'dir. Şair, ezelde ruhunun Rasûlullah ile olan vuslatını hatırlayınca vücudunun paramparça olduğunu, kulların ezelde verdikleri sözü unuttuklarını; fakat Hz. Muhammed (sav) insanlara bunu Habîr sıfatıyla bildirdiğini ifade ediyor:

Ezelde vuslatın zevki gelince hâtıra bir dem
Vücûdum târumâr itdi Habîr'sin yâ Resûlallâh (7/3)

2.5.7. Kerîm

Hz. Peygamber (sav)'in bu ismi, iyi ahlâk, cömertlik anlamlarındadır. Hakka Sûresi 40. âyette geçmektedir. Şair, kendisine tövbenin nasip olduğunu ve Hz. Peygamber (sav)'in onun biatını cömertliğiyle kabul ettiğini söyleyerek şükrediyor:

Nasîb oldı bihamdillâh enîbû hırkasın geydim
Şükür bîᶜ at elin virdin kerîmsin yâ Resûlallâh (4/2)

2.5.8. Mahmûd

Hz. Peygamber (sav)'in bu ismi Ahmed ismiyle aynı kökten gelir ve hamd, övgü anlamlarındadır. Ezan duasında geçer ve O(sav), Mirâç'ta en yüksek makam olan Makâm-ı Mahmûd'a ulaştığı için de bu ada sahiptir. Şair bu isminin cennette yazılı olduğunu ve cennetin en üst makamının O (sav)'e ait olduğunu belirtir:

Bir ismin aslı Mahmûd'dur yazılmış cennet içinde
Makâmın cennet-i Mahmûd şerîfdir yâ Resûlallâh (75/5)

2.5.9. Medâr-ı Âleme Rahmet

Şair, Hz. Peygamber(sav)'in de âlemlere rahmet olduğunu, dünyanın O (sav) için dönüp durduğunu hatırlatıyor:

Zemîn ehli zevâl bulmaz zamân âhir zamân olsa
Medâr-ı ᶜ âleme rahmet Muhammed yâ Resûlallâh (128/2)

2.5.10. Meyve-i Kudret

Hz. Peygamber (sav)'in na'im cennetine bezetmenin dahi çok büyük bir hata olacağını, asıl cennetin O (sav) olduğunu vurguluyor:

Naᶜ îmi cennete teşbih ki haşâ eylemem zâtın
Muhabbet meyve-i kudret ki sensin yâ Resûlallâh (42/2)

2.5.11. Muhammed

Hz. Peygamber (sav)’in bu ismi de övülen, övgüye lâyık anlamlarındadır ve Ahmed, Mahmûd isimleriyle aynı kökten gelir. Kelime-i tevhidde (Lailahe illallah Muhammedün Resûlallâh) geçmektedir. Şair, O (sav)’in âleme rahmet olduğunu ve O (sav) sayesinde yeryüzünün ayakta durduğunu vurguluyor:

Zemîn ehli zevâl bulmaz zamân âhir zamân olsa
Medâr-ı ʿâleme rahmet Muhammed yâ Resûlallâh (128/2)

2.5.12. Mustafâ

Hz. Peygamber (sav)’in bu ismi, saf temiz olan demektir. Şair, O (sav) için gece kuşu gibi dönüp durduğunu, gece gündüz O (sav)’in dîvânesi olup, O (sav)’i hiç gönlünden çıkarmadığını büyük bir aşkla dillendiriyor:

Mürg-ı şeb-pervâneyim yâ Muhammed Mustafâ
Rûz u şeb-divâneyim yâ Muhammed Mustafâ (133/1)

2.5.13. Pâr

Şair, Hz. Peygamber (sav)’in parlayan bir ışık olduğunu söyleyerek, muhabbetle gönlünün mumunu yakmasını istiyor:

Elim kârda gönül yârda ki pârsın yâ Resûlallâh
Muhabbetle gönül şemʿin uyandır yâ Resûlallâh (13/1)

2.5.14. Peygamber-i Âhir Zaman

Hz. Peygamber (sav)’in ahir zaman peygamberi olduğuna vurgu yaparak, O (sav)’in aşkıyla kendisinin misk gibi koktuğunu söylüyor:

Sen ol peygamber-i âhir zamânsın yâ Nebiyyallâh
Hasan Hilmî de ʿaşk miski kokarmış yâ Resûlallâh (277/3)

2.5.15. Rahîm

Rahîm aynı zamanda Allah'ın bir ismidir. Hz. Peygamber (sav) çok merhametli olduğu için O (sav)'e bu isim verilmiştir. Tevbe Sûresi 128. âyette bu isim geçmektedir. Şair, Hz. Peygamber (sav)' istemektedir. O (sav)'in Rahîmiyetine sığınarak O (sav)'den yardım istemektedir. Aslında bir nevi şefâat dilemektedir:

El etdim istedim zâtın sıfâtın yâ Resûlallâh
Külah geydim günâhkârım Rahîmʿ sin yâ Resûlallâh (4/1)

2.5.16. Rahmeten li'l-âlemîn[70]

Şair, aciz bir dilenci olduğunu, buna karşı Hz. Peygamber (sav)'in de âlemlere rahmet olduğunu ifade ederek, Hz. Peygamber (sav)'den ihsan bekliyor:

Sâ'ilem ihsân senin ʿ âcizem noksân benim
"Rahmetenʿ lil-âlemin"sin yâ Muhammed Mustafâ (133/2)

2.5.17. Sultan

Hasan Hilmi beyitte, gönlündeki îmân nûrunun bir nimet ve saadet olduğunu ve Allah'ın Hz. Muhammed gibi bir sultanı bize lutfetmesiyle nimet ve saadeti yani îmânı elde edebildiğimizi anlatıyor:

Ne niʿ metdir bu devlet ki sadırda nûr-ı imânı
Bize lutf eyledi Allâh Muhammed gibi Sultânı (1/1)

2.5.18. Şirin Sözlü Va'iz

Hz. Peygamber (sav)'in tatlı dilli oluşunu, O (sav)'in bu özelliğiyle insanların kalplerini fethettiğini biliyoruz. Şairimiz de Hz. Peygamber (sav)'in bu yönüne işaret ediyor. O (sav)'in tatlı sözlü bir uyarıcı olduğunu, tatlı diliyle bakırları bile altına

[70] "Rahmetenʿ lil-alemin" için bk. ayetler bölümü.

çevirdiğini-çocuklarını diri diri toprağa gömen acımasız insanlar, merhamet abidesine dönmüştür- anlatıyor.

Ne şîrin sözli vâʿizdir erir kalbler kalay gibi
Bakırlar altun olmuşdur sözi kimyâ-yı Subhâni (1/3)

2.5.19. Tabîb

Tabîb, bugünkü adıyla doktordur. Hz. Peygamber (sav) de mânevî dertlere derman olan bir tabîbdir. Hasan Hilmi de hem günahları hem de Rasûlullah'a olan özleminden dolayı hastadır. Derdinin dermanı ise Hz. Peygamber (sav)'dir:

Hasan Hilmî ʿilâc ister tabîbsin dertlere dermân
Okur Kur'ân yazar fermân muhibdir yâ Resûlallâh (12/5)

2.5.20. Tarîk-ı Nûr-ı Kur'ân

Hz. Peygamber (sav)'in Kur'ân nûrunun yolu olduğunu, O (sav)'in ümmetlerinin uçarak arşa varabileceğini ve uçuşlarının çift yönlü olduğunu, yani her iki âlemde de mutlu olacaklarını söylüyor:

Uçar ümmetleri anın tuyûrı zü'l-cenâheyn'dir
Tarîk-ı nûr-ı Kur'ân'dır gönüller ʿarş-ı Rahmâni (1/2)

2.5.21. Tükenmez Südlü Deryâ

Şair, gönlünü vücudunda gıdasız kalmış masum bir yetime benzetiyor ve tükenmeyen sütü olan Hz. Peygamber (sav)'den gönlünü doyurmak için süt istiyor:

Gönül mehdî vücûdumda gıdâsız bir yetîm maʿsûm
Tükenmez südlü deryâsın ki süd vir yâ Resûlallâh (13/2)

2.5.22. Üstâz

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in hasretiyle yandığını, O (sav)'in kendisine üstâd olmasıyla yaralarının iyileşeceğini, O (sav)'e duyduğu hasretin ancak bu şekilde dineceğini haykırıyor:

Cigerler hasretin çekdi harâretden harâb oldı
Bizi maʿmûr iden üstâz ki sensin yâ Resûlallâh (43/8)

2.5.23. Vahîd

Hz. Peygamber (sav)'in bu ismi, tek olan anlamındadır. Şair, namazdaki çeşitli unsurların Allah'a yakınlığı sağladığına işaret ederken, kıyam, tahiyyat ve şehâdet kelimesinde Hz. Peygamber(sav)'in adının Allah'ın adıyla birlikte geçmesi dolayısıyla isminin bu yakınlıkla müsavi olduğunu dile getirmektedir:

İkâmetde tahiyyatda teşehhüdde takarrüb var
Müsâvîdir müsemmânız vahîdsin yâ Resûlallâh (4/3)

2.6. HZ.PEYGAMBER ETRAFINDA OLUŞAN TEŞBİH VE MECAZLAR

2.6.1. Aşkı: Burak / Gıda / Şifâ

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in aşkının Burak gibi olduğu ve sıratı hızlıca geçerek uzak cennetlere bu sayede varılabileceği üzerinde durur:

Sıratı geçmege ʿaşkın Burâk'dır yâ Resûlallâh
Sekiz cennet işitdim pek ırâkdır yâ Resûlallâh (215/1)

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in aşkının sofrasının açıldığını söyleyerek aşıkları sofraya buyur etmektedir. Bu sofradaki yiyeceklerin onların ruhlarına gıda olduğunu vurgulamaktadır:

Açıldı sofra-i ʿaşkın buyursun ʿâşıkân gelsün
Taʿâmı ruh-ı ʿuşşâka gıdâdır yâ Resûlallâh   (195/2)

Hz. Peygamber (sav)'in aşkının şerbeti şifâdır ve içenler iyileşirler. Şarâbı da hastalara rahmettir:

Şifâdır şerbet-i ʿaşkın içen hasta bulur sıhhat
Şarâbın hastaya rahmet ʿatâ mı yâ Resûlallâh   (151/2)

2.6.2. Cemâli: Ravza-i Kalbin Sehâbı / Bir Gülşende Gül / Gonca Güllerden . Azîz /Cennet-iTûbâ / Sekiz Cennet / Nüsha-i Kudret

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in cemâlinin, kalbinin bulutu olduğunu ve bu buluttan kalbine kitabi inciler yağdığını,

Cemâlin ravza-i kalbin sehâbı yâ Resûlallâh
Yagar dürdâneler kalbden kitâbi yâ Resûlallâh   (27/1)

Hz. Peygamber (sav)'in cemâlinin ezeldeki o güzel bahçede yani cennette bir gül olduğunu, bu bahçedeki bülbülün, Hz. Peygamber (sav)'in nağmelerinin şaire uzaktan gelen nağmeler olduğunu dile getiriyor:

Uzakdan nagme-i câna ezeldir bülbül kudsi
Cemâlin öyle bir gülşende güldür yâ Resûlallâh   (149/2)

Muhabbet gülleri nasıl sütten tatlıysa, Hz. Peygamber (sav)'in cemâli de gonca güllerden daha azîzdir:

Muhabbet şekkeri südden elezdir yâ Resûlallâh
Cemâlin gonca güllerden ʿazîzdir yâ Resûlallâh   (334/1)

Tûbâ cenneti, Hz. Peygamber (sav)'in cemâlidir:

Kemâlin bâg-ı kudretdir cemâlin Cennet-i Tûbâ
Şerîᶜat meyve-i hüsnâ senindir yâ Resûlallâh (2/2)

Hz. Peygamber (sav)'in cemâli sekiz cennettir. İsmi de bu cennetlerin kapısını açan anahtardır:

Sekiz cenet cemâlindir mübârek isminiz miftâh
Açar ebvâbı ol Fettah Habîb'sin yâ Resûlallâh (71/7)

Hz. Peygamber (sav)'in cemâli, kudret sayfalarıdır ve enbiyâların da mührüdür:

Nüsha-i kudret cemâlin enbiyâlar hâtemi
Virdim olsun tâ kıyâmet yâ Muhammed Mustafâ (133/3)

2.6.3. Hayâli: Hamr-ı Hâlis / Kühel

Hz. Peygamber (sav)'in hayali, hâlis bir şaraba benzetilmiş, sekiz cennet şarâbından daha lezzetli olduğu vurgulanmıştır. Şair, bu şarabın kendisine ab u hayat olduğunu itiraf ediyor:

Hayâlin hamr-ı hâlisdir bana âb u hayât oldur
Sekiz cennet şarâbından elezdir yâ Resûlallâh (98/2)

Hz. Peygamber (sav)'in hayalini, şair gözünde bir sürme olarak düşünüyor ve bunu sağlam bir ip gibi olduğunu dile getiriyor:

Hayâlin hâlime mahsûs gözümde bir kühel ammâ
Yazılmış sırrıma "hable'l-metîn"dir yâ Resûlallâh (149/5)

2.6.4. İsmi: Cihâna Âfitâb / Güneş

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in isminin gönülleri aydınlatan bir güneş olduğunu, böylelikle gönlünün yarıldığını ve içinden nice cevherler çıktığını söylüyor. Şairin gönlü Hz. Peygamber (sav)'in sevgisiyle güzelleşmiştir:

Sadef şak oldı sadrımda çıkar andan cevâhirler
Senin ismin gönüllerde güneşdir yâ Resûlallâh (44/2)

Zemîn eyledin teşrîf ü Muhammed Mustafâ sensin
Cihâna âfitâb ismin reşîddir yâ Resûlallâh (75/7)

2.6.5. Kemâli: Leyle-i Mi'râc / Bâg-ı Kudret

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in Mîrâç'ta kemalinin son noktasına ulaştığını ifade ederek, Mîrâç olayını hatırlatıyor:

Kemâlin Leyle-i Mîʿrâc irişdin "kâbe kavseyn"e
Bunu inkâr iden kâfir Ebû Cehil'dir yâ Resûlallâh (149/4)

Hz. Peygamber (sav)'in kemalinin kudret bahçesi olduğunu ifade ediyor:

Kemâlin bâg-ı kudretdir cemâlin Cennet-i Tûbâ
Şerîʿat meyve-i hüsnâ senindir yâ Resûlallâh (2/2)

2.6.6. Sözü: Kevser

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in yüzünün cennetten farklı olmadığını, sözünün ise Kevser olduğunu dile getiriyor. Kevser, mahşerde sadece inananların yararlanabileceği hiç bitmeyen en tatlı ve şifalı sudur. Aynı Hz. Peygamber (sav)'in sözü gibi:

Muhabbet misk-i cennetdir latîfdir yâ Resûlallâh
Yüzün cennet sözün Kevs̱er şerîfdir yâ Resûlallâh (333/1)

2.6.7. Vücûdu: Nûr-ı Ervâh-ı Rusûl / Nûr-ı Kudret / Rahmet-i Kevn ü Mekân

Hz. Peygamber (sav)'in vücudu, bütün resullerin nurudur:

Vücûdun nûr-ı ervâhı rusûldür yâ Resûlallâh
Göründi cüz-i aʿzam ʿayn-ı güldür yâ Resûlallâh (149/1)

Hz. Peygamber (sav)'in bu özelliği na'tlarda, O (sav)'in bir mucizesi olarak ele alınmış, tasavvufî olarak "ehadiyet" makamının sahibi olan Efendimiz (sav)'de kesretten bir iz bulunmaması için gölgesinin olmadığı söylenmiştir.[71]

Hz. Peygamber (sav)'in vücudunun kudret nuru olduğunu, bunun için gölgesi olamayacağını belirtiyor:

Vücûdun nûr-ı kudretdir anınçün sâyesi olmaz
Medînen bâg-ı cennetdir girince yâ Resûlallâh (3/2)

Hz. Peygamber (sav)'in vücudunun zaman ve mekândan münezzeh olduğunu hatırlatıyor:

Vücûdun rahmet-i kevn ü mekândır yâ Resûlallâh
Zuhûrun bâis̱ ü emn ü emândır yâ Resûlallâh (101/1)

2.6.8. Zâtı-Sıfâtı: Gönül / Muhabbet Mushafı

Şair, Hz. Peygamber (sav)'in zâtının ve sıfatının levhasının gönül olduğunu, gönle bu kitabın nakşının mührünün yazıldığını,

Gönüldür Levha-i zâtın sıfâtın yâ Resûlallâh
Yazılmış hâtem-i nakş-ı kitâbın yâ Resûlallâh (155/1

[71] Seyyid Muhammed Nur, a.g.e., s. 204.

Hz. Peygamber (sav)'in zatının ve sıfatının muhabbet kitabı olduğunu ve âşıkların buradan Allah Kelâmı'nı okuduklarını dile getiriyor:

Muhabbet mushâfı zâtın sıfatın yâ Resûlallâh
Okur ʿâşık Kelâmullâh Kelâmın yâ Resûlallâh (339/1)

2.7. HZ. PEYGAMBER'İN ŞEFÂATİ

Kıyâmet günü Hz. Peygamber (sav)'in günahkâr kullara şefâat edeceğini âyet ve hadislerden öğreniyoruz. Duhâ Sûresi'nde "Allah (cc); sana öyle verecek, öyle verecek ki tamamen râzı ve hoşnut olacaksın, bütün dilediklerin yerine gelecek." der. Hz. Peygamber (sav) ise bir hadîs-i şerîflerinde "Her Peygamber(sav)'in kendine has ve kabule mazhar olan bir duâsı vardır. Onunla Allah'a duâ etmiştir. Ancak ben duâmı âhirette ümmetime şefâat etmek için saklıyorum." diyor. Mahşerde herkesin "nefsi" diyerek kendilerini düşündükleri zaman Hz.Muhammed (sav) "ümmetî" diyecek ve secdeye kapanıp ümmetine şefâat etmeyi isteyecektir. Hz. Peygamber (sav) secdedeyken Allah: "Yâ Muhammed, başını kaldır, iste. Dilediğin verilecektir." der. Hz.Muhammed (sav) de: "Yâ Rab ümmetî, ya Rab ümmetî" diyerek ümmetine şefâat edecektir.

Bu âyet ve hadislerden Hz. Peygamber (sav)'in şefâatinin mutlaka olacağını ümid eden na't şairleri amimi bir dille günahkârlıklarını arz edip; Yüce Peygamber'in şefâatini talep eden şiirler yazmışlardır.[72]Hasan Hilmi de Hz. Peygamber (sav)'in şefâatini istemek üzere 3 na't-ı şerif (17, 69 ve 228. iirler) yazmıştır. Bu na'tlarından biri şudur:

Naʿt-ı şerîf-i ʿale'n-nebiyyi sallallâhü teʿâlâ ʿaleyhi vesellem (17.şiir)

Ümîdim rahmet-i hakdır şefâʿat yâ Resûlallâh
Vücûdum aslı toprakdır şefâʿat yâ Resûlallâh

[72] Yeniterzi, a.g.e, s. 303.

ʿAdemden Hakk ʿanâsırla vücûdum eyledi izhâr
Gine bir gün olur maʿdum şefâʿat yâ Resûlallâh

Beden hâkiki rûh bâkî bir ismi nefs-i nâtıkdır
Hasan Hilmî hayât ister şefâʿat yâ Resûlallâh

Gönül hasta hekîm ister şefâʿatle şifâ gönder
Hasan Hilmî kulun kemter garîbem yâ Resûlallâh

2.8. DÎVÂNDA ADI GEÇEN PEYGAMBERLER

Na'tlarda Hz. Peygamber ile birlikte diğer peygamberler, sahabeler, dört halife, ehl-i beyt, sahabeler, melekler ve O'nunla ilgisi olan pek çok şahsiyete yer verilmektedir. Hasan Hilmi Dîvânı'nda geçenleri aşağıdaki şekilde sınıflandırdık:

2.8.1. Hz. Âdem

Hz. Âdem ilk insan ve ilk peygamber olarak "cennette iken 'Levh-i Mahfuz'a baktı. Dünya'ya inerse soyundan Muhammed Rasûlullah (sav) isminde bir peygamber geleceğini öğrendi. Böyle bir peygamberin babası olma şeref ve saâdetini kaçırmamak için kendisine yasaklanan ağaca yaklaştı ve meyvesinden yedi. O'nun için önemli olan dünyaya inmek ve Hz. Muhammed (sav)'in dünyaya gelmesine imkân tanımaktı. Cennette bulunması veya bulunmaması ise O'nun için önemli değildi…[73]

Hasan Hilmi'nin bu beytinde anlatılanları Hâfız Muhammed Tevfik Bursa Emir Sultan Türbesi'nde bulanan bir levhadaki kıtasında benzer şekilde dile getirmiştir:

" Gubar-ı payine almam cihanı ya Rasulallah
Değişmem muyine heft asumanı ya Rasulallah
Duyunca makdem-i teşrifin Aden sulb-i pakinden
Değişti habbeye bağ-ı cinanı ya Rasulallah"

[73] Ahmet Lütfi Kazancı; *Peygamberler Tarihi,* Nil Yayınları, İstanbul 1997, s. 52.

Şairimizin, beytinde benzer bir ifade kullanması bizde bu levhayı okuduğu ve etkilendiği hissini uyandırıyor:

Tuyunca Hazret-i Âdem senin teşrîfini bir dem
Degişdi habbeye bâg-ı Cinânı yâ Resûlallâh (343/2)

2.8.2. Hz. Nûh

Tufan Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır: " Bunun üzerine, biz de, şarıl şarıl dökülen bir suya, gök kapılarını açtık. Yeri de, kaynaklar halinde fışkırttık da, (her iki su) takdir edilmiş bir emir üzerinde birleşiverdi."[74] Beyitte de şair, Nuh Tufânı'na telmih yapmaktadır. Günahkâr olan ümmetin Nuh Tufânı'ndan bu yana tekrar tuğyana düştüğünü belirtmektedir:

Zuhûrı üç yüz on sekizdir ki geçti Nûh-ı tûfânî
Bu ümmet oldı tugyânî ne kısmet yâ Resûlallâh (45/4)

2.8.3. Hz. İbrâhim

Hz. İbrâhim (as) oğlu Hz. İsmâil (as) ile imtihan olunmuştur. Şair beyitte, bu olaya telmih yapmaktadır:

Muhabbet ᶜayn-ı İsmâᶜîl belâ İbrâhîm Halîlullâh
Günâhım fi'l-mesel koçdur mukırsem yâ Resûlallâh (171/5)

2.8.4. Hz. İshâk

Şair Hz. İshâk (as)'ın kavminin kendisine tabi olduğuna telmih yapmaktadır:

Zuhûr itdi beni'l-Esfer muᶜayyen yâ Resûlallâh
Kıyâm itdi beni'l-İshâk mübeyyen yâ Resûlallâh (34/1)

---

[74] *Kur'an-ı Kerim*, Kamer, Ayet 11-12.

2.8.5. Hz. İsmâil

Dini kaynaklara göre Hz. İbrâhim (as) bir gece rüyâsında oğlu Hz. İsmâil (as)'ı kurban ettiğini gördü. Uyandığında da Cebrâîl (as) aracılığıyla bu bir emir olarak geldi… Hz. İbrâhim (as) belli tereddütlerden sonra oğlunun da desteğiyle kurban etmeye karar verdi. Bunun üzerine Allah (cc) gökten bir koç indirdi.[75] Şairimiz bu beyitte Hz. İsmâil (as)'ın kurban edilmesi olayına telmih yapmaktadır:

Göründü nev cemâl şimdi taʿaşşuk eylesün ʿuşşâk
Kesildi kebş-i İsmâʿîl fedâyâ yâ Resûlallâh (32/5)

2.8.6. Hz. Eyyûb

Eyyüb (as) ihtiyarlığında bir hastalığa tutulmuş ve şifâ bulamamıştır. Buna ilave olarak bütün malını kaybetmiş, çocuklarının hepsi ölmüştür. Buna rağmen hiç şikâyet etmemiştir. Beyitte şairimiz, çile çekme bakımından kendisini Hz. Eyyüb (as)'a benzetmektedir ve Hz. Peygamber'den yardım dilemektedir:

Tükenmez çileler çekdim civâr-ı dâr-ı Eyyûb'da
Hasan Hilmî nusretler teceddût yâ Resûlallâh (257/3)

2.8.7. Hz. Mûsâ

Kavmi Hz. Mûsâ (as)'dan va'd ettiği kitabı getirmesini istedi. Hz. Mûsâ (as) da bunu Rabb'inden diledi. Bunun üzerine Allah O'na Tûr dağına çıkması emretti. Hz. Mûsâ (as) burada kırk gün kaldı ve Rabb'iyle konuştu.[76] Ayrıca burada Rabb'ini görmek istedi ve Allah dağa tecelli etti. Şair de bu beyitte, Hz. Mûsâ (as)'ın yaşadığı bu olaya telmihte bulunmaktadır:

Muhabbet Tur-ı Sînâ'dır tecellî yâ Resûlallâh
Bu ilham asl-ı Mûsâ'dır tesellî yâ Resûlallâh (231/1)

[75] Kazancı, a.g.e., s. 225-231.
[76] M. Asım Köksal; *Peygamberler Tarihi*, Diyanet Vakfı Yayınları Ankara 2007, s. 69.

2.8.8. Hz. Hızır

Hızır (as) âb-ı hayat suyunu bulmuş ve ölümsüzlüğü yakalamıştır. Kendisine hikmet ilmi verildiği de bilinir. Şair de, Hızır (as)'ın bu yönünü cihâna can veren ve yerin göğün direği ifadeleriyle anlatmaktadır:

Cihâna cân viren cânân Hızır'dır yâ Resûlallâh
Yerin gögün diregi de Hızır'dır yâ Resûlallâh (176/1)

2.8.9. Hz. İlyâs

Söylentilere göre Hz. İlyâs (as), Hz. Hızır ile bir subaşında buluşmuş ve oturup sohbet etmiştir.[77] İskender ise her ne kadar onlara yetişmeye çalışsa da yetişememiş ve yolunu kaybetmiştir. Şair beyitte, Hızır ve İlyâs'ın birlikte âb-ı hayatı bulmalarına telmih yapmıştır:

İçüp âb-ı zülâlinden Hızır İlyâs hayât buldı
Haber İskenderin olsun nasîb yok yâ Resûlallâh (68/4)

2.8.10. Hz. Süleymân

Allah Teâlâ tarafından rüzgâr Hz. Süleymân (as)'ın emrine verilmiştir. Kasırga gibi değil mülayim bir şekilde esen ve eserken Hz. Süleymân (as)'ı ve onun dilediklerini de beraberinde alıp götüren rüzgâr. Peygamberler Sultanı (sav) nereye dilerse oraya götürür bırakırdı.[78] Şair beyitte, Hz. Süleymân (as)'ın âyette ifade edildiği üzere rüzgâra emrinin geçmesi ve Sebe Melîkesi Belkıs'ın tahtını göz açıp kapama süresinde getirmesi olayına telmih yapmaktadır:

Hasan Hilmî muhabbetle bugün taht-ı Süleymân'dır
Musahhar kıldı rüzgârı muhabbet yâ Resûlallâh (7/7)

---

77 Kazancı, a.g.e., s. 191.
78 *Kur'an-ı Kerim*, Sad, 22.

2.8.11. Hz. Lokmân

Lokmân (as) Nübüvvet, krallık ve Hikmet arasında muhayyer kılınmış O'da Hikmet'i tercih etmiştir.[79] Hasan Hilmi beyitte, Hz. Lokmân (as)'ın kendisine verilen hikmetle mânevî hastalıklara ilâç verdiğine telmih yaparak gönlünün Lokmân gibi tabib olduğunu söylüyor:

Hasan Hilmî gönül Lokmân haber vir hastalar gelsün
Maraz ehli ilâc alsun tabîbim yâ Resûlallâh (39/4)

2.9. DÖRT HALÎFE

Hasan Hilmi, Hz. Peygamber (sav)'in dört güzide dostunun sırasıyla Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali olduğunu dile getirerek bu dört halîfenin önemine vurgu yapar:

Cihâr-ı yâr-ı güzînindir halîfendir ʿale't-tertib
Ebû Bekrî ʿÖmer ʿÖsmân ʿAlî'dir yâ Resûlallâh (107/6)

2.10. EHL-İ BEYT

Ev halkı anlamına gelen bu terim İslam tarihinde Hz. Peygamber (sav)'in aile fertleri için kullanılmıştır.[80] Şair, ehl-i beytten Hz. Hasan'ı şehzadeliğiyle, Hz. Hüseyin'i ihvanlığıyla, Hz. Ali'yi veliliğiyle ve peygamber damadı oluşuyla ve Hz. Fâtımâ'yı da yeryüzüne güneş ve peygamber kızı olmasıyla ve Hz. Peygamber (sav)'e yakınlıkları ile aşağıdaki müstakil şiirinde anmıştır:

Senin şehzâdenin ismi Hasan'dır yâ Resûlallâh
Dahî ihvân bî-şübhe Huseyn'dir yâ Resûlallâh (59/1)

---

[79] Köksal, a.g.e.. s. 230
[80] Fikret Karaman vd.; *Dini Kavramlar Sözlüğü* , Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 137.

Hasan nureyn ayneynim Huseyn kalb-i hayâtımdır
ʿ Alî dâmâtınız Hakkâ velîdir yâ Resûlallâh (59/2)

Kızındır Fâtımâ ümmî zemîne âfitâb togdı
Ehl-i Beyti sevmeyen melʿ ûn Yezîddir yâ Resûlallâh (59/3)

2.11. SAHÂBELER

2.11.1. Eyyüb el-Ensârî

Şair, İstanbul'da kabri bulunan Eyyüp el-Ensârî'nin şefaatçisi olduğunu dile getiriyor:

Garîbem gurbete düşdüm mihman Hâlidîn-i Zeyd
Şefîʿ im Eyyüb'el-Ensârî beg güzel Sultânımız

2.11.2. Hâlidîn-i Zeyd

Hasan Hilmi, Hâlidin-i Zeyd'in kendisine gurbette arkadaş olduğunu dile getiriyor:

Garîbem gurbete düşdüm mihman Hâlidîn-i Zeyd
Şefîʿ im Eyyüb'el-Ensârî beg güzel Sultânımız

2.12. MELEKLER

2.12.1. Cebrâîl

Şair Cebrâîl'in getirdiği vahyi badeye, Resûlallâh'ı ise kadehe benzetmektedir. Kendilerinin de iman içeceğini bu içki meclisinde içtiklerini ifade ediyor:

Kuruldı meclîs-i ʿ işret içildi bâde-i îmân
Getürdü bâde-i Cibrîl kadehsin yâ Resûlallâh (343/6)

2.12.2. Dört Büyük Melek

Beyitte, bilinen dört büyük melek sırasıyla, Cebrâîl; akıl, Mikaîl ve İsrafîl; fikir, Azraîl ise can teslim alan melekler olarak zikredilmiştir:

ʿAkıl Cebrâ'îl fikir Mîkâ'îl ü İsrâfîl
Teslim-i ʿAzrâ'îl Hasan Hilmî yâ Resûlallâh (231/3)

2.12.3. Münker Nekir

Hayır ve şerri kabir de sorgulamaya memur edilmiş melekler şairce beyitte zikredilmiştir:

Yazar Münkir Nekir me'mur hayır şer dâim efʿâlim
Yazıldı dürlü ʿisyânım hafîdir yâ Resûlallâh (18/2)

2.12.4. Kirâmen Katibîn

Kulun dünyada iken işlediği her türlü ameli yazan melekler olarak bilinene Kirâmen Katibîn'in, şairin Hz. Peygamber'e (sav) aşkına şahit olduklarını vurguluyor:

Yazarsam nâme-i ʿaşkın Kirâmen Kâtibîn şâhid
Huzûra ʿarz olundukca s̱evâbdan yâ Resûlallâh (328/2)

2.13. DİĞER ŞAHSİYETLER

2.13.1. Şah Bahâeddin

Şah Bahâuddin, Nakşibendî tarîkatının kurcusu olarak bilinir. Nakşibendîlik, Fatih Sultan Mehmet zamanında İstanbul'a girdi. Osmanlı padişahları bu tarîkatı himaye ettiler.[81] Şairimiz de bu dönemde yaşamış bir Nakşibendî mensubu olarak şeyhini ve onun yolunu övmektedir:

[81] Karaman, a.g.e., s. 513.

Muhammed Şah Bahaiddîn cihâda Nakşibendîdir
Bu dinin pâdişâhı harbe muʿîndir yâ Resûlallâh (309/2)

2.13.2. İmâm-ı A'zam Ebu Hanîfe

Dört büyük mezbepten biri olan Hanefi Mezhebi'nin kurucusu olan İmam-ı A'zam Ebu Hanîfe, *"ilmin özünü bulmuştur, ilmin son noktasına ulaşmıştır, en yüksek derecesine çıkmıştır. Meselelerin içini, dışını inceler, her taraftan deşeler, mahiyetini anlar, usulleriyle hallederdi. Fikriyle, ilmiyle ve münazaralarıyla asrının dikkatini çekmiş, bütün ilim dünyasını meşgul etmiştir."*[82] Şair beyitte, İmam-ı A'zam Ebu Hanîfe'yi dinin kâbesine imam olarak kabul ettiğini ifade ediyor:

Sirâcı ümmetim didin sözün hakdır haber virdin
İmâmdır kaʿbe-i dîne İmam Aʿzam yâ Resûlallâh (132/2)

2.13.3. Mehdî

Sözlükte hidayete eren, hidâyete vesile olan vs. anlamlarına gelen *mehdi,* âhir zamanda gelip yeryüzünü adaletle dolduracak kişi olarak bilinir ve tasavvufî çevrede bu inanç destek görmüştür.[83]Bir mutasavvıf olan Hasan Hilmi aşağıdaki beytinde bu düşünceyi dile getirmiştir:

Muhabbet maʿsûmı âhir zamân Mehdî'ye mahsûsdur
Sabîler defterinde firâmûşum yâ Resûlallâh (285/2)

2.13.4. Ashâb-ı Kehf

Mağara halkı, mağara sahipleri demektir. Ashab-ı Kehf ile kastedilen insanlar; kâfir bir toplumdan kaçıp dağda bir mağaraya sığınan bir gurup mü'mindir. Kur'an'ın 18. suresi, adını bu kıssadan almıştır. Sûrenin 9-26. âyetlerin de bu kıssa

---

[82] Muhammed Ebu Zehra; *Ebu Hanife*, Çev.; Osman Keskioğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 74.
[83] Karaman, a.g.e., s. 418.

anlatılmaktadır.[84] Şair, Ashab-ı Kehf üzerine müstakil bir şiir yazmıştır. Onların yanındaki köpeğin de cennetlik olduğu kaynaklarda dile getirilir. Hasan Hilmi de beytinde, Resûlallâh'ın Kıtmirine kitmir olmayı diliyor:

Bugün Ashâb-ı Kehf oldum uyurmîm yâ Resûlallâh
ʿ Âceb *Kıtmîr*ine kıtmîr olurmîm yâ Resûlallâh (21/1)

Muhabbetle vezîr oldun saʿ âdet sana *Yemlîhâ*
Kerâmet *Makselînâ*'da bilürmîm yâ Resûlallâh (21/2)

Mis̱âl-i ʿ aşkı *Mis̱linâ* süyünmez âteş-i kudret
Murâda irdi ol *Mernûş* görürmîm yâ Resûlallâh (21/3)

Debernûş dâimâ hakkdır devâ ister Teʿ âlâdan
Şifâ-i *Şâzenûş* virse içermîm yâ Resûlallâh (21/4)

Kefeştatayyûş tarîk-i bâg ile baldır
Magara bekçisi Kıtmîr'e kıtmîrmîm yâ Resûlallâh (21/5)

Hasan Hilmî muhabbetle şerîʿ at gârına girdi
Medînen ʿ âşıkı olsa vezîrmîm yâ Resûlallâh (21/6)

2.13.5. Ebû Leheb

Şair beyitte, Ebu Leheb'in inkârından ve *hatab hamalı* [85]oluşundan bahsedilmektedir:

Muhabbet bâg-ı ikrârda çiçekdir yâ Resûlallâh
Ebû Leheb ider inkâr köpekdir yâ Resûlallâh (108/1)

---

[84] Karaman, a.g.e., s. 35.
[85] *Kur'an-ı Kerim*, Tebbet, Ayet 1.

Hasan Hilmî Ebû Leheb hatab hammâlı oldîse
Yanar yârin cehennemde hatabdır yâ Resûlallâh (108/4)

2.13.6. Ebû Cehil

Şair Ebû Cehil'i kör, sağır, Hakk'ı duymayan, süt yerine zehir tercih eden biri olarak, cehennemde ebedi kalacağını vurgular:

Gözi kördür güneş görmez sagırdır Hakk'ı işitmez
Ebû Cehil cehennemde ebeddir yâ Resûlallâh (108/2)

Yılan sîretli düşmanlar süd içmezse zehir içsün
Südü inkâr iden kâfir Ebû Cehil'dir yâ Resûlallâh (145/)

Ebû Cehil cehennemde yanar bî-şek müebbeddir
Hasan Hilmî virir fetvâ hakemnâ yâ Resûlallâh (160/3)

İʿâde-i maʿdûm münkir hakîmler mezhebi bâtıl
Bular kâfir Ebû Câhil hecâyız yâ Resûlallâh (51/4)

2.13.7. Ebû Tâlib

Beyitte şair, Ebu Talib'in her ne kadar Hz. Peygamberi sevse de Allah'ın ona hidâyeti nasip etmediğini söylüyor:

Ebû Tâlib taleb kıldı senin dîdârını gördi
Hidâyet itmedi Tevfik ʿazâbdır yâ Resûlallâh (108/3)

2.13.8. Nemrûd

Hz. İbrahîm'i ateşe atan Nemrud'un ateşine kendisinin de atıldığını Hz. İbrahîm'e Allah ateşi nasıl serin kıldıysa, kendisine de gülistan eylemesi için Resûlallâh'dan imdat bekliyor:

Atıldım nâr-ı Nemrûda yanarım yâ Resûlallâh
ʿAceb kimden gelür imdâd bakarım yâ Resûlallâh   (56/1)

Halîl'e nâr-ı Nemrûd'ı gülüstân eyleyen Allâh
Gülüstanla ider imdâd umarım yâ Resûlallâh   (56/2)

2.13.9. Firavûn

Şair, Firavûn'u çürük süde benzetirken hendisini ise halis süt içen biri olarak telakki eder:

Çürük südden yogurd olmaz mişâli geldi ol Firʿavn
Hasan Hilmî hâlis südden içendir yâ Resûlallâh   (153/3)

2.13.10. Yezîd

Şair beyitte, Yezid'i Ehl-i Beyt düşmanı, lanetlenmiş biri olarak görür:

Kızındır Fâtımâ ümmî zemîne âfitâb togdı
Ehl-i Beyti sevmeyen melʿûn Yezîd'dir yâ Resûlallâh   (59/3)

2.13.11. Sultan Hamîd Gâzî

Hasan Hilmi beyitte, Abdulhamid'i şerîatın sahibi olarak görür ve onun adaletine tâbi olduğunu dile getirir:

Şerîʿat tahtına mâlik sâhîh Sultan Hamîd Gâzi
Hasan Hilmî muhîb dâî ʿadâlet yâ Resûlallâh   (243/3)

2.13.12. İskender

İskender tarihte ve edebiyatta çok çeşitli şekillerde anılmaktadır. Rivâyetlere göre Hızır ile İskender birlikte bir yere gittiler. Hızır acıkınca yanında getirdiği pişmiş balıkları yemek için çıkardı. Elini yıkadığı sudan bir damlası o balığa damladı

ve balık dirilip suya atladı. Hızır o sudan içti. İskender ise bundan mahrum oldu.[86] İskender'in bazı kaynaklarda Peygamber olduğu, bazı kaynaklarda ise kahraman bir savaşçı olduğu, bazılarında Hıristiyan bazılarında da Müslüman olduğu ile ilgili bilgiler vardır.[87] Beyitte de, İskender'in bu efsanevî özelliğinden ve kahramanlığından bahsedilmektedir:

Tâc-ı İskender ne dıraht-ı Süleymân istemem
Sen şehin kurbânıyam yâ Muhammed Mustafâ (133/4)

2.13.13. Leylâ ile Mecnûn

Şair Leylâ ile Mecnûn'un birbirlerine olan efsanevî aşklarını Resûlallâh'a duyduğu aşkla karşılaştırmaktadır:

Gönül sahra-yı ʿaşkında gezerse yâ Resûlallâh
ʿAceb Leylâ'ya Mecnûn'dur gönül de yâ Resûlallâh (321/1)

2.13.14. Meddâh-ı Nazîm

Yaşadığı asrın ünlü na't şairi olan Nazîm[88] her fenni bilmesiyle ve Hz. Peygamberin methini yazmasıyla şairce anılmaktadır:

Muhabbet müstakim medhin kitâbından beyân eyler
Meddâh-ı Nâzım her fenne fâ'ik yâ Resûlallâh (331/2)

---

[86] Taberi, C.2, s. 140.
[87] Bk: İskender Pala; *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları,* İstanbul 2005, s. 335-374.
[88] Nihad Sami Banarlı; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 2001, C.II, s. 750.

2.14. DÎVÂNDA GEÇEN MEKÂNLAR

2.14.1. Ülkeler

2.14.1.1. Arabistan

Şair, Arabistan ile Türkistan'ı karşılaştırarak bulunduğu Türk yurdunda kendisinin hevâ ve hevesleriyle yaşadığını, Arabistan'ın ise Hz. Peygamberin orada neşet etmesi sebebiyle kendisine daha sevgili geldiğini ve manevi anlamda daha aydınlık olduğunu dillendiriyor:

Hasan Hilmî hevâ sahrâsını terk eyle Türkistân
Muhabbetlü ʿArabistân münevver yâ Resûlallâh (281/3)

2.14.1.2. Diyâr-ı Rûm

Ebû Eyyüb el- Ensâri Hazretlerinin Anadolu'ya gelmesinin ve kabrinin İstanbul'da bulunması Türk yurdu Anadolu'ya Allah'ın bir ihsanı olduğunu vurgular:

Diyâr-ı Rûm'a ol Sultân şefîʿ-i fazl u ihsândır
Ebâ Eyyûb el-Ensârî sahâben yâ Resûlallâh (76/2)

2.14.1.3. Türkistan

Şair, Arabistan ve Türkistan'ı mânevi yönleriyle karşılaştırmaktadır:

Hasan Hilmî hevâ sahrâsını terk eyle Türkistân
Muhabbetlü ʿArabistân münevver yâ Resûlallâh (281/3)

2.14.2. Şehirler

2.14.2.1. Bağdad

İlim ve kültür merkezi olan Bağdat gibi kendi ruhunun da harap olduğunu, harap olan ilmin tekrar geri gelmesini Hz. Peygamberden istiyor:

Yetişdir rûhuma imdâd harâbdır Basra ile Bagdâd
Sen ihsân eyle dergâh-ı Hüdâyî yâ Resûlallâh   (112/2)

2.14.2.2. Basra

Basra'nın da Bağdat gibi ilim ve kültür merkezi olması, - harap olması yönüyle - aynı kaderi paylaştığı ele alınmıştır:

Yetişdir rûhuma imdâd harâbdır Basra ile Bagdâd
Sen ihsân eyle dergâh-ı Hüdâyî yâ Resûlallâh   (112/2)

2.14.2.3. Cidde

Beyitte, Hz. Âdem ve Hz. Havvâ'nın yasak meyveyi yemeleri üzerine Hz. Havvâ'nın Cidde'ye indirilmesi ve nesillerinden bazılarının günâha gireceğini görerek pişman olması ve Hz. Peygamberden şefaat istediği ele alınmıştır:

Düşünce Cidde'ye Havva nedâmet eyledi âh âh
Didi evlâdıma eyvâh şefâᶜat yâ Resûlallâh   (69/9)

2.14.2.4. Halep

Şair beyitte, Halep'in mânevî anlamda şifâlı bir yer olduğundan bahseder:

Şefâᶜatlü şifâ yâgı Halep'de yâ Resûlallâh
Haber aldım tabîb ammâ Yemen'de yâ Resûlallâh   (87/1)

2.14.2.5. İslambol

Şairin yaşadığı dönemde İstanbul'un, mânevî ilim merkezlerinden biri olduğundan dolayı çeşitli yerlerden bu şehre bu ilmi tahsil etmek için gelindiği vurgulanmaktadır:

Merâkım kalmadı köyde firâr itdim cehâletden
Şükür İslambol'a ʿilme yetişdim yâ Resûlallâh (179/4)

2.14.2.6. Kerbelâ

Şair bu beyitte, Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in şehit edilmesi olayına telmih yaparak, buna muhalefet edecek kimsenin daha doğmadığını belirtir:

Muhabbetlü musîbetdir kurulmuş Kerlebâ kürsî
Muhâlif kim okur dersi yelîddir yâ Resûlallâh (59/4)

2.14.2.7. Kûfe

Şair, Kûfe şehrinin şeriâtın uygulanması yönüyle üstünlüğünden bahsetmiştir:

ʿİmâdî ʿArş-ı Aʿlâ'ya dikilmiş Ravza-i kudret
Hayâtı Kûfe-i Dicle şerîʿat yâ Resûlallâh (49/2)

2.14.2.8. Medîne

Hz. Peygamberin Ravza'sı Medîne'dedir. Bunun için âşıkların gönlü hep orada olmak ister. Şair beyti bu yönüyle ele almıştır:

Muhabbet Sidre-i rûh'dur Medînen ʿâşıka menzîl
Hasan Hilmî nüzûl itse gerekdir yâ Resûlallâh (203/3)

2.14.2.9. Mekke

Beyitte, Mekke'nin fethinden ve bu fetihle cennet kapılarının Müslümanlara açıldığından bahsedilmektedir:

Dikildi Mekke'ye sancâg bilindi yâ Resûlallâh
Sekiz cennet kapuları açıldı yâ Resûlallâh (165/1)

2.14.2.10. Yemen

Yemen'in mânevî yönünden bahsedilerek, bu mânevî ruhun kokusunun eserek kendi ruhuna kadar geldiğini dile getirir:

Eser rüzgâr gelür reyhân Yemen'den yâ Resûlallâh
Kokar gönlüm o reyhânı Rahîm'den yâ Resûlallâh (239/1)

2.14.3. Dağlar

2.14.3.1. Arafat Dağı

Şair, Hac'cın rükünlerinden biri olan vakfenin yapıldığı ve Allah'ın kullarına "Lebbeyk" dediği Arafat Dağı'na mânevî bir dağ olması nedeniyle atıfta bulunmuştur:

Ey Hasan Hilmî o zemzem ehl-i ʿaşka es'salâ
Lebbeyk ʿÂrafât Tâgı'dır yâ Resûlallâh gönül (23/4)

2.14.3.2. Serendip Dağı

Hz. Âdem, cennette yasak meyveyi yemesi üzerine dünyadaki bu dağa indirilmiş, günâhına pişmân olmuş ve Hz. Peygamber'den şefâat istemiştir. Beyitte Hz. Âdem'in yaşadığı bu olaya ve yere telmih yapılmıştır:

Serendip Tâgı'na Âdem inince kaldı hayretle
Didi yâ Rab kusur bende şefâʿat yâ Resûlallâh (69/10)

2.14.3.3. Tûr-ı Sînâ

Şair, Hz. Mûsâ'nın Tûr-ı Sînâ'da Allah'ı görmek istemesi olayına telmih yaparak kendisiyle Hz. Mûsâ arasında bu duygu açısından bir bağlantı kurmuştur:

Gönül gökler gibi gürler çıkarsa Tûr-ı Sînâ'da
Hasan Hilmî nazar kılsa muʿakkid yâ Resûlallâh (177/3)

2.14.4. Nehirler

2.14.4.1. Ceyhan

Beyitte Ceyhan Nehri, şeriâtın hüküm sürdüğü yerlerden geçmesi yönüyle ele alınmıştır:

Tarîkat hak hakîkat Hakk Hudâ-i maʿrifet bilmek
Îrân-ı Seyhân'a masîs-i Ceyhân hep şerîʿat yâ Resûlallâh (49/3)

2.14.4.2. Dicle

Beyitte Dicle Nehri, şeriâtın hüküm sürdüğü Kûfe'den geçmesi yönüyle ele alınmıştır:

ʿİmâdî ʿArş-ı Aʿlâ'ya dikilmiş Ravza-i kudret
Hayâtı Kûfe-i Dicle şerîʿat yâ Resûlallâh (49/2)

2.14.4.3. Nil

Beyitte, Nil Nehri'nden mübarek yerlerden geçmesi ve Nil'in geçtiği yerlerin şerîat toprakları olması sebebiyle bahsedilmektedir:

Akar Nil mübârekdir şerîʿat yâ Resûlallâh
Kırâtı bâgı bagdadır şerîʿat yâ Resûlallâh (49/1)

2.14.4.4. Seyhan

Beyitte, Seyhan Nehri'nin de adı geçen diğer diğer nehirler gibi şerîatın hüküm sürdüğü topraklardan geçmesiyle mübarek oluşu hatırlatılıyor:

Tarîkat hak hakîkat Hakk Hudâ-i maʿrifet bilmek
Îrân-ı Seyhân'a masîs-i Ceyhân hep şerîʿat yâ Resûlallâh   (49/3)

2.14.5. Efsanevi Mekânlar

2.14.5.1. Arş-ı A'lâ

Şair, Arş-ı Alâ'yı Hz. Peygamberin Mirâc ile çıktığı en yüce makam olarak ele almış, kendisinin mirâcının da namaz olduğunu ifade etmiştir:

Yeşil atlas döşenmişdir zemînden ʿArş-ı Aʿlâ'ya
Seherde seyr-i miʿrâcım namâzdır yâ Resûlallâh   (159/2)

2.14.5.2. Kaf Dağı

Şair, öyle âşıktır ki aşkı dünya'ya sığmaz, efsanevî bir dağ olan Kaf Dağı'nda bülbül olup gülleri gezer:

Bu rûhum bülbül ü gülçîn gezer Kâf tâgı ʿaşk üzre
Bu seyyâhda kusûr itse kabâhat yâ Resûlallâh   (183/2)

2.14.5.3. Levh-i Mahfûz

Şair beyitte, sabrederek hikmete ulaşılacağını ve insanı cehenneme koyanın da kibir olduğunu ifade ederek, Levh-i Mahfûz'u bunların yazıldığı ibret levhası olması yönüyle ele alır:

Sabırdır hikmete ʿibret yazılmış "Levh-i Mahfûz"da
Cehennem nefs-i insânda kibirdir yâ Resûlallâh   (148/2)

2.14.5.4. Maçîn

Muhabbet kokusun her yerde duyulduğunu ve en uzak mekân olan Maçin'e bile saçıldığını ifade ediyor:

Muhabbet miski neşr oldı tuyuldı yâ Resûlallâh
Ne hâcet miski Mâçîn'e saçıldı yâ Resûlallâh (81/1)

2.14.5.5. Sidre-i A'lâ

Sidre-i A'la Miraç olayında Hz Peygamber'in çıktığı en yüksek yer olarak ele alınmaktadır:

Makâmın zâtı "ev ednâ" ʿurûcun "Sidre-i Aʿlâ"
Nüzûlün "Kâbe Kavseyn" şerefdir yâ Resûlallâh (203/2)

2.14.6. Kutsal Mekânlar

2.14.6.1. Bâbü's-Selâm

Hz. Peygamberin Mekke'ye ilk girişlerinde Mescid-i Haram'a girerken kullandıkları kapı olan[89] Babü's-Selâm beyitte, muhabbetin anahtarı olarak ele alınmıştır:

Sefer sofrasına niʿmet gelür vakt-i seher senden
Mehabbet miftâhı Bâbüʿs-Selâm'ı yâ Resûlallâh (28/2)

2.14.6.2. Bedir

Şair beyitte, Bedir Savaşı'nda sema ehlinin mücâhidlere nazar kılmasını hatırlatıyor:

Nazar kılsun semâ ehli muhabbet şemsine dilde
Yüzükdür gurre-i Bedri tamâmım yâ Resûlallâh (272/2)

[89] Talha Uğurluel; *Peygamber Efendimiz'in İzinde Mekke-Medine,* Işık Yayınları, İzmir 2007 s.133.

2.14.6.3. Beyt-i Ma’mûru’l-Atîk

Şair, ezelden yemin ettiğini, Kâbe nasıl yönelinen bir yer ise gönlün de Kâbe (Beyt-i maʿmûr’ul-ʿatîk) gibi olduğunu belirtiyor:

Nüsha-i ʿilmi ezel “Nahnu Kasemnâ” kaʿbemiz
Beyt-i Maʿmûr’ıl-ʿAtîk’dir yâ Resûlallâh gönül (23/2)

2.14.6.4. Dâru’s-Selâm

Şair, Hz. Peygamber’e ve O’nun Ravza’sına o kadar muhabbet duymaktadır ki mübarek bir kapı olan Dâru’s-Selâm’a Ravza’yı tercih etmektedir:

Memât ölmez muhabbetdir vefâtın Hayyu’l-İnsândır
Degişmem Ravzana Dâru’s-Selâm’ı yâ Resûlallâh (28/4)

2.14.6.5. Ebvâ

Şair Ebva’yı, fethedilen önemli bir yer olarak ele almaktadır:

Muhabbet bâbı fi’l-vâkıʿ belâdır feth-i Ebvâyî
Muʿînim zikr-i sübhânı kefâdır yâ Resûlallâh (103/3)

2.14.6.6. Kâbe

Kâbe’den, Hz. Peygamberin doğduğu mekânda olması yönüyle bahsedilmektedir:

Zemîn-i Kaʿbe’ye teşrîf idince yevm-i is̱neyde
Okundı mevlîdin Ahmed Muhammed yâ Resûlallâh (343/5)

2.14.6.7. Mina

Mina Hac için önemli bir mevkidir. Şair, Mina'nın önemine rağmen Hz. Peygamber'e duyduğu muhabbetten dolayı Medîne'nin kendisine Kâbe ve Mina gibi geldiğini belirtmektedir:

Hasan Hilmî okur "Lebbeyk" seher vakti tavâf eyler
Medinendir bana Ka^cbe Minâ da yâ Resûlallâh (87/4)

2.14.6.8. Ümmü'l-Kurâ

Şair, hacca gitme iştiyakından dolayı haccın yapıldığı yerde bulunan Ümmü'l-Kurâ'da gözü kalmıştır:

Muhabbetle zehirlendim nedendir hac nasîb olmaz
Sözüm hakdır gözüm kaldı Ümmü'l- Kurâ'da yâ Resûlallâh (87/3)

2.15. TASAVVUFİ UNSURLAR

Tasavvuf, "Arapça'da *'yün giymek'* anlamında bir kelime. Kul ile Allah arasında ihsan olayının gerçekleşmesi veya kulun ihsân vasfını kazanmasının yollarını gösteren bir ilim."[90]İ.Pala'da tasavvufu *"İslam mistisizmi"* diye tarif eder ve tasavvufun temelini yaratılış nazarisinin oluşturduğunu, tasavvufun esasının ise, ilâhi aşk olduğunu söyler.[91] Abdülkadir Geylani'ye göre "*tasavvuf, sekiz esas üzerine kurulmuştur: İbrahim (as)'ın cömertliği, İshak (as)'ın rızası, Eyyüb (as)'ın sabrı, Zekeriyya (as)'ın işareti, Yahya (as)'ın gurbeti, Musa (as)'ın tevazuu, İsa (as)'ın seyahati, Efendimiz; Nebimiz Muhammed (sav)'in fakrı.*"[92] İnsan ilâhi aşka ulaşarak yaratılışını gerçekleştirmiş olacaktır ki, bunun yolu da bu esaslardan geçer.

Tasavvuftaki belli mertebelerle her insan kendi yaratılışını tamamlar. Bu noktaya ulaşabilmek için çok çetin bir yol vardır. Hz. Mevlana tasavvuftaki bu ruhi

[90] Cebecioğlu, a.g.e., s.629.
[91] İskender Pala; *Divan Edebiyatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999, s.36-37.
[92] Abdulkadir Geylani; *Fütuhu'l-Gayb,* mütercim: İ. Aslan, D.Çakır, Gelenek Yayınları, İstanbul 2006, s.168.

yolculuk için *"Eğer ağaçta hareket kabiliyeti olsaydı, ayağı ile başı ile bir yerden diğer bir yere gidebilseydi, ne testere azabı çeker, ne de balta yaraları alırdı.*[93] der. Bazıları bu yolculukta yollarda takılır kalır, bazıları daha yükseğe çıkma cesaretini gösteremez, bulunduğu yere razı olur; kimi de bu zorluğa katlanamayıp geri döner. Kiminin de bu yolu hiç bilmediği ya da bu yola teveccüh etmediği görülür. İşte bu yolda yaşanan ve yaşanması gereken hallerin tasavvufta çeşitli adları vardır. Mutasavvıflar bu hallerin bazılarına ya da tamamına muttalî olurken içlerindeki hisleri ifade etme ihtiyacı duymuşlardır. Bunlar mutasavvıf şairlerdir. Bu şairlerin şiirlerinde bu halleri ifade eden terimler kullanılmıştır. Hasan Hilmi de Dîvân'ında bu terimlerden bazılarını kullanmıştır. Biz de şairin kullandığı tasavvuf terimlerinin[94] geçtiği beyitleri aşağıdaki şekilde inceledik:

2.15.1. Ârif

Şair, kalbi keşif yoluyla Allah'ı bilen âriflerin halk içinde gizli olduğunu, bilinemeyeceğini ve ârif olmanın da Allah'ın kalpleri açmasıyla ulaşılabilecek bir saâdet oluşunu ifade ediyor:

ᶜÂceb gizlendi ᶜârifler sükûta vardı ehlu'llâh
Saᶜâdet seyfi yâ Fettâh müddever yâ Resûlallâh (34/4)

2.15.2. Âşık

Mevlana Mesnevi'de şöyle der: Aşıkların varlıkla işi yoktur; aşıkların sermayesiz karı vardır… Âşıklar yoklukta çadır kurar; yokluk gibi bir renk ve bir kişidirler…[95]

Beyitte, tasavvuf yolunda her çileye razı olan Peygamber âşıklarından bu yönleriyle bahsedilmiştir:

---

[93] Şefik Can; *Hz. Mevlana, Hayatı, Şahsiyeti, Fikirleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1995, s. 224.
[94] Tasavvuf Terimleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bk.: Ethem Cebecioğlu; *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul 2004.
[95] Mevlana Celaleddin Rumi; *Mesnevi,* Hzl.: Adnan Karaismailoğlu, Akçağ Yayınları, Ankara 2004. C.I., s. 382

Kemerbend oldı ʿâşıklar melekler askeri geldi
Getürdi ʿaşkı Cebrâîl Cebel-i Hırâ'dan yâ Resûlallâh (192/2)

2.15.3. Aşk

Tasavvufta Allah' a duyulan aşırı sevgi anlamındaki kelime beyitte, Hz. Peygamberin vahiy aldığı Hıra Mağarası'nın bulunduğu Nur Dağı'ndan esmesi yönüyle kullanılmaktadır:

Muhabbet şimşegi çakdı zî-selemden yâ Resûlallâh
Bu ʿaşk yelleri esdi Cebel-i Nûr'dan yâ Resûlallâh (192/1)

2.15.4. Ayne'l-yakîn

Hz. Peygamberin hayatının gören gözlere bir ibret olacağını bu tasavvufî terimle ifade etmiştir:

Mübârek ravzanı görsem yüzüm sürsem taʿaşşukla
Hayâtın hâtıra " ʿayne'l-yakîn"dir yâ Resûlallâh (316/2)

2.15.5. Aynu'l-ayan

Cihâdın aynu'l-ayan derecesinde parlak bir cennet nimeti olduğunu ve şairin gözünden de Hz. Peygamberin parlak cemâli hiç gitmemektedir:

Cihada rûşînâ " ʿaynu'l-ʿayân"dır hûriye-i cennet
Cemâlin bir nefes gitmez gözümden yâ Resûlallâh (292/2)

2.15.6. Bende

Şerîatın bütün kurallarına uyanların Hakka gerçekten de köle olduklarını ifade eden şair kendisinin de bu gerçekleri açık seçik söylediğini vurguluyor:

Şerîᶜat hâmili Hakk'a bendedir yâ Resûlallâh
Yazar Hakkı ᶜayân eyler dilimdir yâ Resûlallâh (156/1)

2.15.7. Fenâ

Şair beyitte, Hz. Peygamberin fâniyi bırakıp bekayı istemesi üzerinde duruyor:

Fenâyı nefy idüp bizzât bekâyı ihtiyâr itdin
Bir kadin müstakîm dîni ehl-i îmâna yâ Resûlallâh (64/2)

2.15.8. Fenâfillâh / Bekâbillah

"*Fena*, üç kısımdır; beka da üç kısım. Fenanın birinci kısmı şudur: Kul öylesine fani olur ki, kendi nefsinde en küçük bir haz kalmaz, bir kısmı da Hakk'ı kendi nefsi için istemekten haya etmesidir. Diğeri de, Allah'tan, O'ndan başkasını istemekten haya etmesidir. Böylece, o kul Mevla'nın dostluğunda hep hayran kalır.

*Beka*nın birinci kısmı marifetele bekaya ulaşmaktır. Sonra muhabbet bekasıyla baki olmak; sonra da ilahi dostluk bekasıyla bekaya ulaşmaktır. Demek ki, fena, kulun beşeriyet vasıflarının yok olması; beka da beşeriyet vasıflarına karşı Rabbani sıfatlar kazanmasıdır."[96]

"Allah'ta fâni oldukça bekabillâhı bulduğunu ifade eden şair, bu ulaştığı mertebeye *Nakşıbendî* tarîkatının hikmetleriyle gerçekleştiğini belirtiyor. Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri de "Marifetname"sinde;

"Seçkin Allah dostlarının tercih ettiği yol olan Nakşibendi yolunun gizli ve Mevla'ya yaklaştırıcı en yakın yol, o yola girenin her kemale malik olup hali gizli, ve ilahi dostluk huzuruyla kalbi mesrur olduğunu, sapıklık korkusu, tehlike ve bıkkınlık endişelerinden emin olup, Mevla'ya ulaştırıcı o saf ve berrak aşk şarabından neşe dolduğunu" ifade eder."[97]

---

[96] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri; *Marifetname,* İstanbul 1991, C.3, s. 954.
[97] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, a.g.e., s. 957.

“Fenâfillâhî”den “seyr-i bekâbillâhi” irdikce
Hasan Hilmî hikmet zebân-ı Nakşıbendî yâ Resûlallâh   (282/3)

2.15.9. Hablü’l-metîn

Muhabbet Allah’a ulaşmada sağlam bir ip gibidir. Şair bu vesileyle Hz. Peygamberin bu sağlam iple hakka’l-yakîne ulaştığını ifade ediyor:

Muhabbet ʿâşıka “hable’l-metîn”dir yâ Resûlallâh
Nübüvvet hâtemi “hakka’l-yakîn”dir yâ Resûlallâh   (316/1)

2.15.10. Hafî

Letâif-i hamsenin biri ve dördüncüsü “gizli olan” anlamındaki hafîyi beyitte şair, Hz. Peygamberin aşkıyla seher vaktinde çektiği virdlerle ulaştığı bir makam olarak görüyor:

Hafî esrâr-ı ʿaşkınla çeküp vird-i sehergâhı
Cihâna münteşir oldı görürdüm yâ Resûlallâh   (30/2)

2.15.11. Hakîkat

Gerçek anlamına gelen ve tarîkatta üçüncü mertebe olan hakîkat beyitte şair, öncelikle gül bahçesini seyrederek şerîat yoluna girdiğini, sonrasında kırmızı güle meylederek hakîkat noktasına ulaştığını ifade ediyor:

Gönül gülzârı seyr eyler şerîʿat bâgına girdi
Gül-i hamrâya meyl itdi hakîkat yâ Resûlallâh   (15/2)

2.15.12. Hakk

Şair, nefsini isteklerini terk ederek Mevlâ’nın aşkının yolunu tercih etmiştir. Velilik makamındaki şaire göre kerâmet, tek gerçeğin hakîkat olduğunu görmektir:

Hevâ-yı nefs-i terk itdim reh-güzârım ʿaşk-ı Mevlâ'da
Kerâmet mesnedinde Hakk hakîkat yâ Resûlallâh (243/2)

2.15.13. Hakka'l-yakîn

İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn ve hakka'l-yakîn; sırasıyla bilmek, görmek ve tatmak makamlarını ifade eden mertebelerin sonuncusudur. Şair beyitte, amel tevhidle süslendiği taktirde hakka'l-yakîn cennetine ulaşılabileceğini söylüyor:

Hasan Hilmî ʿamel bugdây anı tevhîd dakîk eyler
O niʿmet cennet-i "hakka'l-yakîn" yâ Resûlallâh (223/3)

2.15.14. Hidâyet

Şair, gönlünün hasta olduğunu Hz. Peygamberin muhabbetine kavuşmakla deva bulmak istediğini söylüyor. Bu isteğinin ancak kerametli bir hidayet olan tarîkat yoluyla gerçekleşebileceğini itiraf ediyor:

Marîz gönlüm devâ ister muhabbetlü visâl göster
Kerâmetlü hidâyetdir tarîkat yâ Resûlallâh (36/2)

2.15.15. İlme'l-yakîn

Şair, Hz. Peygamber'in kapısının toprağının kendi ruhunda çalkalanma meydana getirdiğini, bu aşkla O'nun natını yazacağını haykırırken bu makamın ilme'l-yakîn olduğunu vurguluyor:

Hasan Hilmî kapun hâki meger hüddâm-ı rûhânî
Yazarsa naʿtını "ʿilme'l-yakîn"dir yâ Resûlallâh (316/3)

2.15.16. İlm-i hikmet

Nesnelerin hakikatini bilip ona göre hareket etmekten bahseden ilm-i hikmeti şair, bu ilmi iyi bilen ve buna göre ilaç veren Hz. Lokmân (a.s) vesilesiyle beyitte kullanmıştır:

ʿİlacʿı "ilm-i hikmet"den okurdı Hazret-i Lokmân
Hasan Hilmî'ye hak lokmân namâzdır yâ Resûlallâh (83/3)

2.15.17. İlm-i ledünnî

Allah katından vasıtasız olarak kula verilen ilim anlamındaki terimi şair beyitte, muhabbetle özdeşleştirmiş ve muhabbetin melek olduğunu ve bu meleğin de ledün ilmine memur olduğunu ifade ederken kalpte bu muhabbeti okuyanların faydalı ilmi bulacağını ifade etmiştir:

Muhabbet bir melekdir kim "ledünnî ʿilmi"ne meʿmûr
Münâfîʿ ʿilmidir kalbde okursa yâ Resûlallâh (211/2)

2.15.18. İnâbe

Kelime olarak tövbe anlamına gelen inâbe, Nakşibendî tarîkatına göre ise mânevî eğitim almak isteyen kişinin bir mürşide başvurarak tevbe edip bağlanmasıdır. Şair beyitte, muhabbetle Nakşibendî tarîkatına bağlandığını ve bu tarîkattan tasavvuf ilmi aldığını ifade ediyor:

Muhabbet bâgıdır bildik inâbe yâ Resûlallâh
Tasavvuf ʿilmidir aldık inâbe yâ Resûlallâh (131/1)

2.15.19. İrâde

İstemek anlamındaki irâde dokuz mertebeden oluşur. İrâdenin en üst mertebesi muhabbettir. Muhabbete ulaşmak isteyen şair, çok az bir irâdeyle hakîkate ulaşabileceğine güçlü bir itikat beslemektedir:

Hakîkat gülde müstehlek bu bir cüz-i kalîl ammâ
Kaviy-yi iᶜtikâdımdır irâde yâ Resûlallâh (181/2)

2.15.20. Kerâmet

Velilere verilen olağanüstü hallere kerâmet denir. Şair beyitte, kerameti şerîat olarak görmüş, kerâmete meyletmediğini göstermiştir:

Bize Hakk'dan kerâmetdir şerîᶜat yâ Resûlallâh
Bize Hakk'dan hidâyetdir şerîᶜat yâ Resûlallâh (40/1)

2.15.21. Kudret

Mevcudatı yokluktan ortaya çıkaran kuvvet anlamına gelen kudret, Allah'a hastır. Beyitte şair, kudret bahçesini muhabbet olarak görmüştür:

Hakîkat hakda muglaksın muhabbet bâg-ı kudretde
Hidâyet miftâhı sende degil mi yâ Resûlallâh (41/4)

2.15.22. Mârifet

Kalbi sürekli itikâf halinde olan ârif kişinin bilgisine mârifet denir ki; *"Marifet denizinde boğulmak ve hakikat nuruyla yokluğa ermek saadetin doruğudur… Marifetullah, varlığı öncesiz olanın şanını yüceltmedir."*[98] Hasan Hilmi de muhabbetten destan yazdığını, âşıka mârifetin gülistân olduğunu ifade ediyor:

Hasan Hilmî garîb ümmet muhabbetden yazar destân
Maᶜrifet âşıka gülüstân degil mi yâ Resûlallâh (41/5)

---

[98] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, a.g.e., s. 800.

2.15.23. Mâsivâ

"Masiva tasavvufta, Allah dışındaki her şey demektir. Masivadan ilgiyi kesmek, dünya ve dünya nimetlerine değer vermemek, toplumdan uzaklaşmak demek değildir. Tam aksine toplum içinde yaşayarak dünya nimetlerinden faydalanmak, ancak, dünyaya ve içimdekilere kalben bağlanmamaktır." [99]Bu gerçeği bilen şair beyitte, muhabbet hançeriyle nefs-i emmâresini kestiğini böylelikle mâsivânın yani Allah dışındaki bütün sevgilerin tutuşup yandığını söylüyor:

Muhabbet hançeri kesdi hevâ-yı nefs-i emmârem
Tutuşdı mâsivâ yandı bilinsün yâ Resûlallâh (204/2)

2.15.24. Muhabbet

Muhabbetullâh, âşıkları dileklerine ulaştıran tek sebeptir. Bu, sâlikler menzilinde en yüksek makamdır ve isteklilerin en üstün dileklerinin ricâ ve temennilerinin son halkasıdır. Bu Cenâb-ı Hakk'ın cemâlini görebilmenin dayanağıdır.[100]

İᶜâne eylese lâyık muhabbet Şeyhü'l-İslâm'ı
Oturmuş ᶜaşk hâkimi cândan cesedde yâ Resûlallâh (269/2)

2.15.25. Mürîd

Tasavvufî anlamda Allah'a vuslatı arzu eden anlamına gelen mürîd, olgunlaşmanın dört aşamasından ikincisidir. Abdulkâdir Geylânî müridin hallerini açıklayarak, mürîde öğüt verirken şu ifadeleri kullanır: Dünya; eşyadan bir şeye dâir hevân, isteğin ve inancındır... Bunlardan biri sende devam ettikçe fenâ kapısındasın. Tamam ve kemâl üzere fenâ hâsıl olmadıkça, dur! Bu körükten çıkarılırsın. Kalıbın tamamlanır… Sonra Melik-i A'zâm'a çıkarılırsın… İhsâna nâil olursun… Sırlar

---

[99] Karaman, a.g.e., s. 410.
[100] Gazali; *Kimya-yı Saadet,* Hisar Yayınları, İstanbul 1978, s. 119.

senden gizlenmez… Sabırlı ol; acele etme! Kazâya râzı ol; hayrete düşme! Allah'ın ihsân, kerem, lütûf ve affına nâil olacaksın."[101]

Şair de bu ihsânlara nâil olabilmek için beyitte; "Mürid ve meczup olan, İlahi huzur ve Rabbani dostluğu tez bulur."[102] sırrınca gönlünün mürîd olmayı talep ettiğini bu yüzden bir şeyhe bağlanmak istediğini ifade ediyor:

Hasan Hilmî arar şeyhi mürîd olmak diler gönli
Hakîkat ʿâşıkın şeyhi inâbe yâ Resûlallâh (131/3)

2.15.26. Mürşîd

İrşâd eden anlamına gelen ve genellikle şeyhlere verilen bir ünvandır. Şair beyitte, muhabbeti mürşid-i kâmil olarak görüyor. Ezelden beri o miske bir iple bağlı olduğunu da ifade ediyor:

Muhabbet mürşid-i kâmil mükemmel yâ Resûlallâh
Ezel bâgında ol miskden müseccel yâ Resûlallâh (227/1)

2.15.27. Nefs-i emmâre

Hasan Hilmi kendisini mücâhid olarak görür. Düşmanı kötülüğü emreden nefsidir. Bu gazâda Hz.Peygamber'den yardım istiyor:

Hasan Hilmî mücâhiddir ʿadüvvi nefs-i emmâre
Gazâ eyler meded ister ʿasîrsem yâ Resûlallâh (102/3)

2.15.28. Postnişîn

Şeyhlik makâmına post denirken, postluk makâmına oturan şeyhlere de postnişin adı verilir. Beyitte şair, Hz. Peygamberin aşkıyla mest olduğunu ve muhabbet yerinde şeyh olduğunu duyuruyor:

---

[101] Abdulkadir Geylani, a.g.e., s. 75-76.
[102] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, a.g.e., s. 678.

Şarâb-ı ʿaşkınla mestim yâ Resûlallâh
Muhabbet sadrında post-nişînim yâ Resûlallâh (340/1)

2.15.29. Râbıta

Şair bağlılık anlamına gelen râbıtayı beyitte, bağlılığının iman nuru ile olduğunu ve bunda karar kıldığını vurguluyor:

İnâbem nûr-ı îmândır inandım yâ Resûlallâh
O nûra râbıtam vardır mukırrim yâ Resûlallâh (39/1)

2.15.30. Riyâzat

Nefsi eğitmek için onu aç, susuz ve sevdiği şeylerden mahrum bırakmak anlamına gelen riyâzatı şair, uyguladığını ve bu sayede sevinerek dertlerinden kurtulduğunu ifade ediyor:

Riyâzatla kesüp nefsi sevindim yâ Resûlallâh
Gice gündüz nice gussa çekerdim yâ Resûlallâh (198/1)

2.15.31. Sâlik

Olgunlaşmak için tasavvuf yoluna giren sâliki şair, bu yola bağlandığı takdirde rahmet bulabilecek tasavvuf yolcusu olarak görür:

Devâ dînin diregidir enîbû sâlike rahmet
Hasan Hilmî mürîd hikmet dakîkdir yâ Resûlallâh (9/3)

2.15.32. Sır / Esrâr

Gizli anlamındaki sır, kalpte bulunan Rabbânî bir latîfedir. Esrâr ise sırrın çoğuludur. Şair beyitte, şerîat ile tarîkatı karşılaştırarak, tarîkatın bir sır olduğunu, şerîatın ise örtü olduğunu ifade ediyor:

Tarîkat sırr-ı esrardır şeriᶜat eylemiş mestûr
Senin ᶜaşkın bana mesrûr degil mi yâ Resûlallâh (41/3)

2.15.33. Sûfî

Sûfî tasavvufî anlamda Hakk'a ulaşmak için yolculuğa devam eden mutasavvıftır. Şair, sûfî olmanın safâ olduğunu, buna ulaşmak için de ahlakını düzeltmek için cefâ çektiğini söylüyor:

Safâdır sûretâ hâlim sûfîdir yâ Resûlallâh
Cefâdır sîretim seyr it sefîydir yâ Resûlallâh (18/1)

2.15.34. Şerîat

Şaire göre, cennet muhabbetin bir meyvesidir; İslam dininin dayanağı da şeriattır:

Bekâ mülki Hasan Hilmî mehabbet meyvesindendir
ᶜİmâdı dîn-i İslâmın şerîᶜat yâ Resûlallâh (235/3)

2.15.35. Tarîkat

Tarîkat, şerîattan sonraki bir üst mertebedir. Hasan Hilmi de beytinde bu gerçeği ifade ediyor. Diyor ki: " Şerîat şifâ meyhânesidir; tarîkat ise safâ aşkhânesidir."

Şifâ meyhânesi şimdi şerîᶜat yâ Resûlallâh
Safâ ᶜaşkhânesi bildim tarîkat yâ Resûlallâh (15/1)

2.15.36. Tecellî

Tecellî, gaybden gelen ve kalpte ortaya çıkan nurlardır. Şair de beyitte, aşkın methinin muhabbet olduğunu, Sübhân'ın tecelli kılmasıyla aşk methinin muhabbete dönüşmesini diliyor:

Hasan Hilmî mübârekdir muhabbet medh-i ʿaşk olsun
Tecellî kılsa Sübhânı tebeddül yâ Resûlallâh   (227/3)

2.15.37. Tevhîd

Birlik anlamına gelen tevhîd, Allah'ın zatını aklî ve zihnî her şeyden uzak tutmaktır. Tevhîd üç şeyle olur: Allah'ı rubûbiyetle tanımak, vahdâniyetle ikrar etmek ve eş ve benzer olanları O'ndan nefyetmek. Bu gerçekler ışığında şair, bu hakîkatin anahtarının tevhîd ilmi olduğunu vurgular:

Hakîkat ʿilmine miftâh mecâzen ʿilm-i tevhîddir
Bütün dünyâyı terk itmek inâbe yâ Resûlallâh   (131/2)

2.15.38. Velî

Sürekli ibâdet eden, isyândan ve şehvetlerden uzak duran âriflere velî denir ki, bu kullar kanaatkâr kullardır. "Kana'at tükenmeyen bir hazinedir." hadisi ışığında Hasan Hilmi de bu yolun yolcusu olarak beytinde kana'ati hazine olarak görür, veliler arasında kesesini kana'at ve sabırla doldurmanın kıymet ve itibar gördüğünü vurgular:

Kanâʿat kenzi "lâ yüfnâ" sabr-ı miftâhı râhatdır
Velîler kîsesi kıymet iʿtibârî yâ Resûlallâh   (214/2)

2.15.39. Vird

Her gün rutin olarak belli dua ve zikirleri yapmak anlamına gelen virddir. Virdler genellikle gece veya seher vaktinde yapılır. Şair de, bir tarîkat ehli olarak seher vakitlerinde Hz. Peygamber'i andığını ve kendisiyle beraber bütün cihâna da bu zikrin yayıldığını gördüğünü söylüyor:

Hafî esrâr-ı ʿaşkınla çeküp vird-i sehergâhı
Cihâna münteşir oldı görürdüm yâ Resûlallâh   (30/2)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hasan Hilmi (?-1896'ds.) : Divan şairidir. Edirne'nin Hasköy ilçesi Salman köyü, Güllüvî cemaatindendir. Münzevî Hilmi diye tanınır.

Sultan Abdülhamid Han zamanında yaşamış, mutasavvıf bir şairimizdir. Hicri 1271'de doğmuştur. On beş yaşında İstanbul'da bir Nakşibendi dergahına tasavvuf ilmi tahsil etmek üzere köyünden ayrılmıştır. Burada on sekiz yıl tasavvuf ilmi almış ve şeyh olmuştur.

Hasan Hilmi, tasavvuf yolcusudur ve tasavvufta ulaşılacak makamları bir na'tlarıyla anlatmıştır. Tasavvufta Allah'a ulaşma yolunda kabul edilen dört makam şeri'at, tarîkat, hakîkat ve mârifet ve bunların da üstünde bir makam olan *muhabbet* şairimizin üzerinde durduğu meselelerdir.

Şairin iyi bir eğitim aldığı söylenemez. Şiirlerinden usta bir şair olmadığı da anlaşılmaktadır. Tekke şairlerinde görülen özentisizlik Hasan Hilmi'de daha bariz bir şekilde kendini göstermekte, içerikte ise, samimiyet gözlenmektedir. Şairin mutasavvıflığı şairliğinden önce gelir.

Hasan Hilmi'nin ünlü Na't ustası Nazîm'in na'tlarını okuyup, bunlardan etkilendiğini ve na't yazmada *Nazîm*'i örnek aldığını söyleyebiliriz.

*Hanefi mezhebi*ne bağlı olan şair, koyu bir *Nakşibendî'dir*. Peygamber aşığıdır ve kurtuluşunu O'nun şefaatine bağlamaktadır. Şair, Medine ve Ravza'nın hayali ile yaşar. Şairi na't yazmaya sevkeden sebep budur.

Divan sadece na'tlardan oluşur. Divan'da 346 tane na't vardır ve 1256 beyittir. Son bölümde ise şairin hayatı ilgili manzum biyografisi yer almaktadır.

Divan'da *kaside* ve *nazm*a benzeyen fakat bu şekillerin de bütün özelliklerini taşımayan şiirler mevcuttur. Nazım şekilleri bakımından herhangi bir sınıflandırma da yapılmamıştır.

Aruz vezninin iki kalıbı kullanılmıştır. Bunlar; hezec bahri olan "Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün" ve remel bahri olan "Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün" vezinleridir. Bunlarda da kusurlar çoktur.

Çoğu şiirde düzenli bir kâfiye sistemi yoktur. Şair, kafiye kulanımında özentisizdir ve Divan'ında pek çok hata mevcuttur.

Eserdeki na'tların iki tanesi hariç, tamamı "yâ Resûlallâh" redifli, diğer ikisi de "yâ Muhammed Mustafâ, yâ Resûlallâh gönül " rediflidir. Redif kullanımında bir çeşitlilik yoktur.

Eser, dil bakımından da oldukça sade ve anlaşılırdır. Eserde tasavvufi kelime ve terimler, tasavvufa ait mecazlara çok yer verilmiştir.

Tasavvufî bir eser olduğu için Divan'da pek çok ayet ve hadis parçaları mevcuttur. Hz. Peygamber'i konu almasıyla önem arz eden na'tlarda sure adları ve âyetlerden iktibaslar büyük bir yer tutar. Ayetler 34, hadisler 4, dualar 2 tanedir.

Eser na'tlardan oluşmaktadır. Na'tlara özgü özelliğiyle eserde Hz. Peygamber ile alakalı unsurlar da göze çarpmaktadır.

Hz. Peygamber'in isim ve sıfatları, Hz. Peygamber'inetrafında gelişen teşbih ve mecazlar ve şefaatine dair hususlar ve Hz. Peygamber ile alakası bulunan diğer peygamberler, sahabeler, dört halife, ehl-i beyt, sahabeler, melekler ve pek çok şahsiyete yer verilmektedir.

Eserde dini özelliği olan mekanlar geçer. Bunların büyük bir kısmı şairin hacca gittiğinde görüp etkilendiği yerlerdir. Özellikle Medine ve Ravza kelimeleri, şairin Hz. Peygamber'e olan aşkından olsa gerek çok geçer.

Şair, dini kuralları ve bu kurallara uymanın gerekliliğini özellikle vurgulamıştır. Namaz, oruç, zekat, hac, nikah ve haramlar üzerine na'tları vardır.

Eser pek çok tasavvufi unsuru barındımaktadır. Divan'da 39 tane tasavvufi terim tespit edilmiştir.

Hasan Hilmi'nin edebi yönünden ziyade, tasavvufî yönü kuvvetlidir ve önce şeyh-mutasavvıf, sonra şairdir. Dolayısıyla eseri de tasavvufi açıdan değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

ARAT, Reşit Rahmeti. *Kutadgu Bilig I, Metin*, Ankara, 1979; Reşit Rahmeti ARAT, . *Kutadgu Bilig II, Çeviri*, 3. Bsk. Ankara, 1985.

BANARLI, Nihad Sami. *Resimli Türk Edebiyat Tarihi 1-2*, MEB Yayınları, 1971.

BİLGEGİL, Kaya. *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, İstanbul, 1973.

CEBECİOĞLU, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul, 2004.

CUNBUR M. "Hasan Hilmi md.", *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı-Türk Dünyası . Edebiyatçıları Ansiklopedisi Cilt IV,* Başkan: Sadık TURAL, Atatürk Kültür . Merkezi Başkanlığı, 2004.

ÇELEBİOĞLU, Amil. *Türk Edebiyatında Manzum Dini Eserler*, Şükrü Elçin . Armağanı, Ankara, 1983.

DEVELLİOĞLU, Ferid. *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lugat,* Ankara, 1993.

El-Aclûnî. *Keşfü'l-Hafâ,* C.I.

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, *Marifetname,* C.2., İstanbul, 1991.

GAZALİ. *Kimya-yı Saadet*, Hisar Yay., İstanbul, 1978.

________, "İhya-u Ulumi'd-Din", Arslan Yayınları, C. II.

Abdulkâdir Geylânî. *Fütuhu'l-Gayb,* mütercim: İ. Aslan, D.Çakır, İstanbbul, 2006, . Gelenek Yayınları.

http://kurandaara.com/ (18 Haziran 2010)

http://www.kuranmeali.org/kuran_meali.aspx (12 Haziran 2010)

http://www.fecr.gen.tr/kitaplar/hak_dini_kuran_dili/elmalili_hamdi_yazir.htm . (13 Temmuz 2010)

http://www.main-board.eu/ayet-hadis-ve-dini-bilgiler/313771-kurandaki-siraya-gore- . sure-isimleri.html (26 Ağustos 2010)

İPEKTEN, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı/ Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, . İstanbul, 2001.

İSEN, Mustafa. "Türk Edebiyatında Peygamer Sevgisi" *Ötelerden Bir Ses,* Akçağ . Yayınları, Ankara, 1997.

_______, Mustafa. "Divan Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri"*, Ötelerden Bir Ses,*.Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

_______, Mustafa, O. Horata, M: Macit, F. Kılıç, İ. H, Aksoyak. *Eski Türk …… Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, 2006.

İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 1991.

KARAMAN, Fikret, İ. Karagöz, İ. Paçacı, M. Canbulat, A. Gelişgen, İ. Ural. *Dini . Kavramlar Sözlüğü,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.

KAZANCI, Ahmet Lütfi. *Peygamberler Tarihi,* Nil Yayınları, İstanbul, 1997.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir. *Tekke Şiiri Antolojisi,* Ankara, 1961.

KÖKSAL, M. Asım. *Peygamberler Tarihi* , Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2007.

KÖPRÜLÜ, Fuad. *Edebiyat Araştırmaları,* Ankara, 1986.

Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2009.

MAZIOĞLU, Hasibe. "Eski Türk Edebiyatı" md."*, Türk Ansiklopedisi*, C.XXXII., . Ankara,1982.

Muhammed Ebu Zehra. *Ebu Hanife*, çev.: Osman Keskioğlu, Diyanet İşleri . . Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

Nazîm. *Divan-ı Belagat-Unvan-ı Nazim*, İstanbul, 1257; akt: EmineYeniterzi, *Divan . Şiirinde Na't,* Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993.

Niyâzi-i Mısrî. *Divanı Niyazi-i Mısri*, Bulak, 1257; akt: Emine Yeniterzi, *Divan . Şiirinde Na't*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993.

ÖZKIRIMLI, Atilla. *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi* C. III. İstanbul, 1963.

ÖZTUNA, Yılmaz. *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, C. II.

PALA, İskender. *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları*, İstanbul, 2005.

_______, İskender, "Aşk... Ezelde bir merhaba idi; hâlâ ki odur..." . http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=131709 (10 Ağustos 2010)

Seyyid Muhammed Nur. *Niyazi-i Mısri Divanı Şerhi*, İstanbul, 1976.

TARLAN, Ali Nihad. *Necati Beg Divanı*, İstanbul, 1963.

_______, Ali Nihad. *Na'tlar Arasında*, Hilal Yayınları, İstanbul, 1994.

Türkçe Sözlük / Hzl. Şükrü Haluk Akalın…[ve başk.]. – 10. bsk. – Ankara: Türk Dil . Kurumu, 2009.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 7. c. Dergâh Yayınları, 1973.

UĞURLUEL, Talha. *Peygamber Efendimiz'in İzinde Mekke-Medine*, Işık Yayınları, . İzmir, 2007.

ÜNAL, Ali. *Allah Kelamı Kur'an-ı Kerimin Açıklamalı Meali*, İstanbul, 2007.

YAVUZ, Yusuf Şevki. "Dinî, Felsefî ve Güncel Konular Üzerine" . http://yusufsevkiyavuz.com/?p=34 Prof.Dr.Yusuf Şevki Yavuz, Dinî, Felsefî . ve Güncel Konular Üzerine (10 Ağustos 2010)

Yazım Kılavuzu / Hzl. Şükrü Haluk Akalın…[ve başk.]. – 26. bsk. – Ankara: Türk . . Dil Kurumu, 2009.

YAZIR, Elmalılı Hamdi. *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, hzl.:S. Kaya, C. Baltacı, . . D.Yılmaz, K. Aytekin, M.Yazır, İstanbul, 1980.

______, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini*, C. IV. İstanbul, 1982.

YENİTERZİ, Emine. *Divan Şiirinde Na't*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993.

YENİTERZİ, Emine. *Türk Edebiyatında Na'tlar*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, . 1993.

YILMAZ, Mehmet. *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler* (Ansiklopedik Sözlük), . Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992.